

ZLOČIN NA OVČARI

IZVJEŠTAJ S PRAĆENJA SUĐENJA

9. ožujak 2004. godine

Predsjednik vijeća upozorio je okrivljene da pažljivo slušaju tko što govori i predočio im njihovo pravo na davanje komentara, a potom je izvijestio prisutne da je telefonskim putem obavješten da je jedan od okrivljenih, Mirko Vojinović, preminuo u novosadskom Kliničkom centru. Zamjenik tužitelja za ratne zločine predložio je da se postupak protiv Vojinovića izdvoji, što je njegov branitelj, odvjetnik Perković prihvatio. Nakon toga, Sudsko vijeće donijelo je rješenje o izdvajanju postupka u odnosu na postupak protiv ostalih okrivljenih.

Nakon toga, zamjenik tužitelja za ratne zločine pročitao je optužnicu, navodeći imena svih 192 žrtava, ekshumiranih i identificiranih na lokalitetu masovne grobnice Grabovo, kod poljoprivrednog dobra Ovčara.

Prvooptuženi Miroljub Vujović rekao je da su optužbe protiv njega čiste izmišljotine. Predložio je da se u svojstvu svjedoka pozove istražni sudac Miroslav Alimpić, zbog okolnosti njihovog razgovora, prilikom saslušanja u istrazi. Po njegovim riječima, Alimpić mu je tada rekao da mu je jasno da okrivljeni Vujović nije bio zapovjednik Teritorijalne obrane (u daljem tekstu TO) i da ta formacija nije postojala, ali da to nije zapisnički konstatirano. Okrivljeni Vujović predočio je Sudskom vijeću kartu Vukovara, pokazujući da je Petrova gora obična ulica u Vukovaru, od koje se sada želi stvoriti jedinica TO Petrova gora. Optuženi je naglasio da je u listopadu 1991. godine u Vukovar došla Gardijska brigada Jugoslovenske Narodne Armije (u daljem tekstu JNA), sa svoje četiri čete, u čiji su sastav automatski ušli pripadnici teritorijalne obrane. Po njegovim riječima, on je raspoređen u četvu kapetana JNA Milana Radića, koja je došla u Ulicu Petrove gore, dok je drugooptuženi Vujanović bio u četi kapetana JNA Bojkovskog. Optuženi Vujović je rekao da je ranjen u borbama kod Bogdanovaca, nakon čega je prebačen na Vojnomedicinsku akademiju (u daljem tekstu VMA), gdje je bio do 14. studenog 1991. godine, a 19. studenog se morao javiti na kontrolu.

U pogledu okolnosti koje se odnose na prestanak borbi u Vukovaru, optuženi Vujović je istaknuo da mu je netko 18. studenog rekao da je “oslobođen” Vukovar i da su se svi predali pa je on sa ostalima krenuo prema bolnici. Optuženi Vujović naveo je da je zločin na Ovčari [poljoprivredna farma u blizini Vukovara] počinjen 19. studenog, a ne kako je navedeno u optužnici 20. studenog 1991. godine. Optuženi je rekao da je samo jednom bio na Ovčari i naglasio da se ne može sjetiti je li toga dana prvo otišao do vojarnje ili do Veleprometa [sabirni centar], ali je siguran da su u vojarni bili zarobljenici i da se na oba mjesta zadržao 15 minuta ili pola sata. Optuženi Vujović istaknuo je da je kod vojarnje vidio dva, tri ili četiri autobusa, ispred kojih su stajali vojnici i da je onda otišao kući, da bi se potom ponovo vratio u vojarnu. Po njegovim riječima, tamo više nije bilo autobusa, vojske, mještana i dobrovoljaca, a Milan Vojnović [nije optuženi] mu je rekao da su zarobljenici prebačeni na Ovčaru. Nakon što je u bolnici izvadio konce, otišao je na Ovčaru, sa namjerom da vidi tko je protiv njih ratovao. Kada je stigao na Ovčaru, oko

16:30, vidio je nekoliko praznih autobusa i ljude u hangaru u koji se nije moglo ući jer je tamo stajala vojska. Bio je naoružan automatskom puškom, ali nije mogao pucati. Na Ovčari se zadržao oko pola sata kada je na sredini hangara vidio stol za kojim je neki vojnik u SMB uniformi vršio popis. Ispred hangara je bilo puno ljudi, mještana i dobrovoljaca, a među zarobljencima nije vidio žene. Optuženi Vujovic je naglasio da je za zločin na Ovčari čuo nakon desetak dana. On je rekao da su neki, koji su ostali duže govorili kako su mještani i dobrovoljci ulazili u hangar kako bi prepoznali zarobljenike i da su vidjeli neki traktor ili kamion. Po njegovim riječima, 21. studenog, zajedno sa Mrkšićem, otišao je na prijem kod generala Veljka Kadijevića [načelnik Generalštaba JNA] u Beograd. Smatrao je da je pozvan na prijem zbog toga što je predlagao efikasan način oslobađanja Vukovara. Par dana nakon njegovog povratka iz Beograda, u Vukovar je došao Radovan Stoljčić Badža [načelnik resora Javne bezbednosti Republike Srbije] i tada je predložen za zapovjednika TO.

Opažanje promatrača

Početak suđenja Miroljubu Vujoviću i dr., za ratni zločin protiv ratnih zarobljenika izvršen na poljoprivednom dobru Ovčari, privukao je veliku pažnju opće i stručne javnosti.

10. ožujak 2004. godine

Optuženi Vujanović Stanko u potpunosti je negirao navode optužnice i naveo da se njemu stavlja na teret da je bio zamjenik komadanta TO, iako ona sve do 1992. godine nije postojala. Istaknuo je da nije ubio deset osoba pred hangarom na Ovčari, niti je vidio bilo kakvu jamu, a da je tek nakon završetka rata 1992. godine postao zamjenik zapovjednika TO. Optuženi Vujanovic je rekao da je na početku borbi u Vukovaru Dušan Jakšić koordinirao između teritorijalaca i vojske JNA. Po Vujanovićevim riječima, u njegovoj kući je bio smješten štab kapetana Radića, u kojeg su dolazili teritorijalci, dobrovoljci i vojska. On je najmanje boravio u kući pošto je bio vodič pripadnicima JNA. Govoreći o optuženom Vujoviću, Vujanović je istaknuo da ga je u tom razdoblju sretao vrlo rijetko, možda dva-tri puta na sastancima kod Tešića, i dodao da je Vujović bio ranjen dva puta, jednom za vrijeme, a drugi put nakon prestanka borbi. Optuženi Vujanović istaknuo je da je na Ovčari bio samo jednom, 19. studenog 1991. godine, oko dva-tri sata poslijepodne, i na osnovi toga zaključuje da je zločin počinjen tog dana. Po njegovim riječima, on je tamo otišao sa Stevom Zorićem, «Ćevom», i Željkom Petrovićem. Ćevo ga je zamolio da ga odveze na Ovčaru kako bi potražio rođake i prijatelje i izbavio ih od odlaska u Sremsku Mitrovicu. Vujanović je naglasio da se na Ovčari zadržao najviše sat-dva i dodao da je nosio maskirnu uniformu, koju mu je dao major JNA Veselin Šljivančanin, da je na glavi imao šešir, koji je povremeno skidao, dok je od oružja imao jedino *šorpion*. Optuženi Vujanović naveo je da je na Ovčari vidio pripadnike JNA, civile, pripadnike teritorijalne obrane, zarobljenike u

hangaru, kao i tri-četiri prazna autobusa. Vrata hangara bila su otvorena, a zarobljenici su bili smješteni s lijeve i desne strane. Optuženi Vujanovic istaknuo je da je na sredini hangara bio stol za kojim su jedan oficir i jedan vojnik vršili popis. Po njegovim riječima, zarobljenici su bili pretežno u civilnoj odeći, a bilo je i onih u vojnim uniformama. Za razliku od iskaza koji je prethodno dao pred istražnim sucem, optuženi Vujanovic je sada izjavio da nije ulazio u hangar, pošto to nisu dozvoljavali pripadnici JNA. Po njegovim riječima, on je među zarobljenicima prepoznao Boru Janjića, koji je bio pretučen i kojemu je bacio kutiju cigareta, kao i izvjesnog Sinišu, koji je radio na Radio Vukovaru. Optuženi Vujanović je istaknuo da se potom vratio u Vukovar zajedno sa Željkom Petrovićem, dok je Čevo ostao na Ovčari. Na kraju, optuženi je naglasio kako nikog od optuženih nije vidio na Ovčari, a da je od nekog čuo da je tamo bio optuženi Vujović

Optuženi Jovica Perić negirao je navode optužnice i istaknuo da sa zločinom na Ovčari nema ništa. Optuženi je potom naglasio da ostaje pri iskazu iz istrage, uz napomenu da nije točno da je vidio optuženog Vujovića i optuženog Vujanovića kako se raspravljaju s nekim, što piše u jednom pasusu, pošto ih on ni u jednom trenutku nije vidio zajedno. Optuženi Perić rekao je da se u Vukovar vratio 18. studenog, a ne, kako je tvrdio u istrazi, 16. ili 17. studenog 1991. godine. Po njegovim riječima, 14. rujna 1991. godine je ranjen njegov brat pa je on s njim otišao helikopterom za Beograd. Optuženi je istaknuo da do 14. rujna, kada je napustio Vukovar, nije postojala TO. Govoreći o svom odlasku na Ovčaru, optuženi Perić je naglasio da je tamo otišao da bi potražio roditelje svoje snaje, Antu i Boju Rajić i dodao da se ne sjeća je li to bilo 19. ili 20. studenog, ali da je siguran da je to bilo oko 17:00 ili 18:00 sati i da se tamo zadržao između 30 i 40 minuta. Po njegovim riječima, on je u hangar ušao bez ikakvih problema i tamo je vidio zarobljenike, koji su stajali s lijeve i desne strane, ograđeni užetom. Optuženi Perić je istaknuo da je među njima neke prepoznao i razgovarao s bivšim kolegom, Zlatkom Blaževićem. Optuženi je rekao da su zarobljenici uglavnom imali žute čizme i civilnu ili polucivilnu odeću, a nitko nije imao uniformu. Po njegovim riječima, on je u hangaru vidio stol za kojim je jedan starješina popisivao zarobljenike. Naglasio je da je optužene Vujovića i Vujanovića vidio prilikom dolaska na Ovčaru ispred hangara, ali nije primjetio da izdaju neka naređenja. Ispred hangara je bilo dosta vojnika u šarenim i SMB uniformama, a bilo je i vojnih policajaca, koji su imali bijele pojaseve, a na proširenju ispred hangara primjetio je traktor.

Optuženi Ivan Atanasijević negirao je izvršenje krivičnog djela i istaknuo kako će svoju obranu iznijeti do određene mjere. Potom je rekao da sve što se događa predstavlja zavjeru protiv njega, a njegov je iskaz pred istražnim sucem namješten, pošto ga je dao pod lijekovima i dodao da je njegova pošta blokirana već 8 mjeseci. Po njegovim riječima, njegov branitelj po službenoj dužnosti mu je pokazao papir da je on već osuđen na 40 godina zatvora. Optuženi Atanasijević je istaknuo da je po dolasku u Vukovar otišao na Petrovu Goru, a 14. studenog se pridružio dobrovoljačkoj jedinici kojom je komandirao Milan Lančuzanin, Kameni. Po njegovim riječima, u toj jedinici je postojalo više grupa, a on je raspoređen u onu koju je vodio Milojević, s nadimkom Kinez. Govoreći o događajima nakon oslobođenja Vukovara, optuženi je istaknuo da mu je netko 19. studenog na Veleprometu rekao da se njegov brat nalazi u bolnici

među zarobljenicima, da bi se potom dogovorio s Goranom Mugošom, čiji je brat također bio u bolnici, da idućeg dana odu tamo i pokušaju ih izbaviti. Idućeg dana, 20. studenog ujutro, Mugoša i on zajedno su krenuli u bolnicu. Pošto je put bio blokiran, krenuo je pješice i uz put vidio kolonu autobusa (5-6 ili 7-8), od kojih su dva bila vojna. U drugom autobusu bio je njegov brat i on je krenuo za autobusima koji su otišli za vojarnu. Uz pomoć Steve Zorića uspio je izbaviti brata i odvesti ga kući. Pošto je od brata saznao da se među zarobljenicima nalazi i njegov prijatelj Stanoje Čuplina, optuženi Atanasijević otišao je do Veleprometa gdje je saznao da su autobusi otišli na Ovčaru. Nakon toga je u večernjim satima, s trojicom nepoznatih ljudi, otišao na Ovčaru. Kada su stigli, ušao je bez ikakvih problema u hangar, gdje je vidio između 200 i 300 zarobljenika i doborovoljaca. Pošto nije pronašao Čuplinu, nakon pola sata-sat, vratio se u Vukovar. Optuženi Atanasijević je istaknuo kako nije vidio da se u hangaru vrši popis zarobljenika i dodao da je među njima bilo dosta civila i ranjenika u zavojima i gipsu. Također, među zarobljenima je vidio i Ružicu Makrobašić koja je bila trudna. Optuženi je istaknuo da na Ovčari nije vidio nikog od optuženih, osim preminulog Mirka Vojinovića i dodao da je primjetio kada je iz hangara izvedena grupa od tridesetak zarobljenika.

11. ožujak 2004. godine

Optuženi Predrag Madžarac rekao je kako ne priznaje izvršenje krivičnog djela i optužbe koje mu se stavljaju na teret. Istaknuo je da je tijekom borbenih događanja bio kod svog strica u Ulici Petrove gore, u Vukovaru. U rujnu 1991. godine bio je ranjen pa je jedno vrijeme proveo na liječenju, u bolnici u Negoslavicima, a potom se vratio na Petrovu goru. Kada mu se stanje malo poboljšalo, priključio se ljudima koji su čuvali stražu u ulici. Ovo mu je bilo jedino zaduženje, sve do sredine prosinca 1991. godine i on se u tom razdoblju nije udaljavao iz ulice. Optuženi Madžarac istaknuo je da je neka vrsta zapovjednika u Ulici Petrove gore, bio Ilija Galović i dodao da TO Vukovar nije postojala u tom razdoblju. On je, nakon završetka rata u Vukovaru, upoznao Nikolu Dukića, zvanog Gidžu, s kojim nije u svađi, niti sukobu. Madžarac je istaknuo da ga je iz tog razloga iznenadilo kada je vidio spis u kojem piše da ga je Dukić vidio na Grabovu, pošto se on nije nigdje kretao. Optuženi je naveo da je uvjeren kako ga je Nikola Dukić s nekim zamijenio. Istaknuo je da je u zapisniku, sa saslušanja pred istražnim sucem, pogrešno zapisano da Milana Bulića Bulidžu nije viđao tih dana na Ovčari i u gradu, pošto on uopće nije bio na Ovčari, pa Bulića nije ni mogao vidjeti tamo.

Optuženi Milan Vojinović negirao je navode optužnice i istaknuo da nije bio prisutan izvršenju zločina, niti je bilo koga ubio. Po njegovim riječima, on je kao mještanin Vukovara tijekom rata bio raspoređen na straži kod kapetana JNA Zirojevića, dok je raspored pravio Pera Miljanović. U to vrijeme, TO Vukovar nije postojala i dodao kako su oni bili u jednoj izdvojenoj ulici na periferiji, kojoj je pridruženo još netkoliko ulica koje su nazvane Petrova gora. Nakon što mu je predočen dio njegovog iskaza kod istražnog suca, u kojem kaže da je 14. rujna 1991. godine

dobio poziv za mobilizaciju i bio raspoređen u jedinicu TO, čiji je starješina, na neki način, bio Pera Miljanović, Vojinović je rekao da je jedinica nazvana TO pošto su svi pripadnici bili s tog teritorija. Nakon prestanka borbi u Vukovaru 18. studenog 1991. godine, počeo je tražiti kćerku koja je bila zarobljena u centru Vukovara. Istaknuo je da je 19. studenog ujutro na Veleprometu saznao da su autobusi sa zarobljenicima otišli u vojarnu. Kada je otišao do vojarne vojnik mu nije dozvolio potražiti kćerku pa se vratio kući. U večernjim satima došao je kod njega susjed Rade Bakić i rekao mu da su ljudi iz vojarne prebačeni na Ovčaru, nakon čega su zajedno otišli tamo. Po riječima optuženog, na samom ulazu, bio je jedan, a ispred hangara, dva vojna policajca koja su ga pustila ući unutra. Optuženi je istaknuo da su u hangaru s desne strane bili zarobljenici, a sa lijeve vojska. Pošto nije pronašao kćerku, optuženi Vojinović se nakon 15 do 20 minuta vratio u Vukovar. Prema navodima optuženog, zarobljenici su bili u bijelim mantilima, šarenim vojnim odijelima i u civilu, a među njima nije vidio žene i djecu. Istaknuo je da su naoružana lica na Ovčari imala maskirne uniforme i dodao da na Ovčari nije vidio nikog od optuženih. Na kraju, Vojinović je rekao da je tamo vidio neke oficire JNA, kao i jedan parkirani bijeli kombi.

28. travanj 2004. godine

Svjedok Slobodan Ciganović rekao je kako ostaje pri onome što je naveo u istrazi. Po njegovim riječima, on je bio mobiliziran u jednu jedinicu, a pretpostavljeni mu je bio Jovica Kresojević. Svjedok Ciganović istaknuo je da je njegovo zaduženje bilo čuvanje straže i dodao da u vrijeme, kada je izvršen zločin na Ovčari, nije vozio buldožer ult. Svjedok je potom rekao da od optuženih poznaje Vujovića iz viđenja, Madžarca i Vujanovića. Naveo je kako ne vjeruje da je postojala TO pošto je u Vukovaru bila Gardijska brigada JNA. On je zajedno s Milanom Vojnovićem išao po buldožer ult na Ovčaru i preuzeo ga nakon mjesec dana, od tadašnjeg direktora Luke. Istaknuo je kako ne zna za što se koristio ult na Ovčari i dodao da je za streljanje, koje je tamo izvršeno, čuo mjesec do dva, nakon pada Vukovara. Nakon što mu je predložen dio iskaza iz istrage u kojem je rekao da su optuženi Vujović i Vujanović bili zapovjednici TO, svjedok Ciganović je rekao da on nije dao takvu izjavu.

Svjedok Dragan Cvijanović je na početku istaknuo da poznaje sve optužene i da je u srodstvu s optuženim Vujovićem i Madžarcem, ali kako nije bilo osnova za oslobođenje od dužnosti svjedočenja zbog srodstva s optuženima, pristupilo se njegovom ispitivanju. Svjedok Cvijanović je istaknuo da je na početku borbi ranjen, nakon čega je otišao za Srbiju, a u Vukovar se vratio tek 19. studenog, dan poslije završetka borbi. Po njegovim riječima, nije postojala TO Vukovar ili TO Petrova Gora. Svjedok je istaknuo da je na Ovčaru otišao 19. studenog oko 18:00 ili 19:00 sati i da se zadržao oko pola sata, tražeći članove svoje obitelji. Ispred ulaza u hangar vidio je vojno vozilo, pingauer ili bof, i jednog ili dvojicu pripadnika vojne policije, a u samom hangaru stol i veliki broj ljudi. Svjedok Cvijanović naglasio je da je tamo bilo

vojnika u raznim uniformama i dodao da je i on imao uniformu i bio naoružan. Svjedok je potom rekao da je u hangaru među zarobljenicima vidio Sinišu Vebera i Šindilja i da je odmah, nakon razgovora s njima, otišao. Veber i Šindilj nisu bili povrijeđeni, a ne sjeća se kako su bili obučeni. Negirao je dio iskaza pred istražnim sucem u kojem je rekao da su osobe sa kojima je pričao bili civili i da su neki od zarobljenika imali zavoje na glavama. Istaknuo je da na Ovčari nije vidio niti jednog od optuženih, niti je vidio traktor, a da je za streljanje čuo poslije pola godine ili godinu dana.

Svjedok Darko Fot naveo je kako poznaje sve optužene. Po njegovim riječima, on je tijekom borbi u Vukovaru bio komandir trećeg voda IV vukovarske čete, kojom je komandirao njegov brat Siniša. Svjedok je istaknuo da je u toj četi bilo oko 110 ljudi i dodao da je ona bila u sastavu TO Vukovar koju je vodio Duško Jakšić, a koja je bila pod komandom JNA. Ostale čete su, po riječima Fota, vodili pokojni Pejić, Miroljub Vujović i Stanko Vujanović, a kasnije je formirana dobrovoljačka jedinica Srpske radikalne stranke kojom je komandirao Milan Lančuzanin, Kameni. Fot je potom rekao da je 18. studenog bio na Veleprometu, gdje je bilo puno ljudi i djece, izvučenih iz podruma. Zarobljenici su se nalazili preko puta, u zadrugi, a među njima je bilo i ljudi iz bolnice. Vidio je Karla Crka s kojim je razgovarao. Svjedok je istaknuo da su bili odvojeni muškarci od žena, da je izvršena pretraga ima li netko oružje i ispitivalo se tko je sudjelovao u zločinima kako bi se odredilo tko će biti pušten, a tko će ići u zatvor u Sremsku Mitrovicu. Po njegovim riječima, major Šjivančanin je pričao kako sve njih treba odvesti u zatvor, sprovesti istražni postupak i napraviti suđenje slično núnberškom, da se pred kamerama vidi što se događalo u gradu.

Svjedok Fot istaknuo je da je nakon prestanka borbi na Veleprometu, našao kopiju Mrkšićeve naredbe o njegovom postavljanju za zamjenika zapovjednika općinskog štaba za civilne poslove i obuku o postavljanju Miroljuba Vujovića za zapovjednika, a Stanka Vujanović za načelnika Štaba TO Vukovar. Na kraju, svjedok je naglasio kako nije bio na Ovčari i kasnije je čuo za streljanje koje je tamo izvršeno.

Svjedok Dragan Dukić je rekao kako od optuženih ne poznaje nikoga i dodao da je nakon tri dana ranjen i više nije sudjelovao u borbenim događanjima.

Svjedok Borislav Bogunović je na početku rekao kako poznaje neke od optuženih. Po njegovim riječima, on je od kraja lipnja ili početka srpnja 1991. godine, bio ministar unutrašnjih poslova u Vladi SAO Krajine, [SAO - srpske autonomne oblasti] čiji je predsjednik bio Goran Hadžić. Svjedok Bogunović istaknuo je da je TO postojala, da je u početku bila samoorganizirana, a kasnije su na sastancima birani ljudi koji će biti na njenom čelu. Dolaskom JNA na područje Vukovara u rujnu 1991. godine, TO je bila a JNA, a njen zapovjednik je u to vrijeme bio Dušan Jakšić. Svjedok je rekao da je bio prisutan na sastanku Vlade SAO Krajine na Veleprometu, ali je istaknuo kako je to bio samo posjet Vukovaru, koji je trajao sat vremena. Po njegovim riječima, tada je objavljeno da Jakšić i Antić više nisu u TO i da su za zapovjednika i zamjenika zapovjednika postavljeni Miroljub Vujović i Stanko Vujanović.

Bogunović je dodao da je tu odluku donio major Šljivančanin koji je kratko prisustvovao sastanku. Po sjećanju svjedoka, ovaj sastanak je održan 19. studenog i na njemu su prisustvovali: Goran Hadžić, Miodrag Crnogorac, Slavko Dokmanović, Vojin Šuša, a bio je prisutan Željko Ražnatović Arkan. Svjedok je istaknuo da je u trenutku njihovog dolaska na Velepromet, pet, šest civilnih autobusa napuštalo Velepromet. Na kraju svog izlaganja svjedok je naglasio da se na sastanku predlagalo da se suđenja za zločine počinjene u Vukovaru održe na prostoru Slavonsko-baranjske županije, ali su to predstavnici JNA odbili.

Svjedok Dušan Jakšić istaknuo je da poznaje sve optužene. Po njegovim riječima, mještani srpske nacionalnosti su se nakon početka borbenih događanja u Vukovaru samoorganizirali u dijelu Vukovara koji se zove Petrova gora. Svjedok Jakšić istaknuo je da je TO Vukovar postojala prije rata, a da je on bio načelnik sigurnosti u njoj. Pred oslobađanje vojarne, Mile Uzelac je oformio štab TO koja je bila podređena JNA. Po njegovim riječima, u jedinici je bilo 170 ljudi, a među mještanima Vukovara je odlučeno da on postane zapovjednik TO. Na početku su postojale tri čete, a kasnije je formirana četvrta. Prvu, najbrojniju četvu vodio je Miroljub Vujović, drugu Stanko Vujanović, a treću Siniša Fot. Od 2. listopada TO je bila podređena Gardijskoj brigadi JNA i od tog dana je on primao naređenja direktno iz komande Operativne grupe jug. TO je djelovala u suradnji s I jurišnim odredom JNA, čiji je zapovjednik bio major Tešić, a zamjenik Sijaković. Svjedok je naveo da je major Veselin Šljivančanin prije prestanka borbi, u komandi I jurišnog odreda odlučio da Miroljub Vujović postane zapovjednik TO Vukovar. Svjedok Jakšić je na kraju svog izlaganja naglasio kako nije vidio zarobljenike iz vukovarske bolnice pošto nije bio tamo, i dodao da je o streljanjima na Ovčari čuo nakon izvjesnog vremena.

29. travanj 2004. godine

Svjedok Ilija Galović je istaknuo da poznaje većinu optuženih. Svjedok Galović je u svom iskazu više govorio o teškom položaju Srba iz Vukovara tijekom 1991. godine, nego o samom predmetu suđenja. Po njegovim riječima, on je tijekom borbi u Vukovaru bio u pozadini s optuženima Milanom Vojnovićem i Predragom Madžarcem i nije imao direktnog pretpostavljenog. Istaknuo je da je 19. ili 20. studenog, kada je išao kod oca optuženog Madžarca, vidio optuženog kod kuće. Za ubojstva na Ovčari saznao je nakon 8 do 10 dana.

Svjedok Milan Filipović naveo je kako odlično poznaje optužene Miroljuba Vujovića i Stanka Vujanovića. Po njegovim riječima, on je u Vukovar došao s grupom dobrovoljaca koja je bila raspoređena kod kapetana Radića, a čiji je zapovjednik bio Milan Sofronijević, Guto. Svjedok Filipović je istaknuo da ne zna u kojoj su jedinici bili optuženi Vujović i Vujanović, ali su bili pod komandom kapetana Radića čiji je štab bio u Vujanovićevoj kući. Napomenuo je kako ne vjeruje da su Vujović i Vujanović komandirali i dodao da mu je drago što ih je

upoznao. Po njegovim riječima, grupa dobrovoljaca, kojoj je on pripadao, je 21. studenog 1991. godine vraćena kući u Smederevo. Svjedok je istaknuo da je tražio prijevoz od kapetana Radića kojeg je pronašao u komandi, a potom rekao da su prije odlaska razdužili automatske puške. Tih dana nitko nije spominjao Ovčaru, niti on uopće zna gdje je Ovčara i na kraju dodao da danas i papagaji znaju što se tamo dogodilo.

Svjedok Stevan Mišćević naveo je da od optuženih poznaje Miroljuba Vujovića i Stanka Vujanovića. Po njegovim riječima, on je na dan oslobođenja Vukovara, 18. studenog 1991. godine bio u Borovom selu, gdje je otišao po ženu i djecu. Svjedok je istaknuo da se u Vukovar vratio 19. studenog i dodao da je tada bilo preko 10 000 ljudi na Veleprometu, u poljoprivrednoj zadruzi, u Modateksu i na Ovčari. Po njegovim riječima, ti ljudi, među kojima je bilo žene, djece i starijih, izlazili su iz podruma nakon prestanka borbi. Njih je osiguravala vojska i oni su čekali autobuse koji su ih prevozili za Srbiju ili Hrvatsku. Istaknuo je da misli da je 20. studenog oko 14:00 ili 15:00 sati otišao na Ovčaru potražiti tetku i njenog sina. Po vlastitim riječima, on je na Ovčaru otišao u civilu. Tamo je vidio četiri ili pet praznih civilnih autobusa, vojna vozila, veliki zeleni kamion, puno automobila, kao i puno ljudi i vojnika. Na ulazu u hangar stajala su dva vojnika, ali nisu branili ulazak unutra. U hangaru je bilo vrlo mračno tako da se nije moglo puno vidjeti. S desne strane hangara bila je vojska, dok su s lijeve strane bili civili. U hangaru je vidio bivšeg općinskog inspektora Emila Čakalića, koji ga je upitao: «Kuda mi idemo?», na što mu je svjedok odgovorio da ne zna i da je čuo da će jedni ići za Hrvatsku, a drugi za Srbiju. Pored Čakalića, vidio je i Vladimira Dudasa. Po vlastitim riječima, zadržao se na Ovčari oko 20 minuta i tamo je vidio Stevu Zorića i Peru Miljanovića dok ostala uniformirana lica nije poznao. Ljudi koji su bili u unutrašnjosti hangara bili su izmučeni, a među njima je bilo žena i djece. Svjedok je istaknuo da je o streljanju na Ovčari dobio prvu informaciju u travnju 1992. godine od načelnika policije Dragana Đukića, iako se i prije toga svašta pričalo po Vukovaru.

Svjedok Jovan Radan je na početku rekao kako poznaje sve optužene osim Jovice Perića. Govoreći o svom sudjelovanju u borbenim događanjima, Radan je istaknuo da je nakon 10 dana, koliko je boravio na Petrovoj gori, prebačen na Velepromet gdje je radio na osiguranju. Po njegovim riječima, on je na Veleprometu ostao sve do prestanka borbi, kada je na Veleprometu bilo između 10.000 i 12.000 civila koji su izašli iz podruma i koji su odvoženi dalje autobusima. Optuženi Vujović i Vujanović su bili zapovjednici četa i on ih je povremeno viđao na Veleprometu. Svjedok je istaknuo da je nakon 5, 6 do 10 dana, saznao što se desilo na Ovčari. Na kraju, Radan je naglasio da je na Veleprometu bilo razdvajanja muškaraca od žena i djece i dodao da su izdvojeni oni koji su bili sumnjivi. Razdavavanje su vršili *bezbednjaci* među kojima je bio Žigić.

Svjedok Siniša Lakić je na početku rekao kako poznaje sve optužene i da je majka optuženog Vujovića njegova tetka. S obzirom da to nije stupanj srodstva koji bi ga oslobodio dužnosti svjedočenja, Sudsko vijeće je pristupilo njegovom ispitivanju. Svjedok je istaknuo da je iz Beograda, s grupom od 20

rezervista, došao u Vukovar početkom listopada 1991. godine. Oni su tamo pripojeni četi kapetana Radića, a neposredni nadređeni mu je bio izvjesni Đorđe. Svjedok je potom rekao da je optuženi Vujović bio s njim u četi i da je, pošto je dobar poznavalac terena, bio koordinator pri štabu. Dodao je kako Vujović nije komandirao nijednom jedinicom. Svjedok je istaknuo da se u razdoblju prestanka borbi u Vukovaru nalazio na Petrovoj gori i dodao da je za događaje na Ovčari čuo poslije otprilike pola godine. Na kraju svjedočenja, svjedok Lakić je istaknuo: “Jedino znam da u drugim patriotskim zemljama po ovakvim ljudima (misleći na optužene) se ulice glavne zovu, a ovde eto.”

Svjedok Goran Valjarević, s nadimkom *Džo* ili *Mali Džo*, je na početku rekao da poznaje sve optužene i dodao da mu to predstavlja čast i zadovoljstvo. Po njegovim riječima, on je otišao u Vukovar kao dobrovoljac preko Srpske radikalne stranke i priključio se odredu «Leva supoderica» kojim je komandirao Milan Lančuzanin, Kameni. U tom odredu bilo je između 140 i 150 ljudi i odred je dijelovao zajedno s vojskom. Valjarević je rekao da je 17. studenog ranjen i prebačen prvo u Negoslavce, a potom za Beograd, da bi se u Vukovar vratio početkom prosinca 1991. godine. Na kraju, Valjarević je naglasio da o događanjima na Ovčari ima saznanja samo iz novina i dodao da mu nije poznato da su optuženi Vujović i Vujanović imali neke komandne funkcije.

Svjedok Mihajlo Katalina je na početku rekao kako poznaje sve optužene i oni su mu dobri prijatelji. Katalina je istaknuo da je 19. studenog 1991. godine otišao u Beograd po članove svoje obitelji i dodao da je za događaje na Ovčari čuo 1992. ili početkom 1993. godine. Katalina je potom rekao da poznaje Gorana Ivankovića, zvanog Džo, koji sada živi u Kanadi i koji je svašta pričao protiv optuženih. Nakon što mu je predsjednik vijeća predočio izjavu koju je dao radnicima MUP-a kada je rekao da je po prvi put za ubojstvo zarobljenika na Ovčari čuo 1994. godine od Gorana Ivankovića, koji mu je priopćio da neće prijaviti onoga tko mu bude dao 1 000 000 DM, Katalina je naglasio da je to čuo u Novom Sadu, možda i od Ivankovića.

Svjedok Ranko Madžarac, stric optuženog Predraga Madžarca, odrekao se prava da ne svjedoči, s obzirom na blisko srodstvo s optuženim. Svjedok je naglasio da su njegov brat Milan i optuženi Predrag bili u njegovoj kući u Ulici Petrove Gore sve do pada Vukovara. Po njegovim riječima, optuženi Predrag Madžarac je čuvao stražu i nakon ranjavanja u ruku i nogu svaki je dan morao ići na previjanje u bolnicu. Svjedok je istaknuo da su Milan i Predrag Madžarac i nakon pada Vukovara bili u njegovoj kući i čuvali stražu, a da su nakon dva, tri dana otišli posjetiti svoju kuću i vratili se uplakani pošto je bila potpuno srušena. Na kraju svog izlaganja svjedok je naglasio kako nije bio na Ovčari i dodao da je za događaje na Ovčari čuo 1992. godine.

Opažanje promatrača

Svjedoci koji su saslušani na suđenju 28. i 29. travnja 2004. godine vrlo su malo govorili o zločinu izvršenom na Ovčari. Njihov je iskaz bio prije svega usmjeren na događaje u Vukovaru prije 18. studenog i događaja na Ovčari. U dosadašnjem tijeku suđenja događalo se da strane u postupku, po nekoliko puta, postavljaju ista pitanja svjedocima, dok je predsjednik vijeća intervenirao tako što je upozoravao da je to pitanje već postaljeno, ponavljajući odgovor. Upadljiva je kvalifikacija određenih događaja. Često su, ne samo svjedoci i optuženi, već i tužlac i predsjednik vijeća, upotrebljavali termin «oslobođen Vukovar».

29. lipanj 2004. godine

Optuženi Milan Lančuzanin, Kameni [zapovjednik dobrovoljačke jedinice sastavljene od pripadnika Srpske Radikalne starnke] je prije iznošenja obrane obavijestio Sudsko vijeće da je prije sedam godina imao moždani udar i da se otežano kreće, pa je predsjednik vijeća dozvolio da mu se donese stolica. Lančuzanin je, govoreći o navodima optužnice, istaknuo da «sem što je bio na Ovčari, sve ostalo su izmišljotine» i dodao da stoji iza onoga što je rekao u istrazi. Po njegovim riječima, on je nakon dolaska u Vukovar 18. listopada 1991. godine, postao zapovjednik jedinice «Leva supoderica» i svake je večeri odlazio kod majora Tešića iz Gardijske brigade JNA radi davanja izvješća. Optuženi Lančuzanin je potom rekao da su sve jedinice u Vukovaru bile podređene Gardijskoj brigadi JNA, a da je neposredno nadređeni optuženom Vujoviću i njemu bio kapetan Radić. Optuženi je dalje istaknuo da je Vujović komandirao nekom grupom, dok je Vujanović vodio manju grupu boraca zajedno s kapetanom Bojkovskim. Po njegovim riječima, Dušan Jakšić je bio komanadant Teritorijalnog odreda Petrova Gora. Optuženi je istaknuo da je 19. studenog 1991. godine bio u Beogradu i kada se navečer vratio, vidio je naređenje da treba otići na Ovčaru. Po njegovim riječima, on uopće nije znao da su zarobljenici odvedeni na Ovčaru i tamo je otišao automobilom marke «Pusat» zajedno s Maretom, Cecom, Kinezom i još jednom osobom, pošto su oni bili u njegovom osiguranju. Kada su stigli, zatekli su puno Vukovarčana i pripadnika vojske, a optuženi je osobno izdvojio petero ili šestero ljudi da bi ih vratio na Velepromet i sproveo istragu, dok je neke od njih želio spasiti. Odgovarajući na pitanje, je li se nekome javio, Lančuzanin je rekao: «Ako je bio Miroljub, javio sam mu se». Optuženi je naglasio da su zarobljenici, koji su bili u civilnoj odeći i bijelim, bolničkim uniformama, sjedili u hangaru u polukrugu i dodao da nitko nije branio ulazak u hangar. Optuženi Lančuzanin je rekao da je jedan aktivni ili rezervni kapetan sjedio tu za stolom i vodio evidenciju. Po njegovim riječima, dok je on na ulasku u hangar razgovarao s Miroljubom i Stankom, jedna osoba, koja je imala čin pukovnika ili potpukovnika, je rekla: «Izađite svi van!», nakon čega su zarobljenici napustili hangar i ušli u traktorsku prikolicu, dok je Boro Krajišnik rekao: «Ovde svi moraju da idu». Optuženi je istaknuo da mu je, netko od ljudi koji su bili tu, rekao: «Ajde Kameni za prikolicom!» pa je on, zajedno s pomenute četiri osobe, krenuo za traktorom. Lančuzanin je istaknuo da nije nikoga pitao kuda se odvoze zarobljenici koji su bili u traktorskoj prikolicu i dodao da je znao da će se desiti nešto loše. Kada je traktor nakon 150 metara skrenuo lijevo kola su se zaglavila u blatu. Nakon tri, četiri minute optuženi je s pomenutim osobama uspio izvući automobil iz

blata, a potom su otišli za Vukovar. Lančužanin je naglasio da se prije povratka javio optuženom Vujoviću koji je ostao na Ovčari. Nakon što mu je predočen dio njegovog iskaza iz istrage gdje stoji da mu je jedan od optuženih rekao: «Ne možeš Kameni sada da ideš!», Lančužanin je istaknuo da mu je to rekao Vujović. Po procjeni optuženog, sve ovo se događalo oko 20:00 sati navečer, 19. studenog 1991. godine, a ne 20. studenog, kao što piše u optužnici. Kao prilog toj tvrdnji, Lančužanin je naveo da se sjeća kako je te večeri s Maretom, Kinezom i Cecom, po povratku sa Ovčare, otišao kod tetka Radojke.

Optuženi Marko Ljuboja, Mare, je na početku rekao da razumije tekst optužnice i ne priznaje izvršenje krivičnog djela, niti krivičnu odgovornost, s obzirom da sa zločinom na Ovčari nema ništa. Po njegovim riječima, on je na dan kada je izvršen zločin oko 17:30 sati otišao potražiti optuženog Lančužanina. Optuženi Lančužanin rekao mu je da, kao njegovo osiguranje, treba otići na Ovčaru, pa je on s Kinezom, Cecom i Lančužaninom, automobilom otišao tamo. Ljuboja je istaknuo da je u istrazi greškom rekao da je s njima u automobilu bio i Goran Valjarević, mali Džo. U povratku s Ovčare, po riječima optuženog, u automobilu je bila još jedna osoba. Ljuboja je u nastavku naglasio da su se na Ovčari zadržali ukupno oko 15 minuta, tamo je vidio mnogo zarobljenika, među kojima nije bilo žena i djece i sve je vrijeme bio u hangaru, ali nije vidio da je u tom razdoblju netko od zarobljenika zlostavljan i maltretiran. On je potom dodao da je na Ovčari bilo puno naoružanih lica u maskirnim uniformama. Ušao je u hangar kako bi vidio pripadnike hrvatske vojske, protiv kojih su ratovali, pošto je čuo da među zarobljenicima ima pripadnika elitnih jedinica hrvatske vojske. Nakon toga se pojavio optuženi Lančužanin i rekao: «Idemo odavde». Ljuboja je istaknuo da, kada je izašao iz hangara, nije vidio nikakvu kolonu, niti traktor s prikolicom. Krenuli su automobilom nekih 100 metara naprijed, a onda se zaglibili u blato. Nakon izvjesnog vremena su uspjeli pokrenuti automobil i krenuli su nazad prema Vukovaru. U povratku su se zaustavili kod hangara na Ovčari gdje se Kameni žučno raspravljao s nekim, ali on se ne može sjetiti s kim. Dok su se vraćali, netko je u automobilu rekao nešto u smislu: «Biće zlo», a Ljuboja nije siguran je li netko rekao i «Ubiće ih». On je istaknuo kako je tada rekao da postoji Ženevska konvencija i da će mnogi odgovarati zbog toga. Ljuboja je potom naglasio da je čuo priču kako je ispred hangara došlo do rasprave između njegovog zapovjednika, Kamenog, i optuženih Vujovića i Vujanovića. Na kraju, istaknuo je da mu je u kancelariji nadzornika u zatvoru u Novom Sadu izvjesno službeno lice nudilo da riješi svoj problem i predloži neku osobu za svjedoka suradnika. Pored toga, on je dodao da je izvjesna osoba, prilikom njegovog ispitivanja kod istražnog suca, rekla njegovoj supruzi da ga čeka 40 godina u *šteku*, ukoliko ne surađuje.

30. lipanj 2004. godine

Optuženi Predrag Milojević, Kinez izjavio je kako razumije optužnicu, ali ne priznaje izvršenje krivičnog djela, niti krivičnu odgovornost. Optuženi Milojević istaknuo je da je saznao kako su istražni sudac i upravnik zatvora pritiskali jednog čovjeka da ga optuži i

dodao kako on dva mjeseca uopće nije znao tko ga je optužio i doveo u vezu s ovim zločinom. On je izrazio nadu da će se tijekom postupka saznati istina i da će za zločin odgovarati prave ubojice, a da će tome doprinijeti i prisustvo opunomoćenika oštećenih, Nataše Kandić. Po njegovim riječima, on je tijekom borbi u Vukovaru bio pripadnik odreda «Leva supoderica», u kojem je bilo najviše dobrovoljaca SRS-a, ali i ljudi iz Vukovara, Mađara itd. Optuženi je istaknuo da zločin na Ovčari nije izvršen 20, već 19. studenog 1991. godine. On je tog dana u večernjim satima krenuo na Ovčaru zajedno s Kamenim, Maretom i Cecom. Tamo su zatekli mnogo ljudi, a optuženi većinu njih nije poznao. Iako nije ulazio u hangar, vidio je unutra zarobljenike u civilnoj odeći, kako sjede, a tu je bilo i puno lokalnih Vukovarčana. Optuženi Milojević naglasio je da na Ovčari nije vidio majora Šljivančanina, kapetana Radića i kapetana Mrkšića, niti bilo koga iz Gardijske brigade JNA. Po riječima optuženog, oni su se na Ovčari zadržali između 30 i 40 minuta, a prilikom odlaska im se priključila jedna osoba, koja se s njima vratila u Vukovar. Prije odlaska, on je po gestikulacijama, vidio da se njegov zapovjednik Kameni raspravlja s optuženima Vujovićem i Vujanovićem. Nakon te rasprave, Kameni im je rekao: «Ajmo odavde, upadajte!». Po riječima Milojevića, ispred njihovog automobila je bio traktor s prikolicom punom zarobljenika, a svuda naokolo je bila vojska. Ljudi koji su «tovarili» zarobljenike u traktorsku prikolicu bili su civili koje je optuženi Milojević prvi put vidio i koje ni nakon toga nije upoznao. Nakon što su krenuli za traktorom i prešli stotinjak metara, zaglibili su u blato, a traktor je skrenuo s puta. Po riječima optuženog, nakon 10 – 15 minuta uspjeli su izaći iz blata, okrenuti se i vratiti nazad u štab. Optuženi je naglasio da je atmosfera na Ovčari bila paklena i nepredvidiva. Tamo je bilo oko 100 vojnika s bijelim pojasevima i optuženi nije mogao vjerovati da će se dogoditi to što se dogodilo. Optuženi je dalje rekao da su nakon povratka s Ovčare, oko 19 sati, otišli kod tetka Radojke na večeru, gdje su se vidjeli s kapetanom Radićem. Kapetan Radić im je tom prilikom rekao da ne trebaju brinuti o tome što će se desiti na Ovčari pošto je tamo vojska. Kada je sutradan vidio kapetana Radića, ovaj je psovao i vikao: «Svo vrijeme ga čuvam, a on se okrvavio», misleći na prvog svjedoka suradnika. Govoreći o funkcijama optuženih Vujovića i Vujanovića, optuženi Milojević je istaknuo da su oni bili komandiri četa i dodao da je Vujović bio pod komandom kapetana Radića, dok je Vujanović bio pod komandom kapetana Bojkovskog. Optuženi je potom govorio o svojim kontaktima s ostalim optuženima i prvim svjedokom suradnikom. Po njegovim riječima, on se dva puta sastao s optuženim Lančužaninom i svjedokom suradnikom, dok je jednom zajedno sa svjedokom suradnikom otišao kod Marka Ljuboje. Istaknuo je da svjedoka suradnika poznaje od 1991. godine, da nisu išli zajedno u akcije i da ga nije vidio na Ovčari. Dodao je da je svjedok suradnik imao «maniju gonjena i smatrao je da ga svi cinkare». Nakon što se pojavio feljton *Istina o Ovčari*, svjedok suradnik je došao kod njega i rekao mu da nije umješšan u zločin, ali se plaši Vukovarčana i da misli kako će mu smjestiti. Tada je rekao optuženom kako «treba potopiti sve Vukovarčane, Stanka, Nadu, Miroljuba, Kresojevića i druge». Također mu je rekao kako «će se osvetiti ako Stanko progovori».

Optuženi Predrag Dragović, zvani Ceca, izjavio je kako razumije za što se tereti, ali ne postoji nijedna osoba koja bi u odnosu na njega mogla potkrijepiti navode optužnice. Dragović je istaknuo da je na Ovčaru otišao s Ljubojom, Kinezom i Lančužaninom i da se tamo zadržao 10 – 15 minuta ispred hangara. Pošto je bio ranjen, ostao je u automobilu

i izišao je samo zapaliti cigaretu i mokriti. Po njegovim riječima, tamo je bilo vojnika u raznim uniformama, a nakon 10 do 15 minuta Lančuzanin im je rekao da kreću, pa su krenuli za traktorom s prikolicom, ali im se automobil zaglibio u blato. Na traktorskoj prikolici je bila cerada, tako da nije mogao vidjeti jesu li unutra bili ljudi, a na lijevom blatobranu je sjedio jedan čovjek. Osoba koja je krenula s njima je izašla iz automobila i pošla u pravcu gdje je otišao traktor kako bi pozvala nekog da im pomogne izvući se iz blata. Optuženi Dragović je istaknuo da je pošao za njim mada i sam ne zna zašto. Tada se začula rafalna paljba iz automatskih pušaka, a ta osoba ga je upitala: «Šta ćemo sada?» Nakon što su izvukli automobil iz blata, vratili su se u Vukovar. Optuženi je naglasio da na Ovčari nije vidio optužene Vujovića i Vujanovića i dodao da mu je poznato da je njegov zapovjednik Lančuzanin imao sukob s Vujanovićem. Optuženi je potom izjavio da na Ovčari nije vidio nikoga od oficira JNA i dodao da zna da je major Šljivančanin izdao naređenje da se nijedan zarobljenik ne smije streljati, zbog informacija koje je potrebno dobiti. Na kraju, optuženi Dragović istaknuo je da je odmah, već nakon dan-dva saznao što se desilo na Ovčari. .

1. srpanj 2004. godine

Optuženi Zlatar Vujo je rekao da, iako ima puno nejasnoća, razumije tekst optužnice i ne priznaje krivično djelo koje mu se stavlja na teret, niti krivičnu odgovornost. Optuženi Vujo je istaknuo da je nakon jedne akcije 30. listopada 1991. godine ranjen, nakon čega je prebačen na VMA u Beograd gdje je boravio do 18. studenog. Poslije toga je prebačen u toplice u okolini Mladenovca gdje je boravio sve do 18. prosinca 1991. godine. Istaknuo je da nikada nije bio na Ovčari, niti mu je poznato gdje se ona nalazi. Po izlasku s VMA, mogao je hodati samo uz pomoć štaka, pa je tijekom boravka u toplicama svakodnevno imao posjete. On je dodao da o svom boravku na VMA i u toplicama ima potrebnu dokumentaciju. Optuženi Vujo je istaknuo da je čuo kako je prvi svjedok suradnik rekao da će mu se osvetiti, ali ne želi nešto više pričati o tome, pošto će tražiti sučeljavanje s njim.

Optuženi Đorđe Šošić, s nadimcima *Žorž* i Čiča, istaknuo je kako ne priznaje izvršenje krivičnog djela, niti krivičnu odgovornost. Po njegovim riječima, on se po dolasku u Vukovar kao dobrovoljac pridružio odredu «Leva supoderica», a naoružanje koje je dobio nije bilo nigdje evidentirano. Nakon oslobođenja Vukovara, on se 19. studenog 1991. godine ujutro razdužio u komandi «Leve supoderice» i zajedno s Ivicom Andrićem, zvanim Đetić, otišao u Novi Sad gdje su prespavali kod jednog suborca. Nakon toga su 20. studenog Đetić i on otišli u Kruševac, gdje su cijelu noć *šenlučili* i slavili oslobođenje Vukovara. Šošić je istaknuo da nikada nije bio na Ovčari i da i dan danas uopće ne zna gdje se Ovčara nalazi.

Optuženi Goran Mugoša, zvani Kuštro rekao je kako ne priznaje krivično djelo koje mu se stavlja na teret i želi iznijeti svoju obranu. Po njegovim riječima, on je 15. rujna 1991. godine pristupio Štabu TO u Vukovaru, na Veleprometu, od kada je nosio uniformu vojne policije, a nije bio pod ničijom komandom. Optuženi Mugoša je naglasio da je 18. studenog 1991. godine, kada su prestale borbe u Vukovaru, bio na Veleprometu,

gdje je vršio pretrega civila uz prisustvo majora Žigića. Idućeg dana, 19. studenog 1991. godine, Mugoša je otišao do grada kako bi potražio svoja dva brata, koji su bili pripadnici Zbora Narodne Garde [u daljem tekstu ZNG]. U bolnici, gdje je prvo otišao, jedan policajac mu je rekao da je tu glavni, major Šljivančanin i da može ući unutra, ali na vlastitu odgovornost. Po vlastitim riječima, optuženi je uspio izvući iz bolnice ranjenog brata Zorana i još jednog zarobljenika, koje je odveo kod Gorana Stevića. Idućeg dana, 20. studenog, optuženi je otišao u vojarnu, gdje su bili prebačeni zarobljenici iz bolnice, da pokuša pronaći drugog brata. Tamo je vidio puno vojske i pet ili šest autobusa. U jednom od autobusa je prepoznao svog prijatelja iz djetinjstva, Luku, koji mu je dao narukvicu i prsten. Major Šljivančanin je tada počeo vikati, pošto je strogo zabranio uzimanje bilo kakvih predmeta od zarobljenika. Optuženi je istaknuo da je tada majoru Šljivančaninu rekao da je došao potražiti brata. U tom trenutku je čuo da se ide na Ovčaru i krenuo je automobilom, koji je išao ispred autobusa, zajedno s optuženima Milanom Bulićem, Bulidžom i Milanom Vojnovićem, Čapalom. Prilikom polaska, major Šljivančanin ga je upitao zna li gdje je Ovčara, na što mu je optuženi odgovorio da ne zna. U nastavku iznošenja obrane, Mugoša je istaknuo da je s Bulidžom vršio pretragu zarobljenika koji su izlazili iz autobusa i dodao da su im tom prilikom oduzimali osobne stvari, koje su odvajali i stavljali na jedno šatorsko krilo. Optuženi je napomenuo da je pretragu zarobljenika naredio jedan pukovnik ili potpukovnik u maskirnoj uniformi, a ne major Šljivančanin, pošto njega nije niti vidio na Ovčari. Govoreći o *dvoredu* kroz koji su prolazili zarobljenici, Mugoša je naglasio da je on bio sastavljen od naoružanih ljudi, ali je napomenuo da nije vidio kako bilo tko od njih tuče zarobljenike, osim što je čuo da je Josip Kožul dobio par šamara. Autobus sa zarobljenicima je bio udaljen desetak metara od hangara i kada bi se ispraznio odmah bi dolazio drugi. Po njegovim riječima, došlo je ukupno pet autobusa sa zarobljenicima koji su ostali tu. Optuženi je dalje istaknuo da je ispred hangara bilo između 150 i 200 pripadnika aktivne vojske u maskirnim uniformama, a pored toga i kolona civilnih vozila i BOV [borbena oklopna vozila]. Nakon što su zarobljenicima oduzete stvari, došla je vojska JNA i kompanjonom ih odnijela. Po njegovim riječima, on je bio na Ovčari sve do završetka pretrage zarobljenika koja je trajala između sat i pol i dva, tj. do 15:30 sati, nakon čega je zajedno s optuženim Bulićem otišao u Vukovar. On je istaknuo da je među zarobljenicima prepoznao dosta ljudi i naveo imena: Josip Kožul, Došen, Vulić, Aleksandar Perković, Saša Đurđev i Ružica Makrobašić. Optuženi Mugoša je potom rekao da nikoga od njih nije pokušao spasiti, s obzirom da su oba njegova brata bili pripadnici ZNG. Prije nego što je otišao s Ovčare, optuženi je ušao u hangar da bi vidio kako su zarobljenici smješteni. Unutra je bilo puno zarobljenika koji su pitali jedni za druge, dok je oko hangara bilo pripadnika vojne policije s bijelim pojasevima.

Mugoša je u nastavku iznošenja obrane istaknuo da je od optuženih na Ovčari vidio Dragovića, Milojevića i Vujanovića, dok za Miroljuba Vujovića nije siguran. On je potom napomenuo kako više nije siguran da je na Ovčari vidio optuženog Katića, kao što je to rekao prilikom ispitivanja kod istražnog suca, dok je u potpunosti siguran da Lančuzanina nije vidio na Ovčari, već u vojarni sa Šljivančaninom, Vujovićem i Vujanovićem. Po njegovim riječima, on je za zločin na Ovčari saznao tek krajem 1992. godine. Objašnjavajući razliku u odnosu na iskaz koji je dao pred istražnim sucem, optuženi je naglasio da je prilikom davanja iskaza pred istražnim sucem želio prebaciti

odgovornost za zločin na Ovčari na JNA. To je po njegovim riječima bio razlog zašto je u istrazi rekao da je vidio majora Šljivančanina na Ovčari i da je bio siguran da će zarobljenici biti streljani.

5. srpanj 2004. godine

Optuženi Miroslav Đanković je rekao kako ne priznaje izvršenje krivičnog djela i krivičnu odgovornost i da smatra da se radi o smišljeno organiziranoj kampanji. Optuženi je rekao da ne želi iznijeti svoju obranu u potpunosti, sve dok ne čuje iskaz svjedoka suradnika broj dva, pošto se boji da mu se ne dogodi ono što se već dogodilo, da bude u pritvoru, a ne zna tko ga tereti i za koje djelo. Pošto je optuženi Đanković ostao pri tome da ne želi iznijeti svoju obranu, predsjednik vijeća je donio rješenje u smislu članka 321 stavka 2 ZKP-a, da se pročitaju iskazi optuženog iz etape istrage od 26. prosinca 2003. godine i 18. svibnja 2004. godine.

Optuženi Slobodan Katić, s nadimkom major Katić je upoznao sudsko vijeće da ima problema s glasom uslijed raka grla. Rekao je da nije kriv i ne priznaje krivičnu odgovornost za djelo koje mu se stavlja na teret. Naglasio je da želi iznijeti svoju obranu, ali ne zna što još reći osim onoga što je već rekao u etapi istrage. Katić je istaknuo da je u Vukovar otišao 18. listopada 1991. godine kao dobrovoljac iz Šida, zajedno s Kamenim, Cecom i Kinezom, koje je i upoznao u Šidu. Nalazio se u odredu Milana Lančužanina i bio je neformalno zadužen za nabavljanje cigareta, pića, hrane itd. Njegov odred je bio pod komandom majora JNA Tešića, a komandir je bio kapetan Radić.

Optuženi Katić je rekao: «Čuo sam za Ovčaru mnogo kasnije, kada su ovi iz Haga počeli da prozivaju Mrkšića, Radića i Šljivančanina». Rekao je da je 17. studenog 1991. godine odvezao u Negoslavce, u bolnicu, Gorana Valjarevića, Džoa koji je bio ranjen. Nakon što ga je ostavio u bolnici, vratio se u jedinicu, a idućeg dana 18. studenog 1991. godine je otišao za Beograd. U Vukovar se vratio 22. studenog. Tijekom svog boravka u Beogradu, 19. i 20. studenog, posjetio je Valjarevića u beogradskom urgentnom centru. Dana 20 studenog je bio na proslavi slave u jednom kafiću u Zemunu, gdje su ujedno slavili i oslobođenje Vukovara. Rekao je da nije znao gdje se nalazi Ovčara, nije bio tamo, a u Vukovaru je živio do 1997. godine. Od naoružanja imao je automatsku pušku i *šorpion*.

Optužena Nada Kalaba je izjavila razumije optužbe protiv nje i nije izvršila ništa, a potom dodala: «Ja sada ne bih htela da iznesem svoju odbranu, pošto me jedini terete zaštićeni svedoci, tj. svedoci saradnici.»

Optuženi Milan Bulić, zvani Bulidža, rekao je kako razumije navode optužnice i ne priznaje krivično djelo i krivičnu odgovornost. Rekao je da je u lipnju 1991. godine napustio Vukovar zajedno s obitelji. Nakon dva i po mjeseca, koliko je proveo u Borovu selu, vratio se u Vukovar i priključio jedinici Teritorijalne obrane na Veleprometu čiji je komandir bio Ljube Stoljanović. To je bilo oko 20. rujna. Njegovo, kao i zaduženje ostalih pripadnika jedinice, bilo je čuvanje straže i čuvanje Veleprometa. Rekao je da je

četiri-pet dana prije pada Vukovara napustio jedinicu i vratio se na Petrovu goru gdje je sudjelovao u prevoženju leševa i čišćenju zgrada. Dan-dva nakon oslobođenja Vukovara, tj. 18. studenog 1991. godine, vratio se na Velepromet pošto je čuo da su uhićeni neki ljudi među kojima je bila i doktorica Bosanac. Pošto je saznao da su odvedeni u vojarnu, otišao je tamo. Kada je stigao do vojarne, a to je oko 10:00, 11:00, 12:00 sati, vidio je pet - šest vojnih autobusa u kojima su sjedili, kako su mu rekli uhićeni borci i radnici iz bolnice. Vojska je osigurala autobuse. U krugu vojarne je bilo i teritorijalaca i civila. Nakon izvjesnog vremena, možda sat do dva, netko je rekao da krenu i da će zarobljenici ići u Mitrovicu na razmjenu. Optuženi je, zajedno s Goranom Mugošom i Mirkom Vojnovićem, Čapalom krenuo automobilom na poljoprivredno dobro Ovčara. Ispred njih je išlo neko vojno vozilo i kada su stigli na Ovčaru, formiran je *dvored*, a on je zajedno s Mugošom i još nekima izvršio pretragu zarobljenika. Optuženi Bulić je naglasio kako mu je Mugoša rekao da je osobno major Šljivančanin naredio da oni stanu u dvored i pretraže zarobljenike. Njih desetak vršili su pretragu na taj način što su kontrolirali imaju li zarobljenici nešto od oružja, nož ili nešto slično, a nakon toga su ih puštali da ulaze u hangar. Kada je završio s pretragom, otišao je u hangar gdje se zadržao oko 15 – 20 minuta. U hangaru je vidio jednog oficira JNA kako pravi popis zarobljenika, a nije vidio da ih bilo tko tuče. Nakon toga je oko 5 –5:30 otišao s Ovčare na Petrovu goru kod Branka Miljanovića gdje je i prespavao. Kolonu vozila, koju je predvodilo vojno vozilo kada su dolazili na Ovčaru, činilo je dosta civilnih vozila. Kada su stigli na Ovčaru, tamo je već bilo vojske, po njegovoj procjeni stotinjak vojnika, a i civila koji su radili na samom poljoprivrednom dobru. Optuženi Bulić je naveo da je bilo vojnika i u maskirnim i u SMB uniformama, a ovi koji su pratili autobuse su imali bijele pojaseve. Naglasio je da je na Ovčari vidio oficire JNA, ali ne poznaje nijednog od njih. Po njegovim riječima, zarobljenicima nisu uzimani dokumenti, novac i dragocjenosti, niti ih je bilo tko tukao. On je istaknuo da je mnoge od zarobljenika prepoznao, npr. Zvonimira Čaleta, Mileta Mandića, Željka, Josipa, Zvonka Varenicu i Tomu Pravdića. Od ostalih optuženih na Ovčari je vidio Miroljuba Vujovića i Stanka Vujanovića, dok je Kamenog vidio kada je pošao kući. Također je vidio i optužene Đankovića i Miću Medonju, kao i Darka Fota i Boru Krajišnika. Na kraju, Bulić je istaknuo da je po njegovom sjećanju, pored Ružice Mrkobašić, na Ovčari bila još jedna žena, ali ne može biti siguran u to.

Opažanje promatrača:

Članovi obitelji i prijatelji okrivljenih su tijekom ova četiri dana suđenja burno reagirali kada god bi pitanja okrivljenima postavljali opunomoćenci oštećenih, Dragoljub Todorović i Nataša Kandić. Osim pogrđnih riječi, vrlo često im se vidio i podsmijeh na licima. Predsjednik vijeća i predstavnici sudske policije na ovo nisu reagirali. Prilikom davanja iskaza optuženog Vuje, u dijelu publike gdje su sjedili članovi obitelji optuženih i njihovi prijatelji, čuli su se komentari da je Vujo lud.

25. listopada. 2004. godine

Svjedok Emil Čakalić je u svom iskazu rekao da je dva, tri dana prije pada Vukovara otišao u vukovarsku bolnicu gdje se nalazilo dosta Vukovarčana, koji su napustili svoje domove i otišli u bolnicu iz razloga sigurnosti. Tijekom boravka u bolnici, svjedok Čakalić je vidio kada su došli major Šljivančanin i još jedan kapetan JNA, kojemu nije znao ime, uhapsili dr. Vesnu Bosanac i Marina Vidića i nakon toga ih odveli u nepoznatom pravcu. Svjedok je istaknuo da mu se čini da je ovom događaju prisustvovao i Vens, ali da u to nije u potpunosti siguran. Čakalić je naglasio da su tog jutra kada je u bolnicu došao major Šljivančanin, svi ljudi koji nisu bili medicinsko osoblje morali napustiti bolnicu i dodao da je njih bilo oko 200. Kada su izašli, vojnici koji su bili ispred bolnice su počeli vređati ih i psovati «mater ustašku», a potom im naredili da izvade sve što su imali kod sebe. Nakon pola sata do sat vremena su odvezeni s pet autobusa u vojarnu (kasarnu), pošto su iz bolnice izvedeni na sporedni izlaz. U vojarni je vidio Radivoja Jakovljevića, za koga je rekao da je bio mali debilček, Vladu Kosića, koji mu je rekao: «Svi su jednaki», kao i «Topolu», o čemu bi kasnije nešto detaljnije govorio, ukoliko za to bude bilo prilike. Nakon pola sata-sat u vojarnu je došao i šesti autobus sa zarobljenicima, koji je ostao u vojarni nakon što je prvih pet otišlo na Ovčaru. Po riječima svjedoka Čakalića, on nikada nije saznao što se sa zarobljenicima iz tog autobusa dogodilo, ali je čuo od majki hrvatskih branitelja da su svi pobijeni i pokopani kod Novog groblja u Vukovaru, a da se to doznalo nakon što su izorane kosti, koje su nakon toga, 1997. godine negdje odvežene. Svjedok je potom rekao da su kod vojarne bili u razdoblju od 9:30 sati do 14:00 sati, 18. studenog, kada su krenuli na Ovčaru, i da za čitavo to vrijeme nisu izlazili iz autobusa. Iz autobusa su jedino mogli izaći medicinski radnici, koji su imali dokumente i to tek nakon što su na majora Šljivančanina izvršile pritisak žene koje su bile zaposlene u bolnici. U autobusu u kojem je bio, bila su dva vojnika, jedan Musliman i jedan Srbin, ovaj je prvi psovao majku i Tuđmanu i Miloševiću i oduzimao nakit od zarobljenika, dok je drugi bio miran i šutio. U svezi s događanjima na Ovčari, svjedok je naveo da su, kada su tamo stigli, pri izlasku iz autobusa, morali proći kroz dvored ljudi u civilu. Vršen je pretraga, a stvari su bacane na jedan travnjak. Prije dvoreda je stajao jedan čovek u odori kapetana sa četiri zvjezdice, koji je svjedoku zgazio naočale. Svjedok je istaknuo da je u dvoredu bio i Slavko Dokmanović, gradonačelnik Vukovara i nekadašnji svjedokov dobar prijatelj. Svjedok je rekao da su svi koji su bili pred hangarom tukli zarobljenike i da su bili u civilnoj odjeći. Kada je došao do ulaza u hangar, na njega je naletio Miloš Bulić, zvani Bulidža i tri puta ga je udario letvom po glavi, a potom sramotno pobjegao. Nakon toga, svjedok je vidio kada je Bulić tom istom letvom ubio osobu imena Kemal i Damjana Samardžića, čiju je smrt osobno utvrdio. Kada je to vidio, svjedoku se «okrenuo želudac». Svjedok je potom zapazio jednu osobu, koja je ušla u hangar i koja je imala «sva obilježja četnika», za pojasom je imao nož i razgovarao je s jednim oficijom JNA, za koga je svjedok rekao da misli da je bio major. Po riječima svjedoka Čakalića, taj «četnik» je izvadio nož da bi zaklao jednog zarobljenika, ali je u tom trenutku netko «uletio» i viknuo: «Ide pukovnik Mrkšić s dva potpukovnika». U vrijeme kada je on bio u hangaru, tamo je već bilo 60 – 70 ljudi, bili su okrenuti licem prema zidu i rukama naslonjeni na zid. Tijekom njegovog boravka u hangaru, nije primjetio da je netko pravio red niti je čuo pucnjavu. Čakalić je potom rekao da je njega iz hangara spasio Zorić Stevan, s nadimkom Čevo. Pred hangarom je proveo oko sat vremena, a osim njega još šest osoba je izvedeno ispred hangara, a kada su tu došli pukovnik Mrkšić i dva potpukovnika, popisana su imena

zajedno s imenima osoba koje su ih spasile. Po riječima svjedoka, tu je pored njih bio i Stevan Mišćević «Bato», koji je bio u uniformi JNA i koji im je rekao: «neće vam se ništa dogoditi.» Od njih šestorice koji su izvedeni iz hangara, u hangar je vraćen Gačić koji je imao 16 godina i koji je ubijen, kao i Veber. Odgovarajući na pitanje u koje vrijeme je izveden iz hangara, svjedok je rekao da je to bilo oko 16:00 sati i da je tada došlo jedno vozilo u kojemu je bilo desetak osoba u uniformama koje su ušle u hangar. Jedan od njih je davao znak zviždaljkom da počne tuča baseball-palicama, a sve to je trajalo nekih pola sata, nakon čega su ovi vojnici sjeli u auto i otišli. Svjedok je istaknuo da je u hanagaru vidio puno zarobljenika koji su ležali i za koje nije znao jesu li mrtvi ili onesvješteni. Po svjedokovim riječima, dok je bio pored hangara, došao je drugi svjedok suradnik koji je pričao sa njim i hvalio se da je upravo ubio «25 ustaša», a da ih je ubio mnogo više. Prije no što su napustili Ovčaru, svjedoku je prišao Čevo i pitao je li sve u redu, na šta mu je svjedok odgovorio: «za sada je dobro». Čevo je, po riječima svjedoka tada otišao i on ga više nije vidio. Po njih sedmoricu je potom došao kombi Citroen, koji je vozio Mile Bakić i koji ih je između 17:30 i 18:00 sati odvezao na Velepromet. Čakalić je napomenuo da su u toj grupi zarobljenika pored njega bili Berghofer, Vilim Karlović, Kojić Žarko, Gunčević, dok Hajdar Dodaj nije bio s njima.

Čakalić je u nastavku svjedočenja rekao da su iz Veleprometa svi ubrzo prebačeni u Modatex, gdje su proveli dva dana i dvije noći i gdje su tučeni. Kada su stigli u Modateks netko od uniformiranih lica je rekao: «Sklanjajte se, sada idu najveći koljači». Nakon Modateksa su ponovo preveženi u Velepromet, i odvedeni do "sobe smrti". Čakalić je naglasio da je tamo, ispred te sobe, bilo više od trideset zarobljenih i da je nakon otprilike pola sata u sobu pozvan Karlo Crk, koji je sjedio pored njega. U jednom trenutku se samo čuo jak udarac nakon kojeg je Crk preminuo. Nakon toga su Golca izveli iz sobe i on je poslije toga nestao. Tihomira Perkovića su tri, četiri puta izvodili iz sobe i tukli, dok su Vilimu Karloviću gasili opuške po stolmaku i rukama, od čega je zadobio opekline. Čakalić je istaknuo da je na vratima te sobe vidio dr. Marića, koji je okrenuo glavu da ga ne bi vidio, a da je pored njega vidio i „Topolu“ po drugi put, koji je nokautirao jednog zarobljenika. Po riječima svjedoka, oko ponoći je autobusom došao kapetan KOSA-a koji im je rekao da će ih spasiti, ušli su u autobus i otišli sa Veleprometa u vojarnu, gdje su ih ponovo tukli. Svjedok Čakalić je istaknuo da je jedan mladić bio dva dana vezan sajlom i da je pod prinudom progutao dva metka, nakon čega je prebačen u Sremsku Mitrovicu gdje je proveo 88 dana. Svjedok je potom napomenuo da je na Ovčari vidio Ružicu Makrobašić koju nije poznavao, ali je čuo za nju, i Pucar Dmitra, Srbina, koji je također ubijen na Ovčari. Svjedok je naveo da je bio pripadnik 204. brigade, u jedinici za specijalne namjene, a da je pored toga bio blizak suradnik Marina Vidića. Svjedok Čakalić je na kraju rekao da, od trenutka kada je došao pukovnik JNA s dva potpukovnika, nitko od nepoznatih osoba više nije mogao ući u hangar.

25. i 26. listopada 2004. godine

Svjedok Dragutin Berghofer je na početku rekao da je u bolnicu došao 17. studenog 1991. godine uvečer, a da su ga sa ostalim zarobljenima 20. studenog ujutro odveli iz

bolnice. Svjedok je istaknuo da je u bolnicu došao kao pripadnik 204. vukovarske birgade, da nije imao uniformu, a da je imao *automat*, koji je dobio pred sam pad Vukovara. Berghofer je naglasio da je u bolnicu došao s položaja, nakon što je pokušao proboj grupe u kojoj je bio i on. Tijekom boravka u bolnici bilo je riječi da će se organizirati konvoji, rečeno im je da se oni koji su uniformi presvuku i ostave naoružanje, pa je on ostavio automat ispod jednog auta. Svjedok je naglasio da su 19. studenog 1991. godine, oko 16:00 sati u bolnicu ušli rezervisti, da je on cijelu noć proveo sa sestrama i doktorima, i da je u bolnici bilo "pola" grada. Po njegovim riječima, 20. studenog ujutro u bolnicu je došao Šljivančanin i svi koji su bili u bolnici su morali izaći van. Medicinsko osoblje je išlo na jednu stranu, dok su ostali išli na drugu. Jedan rezervist ih je pregledao, nakon čega su otišli u autobuse. Naglasio je da je bilo šest autobusa sa zrenjaninskim registarskim tablicama i da su njima u 8:00 sati ujutro prebačeni u vojarnu gdje su se zadržali do 13-15 sati. Iz njegovog autobusa je jedan rezervist izveo Hideka, Kolesara i Ličinu oko 11:00 sati i odveo ih u vojni autobus gdje su tučeni, a potom je taj autobus negdje otišao i za njim jedan Yugo, u kojem je bilo pet osoba s palicama i vatrogasnim aparatima. Autobuse su čuvali mladi vojnici i nitko nije smio ulaziti i izlaziti iz autobusa. Nakon tri sata provedenih kod vojarnje, prebačeni su autobusima na Ovčaru. Opisujući situaciju kada su stigli, svjedok Berghofer je rekao da je s desne strane vidio svog susjeda, optuženog Gorana Mugošu, koji je bio u civilu i pretraživao zarobljenike. Po njegovim riječima, Mugoša mu je izvadio novce koje mu je dala medicinska sestra u bolnici, a tu sa strane je bila gomila kofera i torbica. Pored Mugoše, svjedok je vidio i Miloša Bulića, koji je rekao Damjanu Samardžiću: "skidaj mantil", pa je potom zajedno s drugima počeo udarati i Samardžića i njegovog sinovca. Svjedok Berghofer je potom rekao: "Jedan od Zorićevih sinova je mene udario štakom" i dodao da je prije nego što je otrčao u hangar, dobio još udaraca. U hangaru je, po mišljenju svjedoka Berghofera, bilo oko 250 ljudi, a on je tamo vidio Ružicu Makrobašić, Dragicu Tušan, Čakalića, kome se Dokmanović, koji je bio u plavoj, avijatičarskoj uniformi, obratio nakon čega je ovaj dobio udarac. Svjedok je rekao da je osoba po imenu Kemo tukla jednog dečka, kojeg je nakon toga Dokmanović udario škarama. Svjedok Berghofer je rekao da je vidio kada je u hangar ušao i Siniša Glavašević kojega su također prebili. Svjedok je naveo da ga je iz hangara izvukao Goran Ivanković, sin dr. Ivankovića i da je nakon toga on, zajedno s još nekim zarobljenicima, bijelim vozilom prebačen na Velepromet, a odatle u Modateks. Svjedok Berghofer je kasnije napomenuo da je pored njega Ivanković iz hangara izvukao i Gunčevića i dodao da se nitko nije protivio tomu. U nastavku svjedočenja, Berghofer je rekao da su iz Modateksa vraćeni na Velepromet, gdje su bili u sobi smrti. Do Veleprometa ih je otpratio Jezdimir Stanković, a tamo je Pero Krtinić počeo vikati da ih treba sve pobiti.

Svjedok Hajdar Dodaj je na početku svjedočenja govorio o tome što se događalo tijekom ljeta i jeseni 1991. godine. Naime, svjedok je u tom razdoblju bio na služenju redovnog vojnog roka u JNA. Po njegovim riječima, on je u vojsci proveo tri mjeseca. Nakon što je pobjegao iz Petrovca na Mlavi, uhvaćen je u Zemunu, nakon čega mu je određen pritvor u kojem je bio 35 dana, a potom je prebačen u Bijelo Brdo kod Osijeka, gdje nije dobio municiju. Dodaj je potom rekao da je u Bijelom Brdu bio 21 dan i da su u tom razdoblju gađani ciljevi u Sarvašu i Dalju. Nakon toga je ponovo vraćen u Petrovac, a potom u Sremsku Mitrovicu, gdje je zadužen municijom. Tamo ih je postrojio jedan

pukovnik i rekao im da idu u rat u Vukovar gdje treba pobiti 20 000 ustaša, Kurda i Rumunja. Po riječima svjedoka Dodaja, krajem kolovoza ili početkom rujna 1991. godine su došli u Negoslavce i stacionirali se u Dubravi kod Vukovara. Svjedok je naglasio da je 24. rujna 1991. godine, točno u 12 sati, napustio položaj zajedno s još četiri vojnika i pobjegao na dio, koji nitko nije držao. "Sve je bilo spaljeno, sve je bilo uništeno... Koga smo štitili, koga smo branili, nije mi bilo jasno". Nakon što su se predali nekim ljudima, prebačeni su u policijsku upravu u Vukovaru, gdje su ispitani, i gdje im je rečeno da ne mogu izići iz grada zbog blokade. Svjedok je napomenuo da je u gradu Vladala panika i da u njemu nije vidio 20 000 ustaša, već se radilo o civilima, koji su se naoružali da bi se zaštitili. Svjedok je rekao da je uzeo automatsku pušku i bio u policijskoj upravi sve do 17. studenog, kada je oko 23:00 sata otišao u bolnicu. Po njegovim riječima, vojska je došla u bolnicu 18. studenog, ali njega osobno nitko nije dirao do 20.-og, kada su ih sve postrojili, a potom odvojili žene, djecu i starce na jednu stranu, dok su ostali bili na drugoj strani. Major Šljivančanin im je tada rekao: "Nemojte se ništa bojati, biće sve u redu." Nakon toga su ih gardisti pretražili i uzeli im sve vrijednije stvari, smješteni su u autobuse gdje su morali držati ruke na leđima i biti spuštene glave. Iako im je rečeno da mogu odlučiti tko želi ići u Zagreb ili Beograd i da će biti tamo odveženi, sve su ih odvezli u vojarnu. Svjedok Dodaj je naglasio da je kod vojarnje vidio veliki izljev bijesa, uzimali su lopate s tenkova i udarali po autobusima. U jednom trenutku u autobus je ušao jedan vojnik i rekao jednom doktoru, koji je sjedio 4 – 5 mjesta ispred njega: "Ti si najviše Srba zaklao, pošto znaš da kolješ". Nakon toga ga je izveo iz autobusa, gdje su bili Beli orlovi, TO, Arkanovci, [paravojne formacije] koji su ga prebili. Poslije par sati, koliko su proveli kod vojarnje, odveženi su autobusima na Ovčaru, a za njima su išli oni koji su tukli. Na Ovčari je formiran dvored u kome je bilo deset ljudi sa jedne i deset ljudi sa druge strane. Po riječima Dodaja, jedna osoba je ušla u autobus i pitala, ima li u njemu Albanaca, uz pretnju da ako se ne jave, svi će stradati. Kada se Albanac javio, ta osoba mu je rekla: "Ti si moj kad budeš izašao van". Prilikom izlaska iz autobusa jedan mladić, koji je izašao ispred svjedoka je rekao: "Nemojte mene, mi smo JNA", nakon čega su ih izdvojili, a dva pukovnika JNA koji su bili pored ceste počeli su ih ispitivati. Opisujući atmosferu ispred hangara, svjedok Dodaj je rekao da je bila velika vriska i galama, a da je on ispred hangara vidio žuti bager. Nakon toga je došao jedan oficir i pitao: "Gdje su ti vojnici?", a potom su njih četvoricu odvezli prema Negoslavcima. Ispred jedne kuće su im stavili povez preko očiju i vezali im ruke, a nakon toga stavili u podrum gdje su bili civili. Svjedok je rekao da su na Ovčaru došli oko 15:00 ili 16:00 sati, kada je bio dan. Svjedok Dodaj je istaknuo da se na Ovčari zadržao do zatvaranja vrata, tj. jedan do dva sata i dodao da je vidio kad su zarobljenici ulazili u hangar i kada su se zatvorila vrata od hangara. Po njegovim riječima, oko hangara je bilo 30-ak ljudi, a dok vrata nisu zatvorena vidio je kako u hangaru tuku zarobljenike držalicama i štapovima. Svjedok je naglasio da su svi iz vojarnje došli na Ovčaru i da je tamo bilo pripadnika JNA, vojnika u tigrastim uniformama, Belih orlova i dr. Dodaj je potom rekao da je poznao jednog policajca Horvata, koji je sjedio s njim i koji mu je pokazao sliku žene i dece.

Svjedok Rade Bakić je istaknuo da je na Ovčaru otišao s optuženim Milanom Vojinovićem, kojeg je odveo tamo da bi potražio kćerku i sina. Optuženi Vojinović je otišao do hangara i pošto ih nije našao, vratili su se. Svjedok je rekao da su na Ovčaru otišli kada je počeo padati mrak, oko 16:00 sati, a da su se tamo zadržali između sat i sat i

pol. Vojska je bila na cesti i nije dozvoljavala civilnim vozilima ići prema hangaru, tako da je on ostao oko 150 metara od hangara. Tamo nije bilo rampe, ali je bilo 7-8 ljudi s oružjem u SMB i maskirnim uniformama. "Ja nisam vidio ništa... bilo je mračno... ljudi je bilo kod hangara, a bilo je i vojske sa svih strana.

27. listopada 2004.. godine

Svjedok Nikola Dukić je na početku rekao je da je u jesen 1991. godine bio u Vukovaru, u Ulici Petrove Gore, sve do 15. ili 16. studenog 1991. godine, kada je došlo do napada na Vukovar. Po njegovim riječima oni su bili pod vojskom i dan prije napada na Vukovar su od Mitrovačke brigade JNA dobili SMB uniforme. Dukić je istaknuo da nije siguran tko je komandirao teritorijalcima, ali misli da je to bio Dušan Jakšić. On je potom rekao da su optuženi Vujović i Vujanović bili na drugoj strani grada i da su kada je došla Gardijska brigada JNA potpali pod njenu komandu i postali vođači na terenu. Po njegovim riječima, optuženi Lančužanin je doveo dobrovoljce u Vukovar i potom komandirao tom grupom. Svjedok je istaknuo kako zna gdje je Ovčara, pošto je bio tamo «kada je to bilo». Objašnjavajući kako je otišao na Ovčaru, svjedok Dukić je rekao da se zatekao kada su došla dva oficira s puhovima i tražila put do bolnice. «Ja sam ih odvezao tamo... tamo su bili zarobljeni civili». Major Šljivančanin je rekao: «Ko je sudjelovao u borbama, sudiće mu se», dok će ranjenici i medicinsko osoblje biti transportirani, koliko je svjedok čuo, u Hrvatsku. Svjedok je rekao da je kod bolnice sreo Damira Gunčevića i njegovu majku, da je pričao s Damirom, pošto je mislio da je jako dobra osoba i odveo ga do autobusa za koji je čuo da ide prema Zagrebu. Po njegovim riječima, on je na Ovčaru otišao s jednim vodnikom, čijeg imena se ne može sjetiti, i s još dva, tri vojnika. Kada su stigli, parkirali su automobil i vidjeli dva, tri autobusa i pripadnike vojne policije. Ispred hangara je bilo puno ljudi, a dva vojna policajca nisu dozvoljavala ulazak u hangar, tako da je samo s vrata hangara uspio vidjeti da su zarobljenici bili u civilu i da su sjedili na podu i šutili. Ispred hangara svjedok je vidio optužene Mugošu i Bulića. Dok su tu stajali, dva policajca su se sklonila s ulaza. Tada je došao crveni traktor s prikolicom i zarobljenici su počeli ulaziti u prikolicu. Dukić je istaknuo da mu se učinilo da je jednog od zarobljenih prepoznao, pa je kada je traktor krenuo, sjeo na kabinu traktora. U traktorskoj kabini je, po riječima svjedoka, bio optuženi Lančužanin i jedan mali niski čovjek, za kojeg nije u potpunosti siguran da je bio Mali Džo. Kad je traktor skrenuo sa ceste lijevo u atare, Dukić je po vlastitim riječima znao «da nešto neće valjati». Nakon pet minuta, su stigli na Grabovo, gdje je svjedok vidio veliku grupu ljudi (40 – 50). Po njegovim riječima, Lančužanin i on su stali sa strane, zarobljenici su izlašli iz prikolice, zapucalo se i zarobljenici su popadali. Svjedok Dukić je istaknuo da je na Grabovu bilo dosta nepoznatih ljudi i da je on okrenuo glavu kada je počela pucnjava. Nakon što se pucnjava završila, svjedok se zajedno s Lančužaninom vratio traktorom na Ovčaru, a Lančužanin je tada rekao: «Ovo neće valjati». Kada se vratio na Ovčaru, svjedok je rekao da je tamo ostao između pola sata i sat, koliko mu je trebalo da pronađe prijevoz. Za to vrijeme su s njim bili Savić i Kresović, a vidio je i Štuku, koji je izveo jednog zarobljenika i pucao mu u potiljak, nakon čega je ta soba pala u kanal. Vidio je još četiri, pet puta da se zarobljenici iz hangara «tovare» u prikolicu traktora i odvođe ka Grabovu.

Nakon Ovčare, svjedok je po vlastitim riječima otišao na Velepromet sa Savićem i Kresovićem, a potom u Negoslavce. Svjedok je dodao da je Kresović bio s njim i u trenutku dolaska na Ovčaru. Tog dana, bilo je suho i sunčano vrijeme, na zarobljenike na Grabovu pucalo se rafalno, iskopana rupa bila je iza zarobljenika, pucano im je u lica i većina zarobljenika pala je u rupu.

28. listopada 2004. godine

Svjedok Jovica Kresović, je na početku svjedočenja rekao da je prije rata živio u Vukovaru, gdje je imao lokal, kojeg su Hrvati tijekom svibnja i rujna 1991. godine gađali. Kresović je naglasio da je, pored toga uhićen, pa je s Petrove Gore pobjegao u Negoslavce, a potom u Šid, gdje ga je mobilizirala Mitrovačka brigada. Pošto je bio rezervni oficir veze, postavljen je na mjesto zapovjednika Negoslavačkog bataljona s 19 godina. Svjedok je istaknuo da su pripadnici tog bataljona bili «ljudi iz sela i izbegli Vukovarci» i da je ukupno bilo između 380 i 400 ljudi. Svjedok Kresović je dodao da su niže formacije u bataljonu bile čete. Nakon što je smijenjen s mjesta zapovjednika bataljona na nekom zboru građana, svjedok je, po vlastitim riječima, ostao u komandi Mitrovačke brigade.

Svjedok Kresović je rekao da je na Ovčaru otišao na dan pada Vukovara, 18.11, ili dan nakon tog, da bi potražio roditelje. Po njegovim riječima, on je tamo otišao s Dukićem, a vjerovatno i s Božičkovićem, Čapom i Krivim. Opisujući situaciju koju je zatekao na Ovčari, svjedok Kresović je rekao da je kada je stigao tamo još uvek bilo sunce, da je s desne strane vidio prazne autobuse, jedne iza drugog, dok su iz posljednjeg autobusa još uvijek izlazili zarobljenici. Pored toga, rekao je da je vidio dvored kroz kojeg su prolazile osobe iz autobusa i nakon toga odlazile u hangar. Po njegovim riječima, na Ovčari je bilo dosta ljudi, vojnih i civilnih automobila. Na ulazu u hangar su stajali vojnici, koji nisu dozvoljavali da bilo tko uđe, a ljudi koji su bili ispred, su bili u različitim uniformama. Istaknuo je kako je kada se približio hangaru, vidio unutra zarobljenike, okrenute leđima prema zidu, kako prilaze stolu gdje ih upisuju. Svjedok je rekao da je vidio optuženog Vujanovića s leđa, da je bio u kožnoj jakni ili uniformi, a da iz druge priče zna da je imao šešir. Kresović je istaknuo da je vidio i optuženog Lančuzanina, dok je za Bulića rekao da ga je vidio na Veleprometu, a vjerovatno i na Ovčari. Naglasio je da je u hangaru među zarobljenima prepoznao Sinišu Glavaševića, koji je bio okrenut licem prema zidu, i dodao da je u dvoredu bilo pet ljudi s jedne i pet s druge strane, da su se čuli povici i da je vidio šamare. Svjedok je rekao da poznaje svjedoka Dukića, da ga je vidio na Ovčari i razgovarao s njim. Po njegovim riječima, svjedok Dukić se potom negdje izgubio, a kasnije ga je koliko se sjeća povezao do Veleprometa. Na pitanje poznaje li drugog svjedoka suradnika, svjedok Kresović je rekao da ga poznaje, ali ne može sa sigurnošću reći da ga je vidio na Ovčari. Dodao je da mu je taj svjedok suradnik rekao kako će kazati da ga je vidio na Ovčari. Svjedok je rekao da je na Ovčari vidio vojna vozila, pitzgauere i vojne policajce, ali nije vidio oficire JNA.

Svjedok Predrag Šapić je na početku naveo da je u jesen 1991. godine bio rezervist u četi vojne policije 80. motorizovane brigade, koja je bila smještena u Negoslavcima od 07. ili 08. listopada 1991. godine, a da je zapovjednik njegove jedinice bio potpukovnik Vojinović, dok je komandir čete bio kapetan Dragan Vezmarović. Objašnjavajući kako je došlo do toga da ode na Ovčaru, svjedok Šapić je rekao da je tog dana bio u Njemcima sa Trifunovićem i jednim kapetanom. Po povratku u komandu, zatekli su samo dežurnog i primili poruku da odmah krenu na Ovčaru, pošto se tamo “nešto događa.” Po njegovim riječima, na Ovčaru su otišli Trifunović i on, nakon što im je to naredio kapetan Vezmarović. Svjedok Šapić je naglasio da su, kada su stigli na Ovčaru, vidjeli veliki broj ljudi, teritorijalce, zarobljenike, vojnu policiju. Kapetan Vezmarović je naredio da svi, osim vojnih policajaca, izađu iz hangara, što je i učinjeno, da bi ubrzo nakon toga (15-20 minuta) došlo naređenje da se vojna policija povlači u Negoslavce. Šapić je rekao da je na Ovčari bilo njegovih starješina, i istaknuo da su tamo bili kapetan Dragi Vukosavljević i kapetan Dragan Vermazović. Naglasio je da se jako uplašio na Ovčari, s obzirom da je tada imao 20 godina. Po njegovom sjećanju, Trifunović i on su na Ovčari stali uz kapetana Dragog Vukosavljevića, pošto je takva bila procedura, iako nije bilo potrebe za njegovim osiguranjem. U vezi njegovog ranijeg iskaza, pred istražnim sucem, da je bilo svađe i guranja između teritorijalaca i vojske, Šapić je rekao: “Tako je nešto bilo... jedan teritorijalac ga je (Vukosavljevića) odgurnuo rukom i rekao: “Šta je matori, čiča? Da ih nisi ti zarobio? “ Vukosavljević se nakon toga, po riječima Šapića, povukao. Svjedok je rekao da je zajedno s Trifunovićem stajao na vratima hangara, okolo je bilo gužve, a unutra su bili zarobljenici i teritorijalci. Nastavljajući svoje svjedočenje, Šapić je rekao da nije siguran jesu li poslije Ovčare prvo otišli za Negoslavce, pa potom u LARD, ali su uglavnom poslani osiguravati zgradu te jedinice i tamo proveli cijelu noć. Po njegovim riječima, zgrada LARD-a se nalazila 150 metara od hangara. Naglasio je da je prilikom boravka u toj zgradi, dva ili tri puta čuo vozilo za koje je zaključio da je traktor, a da je nakon određenog vremena čuo i tihu pucjavu. Kada je ujutro došlo vozilo po njih, svjedok je vidio da u hangaru nije bilo nikoga, dok je preko puta hangara, ukoso, vidio jednu žutu čizmu. Svjedok je rekao da je na Ovčari bilo 15, 20 ili 30 ljudi koji nisu bili pripadnici JNA, koji su nosili brade i imali šarene uniforme. On je istaknuo da se sjeća kako je jedan od tih imao kožni šešir na glavi. Svjedok Šapić je potom rekao da je s Trifunovićem poslan na osiguranje LARD-a, zato što je to tražio zapovjednik te jedinice Marček, koji se plašio da njega netko ne napadne

29. listopad 2004. godine

Svjedok Novica Trifunović je rekao da je u rujnu 1991. godine mobiliziran u četvu vojne policije, koja je bila u sastavu 80. motorizovane brigade iz Kragujevca. Istaknuo je da je sa dijelom ove čete smješten u Negoslavce, desetak dana prije događaja na Ovčari. Govoreći o tome kako je došlo do toga da ode na Ovčaru, svjedok je rekao da je “kritičnog dana” otišao s kapetanom Vezmarovićem, Šapićem i još nekoliko vojnih policajaca, na zadatak izvan Negoslavaca. Kada su se vratili, u popodnevrim satima, nisu zatekli nikoga iz vojne policije. “Tom prilikom sam vidio potpukovnika Vojnovića, koji je bio zapovjednik 80. motorizovane brigade, koga sam znao odlično, jer je jedan od

mojih zadataka bio da ga obezbeđujem sa vremena na vreme... Zapitali smo se gdje su, gdje je ljudstvo, onda je netko od prisutnih vojnika, čini mi se, rekao da su na Ovčari... da ih netko ubija.” Vojnović je bio vrlo uznemiren, a oni (vojni policajci, koji su došli u Negoslavce) su, s Vezmarevićem na čelu, odmah otišli na Ovčaru *pitzgauerom*. Po njegovim riječima, Ovčaru je poznavao, pošto su dva dana ranije tamo osiguravali vojnike hrvatske vojske, cijelu noć, nakon čega su autobusima negdje transportirani. Govoreći o situaciji koju je zatekao na Ovčari, svjedok je rekao: “Tu je bilo jedno haotično stanje... niko nije imao neku izvršnu vlast da nešto tu komanduje. Tamo sam vidio pripadnike moje čete, poveći broj civila, u civilnoj garderobi i vidio sam da ih teritorijalci muče, pojedini su dobijali batine... u smislu ćuški... Znam sigurno da je kapetan Vezmarević naredio da svi koji nisu pripadnici naše čete, odnosno naše jedinice, moraju da izađu iz hangara... Teritorijalci su izašli uz određeno negodovanje, ali nije došlo do potezanja... Ja sam dobio zadatak da sa Predragom Šapićem budem na vratima tog hangara i da onemogućim ponovni ulazak tih teritorijalaca koje su ostali pripadnici jedinice izveli iz hangara.” Trifunović je naglasio da se ne može izjasniti koliko je to vremenski trajalo, ali je on uočio da na par metara od njega i Šapića stoje Vezmarović i kapetan Dragi. Svjedok je potom istaknuo da mu se čini da je Dragi rekao Vermazoviću da se trebaju povući, i ubrzo nakon toga, jedinica čiji je pripadnik bio svjedok, se povukla u Negoslavce. Svjedok je rekao da je bilo kasno popodne kad su otišli na Ovčaru, ali da je još uvijek bilo prisutno dnevno svjetlo. Po njegovim riječima, u hangaru je vršen popis zarobljenika i to su činili jedan vojnik i jedan rezervni starješina, Joca. U nastavku svjedočenja, rekao je da su se teritorijalci bunili kada im je naredeno da napuste hangar. On je istaknuo da je među teritorijalcima zapazio jednog čovjeka crne kose koji je u to vrijeme imao između 25 i 30 godina i visinu od oko 175 cm, a koji je bio specifičan po tome što ga je pratio neki bucmasti čovjek koji je nosio *šorpion* s prigušivačem. Po riječima svjedoka, u hangaru je bila žena koja je imala između 45 i 50 godina i koja je bila sa sinom ili unukom, a pored nje i jednu trudnicu na ulazu u hangar. Kada su se vratili s Ovčare u Negoslavce, već je bio mrak. Tamo je kapetan Vezmarević naredio Šapiću i njemu da se vrate i osiguraju komandu jedinice koja je bila u sastavu njihove brigade. Šapić i on su otišli i osiguravali komandu cijelu noć, da bi se ujutro vratili u jedinicu u Negoslavce. Kada su stigli u komandu LARD-a, bio je mrak, a svjedoku se učinilo da se nešto događa kod hangara i vidio je svjetlo koje se pomjera. “Samoinicijativno sam otišao na Ovčaru, odnosno na hangar gde smo bili pre toga... video sam ispred hangara, čini mi se teritorijalce... niko me nije ometao da uđem, kroz otvorena vrata i dalje sam uočio civile unutra u samom hangaru... Čini mi se da sam ušao u hangar, par koraka i tu sam vidio sledeće: jedan od teritorijalaca je prišao ženi, pozvao je po imenu i rekao joj da ona i njen rođak (sin ili unuk), dođu do ulaza u hangar. Na pitanje, šta će tamo, on je izjavio: “vodim vas na bezbednije mesto.” Po riječima, svjedoka, na ulazu s lijeve strane je već stajalo sedam – osam ljudi. “Tog trenutka tu se pojavio traktor sa prikolicom, okrenut zadnjim delom ka ulaz u hangar. Nakon toga ovi civili su uvedeni, sprovedeni do prikolice i onda su ušli u tu prikolicu.” Svjedok Trifunović je dodao da je nakon toga traktor krenuo suprotno od pravca iz kojeg je on došao, a on se vratio u komandu LARD-a, koju su Šapić i on osiguravali. Svjedok Trifunović je istaknuo da je u komandi ostao da jutro. Svjedok je naglasio kako mu se čini da je ujutro čuo rad buldožera, koji je nešto zatrpavao i dodao da je zajedno sa Šapićem otišao ponovo do hangara. Po njegovim riječima, tamo nije bilo nikoga, a na

dijelu sa koga je čuo rad buldožera, Trifunović je vidio nasutu zemlju iz koje je virila noga u žutoj čizmi. Nakon toga su se vratili u Negoslavce. Svjedok Trifunović je istaknuo da mu se čini da je tijekom noći čuo i rafalnu paljbu, ali u to nije siguran.

Svjedok Dragan Vezmarović je istaknuo da je u jesen 1991. godine kao rezervni oficir mobiliziran i postavljen za komandira čete vojne policije 80. motorizovane brigade iz Kragujevca. Svjedok je rekao da je njemu neposredno nadređeni bio Dragi, *bezbednjak*. Njegova četa bila je stacionirana u Negoslavcima, a nakon prestanka borbenih događanja, prebačeni su u vukovarsku vojarnu. Svjedok Vezmarović je naveo da je, poslije pada Vukovara, njegova jedinica dobila zadatak osigurati 200 ljudi koji su se predali. Drugog jutra, nakon toga, došli su predstavnici humanitarnih organizacija, Crvenog križa, i otišli u pratnji zarobljenika u Sremsku Mitrovicu. Na pitanje zašto je baš Ovčara izabrana za mjesto gdje će biti smješteni zarobljenici, svjedok Vezmarović je odgovorio da su jedan oficir i on tražili mjesto koje bi odgovaralo potrebama, pošto su drugi objekti bili uništeni. Taj hangar na Ovčari je donekle zadovoljavao potrebe, nije prokišnjavao, mogao se zatvoriti, ali su morali staviti bale sijena. S jednim djelom svoje čete je osiguravao vojnike koji su se predali i bili su upozoreni na odredbe Ženevske konvencije o postupanju s ratnim zarobljenicima. Nakon što je napravio popis tih zarobljenika, idućeg jutra je otišao u Negoslavce da ga prepíše pisačom mašinom, a kako su zarobljenici već odveženi u Mitrovicu otišao je za njima predati spisak. Po povratku iz Mitrovice, čuo je od dežurnog da je nova grupa zarobljenika na Ovčari, pa su on i vojni policajci iz njegove čete otišli tamo, kada je već padao mrak, iako nisu dobili nikakvo naređenje. Tamo je vidio različite ljude, u različitim uniformama kako se šetaju kroz hangar. Po njegovim riječima, on je izdao naređenje da svi osim vojne policije napuste hangar. Ubrzo nakon toga je stigla naredba da se vojna policija povuče i da se osiguranje zarobljenika prepusti Teritorijalnoj odbrani Vukovara, a on je to naređenje dobio od Karanfilova, koji je tada bio na Ovčari i koji je nakon povlačenja vojne policije ostao tamo. Svjedok je istaknuo da je od starješina na Ovčari vidio samo Jocu Kafića iz Kragujevca, a da se ne sjeća je li vidio nekog od svojih preptostavljenih. Od njegovog dolaska na Ovčaru nije vidio da je bilo tko tukao zarobljenike. Teritorijalci su bili naoružani, i rekao je da je bilo potrebno smiriti situaciju i osigurati mir. Opisujući zarobljenike, svjedok je istaknuo da su bili sa zavijenim glavama, rukama, a da je među njima bila i jedna žena koja je sjedila u uglu, dok se ne sjeća da je bilo djece. Nakon što je stigla naredba da se povuku, on i ostali pripadnici čete koji su bili na Ovčari, su sa tri vozila i *picgauerom* otišli nazad u Negoslavce. Svjedok Vezmarović je rekao da je čuo, kako je Lančuzanin bio glavni za Vukovar i da se sreo dva puta s njim, jednom na osiguravanju trezora u Vukovaru, a jednom rješavajući ponašanje jednog mladića. Svjedok je istaknuo da je u blizini Ovčare bili smjestena vojna jedinica kojom je komandirao Marček. Svjedok je rekao da nije vidio leševe u hangaru ili ispred hangara, a potom da nije vidio ni traktor, niti bager. Osiguranje zarobljenika na Ovčari, u trenutku povlačenja njegove čete, je predao ljudima koji su bili oko Karanfilova i napomenuo da im je govorio kako se treba ponašati u skladu sa Ženevskim konvencijom. Odgovarajući na pitanje, je li imao neko pismeno naređenje, svjedok je rekao da su sva naređenja bila usmena i da nije imao nikakvu pismenu naredbu.

Opazanje promatrača

Tijekom ovih pet dana suđenja, postupak je ušao u prijelomnu fazu. Nakon što su tijekom rujna saslušani svjedoci suradnici, u ovih pet dana suđenja saslušana su trojica svjedoka oštećenih iz Hrvatske, koji su za sada jedini preživjeli zarobljenici s Ovčare koji su se pojavili pred sudom. S druge strane, u ovom periodu saslušani su kao svedoci i dvojica pripadnika čete vojne policije 80 motorizovane brigade JNA, kao i njihov nadređeni, koji su iznijeli bitne činjenice o ulozi vojne policije u događajima na Ovčari. Pored toga, jasno je da su svjedočenjima svjedoka iz Hrvatske i svjedoka Dukića, Šapića, Trifunovića i Vezmarevića, obrane nekih od okrivljenih, u velikoj mjeri dovedene u pitanje. Kod svjedoka Dukića i Šapića je bila jasno vidljiva nesigurnost, koja je očigledno prouzrokovana strahom od eventualnog krivičnog gonjenja. Čini se da je dobro što je u publici došlo do razdvajanja porodica oštećenih od porodica okrivljenih, s obzirom da je bila uočljiva napetost u trenucima svjedočenja svjedoka iz Hrvatske, ali i svjedoka Dukića, koji je prvi svjedok koji je javno svjedočio o streljanju zarobljenika na Grabovu. Predsjednik Sudskog vijeća, Vesko Krstajić za sada vrlo dobro vodi ovaj težak i naporan postupak. Na ročištima održanim od 25. do 29. 11. 2004. godine po prvi je put izrekao opomene odvjetnicima, što je bilo nužno s obzirom na njihovo nedolično ponašanje. Pored toga, sudac Krstajić je zabranjivao pitanja koja nisu imala veze s predmetom postupka i koja očigledno služe za odugovlačenje saslušanja svjedoka i prenošenje pažnje na neke druge događaje.

24. siječanj 2005. godine

Jovan Novković je na početku istaknuo da je tijekom borbenih događanja u Vukovaru bio na položaju pomoćnika za moral u jedinici kragujevačke brigade, LAD PVO, kojom je komandirao Jan Marček. Po njegovim riječima, u jedinici su Vladali strah i nedisciplina, a jedini aktivni vojnik je bio zapovjednik Marček. Po dolasku u Vukovar, prvo su bili smješteni u nekoj poljoprivrednoj zadruzi, da bi se nakon pet, šest do deset dana prebacili na Ovčaru. Uz njihovo komandno mjesto, koje je bilo u jednoj zgradi na Ovčari, bila je smještena kuhinja, a moguće je da je u blizini bilo bitnica. Po riječima svjedoka, tamo je bilo više skladišta (hangara) koja su bila udaljena 100 do 200 metara od njihovog komandnog mjesta. Novković je istaknuo da su se jedine aktivnosti pred tim hangarima dešavale kada su zarobljenici autobusima doveženi na Ovčaru. Naime, jednog dana nakon prestanka borbi, oko podneva, su stigli na Ovčaru autobusi sa zarobljenicima, a tu je bila i grupa vojnika. Svjedok je iz znatiželje krenuo k tom hangaru i zaustavio se na 20 do 30 metara. Vidio je izlazak zarobljenika iz autobusa i njihov ulazak u hangar. Po njegovim riječima, u grupi vojnika su bili pripadnici redovne vojske, grupa oficira, kao i grupa pripitih ljudi, koji su bili obučeni kao civili. U jednom trenutku svjedoka je pozvao zapovjednik Marček, koji je već bio u hangaru, i rekao mu da nastavi s pravljenjem spiska zarobljenika iz hangara, kojeg je započeo neki vojnik. Spisak zarobljenika je pravljen tako što je on redom pozivao zarobljenike da priđu, a jedan vojnik je upisivao njihova imena. Nakon izvjesnog vremena, jedan, dva ili četiri sata, došao je njegov kolega i Novković se vratio u komandu. Novković je u nastavku svjedočenja rekao da misli da je i komandnat 80. motorizovane brigade, potpukovnik Vojnović bio na Ovčari.

Po njegovim riječima, naoružana lica koja nisu bila pripadnici redovne vojske, su prijetili i nekorektno se ponašali prema zarobljenicima. Novković je dodao da je u hangaru bilo između 150 i 200 ljudi, da su vrata hangara bila otvorena i da mu ništa ne znači ime Mirko Gavrilović, pošto ne pamti imena. Svjedok Novković je istaknuo da mu je Marček naredio da popisuje zarobljenike i dodao: «Čoveče, da me nisu pozvali, što bih ja bio tu?». Novković je u nastavku svjedočenja rekao da je za streljanje zarobljenika čuo sutradan, ali nitko o tome nije rado pričao. U tom razdoblju se stalno čula pucnjava, *šenlučilo se* i pucalo bezveze, tako da nitko na pucanje više nije obraćao pažnju. Svjedok je potom istaknuo da je optužene upoznao nakon završetka rata u Vukovaru, na proslavama oslobođenja, na koje je vozio potpukovnika Vojinovića. On je na tim proslavama upoznao Vujanovića i ostale komandire četa. Svjedok Novković je dalje rekao: «Ja te koje sam upoznao u Vukovaru, oni su bili gospoda», a potom dodao da ne može kazati da je bilo koga od njih vidio na Ovčari i da ih jednostavno ne može povezati s Ovčarom. Po dolasku vojne policije u hangar, unutra su ostali samo vojni policajci i zarobljenici, a svjedoka je Marček uzeo «pod mišku» i pozvao ga da izađu. Objašnjavajući kako su bili obučeni ljudi nevojničkog izgleda, Novković je istaknuo: «Ličili su mi na četnike», a potom dodao da ih je bilo između 20 i 30, nisu imali vojničke kape, ali su imali puške i nosili duge kose i brade. Svjedok je istaknuo da je u hangaru bila jedna žena, ali ne zna je li bila mlađa ili starija pošto je bila licem okrenuta prema zidu. Ispred hangara je bio jedan, dva ili tri autobusa. Po njegovim riječima, u trenutku kada je on počeo sudjelovati u popisu, bilo je popisano pet do šest zarobljenika. Na Ovčari je bilo vojnih vozila u pozadini gdje je bila kuhinja njihove jedinice i dodao da je bilo i civilnih vozila, koja su čuvali pripadnici njegove jedinice. On je dodao da nije nosio šešir u tom razdoblju i da ga nosi samo uz civilno odjelo.

Svjedok Marko Crevar je istaknuo da je 1. aprila 1991. godine s još dvanaest srpskih kolega napustio policiju nakon što je došlo do sukoba u Borovu između civila i policije. Nakon izvjesnog vremena koje je proveo u Negoslavicima, vratio se u Vukovar u kolovozu 1991. godine, i to u Ulicu Petrove gore. Po njegovim riječima, on je s ostalim Srbima iz Vukovara bio u jedinici koja se „vodila kao TO Petrova gora“ i dodao da je ta jedinica djelovala u okviru JNA. Svjedok Crevar je istaknuo da je njih u početku bilo između 70 i 80, a da se kasnije taj broj povećao. Teritorijalci su išli s vojskom, pošto vojska nije poznavala teren, a svjedok je konkretno bio s kapetanom Lukićem i održavao vezu između dvije jedinice. Kasnije je prešao u štab Gardijske brigade JNA kod majora Tešića. Po njegovim riječima, teritorijalcima je komandirao Dušan Jakšić, kojemu je bio nadređen Tešić, a potom Mrkšić. Komandiri četa TO su bili optuženi Vujović i Vujanović. Nakon prestanka borbi u Vukovaru, 18 i 19. studenog 1991. godine, se počelo raditi na formiranju policijske stanice, a svjedok je u tom razdoblju bio na Veleprometu i pokušavao je prikupiti informacije o nestalim Srbima iz Vukovara. U tom smislu, svjedok Crevar je naglasio da je 18. i 19. studenog 1991. godine obavljao razgovore s ljudima koji su dovoženi na Velepromet i dodao da je to činio samostalno i to mu nitko nije naredio. Svjedok je istaknuo da je, pored njega, razgovore na Veleprometu obavljao Žigić, koji je prije rata bio inspektor za krvne delikte u vukovarskom SUP-u, pa je obavio i više razgovora. Objašnjavajući proceduru na Veleprometu, istaknuo je da su ljudi dolazili na Velepromet iz centra grada autobusima, a da su nakon izvjesnog vremena s Veleprometa transportirani u Srbiju. Svjedok je razgovore s njima obavljao u dvorištu, ali i u uredu

kojeg je koristio. Po njegovoj procjeni tamo je tih dana bilo nekoliko hiljada ljudi. Naglasio je da je na Veleprometu bilo puno pripadnika vojske. Svjedok je naveo da je imao saznanja da su ljudi iz vukovarske bolnice prebačeni u vojarnu, pa je iz znatiželje otišao tamo vidjeti tko su ti ljudi. Po njegovim riječima, zarobljenici su bili u autobusima koje je osiguravala vojska i nitko nije mogao niti izaći iz autobusa, niti ući u njih. On nije ni s kim komunicirao i jedino je čuo pogrdne riječi. Svjedok je istaknuo da poznaje optužene koji su iz Vukovara i dodao da misli kako nikoga od njih nije vidio kod vojarnе. Svjedok je potom rekao da je nakon godinu, dvije saznao da su zarobljenici iz bolnice završili na Ovčari, gdje su kasnije i pronađeni njihovi leševi. Po njegovim riječima, u vukovarskom SUP-u nikada nije pokrenuta istraga o tim događajima. Svjedok je naglasio da mu je nekoliko dana prije pada Vukovara, Jakšić rekao da je smijenjen s mjesta zapovjednika teritorijalaca, a već idućeg dana je čuo da su na Jakšićevo mjesto postavljeni optuženi Vujović i Vujanović. Po njegovim riječima, on je kasnije čuo da je major Šljivančanin smijenio Jakšića, ali ne zna je li to tačno. Nakon što mu je predodčen dio iskaza iz istrage u kojemu je rekao da je na Veleprometu vršena trijaža i da su neke osobe za koje se sumnjalo da su činile zločine odvođene u hangar broj II, svjedok je rekao da je to tačno, da su Žigić i on određivali tko će ići u taj hangar i da su nakon razgovora te osobe transportirane u Srbiju. Svjedok je istaknuo da je tih dana imao sukob kod hangara broj II s nekim pukovnikom, koji je pitao zašto odvajaju zarobljenike u hangar. Svjedok je istaknuo da je teritorijalac Pero Miljanović ubio dvojicu zarobljenika s Veleprometa. Nakon toga svjedok je potvrdio dio iskaza iz istrage u kojemu je rekao da se kod vojarnе obratio Šljivančaninu riječima: «Šljivo, nije to bolničko osoblje», misleći na zarobljenike iz bolnice koji su bili u autobusima, na što mu je ovaj odgovorio da će te zarobljenike voditi u Srbiju i da su oni u nadležnosti JNA, a ne TO. Svjedok je istaknuo da nije viđao Vuju tih dana na Veleprometu, pošto je Vujo bio ranjen krajem listopada, a on ga je osobno posjetio u Beogradu na VMA u studenom.

26. siječanj 2005. godine

Aleksandar Vasiljević je na početku rekao da je u jesen 1991. godine obnašao funkciju načelnika Uprave za bezbednost JNA i naglasio da je na toj funkciji bio od 1. lipnja 1991. godine do 8. travnja 1992. godine. Vasiljević je istaknuo da je prvi put za ime Ovčara i za to što se desilo na njoj, čuo u siječnju 1993. godine od kapetana Zjaje Murisa, koji je u to vrijeme bio komandir protuterorističkog voda vojne policije Gardijske brigade. Po njegovim riječima, razlog za sretanje s Murisom je bio taj što je izašao iz pritvora i očekivao suđenje pred Vojnim sudom u Beogradu zbog afere *Opera*, po kojoj je svjedok prisvojio veliku količinu novca iz Vukovara. Muris mu je tada rekao da nema saznanja o tome što se događalo s novcem, pošto je tada bio na Ovčari. Kada ga je Vasiljević upitao, kakva Ovčara, Muris mu je odgovorio: „Druže generale, Vi za taj dio ne znate, kada bude bilo vremena, ja ću Vam ispričati.“ Prilikom idućeg susreta u travnju 1993. godine, nakon završetka suđenja, Muris mu je ispričao da ga je 20. studenog 1991. godine u popodnevnim satima major Vukašinović (pomoćnik majora Sljivancanina) poslao na Ovčaru da uvede red, pošto su se tamo nalazili zarobljenici i trebalo je izvršiti selekciju, radi li se o civilima ili pripadnicima ZNG. Muris je krenuo sa četiri *puha* i kada je u

večernjim satima stigao u neposrednu blizinu Ovčare, čuo je pucnjeve i o tome radio-vezom obavijestio Vukašinovića. Vukašinović mu je rekao da se vrati nazad, pošto «oni više nisu naš problem». Muris je, kao počinitelje zločina na Ovčari, spomenuo dobrovoljca Topolu koji je bio visok preko dva metra, nosio riđu bradu i imao raskopčani šinjel koji je smrdio na usirenu krv, kao i njegovog pratioca s nadimkom Kinez. Svjedok Vasiljević je istaknuo da je krajem 1993. godine ili početkom 1994. godine dostavio ove podatke Upravi bezbednosti. U daljem toku svjedočenja, Vasiljević je istaknuo da je točno 13. listopada 1994. godine stupio u kontakt s novinarom *Vremena*, Jovanom Dulovićem razgovarali su o kriminalu u Vojsci Jugoslavije. Tijekom razgovora je spomenut Vukovar i Dulović je ispričao da je bio tamo i vidio «svega i svačega.» Svjedok Vasiljević je rekao da je tijekom tog razgovora kojemu su prisustvovala još trojica ili četvorica novinara, Dulović izvadio svoju novinarsku bilježnicu i počeo čitati pojedine dijelove iz onoga što je zapisivao dok je bio u Vukovaru. Po Vasiljevićevim riječima, Dulović je prvo pročitao dio koji se odnosi na 14. studeni 1991. godine u kojem je zapisao da je oko 17:30 u kuću Stanka Vujanovića došao Vojislav Šešelj [predsjednik Srpske radikalne stranke] sa svojom pratnjom i da su uz njega bili Šljivančanin i Radić. Novinar Dulović je između ostalog pročitao da je Šešelj tom prilikom rekao kako se vojska pročistila, kako u njoj više nema izdajnika i sada predstoji oslobađanje Vukovara i «da iz Vukovara nijedan ustaša ne sme da izađe živ.» Sljedeći dio kojeg je Dulović čitao iz bilježnice se odnosio na njegova opažanja iz noći 19. na 20. i 20. na 21. studenog. Dulović je pročitao da se ponovo nalazio u kući Stanka Vujanovića, da tu dolaze pijani dobrovoljci i hvale se kako su od 17:00 sati 20. studenog do 1:00 sat u noć 21. studenog likvidirali zarobljenike koji su bili na Ovčari. Dulović je još pročitao da mu je to ispričao neki dobrovoljac visokog rasta, koji je porijeklom bio Crnogorac. Po riječima svjedoka, Dulović je ispričao da je glavni zapovjednik teritorijalaca bio optuženi Vujanović, dok je glavni komandnat četnika bio optuženi Lančuzanin. Po riječima Vasiljevića, Dulović je naglasio kako mu je optuženi Vujanović rekao da nije imao dovoljno ljudi za streljanje zarobljenika, pa je morao uzeti i dobrovoljce. «Oni su pričljivi, hvale se time i izaći će grdni problemi, jer se to neće sačuvati u tajnosti.» Svjedok je naveo da je drugi put razgovarao s novinarom Dulovićem 15. studenog 1995. godine u redakciji lista *Vreme* i tada se interesirao je li netko od oficira JNA sudjelovao u tom zločinu. Dulović mu je rekao da oni nisu sudjelovali u tome i da je to uradila *šarena vojska*. Dulović je još dodao da kod te vojske nije postojala nikakva disciplina i da je kapetan Radić imao problema s teritorijalcima i dobrovoljcima, kao i da su se oficiri bojali ljudi iz TO i dobrovoljaca. Svjedok Vasiljević je tom prilikom savjetovao Dulovića da napiše članak o zločinu na Ovčari, a ovaj je to prihvatio. Nakon toga je objavljen članak *Vukovar, krvava priča* u kojem Dulović nije spomenuo imena komandanata i učesnika u zločinu. Dulović je tada svjedoku rekao: «Pa imam i ja glavu.» Međutim, on je kasnije u nekom hrvatskom listu objavio da su za te likvidacije odgovorni optuženi Vujanović i Vujović. Tijekom 1995. godine, svjedok je naveo da je stupio u kontakt sa Srećkom Borisavljevićem, koji je tijekom borbi u Vukovaru bio na položaju referenta za sigurnost u Gardijskoj brigadi. Borisavljević mu je ispričao da su 20. studenog 1991. godine u vojarnu, gdje se nalazio i načelnik štaba Gardijske brigade, Miodrag Panić, došli autobusi s ljudima iz vukovarske bolnice. Teritorijalci, koji su došli u vojarnu, željeli su izvesti zarobljenike iz autobusa i tući ih. Po riječima svjedoka, Panić je odučio da se zarobljenici hitno prebace na Ovčaru, a naknadno se čulo da su oni streljani. Svjedok je dalje naglasio da se 1997. godine sastao

u službenim prostolrijama VJ s majorom Šljivančaninom, a da je razgovoru prisustvovao i Tumanov. Po riječima Vasiljevića, Šljivančanin mu je tada rekao da je naknadno čuo da su zarobljenike likvidirali teritorijalci i dobrovoljci. Šljivančanin je dodao da su neki teritorijalci željeli oteti zarobljenike još u bolnici, pa je zbog toga došlo do njihovog prebacivanja u vojarnu. Na kraju, Šljivančanin mu je rekao da je 17 osoba izvedeno iz autobusa i vraćeno iz vojarne u bolnicu, što je razbjesnilo teritorijalce, koji su zabranili dalje izdvajanje, te je moralo doći do prebacivanja zarobljenika na Ovčaru. Nakon što je u siječnju 1998. godine saznao da je na Ovčari bila četa vojne policije 80. motorizovane kragujevačke brigade, svjedok se sastao u hotelu Balkan s komandrom te čete Vezmarovićem. U razgovoru s njim svjedok je saznao da je Joca popisao sve zarobljenike iz bolnice i da je ubrzo stiglo 30-tak teritorijalaca iz Vukovara, koji su bili bahati, odmah su krenuli tući zarobljenike u hangaru, a glavni su bili neki Mirko sa zavojem na ruci i visoka osoba sa šešišom. U jesen 1998. godine, svjedok Vasiljević je istaknuo da je sreo Mrkšića na kvantaškoj tržnici i uspio mu je postaviti dva pitanja. Na pitanje što se dogodilo na Ovčari, Mrkšić mu je odgovorio: «Dece mi, da sam znao šta će da bude nikad ih ne bi predao». Na drugo pitanje zašto je o tome šutio, Mrkšić mu je odgovorio da su se dogovorili da se o tome šuti. Govoreći o svojim odlascima u Vukovar tijekom borbenih događanja, Vasiljević je istaknuo da je tamo odlazio tri puta i da je treći put bio 19. studenog 1991. godine, kasno uvečer, oko 19:00 ili 20:00 sati. Zajedno s Tumanovim je bio u Negoslavicima i čuo je se veliki broj civila šalje prema Šidu, da se vrši trijaža i da se pripadnici ZNG šalju u KPD Sremska Mitrovica. Svjedok Vasiljević je istaknuo da je iz lista *Politika* saznao da je održana sjednica Vlade na Veleprometu i da je na njoj donijeta odluka da se svi zarobljenici stave pod njenu jurisdikciju. Svjedok Vasiljević je istaknuo da mu je Borisavljević rekao kako je, po riječima Natka Petrovića, Mrkšić naredio predaju zarobljenika. Svjedok je istaknuo da je 22. studenog 1991. godine, u Saveznom sekretarijatu za narodnu obranu, bio prijem kod generala Kadrijevića, na kojemu su bili Života Panić, Mile Mrkšić, Veselin Šljivančanin, on i «jedan od teritorijalaca sa zavijenom rukom», koji je vjerojatno bio zapovjednik štaba TO Vukovar ili netko iz komandnog sastava TO.

27. siječanj 2005. godine

Svjedok Svetolik Bukić je na početku istaknuo da je tijekom borbenih događanja u Vukovaru bio na položaju načelnika ABHO 80. motorizovane brigade. Svjedok Bukić je potom rekao da je na Ovčari bio u dva navrata. Po njegovim riječima, po prvi put je otišao 18. studenog popodne, nakon prestanka borbi, nakon što su mu oficiri prenijeli da se tamo treba formirati logor za zarobljenike. U zgradi u kojoj su trebali biti smješteni zarobljenici, povučeno je uže od zida do zida. Nakon što je sve pripremljeno, zarobljenici su doveženi vojnim kamionima. Istaknuo je da je njihov zapovjednik odredio dvije grupe ljudi koji su čuvali zarobljenike te noći, a on je bio u prvoj. Nakon završetka njegove smjene, vratio se u komandu u Negoslavce, gdje je sutradan čuo da je grupa zarobljenika bez ikakvih problema prevežena za Sremsku Mitrovicu. Svjedok Bukić je istaknuo da je drugog dana (ne zna točno da li dan nakon prvog odlaska na Ovčaru ili drugog dana) oko 17:00 sati, kada je već pao mrak, došao major Dušan Janković, načelnik štaba njihove

brigade i pozvao njega i Dačića da idu na Ovčaru. Po njegovim riječima, Dačić i on su reagirali, pošto nisu željeli ići, ali su ipak krenuli. Zajedno s njima, krenula je i manja grupa vojnika. Kada su stigli, u hangaru su zatekli isto ono uže, a unutra su bili zarobljenici sa zavojima, koji su pretrežno stajali uz zid. S druge strane užeta su bili vojnici u maskirnim uniformama. Kada su pronašli zapovjednika, ovaj im je rekao da se trebaju javiti izvjesnom majoru, što su oni i učinili. Pošto im je major rekao da sačekaju, oni su stajali sa strane i promatrali što se dešava, da bi nakon izvjesnog vremena upitali major mogu li ići, što im je on odobrio. Po Bukićevim riječima, oni su se na Ovčari zadržali oko sat vremena i poslije toga se vratili u Negoslavce.

28. siječanj 2005. godine

Svjedok Saša Miljić je na početku istaknuo da je tijekom borbenih događanja u Vukovaru bio vezist u LAD PVO, kojim je komandirao Jan Marček. Svjedok Miljić je naglasio da je bio u istom vodu sa svjedokom Petkovićem i dodao da su oni prvo bili smješteni na Sajmištu, da bi poslije prestanka borbi u studenom 1991. godine bili prebačeni na Ovčaru. Po Miljićevim riječima, zapovjednik Marček je jedne večeri između 18:00 i 19:00 sati pozvao Petkovića i njega da odu do hangara. Svjedok je naglasio da ih je Marček uveo u hangar gdje su zatekli preko 100 zarobljenika i između 30 i 40 naoružanih i uniformisanih osoba. Svjedok je naglasio da su zarobljenici sjedili u jednom dijelu hangara na slami, dok su se naoružane osobe u uniformama šetale okolo. Uniformirane osobe, po njegovim riječima, nisu imale oznake i nisu bile pripadnici JNA. Svjedok je potom naglasio da Petković i on nisu imali konkretno naređenje, osim što su trebali biti tu. Svjedok se prisjetio da je u sredini hangara bio stol za kojim je jedan vojnik pravio spisak i dodao da je u hangaru radila sijalica. Po njegovim riječima, u jednom trenutku se pojavio Marček i rekao im da odu na spavanje, nakon čega se zajedno s njima vratio na komandno mjesto. Naveo je da je po povratku legao spavati i nije čuo pucnjavu. Po njegovim riječima, dan ili dva nakon toga, su se vratili na Sajmište, gdje su i čuli da su zarobljenici s Ovčare streljani.

Svjedok Milan Petković je na početku rekao da je tijekom borbi u Vukovaru bio vezist u četi LAD PVO, koja je bila smještena pri komandi ove jedinice. Po njegovim riječima, dan ili dva nakon 18. studenog 1991. godine, kada su prestale borbe u Vukovaru, njegova jedinica se prebacila na Ovčaru, gdje se zadržala dva do tri dana. Svjedok Petković je istaknuo da su oni bili smješteni u jednoj zgradi, dok je komanda bila smještena u zgradi preko puta. Desno od njihovog smještaja se nalazio hangar koji je bio udaljen između 50 i 200 metara. Petković je dalje istaknuo da je jedne večeri, kada je kapetan Marček odredio Miljića i njega da stražare do odlaska zarobljenika u Sremsku Mitrovicu, bio u hangaru. Po njegovim riječima, došao je kurir i odveo ih tamo. U hangaru su bili oko dva sata, a zajedno s njima bio je i jedan rezervni oficir iz njihove jedinice. Opisujući situaciju u hangaru, Petković je naglasio da su zarobljenici ulazili u hangar, dok su teritorijalci i dobrovoljci stajali sa strane. Zarobljenici su bacali vrećice na stranu, a ispred hangara je bilo puno civilnih vozila. Po njegovoj procjeni bilo je između 150 i 200 zarobljenika i između 15 i 20 teritorijalaca i dobrovoljaca, koji su stajali sa strane u dvoredu i tukli

zarobljenike prilikom ulaska. U samom hangaru zarobljenici su sjedili, dok su se dobrovoljci i teritorijalci šetali lijevo, desno. Na sredini je bio stol, za kojim je netko iz njegove jedinice vršio popis. Po njegovim riječima, zarobljenici su bili u civilu, a bilo je i zavijenih glava, dok je jedna osoba imala amputiranu nogu. Među zarobljenicima je bila i jedna mršava žena, stara između 35 i 40 godina. Svjedok je istaknuo da su teritorijalci i dobrovoljci psovali i vikali i dodao da je razgovarao s trojicom ili četvoricom njih. Po njegovim riječima, 90 % teritorijalaca i dobrovoljaca je bilo uniformirano, dok su neki imali civilne jakne, vojničke kape, a jedan je nosio i šubaru. Istaknuo je da su nakon pola sata u hangar došle tri, četiri osobe, od kojih je jedna mlađa, koja je imala 20-ak godina, prišla jednom zarobljeniku i pitala: «Zašto si mi ubio brata?», nakon čega ga je udarila nogom u grudi i otišla. Po njegovim riječima, izvan hangara se čula u daljini pucnjava, ali se tada stalno pucalo i *šenlučilo*. Svjedok Petković je potom naglasio da su Miljić i on davali neko osiguranje i da je on vidio izvođenje jedne ili dvije grupe od 8 do 10 zarobljenika iz hangara, za koje ne zna gdje su odvedeni, a čuo je da će se traktorskom prikolicom prevesti do nekog drugog hangara. Svjedok je istaknuo da su zarobljenici izlazili jedan za drugim i dodao da je po njih došla grupa osoba koja se do tada nije pojavljivala u hangaru. Po svjedokovom mišljenju, zarobljenici nisu odvođeni po spisku, pošto je popis bio još uvek u tijeku. U tom razdoblju je netko došao i prenio im informaciju da je kapetan rekao da se povuku. Svjedok je istaknuo da u razdoblju kada su oni bili u hangaru nije bilo aktivnih vojnika, niti oficira, ali je možda bilo vojnih policajaca. Svjedok Petković je istaknuo da je pucnjavu čuo s udaljenosti od 200 do 300 metara od hangara, da je bilo nekoliko pojedinačnih pucnjeva, ali da na to nije obratio pažnju. Prilikom izlaska iz hangara, Petković je na 10-ak metara od ulaza vidio prazan traktor s prikolicom. Pored toga, svjedok je istaknuo da s njim nitko nikada nije razgovarao o događajima na Ovčari.

Opažanja promatrača:

Tijekom protekla četiri dana suđenja sudska straža je usmjeravala promatrače na galeriju, inzistirajući na tome da promatrači ne smiju sjediti u samoj sudnici. Kao razlog, oni su naveli da je Nataša Kandić tražila da svi iz Hrvatske budu na galeriji, a naknadno smo saznali i da su se članovi obitelji optuženih žalili da ih novinari uznemiravaju. Ročište koje je održano 26. siječanja 2005. godine, kada je svjedočio Aleksandar Vasiljević, pratili su s galerije i branitelji haških optuženika Mrkšića, Radića i Šljivančanina. Iako su sve vrijeme vrlo glasno komentirali iskaz svjedoka, sudska straža nije reagirala. Obitelji oštećenih vrlo su teško podnijele dugotrajno saslušavanje svjedoka Aleksandra Vasiljevića od strane optuženoga Vujanovića.

10. veljače 2005. godine

Svjedok dr. Ranka Krunić Protić, fizijatar, je na početku istaknula da je u studenom 1991. godine radila u Selters banji u Mladenovcu pri Institutu za rehabilitaciju. Po njenim riječima, u ovu banju se smještaju bolesnici kojima je potreban odgovarajući rehabilitacijski tretman, a ona je radila u dijelu u kojem su bili smješteni bolesnici u

lakšem stanju. Nakon što joj je predočeno otpusno pismo optuženog Zlatar Vuje, Krunić-Protić je potvrdila da se na njoj nalazi njen potpis, da su tako u to vrijeme izgledali formulari za otpusna pisma i dodala da se ne sjeća konkretno slučaja optuženog Zlatar Vuje. Svjedokinja je potom istaknula da je to jedina dokumentacija optuženog iz Selters banje, pošto je banja kasnije poplavljena. Svjedokinja je dodala da je uz otpusno pismo trebala biti i prateća dokumentacija. Po njenim riječima, optuženi se vjerojatno nalazio na trećem katu, s obzirom da je bio pokretan i sa štakom. Svjedokinja Krunić-Protić je rekla da su se pacijenti mogli primiti i drugih dana, pored četvrtka, ukoliko je postojalo slobodno mjesto i naznačila da je moguće da je optuženi primljen 18. studenog 1991. godine. Ona je potom naglasila kako nije bilo moguće da u dokumentima piše da je prijem bio u ponedjeljak, a da je u stvarnosti pacijent primljen u četvrtak. Po njenim riječima, pacijenti su mogli izlaziti za vikend, ali su se morali pojaviti pri viziti u nedjelju uvečer. Nakon što joj je predočena tvrdnja optuženog da mu je nakon nekoliko dana boravka u banji pukla rana, pa je na jedan dan vraćen na VMA, Krunić-Protić je rekla da je teoretski to moguće i dodala da se iz nalaza optuženog vidi da je rana *curila* i da je postojala mogućnost da on zbog toga ode na dodatnu obradu. Svjedokinja Krunić-Protić istaknula je da je režim posjeta u banji bio vrlo fleksibilan. Objasnjavajući kako je došlo do toga da svjedoči, ona je rekla da ju je pozvao odvjetnik Zlatar Vuje. Po njenim riječima, otpusno pismo za optuženog je ona uradila, a potpisivala ju je zajedno sa šefom odjela i ravnateljem bolnice. Ona je istaknula da je moguće da je oba potpisa u otpusnom pismu optuženog stavio dr. Uljarević. Po njenim riječima, pacijenti su mogli napustiti banju, ukoliko su morali nešto kupiti ili otići na poštu, ali samo u krugu od 1 km.

Svjedok Bogdan Miljanović je na početku rekao da je tijekom borbi u Vukovaru bio pri kuhinji na Petrovoj gori. Po njegovim riječima, on je nosio uniformu i imao automatsku pušku, a pretpostavljeni mu je bio Pero Miljanović. On je potom rekao da nije sudjelovao u borbama i dodao da poznaje sve optužene. Svjedok je naglasio da mu je optuženi Vujo bio prvi susjed, koji je živio preko puta njegove kuće. Vujo je po njegovim riječima ranjen krajem listopada 1991. godine, a vratio s liječenja par dana prije Nove godine. On je naglasio da je Vujo bio prvo u Beogradu na liječenju, a potom u banji. Kada ga je vidio pred Novu godinu, optuženi je hodao uz pomoć dvije štake. U nastavku svjedočenja Miljanović je rekao da je prije ranjavanja optuženog Zlatar Vuja vidao svaki dan. Svjedok je potom izjavio da je za događaje na Ovčari čuo znatno kasnije. Nakon što mu je predočen dio iskaza optuženog Vuje iz istrage u kojem je rekao da je u prosincu 1991. godine išao bez štaka, svjedok je ostao pri svojim navodima da je optuženog vidio sa štakama.

Svjedok Stevan Kovačević je na početku rekao da poznaje neke od optuženih, a da najbolje poznaje Zlatar Vuju s kojim je bio susjed. Po njegovim riječima, on je po povratku u Vukovar saznao od brata optuženog Vuje da je optuženi ranjen 30. listopada 1991. godine. Svjedok je istaknuo da je optuženog po prvi put nakon ovog saznanja vidio nekoliko mjeseci kasnije. Govoreći o događajima na Ovčari, svjedok je istaknuo da mu je nakon tri-četiri dana jedan vojnik rekao da se tamo dogodilo nešto strašno, a detalje je čuo nakon dva, tri mjeseca. On je na kraju naglasio da je tom prilikom čuo da je vojska na Ovčari pobila Hrvate iz bolnice, koji su se preobukli u liječničke uniforme.

11. veljače 2005. godine

Svjedok Đorđe Veličković je na početku rekao da od optuženih poznaje samo Slobodana Katića. Po njegovim riječima, on se sam ponudio Katićevoj supruzi da svjedoči kada je saznao da je ovaj optužen, pošto je optuženi bio kod njega na krsnoj slavi te 1991. godine. Veličković je istaknuo da je njegova slava Sveti Arandel, 21. studenog, koju je 1991. godine slavio u svom restoranu sa 40 – 50 gostiju. Svjedok je naglasio da je optuženi Katić došao kod njega 20. studenog oko 12:00 sati sa dvojicom ljudi u maskirnim uniformama, sanitetskim vozilom vukovarske registracije. Ostali su zajedno cijelu noć, a sutradan ujutro je došao svećenik presjeći slavski kolač. Dvojica uniformiranih, koji su došli s Katićem, su toga dana otišli, a optuženi je ostao s njim i cijeli taj dan. Svjedok je istaknuo da ne zna odakle je došao Katić kod njega, kao što ne zna ni kamo je poslije otišao. Po njegovim riječima, optuženi nikada više nije dolazio kod njega na slavu, a sjeća se da ga je sreo 1995. ili 1996. godine pred zgradom zemunske općine. Opisujući izgled optuženog, svjedok je rekao da je Katić na glavi imao beretku, nosio maskirnu uniformu, imao malo dužu kosu i da se nije brijao par dana. Po njegovim riječima, optuženi je ranije dolazio jednom ili dva puta nedjeljno na piće i kavu. Veličković je potom rekao da je zajedno s optuženim gledao 20. studenog uvečer TV emisiju o oslobođenju Vukovara i da mu je tom prilikom Katić rekao: «Bolje da ništa ne pričam šta je sve tamo bilo». Veličković je naglasio da je tijekom noći 20. na 21. studenog s Katićem i njim bilo između 10 i 15 prijatelja, Mihajlović Beli, Damjanović i dr., a da je njegova supruga otišla.

Svjedok Živko Naić je na početku istaknuo da optuženog Katića poznaje od malena, da je odrastao uz njega i da su stanovali ulaz do ulaza. Po njegovim riječima, on je u vrijeme rata 1991. godine imao 16 godina i išao je u srednju školu *Zmaj*, ali je u vrijeme kritičnog događaja (od 18. do 22. studenog) bio izbačen iz škole, tako da uopće nije pohađao nastavu. Naić je istaknuo da taj period pamti po oslobođenju Vukovara i po tome što se optuženi Katić tada vratio u Zemun. U daljem svjedočenju Naić je izjavio da je Katić došao kombijem i da su zajedno otišli kod auto-mehaničara. Po njegovim riječima, optuženi je s Mićom Slonom 19. i 20. studenog išao u posjet *malom Džou* u bolnicu. Nakon posjeta 20. studenog, vratili su se u Zemun, a potom su Mića i Katić ostavili svjedoka i otišli. Svjedok je rekao da je Katić tada bio u maskirnoj uniformi, da je imao beretku, kosa mu je bila malo zapuštenija i bio je neobrijan. Po njegovim riječima, 18. na 19. studeni optuženi i on su bili u Katićevoj kući, gdje su gledali emisiju o padu Vukovara. On je dalje istaknuo da se s Mićom i Katićem rastao u Zemunu 20. studenog oko podne i da se nakon toga s Katićem vidio idućeg dana popodne. Po njegovim riječima, Katić je tada bio mamuran, rekao je svjedoku da je bio u kafani i spominjao je neku slavu. Dodao je da se Katić zajedno s Bakićem 22. studenog vratio u Vukovar.

21. ožujak 2005. godine

Svjedok **Branislav Preljić** je na početku istaknuo da je u razdoblju borbenih događanja u Vukovaru bio novinar *Politike ekspres*. Po riječima Preljića, njegov kolega Jovan Dulović je imao dozvole za ulazak u Vukovar, pošto je bio izvjestitelj. Svjedok je istaknuo da je Dulović u studenom 1991. godine pitao tko ima vozačku dozvolu, s obzirom da je trebao ići u Vukovar, i on je krenuo s njim. U Vukovaru su se zadržali četiri do pet dana i bili su smješteni u kući obitelji Pajić ili Pejić. Preljić je potom rekao da je Dulović poznavao dosta ljudi i dobrovoljaca i naglasio da su jednog jutra automobilom otišli do bolnice, gdje je bio i Šljivančanin, koji nije dopustio ulazak u bolnicu. Po njegovim riječima, tamo je bilo puno ljudi i pripadnika JNA, a on je vidio da ljudi izlaze iz bolnice i ulaze u autobus. Svjedok je potom rekao da je Dulović uzimao izvještaje od teritorijalaca i pripadnika JNA i dodao da su se tih dana po Vukovaru širile svakakve informacije. Jednog jutra, možda dva dana nakon odlaska do bolnice, Dulović je razgovarao s ljudima i u jednom trenutku je zaplakao i rekao: «Nešto se strašno dogodilo na nekoj Ovčari». Po svjedokovim riječima, on je o događajima na Ovčari saznao iz medija, pošto u Vukovaru tih dana nije bilo puno razgovora, niti detalja o tome šta se tamo događalo. Svjedok Preljić je istaknuo da se sjeća da je Dulović razgovarao s nekim ljudima, ali je on sjedio na udaljenosti od dva metra i nije čuo taj razgovor. Svjedoku je predloženo da je Dulović rekao da je o događajima na Ovčari razgovarao u štabu kapetana Radića, koji se nalazio u kući preko puta kuće u kojoj su bili smješteni, i da je njemu i Duloviću o tome detaljno pričala izvjesna dobrovoljka Dragica. Svjedok Preljić je nakon ovoga izjavio da se sjeća da su se u kući preko puta okupljali i dobrovoljci i vojnici, da je tu bilo priča sa ratišta, ali se ne sjeća da se razgovaralo o Ovčari. Sjeća se da je Dulović razgovarao s jednom ženom u uniformi, da je koristio bilježnicu, ali se ne sjeća detalja, pošto nije čuo razgovor. Svjedok je izjavio da nije razumio kako se nešto tako moglo dogoditi na Ovčari pored prisutnosti JNA i dodao da u nešto tako nije mogao vjerovati. Po njegovim riječima, on je u Radićevom štabu čuo komentar «Šta uradiše!». Preljić je naglasio da se iz tog vremena jedino sjeća Stanka, koji je nosio šešir s obodom i u čijoj je kući bio Radićev štab. Međutim, svjedok nije prepoznao optuženog Vujanovića. Svjedok je potom naglasio da se sjeća nadimka *Štuka* i da misli da ga je Dulović upoznao sa tim mladićem, koji je po njegovom mišljenju bio u grupi dobrovoljaca. Na kraju, svjedok je istaknuo da se sjeća i Stankove supruge, optužene Nade Kalabe, koja, po njegovim riječima, nije nosila oružje.

Svjedok Tomislav Peternek je na početku stavio primjedbu o tome da nije primjereno pozivati novinara za svjedoka, da je on sada došao dobrovoljno, ali da se idući put neće odazvati pozivu suda i da će doći jedino uz privođenje. Svjedok Peternek je izjavio da na svu sreću nije bio s Dulovićem. On je bio fotograf i nije slušao ono što se priča, već je samo fotografirao. On je istaknuo da je 18. studenog 1991. godine zajedno s Novakom iz *Politike* otišao na Ovčaru, pošto je saznao da se vode pregovori o predaji. Tamo su s desne strane vidjeli hangar, dok su s lijeve strane bili pregovori o predaji. Svjedok je kasnije pokazao fotografiju koju je napravio tamo, a na kojoj se vidi kolona i odlaganje oružja. Svjedok je potom naglasio da je prvi ušao u bolnicu, gdje je napravio više fotografija i dodao da se tamo zadržao cijelo prijepodne. Po njegovim riječima, on je u bolnicu išao zajedno sa Živkovićem i tamo je vidio dosta oficira i vojnika. On je u Vukovaru bio od početka borbi i upoznao je mnoge borce po nadimcima. Naveo je nadimke: Đani, Kina, Kameni, Ceca, Topola i Cetinje. Po njegovim riječima,

dobrovoljačke jedinice su bile pod komandom Gardijske brigade i on posjeduje njihove snimke u svojoj dokumentaciji. Nakon predočavanja Dulovičevog iskaza da su svjedok i on spavali zajedno u jednoj kući i da je Topola tu pričao što se događalo prethodne noći na Ovčari, svjedok Peternek je rekao da je to laž i da pred njim nisu pričali o događajima na Ovčari. Peternek je odbijao predati fotografije boraca koje je slikao, kako bi se prikazale na dokument kameri, i pozvao predsjednika vijeća da dođe u njegov atelje i pogledalo te slike. Kao razlog tomu, svjedok je naveo da su lica s fotografija za njega nacionalni heroji. Međutim, Peternek je kasnije ipak dopustio da se neke fotografije prikažu. U nastavku svjedočenja, Peternek je istaknuo da je poznavao Štuku koji je bio aktivni vojnik Gardijske brigade JNA. Na pitanje koga poznaje iz Vukovara iz tog perioda, svjedok Peternek je istaknuo da poznaje Kamenog, Stanka i njegovu suprugu Nadu, Miroljuba Vujovića i Katića. On je potom naglasio da o događajima na Ovčari nije imao nikakva saznanja i dodao da je po prvi put čuo da se tamo nešto desilo u vrijeme Klajna, ali nije saznao niti tko je ubijen, niti tko je ubijao. Po njegovim riječima, on nije u zavadi s Jovanom Dulovićem, ali mu se ne sviđa što netko pravi popularnost na tuđim mukama. Na kraju, Peternek je istaknuo da je protiv toga da se njegove fotografije koriste, dok se ne razjasni mora li novinar svjedočiti.

22. ožujak 2005. godine

Svjedok Ilija Dujaković je na početku rekao da je kao pripadnik III čete Gardijske brigade JNA, kojom je komandirao kapetan Radić, došao u Vukovar 30. rujna 1991. godine. Pošto su pripadnici jedinice bili raspoređeni po kućama, on je bio raspoređen u kuću optuženog Vuje Zlatara, sve do 24. studenog 1991. godine, kada su se vratili u Beograd. Dujaković je istaknuo da poznaje Štuku, s kojim je bio u istoj jedinici, i dodao da su u Vukovar došli zajedno. Međutim, nisu se vidali, pošto su bili raspoređeni na različitim stranama. Po njegovim riječima, Štuka je imao automatsko naoružanje, SMB uniformu, s tim je nosio i šarenu uniformu. Svjedok Dujaković je istaknuo da je bio prisutan kada je optuženi Vujo ranjen 29., 30. ili 31. listopada i dodao da mu je poznato da je odmah prebačen u Negoslavce. Po njegovim riječima, on je optuženog idući put vidio 19. prosinca 1991. godine u Beogradu, kada ga je optuženi posjetio. Tom prilikom, Zlatar Vujo je hodao uz pomoć dvije štake i rekao je svjedoku da je bio u banji. Nakon što mu je predočen dio iskaza prvog svjedoka suradnika, u kojem je ovaj rekao da je Dujaković bio u dobrim odnosima s oficijom Markom Marićem, on je pojasnio da se radi o poznaniku njegovog oca, koji mu je pomogao da dobije odsustvo tijekom služenja vojnog roka na Topčideru. U daljem tijeku svjedočenja, Dujaković je izjavio da ne zna kada su prestale borbe u Vukovaru, da nikada nije bio na Ovčari, a za događaje na njoj čuo je u Srbiji.

Svjedok Mirko Ljubišić je na početku rekao da se u Vukovar vratio iz Borova Sela zajedno s optuženim Atanasijevićem 12. studenog 1991. godine. Iako je prvobitno

raspoređen kod Zjaje Murisa, prebačen je kod Lančužanina, gdje je zadužio oružje. Po njegovim riječima, on je za pad Vukovara saznao pri povratku iz Petrovca 18. studenog 1991. godine, odakle se vraćao zajedno sa Cecom, Kinom i Kamenim. Opisujući što se događalo 19. studenog, svjedok Ljubišić je istaknuo da je tražio roditelje i da je otišao do bolnice oko 7:30 sati, gdje se zadržao 10 – 15 minuta. Pošto je čuo da su mu roditelji na Lušcu i dobio od Peterneka džip, otišao je tamo potražiti ih. Nakon što se vratio u komandu, optuženi Lančužanin ga je poslao da pronade automobile za potrebe jedinice, pošto su čuli da su se Hrvati predali i da su doveženi automobili na Ovčaru ili Jakubovac. Ljubišić je zajedno s tri osobe, oko 16:15 sati, otišao u Negoslavce, a odatle na Ovčaru, gdje je za potrebe jedinice uzeo jednog plavog Yuga i smeđi kombi. Po njegovim riječima, pred hangarom je bilo oko 40 vojnih policajaca, dok su u hangaru bili zarobljenici, pripadnici ZNG koje je većinom poznao. Svjedok je istaknuo da mu je dozvoljeno ući u hangar bez oružja i dodao da je razgovarao sa zarobljenicima. Uz odobrenje oficira, izveo je iz hangara oca Stjepana Gunčevića i dodao da je pored njega među zarobljenicima prepoznao Čakalića, Karlovića, Perkovića i Čaletu. Po njegovim riječima, pričalo se da će zarobljenici biti prebačeni u Sremsku Mitrovicu. Svjedok Ljubišić je naglasio da je optuženi Vujović izveo Perkovića iz hangara i rekao Ivankoviću da ljude koji su izvedeni odveze na Velepromet gdje je sigurnije. On je istaknuo da je s lijeve strane hangara stajalo 60 – 100 ljudi u maskirnim uniformama koje nije poznao. Nakon izvjesnog vremena došli su optuženi Lančužanin, Milojević, Ljuboja i Dragović, a svjedok ih je upitao može li se vratiti u Vukovar. Ljubišić je istaknuo da je optuženi Vujanović tražio da se još neki zarobljenici odvezu na Velepromet i da je izveo dvojicu zarobljenika iz hangara, dok je Lančužanin izveo Čaletu i još dvije osobe. Po njegovim riječima, ispred hangara je bio traktor s prikolicom u koju su ušli izvedeni zarobljenici, a on je pomislio da su krenuli za Vukovar. Optuženi Lančužanin, Milojević, Ljuboja i Dragović su zajedno sa svjedokom krenuli za traktorom, a nakon toga je traktor naglo skrenuo. Po njegovim riječima, njihovo vozilo se zaglibilo u blatu i pošto nisu uspjeli izvući ga, on je s Dragovićem ili Kinezom krenuo za njim. Nakon što su čuli rafalnu paljbu, vratili su se do automobila, uspjeli ga izvući iz blata i potom se vratili u Vukovar. Kada su u povratku došli do hangara, Kameni je rekao da ne želi da sudjelovati u tome. Ljubišić je istaknuo da se tek kasnije čulo da su neki stradali na Ovčari. Svjedok Ljubišić je napomenuo da je u hangaru među zarobljenicima vidio Krešića, koji je imao zavijenu glavu, Gudelja, kojem je bila zavijena ruka i dvije osobe sa štakama. Po njegovim riječima, u hangaru su bili pripadnici vojne policije, a on je od nekih zarobljenika čuo da je bilo batina «po dupetu i leđima». On je dodao da su u hangar kasnije ušli dobrovoljci, ali ne iz njegove čete, i da su tukli jednog zarobljenika štakom sve dok to nije zaustavio vojni policajac. Po njegovim riječima, vojni policajci su ostali u hangaru i nakon odlaska traktora. Svjedok je potom istaknuo da su Lančužanin, Milojević, Ljuboja i Dragović došli na Ovčaru oko 17:30 ili 17:45 sati. Istaknuo je da ne zna odakle je Lančužanin došao na Ovčaru, ali je siguran da mu je tog dana oko 11:00 ili 11:30 sati izdao naređenje da nađe automobile.

Svjedok Dušanka Katić, kojoj je optuženi Vujo Zlatar brat od ujaka, na početku svog izlaganja istaknula je da je u jesen 1991. godine živjela u Rušnju kod Beograda i da ju je 30. listopada 1991. godine pozvala sestra Zlatar Vuje da s njom ode na VMA, pošto je Vujo ranjen. Ona je naglasila da se sjeća tog datuma po slavi Svetog Luke. Po njenim riječima, ona je optuženog posjećivala na VMA skoro svakog dana do 18. studenog 1991. godine, kada je prebačen u banju kod Mladenovca. Katić je istaknula da je optuženog posjetila u banji po prvi put 19. studenog 1991. godine, a po drugi put 21. studenog, kada je otišla zajedno s ocem. Pred sam kraj rehabilitacije optuženi je, po njenim riječima, dolazio na vikende kod njih. Istaknula je da je prilikom prvog posjeta u banji optuženi ležao i da se nije osjećao dobro. Ona je istaknula da su ona i suprug otišli po optuženog prilikom njegovog izlaska iz banje i dodala da je ona preuzela otpusno pismo. Po njenim riječima, optuženi se prvih dana po odlasku iz banje vrlo teško kretao, uz pomoć dvije štake, a kasnije je išao s jednom. Katić je istakla da se optuženi poslije Nove godine vratio iz Rušnja u Vukovar.

Svjedok Rade Samardžija, otac prethodnog svjedoka Dušanke Katić, je na početku rekao da je 1991. godine živio u Rušnju kod Beograda. On je naglasio da u jesen 1991. godine optuženi Vujo Zlatar nije dolazio kod njih i dodao da zna da je optuženi ranjen 30. listopada 1991. godine. Po svjedokovim riječima, optuženi je bio na VMA sve do 18. studenog 1991. godine, kada je prebačen u Selters banju kod Mladenovca, a svjedok ga je tijekom boravka na VMA obilazio skoro svakog dana. Sutradan, 19. studenog svjedok je zajedno sa kćerkom Dušankom otišao u posjet Vuji, u banju. Nakon ovoga, idući put je obišao optuženog 21. studenog, kada mu je odnio sve što je naručio. Po njegovim riječima, Vujo se tada nije mogao kretati. Samardžija je istaknuo da je često odlazio u posjet optuženom i dodao da se njegova kćerka obično zadržavala duže, pošto je bila emotivno vezana za optuženog još od djetinjstva. U nastavku svjedočenja, Samardžija je, iako je bio nesiguran, rekao da je optuženi izašao iz banje 18. prosinca 1991. godine. Po njegovim riječima, 19. studenog, prilikom prvog posjeta u banji, optuženi je ležao, a noga mu je bila zavijena. Nakon toga, svjedok je napomenuo da se stanje optuženog s vremenom poboljšavalo, ali se događalo da rana prokrvari, što se i desilo prvih dana u banji. On je dodao da mu je optuženi ispričao da je zbog krvarenja rane morao ići na VMA. Na kraju, svjedok je napomenuo da je optuženi Vujo obilazio vojnika Dujakovića u Beogradu i dodao da je optuženog u posjet odvezao njegov zet.

Svjedok Mile Nišević je na početku istaknuo da je optuženog Zlatar Vuju upoznao u banji u Mladenovcu. On je naglasio da je poznavao oca optuženog Bogdana iz perioda kada je Bogdan živio na Kordunu. Objašnjavajući kako je saznao da se optuženi nalazi u banji, Nišević je rekao da živi u Mladenovcu, da su tu dolazili autobusi s Korduna i da je on od Pere Stanojevića čuo da je optuženi Zlatar Vujo u Mladenovcu. Po njegovim riječima, Pero ga je odveo kod optuženog, na III kat, i upoznao ga s njim. Optuženi mu je rekao da je u banji od 18. studenog 1991. godine. Po njegovim riječima, on je kod optuženog navraćao često, skoro svake večeri kada završi s poslom. U nastavku svjedočenja, Nišević je istaknuo da je optuženi, kada ga je vidio po prvi put, ležao dok je nakon dva dana također ležao u sobi, a imao je i dvije štake. Po njegovim riječima, Vujo je nosio pidžamu i gore je imao džemper, a kasnije je nosio rolku i trenerku. Nakon pet, šest dana optuženi je mogao polako sa štakom izlaziti do lifta. Svjedok je potom istaknuo

da je posljednji put vidio optuženog Vuju 15. ili 16. prosinca 1991. godine, kada mu je optuženi rekao da uskoro izlazi. Na kraju, Nišević je istaknuo da je svjedoke Radeta Samardžiju i Dušanku Katić upoznao u banji i dodao da ga je pokojni brat optuženog Vuje pozvao i pitao bi li svedočio u ovom slučaju.

24. ožujak 2005. godine

Svjedok Nebojša Petković je na početku rekao da je u jesen 1991. godine bio mobiliziran u jedinicu, kojom je komandirao kapetan Velimir Telalović. Svjedok je istaknuo da je imao čin vodnika i dodao da je u njegovom vodu bilo 32 osobe. Po njegovim riječima, oni su u Vukovar došli oko 10 studenog 1991. godine, a nakon 10-ak dana su prebačeni na Ovčaru, gdje su bili smješteni u zgradi svinjogojstva koja je bila udaljena više od 300 metara od hangara. Petković je istaknuo da nisu smjeli kretati se i dodao da nije čuo za smještaj civila u hangaru, već je viđao samo one koji su dolazili na farmu. Nakon toga, svjedok je istaknuo da ne zna ništa o događajima na Ovčari. Nakon što mu je predloženo da je u istrazi rekao da je jedne noći na Ovčaru dovežena grupa zarobljenika, da osiguranje, u kojem su bili naoružani ljudi s bradama, nije dozvoljavalo prilaz rezervnim starješinama, da su im rekli da se ne pojavljuju do ujutro i da vojska treba raditi svoj posao, a oni će svoj. Svjedok je napomenuo da se ne sjeća da je ikada dao takvu izjavu. Svjedok Petković je rekao da su oni na Ovčari boravili 20-ak dana i da je on za zločin na Ovčari saznao iz medija, nekoliko mjeseci nakon povratka iz Vukovara.

Svjedok Zoran Krstić je na početku rekao da je u jesen 1991. godine mobiliziran u jedinicu PVO, u sastavu kragujevačke brigade JNA i dodao da je bio *nišandžija* na topovima 20/3. Po njegovim riječima, on nije imao nikakav čin i bio je kod Petkovića u vodu, na prvom topu. Nakon desetak dana boravka u Vukovaru, jedinica je prebačena na Ovčaru gdje su se zadržali manje od 15 dana. Po njegovim riječima, nije bilo hangara u blizini njihovog položaja, a jedini ljudi koje su viđali na Ovčari su bili radnici s farme. Svjedok je istaknuo da je tijekom jednog cijelog dana i noći čuo rad neke mašine, bagera, iza njihovog položaja u polju. Pored toga, tada je čuo i rafalne pucnje, što mu je ostalo kao noćna mora. Svjedok je potom potvrdio dio iskaza koji je dao pred istražnim sucem kada je rekao da je za vrijeme njegove smjene na straži čuo rafalnu paljbu, a potom i pojedinačnu. Po njegovim riječima, dan nakon toga su vojnici iz njegove jedinice pričali da nema ljudi koji su bili u nekom hangaru i da su to uradili dobrovoljci. Svjedok je istaknuo da je prije nego što je čuo rad mašine i rafalnu paljbu vidio da su kamionima dovezeni ljudi, koji su potom ulazili u autobuse. Po njegovim riječima, prvo su dovežene žene i djeca, a potom i zarobljenici, a on je čuo da su s Ovčare prebačeni u Sremsku Mitrovicu. Nakon što mu je sudac Krstajić predložio dio njegovog iskaza iz istrage u kojem je rekao da je viđao naoružane teritorijalce, koji su se «tu motali», svjedok Krstić je rekao da su svaki dan dolazili ljudi koje nije poznavao i koji nisu bili u njihovoj jedinici.

25. ožujak 2005. godine

Svjedok Lazar Savić je na početku rekao je da je u jesen 1991. godine bio u vojarni u Vukovaru, pošto je njegova kuća bila preko puta i pošto se u njoj osjećao nesigurno. On je istaknuo da mu je, nakon dolaska Gardijske brigade, Srećko Borisavljević bio neposredni starješina. On je potom rekao da je Vukovar 19. studenog oslobođen od Hrvata, a da se Gardijska brigade vratila za Vukovar 24. studenog. Savić je istaknuo da nema nikakvih saznanja o evakuaciji bolnice i dodao da je u vojarni vidio autobuse i prepoznao dr. Njavru i dr. Vesnu Bosanac, koje je čuvao Karanfilov. Po njegovim riječima, on je vidio četiri ili pet autobusa sa civilnim tablicama, u kojima je bilo po 10 do 20 ljudi. Te ljude su čuvali vojni policajci i nitko nije mogao prići autobusima. On je istaknuo da kod vojarnje tom prilikom nije bilo nikakvih problema i dodao da se ne sjeća da je tamo vidio bilo koga od optuženih. U nastavku svjedočenja, Savić je istaknuo da je za događaje na Ovčari čuo u razdoblju kad se počeo obnavljati Vukovar i dodao da se pričalo kako su «potučeni neki Hrvati na Ovčari». Svjedok je potvrdio dio svog iskaza radnicima UBPOK, u kojem je rekao da je čuo da su optuženi Vujović i Vujanović, Boro Krajišnik i Topola ubijali ljude na Ovčari, i dodao da je to pričao cijeli Vukovar. U nastavku svjedočenja rekao je da je pored Karanfilova, oko autobusa, u vojarni vidio Šljivančanina, Lukića i Bajića, koji su bili na svom komandnom mjestu. Svjedok je napomenuo da je prilikom ispitivanja od strane radnika UBPOK u Šidu bilo povišenih tonova, ali nije bilo fizičkog pritiska. Po njegovim riječima, oni su ga pitali kako se sjeća što su Hrvati radili Srbima, a ne sjeća se što su Srbi radili Hrvatima.

Svjedok Mioljub Dačić je na početku rekao je da je tijekom borbi u Vukovaru bio u sastavu 80. motorizovane kragujevačke brigade u činu rezervnog kapetana I klase. Po njegovim riječima, on je na Ovčari bio dva puta. Prvi put je zajedno s 10-ak vojnika i oficira čuvao zarobljenike, pripadnike ZNG, koji su idućeg dana odveženi autobusima za Sremsku Mitrovicu. Svjedok Dačić je po drugi put bio na Ovčari zajedno s Bukićem par dana kasnije, kad je došla nova grupa zarobljenika. Kada su došli bio je mrak, a Bukić se nekom javio i rečeno im je da tu sačekaju. Pošto su stajali dva sata i nisu dobili nikakvo zaduženje, odlučili su vratiti se u Negoslavce. Svjedok je istaknuo da se ne sjeća da je na Ovčari vidio Vezmarovića, komandira čete vojne policije njegove brigade, i Vojinovića, zapovjednika brigade. Opisujući situaciju u hangaru, Dačić je istaknuo da nije bilo svjetla i da je neko vozilo osvjetljavalo unutrašnjost. Zarobljenici su u hangaru bili smješteni iza užeta, a neki od njih su bili u zavojima. Pored toga, neki su imali civilnu, a neki vojnu odjeću. S druge strane, bilo je vojnika, koji su bili naoružani i različito obučeni. Po njegovim riječima, vojnici su razgovarali pojedinačno sa zarobljenicima. Dačić je istaknuo da je još vidio i traktor bez prikolice koji je stajao vani, na kanalu za popravljavanje. Svjedok je potom istaknuo da Jana Marčeka, zapovjednika LAD PVO nije vidio u hangaru. On je potom naglasio da je nakon tri dana čuo da su streljani zarobljenici s Ovčare.

Branitelji su iznijeli svoje dokazne prijedloge i naveli da je nužno: pribaviti izvještaje i naređenja komande Gardijske brigade; saslušati svjedoke Slobodana Hranja, Željka

Milovanovia, Radojku Vučković, Branku Bančević i Vilema Karlovića [pripadnik MUP-a Hrvatske kojeg je netko od Srba izveo s Ovčare], optuženog Ivicu Vuletića koji je osuđen na 20 godina zbog ubijanja 50 do 250 osoba; od ekspertne Komisije UN-a zatražiti nalaze tima forenzičara koji je bio na Ovčari 1993. godine, pribaviti spis Županijskog suda u Osijeku br. K-1/94, kao i pozvati kao svjedoke: Tomislava Merčepa i Marina Vidića; pročitati iskaz svjedoka Vilema Karlovića, koji posjeduje MUP, RH u Vinkovcima, i pribaviti video-kazetu, ukoliko postoji, sa snimcima masakra na Ovčari.

ZLOČIN NA OVČARI

IZVJEŠTAJ S PRAĆENJA SUĐENJA

U nastavku dokaznog postupka saslušani su svjedoci Lazar Kolarski i Čedo Papić. Prije saslušanja, sudac Krstajić ih je upozorio na prava i dužnosti svjedoka.

Lazar Kolarski je na početku rekao da od optuženih poznaje Lančuzanina i Čiču tj. optuženog Šošića. Po njegovim riječima, on je u periodu borbi u Vukovaru bio na položaju komandira IV voda dobrovoljačke jedinice *Leva supoderica* i njegovo angažiranje je trajalo ukupno 97 dana u koje on ubraja i period koji su proveli u Šidu, po odlasku iz Novog Sada. Kolarski je istaknuo da je u Vukovar došao u listopadu, ali se ne može sjetiti točno kada. Po njegovim riječima, on je 17. prosinca 1991. godine, zajedno s optuženim Šošićem i još četvoricom dobrovoljaca, otišao na odsustvo. Svi su zajedno iz Vukovara otišli u Novi Sad, gdje su proveli prijedodne, a on se ne sjeća jesu li ostali i prespavali kod njega u Novom Sadu. U periodu ovog odsustva, svjedok je otišao i kod optuženog Šošića na slavu u Kruševac. Opisujući optuženog, Kolarski je rekao da je bio mršav, nižeg rasta i da je imao brkove. Dana 22. prosinca 1991. godine, Kolarski se vratio u Vukovar, gdje je ostao sve do 27. prosinca, kada su prestale borbe. Po svjedokovim riječima, optuženi Šošić se nije vratio s njim i njemu nije poznato je li optuženi bio u Vukovaru prilikom prestanka borbi.

Nakon što je sudac Krstajić predočio svjedoku da se njegov iskaz ne slaže sa iskazima ostalih svjedoka u svezi datuma prestanka borbi u Vukovaru, Kolarski je istaknuo da on nije siguran u datume, ali je u potpunosti siguran u dinamiku događanja. Svjedok je u nastavku svjedočenja naglasio da se sjeća Ivica Andrića, zvanog Đetić, koji je bio u njegovom vodu. Po njegovim riječima, Đetić nije išao s njima u Novi Sad nakon prestanka borbi, kao što je to naveo u svojoj obrani optuženi Šošić. Prilikom prepoznavanja optuženih, svjedok je prepoznao Šošića i Milojevića. Sudac Krstajić je potom predočio svjedoku da Šošić u odbrani navodi da su dan nakon prestanka borbi, 19. studenog 1991. godine, Đetić i on otišli iz Vukovara u Novi Sad. Tamo su prespavali kod svjedoka, a Šošić je 20. studenog otputovao u Kruševac. Nakon ovoga, svjedok je izjavio da se ne sjeća kojeg datuma je optuženi spavao kod njega. S druge strane, optuženi je ponovio da je samo jednom bio kod svjedoka i da je to bilo nakon prestanka borbi. On je još dodao kako je svjedok uistinu bio na njegovoj slavi, ali 16. studenog, nakon čega su se vratili u Vukovar 17. studenog i sudjelovali u završnim borbama.

Na kraju, Kolarski je istaknuo da je za zločin na Ovčari saznao prije par mjeseci. On je dodao da su pored njega komandiri vodova u *Levoj supoderici* bili Goran Stoparić i Kinez, a da su zadatke dobivali izravno od Lančuzanina.

Čedo Papić, umirovljeni major, na početku je rekao da je invalid, ima povrjedu kičme, te da je povrjedu zadobio 1993. godine kod Bajine Bašte. Svjedok je naglasio da je tijekom borbi u Vukovaru bio komandir *samostalne inženjerske čete Gardijske brigade*, da mu je neposredni nadređeni bio zapovjednik brigade i da u sastavu Operativne grupe

Jug nije bilo druge inženjerske jedinice. U okviru čete su postojala dva voda, a jedinica je raspolagala buldožerima, utovarivačima, kopačima itd. Svi strojevi koji su pripadali četi, bili su u SMB boji. Odgovarajući na pitanje, zna li detalje oko angažiranja jedinice na prostoru Ovčare, Papić je istaknuo da se toga ne sjeća i dodao da je njegova jedinica svakodnevno bila angažirana. On je potom naglasio da po njegovom sjećanju jedinica nije imala nikakva zaduženja na području Ovčare nakon prestanka borbi. Za događaje koji su se desili u tom području, svjedok je čuo naknadno nakon ranjavanja.

U nastavku svjedočenja, Papić je rekao da je vodio ratni dnevnik u kojeg su upisivani svi podaci o angažiranju strojeva. Pored dnevnika, popunjavane su i putne radne liste i to se sve zajedno predavalo zapovjedništvu. Po svjedokovim riječima, njemu je naređenje mogao izdati jedino zapovjednik brigade ili načelnik Štaba brigade, dok je Šljivančanin kao načelnik sigurnosti mogao samo prenijeti naređenja. Sudac Krstajić je predočio svjedoku da je svjedok Aleksandar Vasiljević naveo kako ima saznanja da je stroj koji je pripadao njegovoj (Papićevoj) četi iskopao i zatrpao rupu na Grabovu u kojoj su kasnije pronađena tijela žrtava ovog zločina. Papić je rekao da je o tome čitao u *Politici ekspres*. On je istaknuo da treba poći od toga koji je to stroj, pošto su svi strojevi koji su pripadali njegovoj četi bili u SMB boji. Naveo je kako postoji mogućnost da je njegova jedinica tu rupu ranije iskopala za zaklon, a da je netko to kasnije zloupotrijebio. Na kraju, svjedok je dodao da nitko iz jedinice nije mogao uraditi nešto po vlastitom nahođenju

Odgovarajući na pitanja članice vijeća, svjedok je istaknuo da su na početku borbi na području Ovčare kopani zakloni za tenkove, koji su imali bočne grudobrane i izgledali kao rupe, dužine 3 metra, širine dva metra i dubine 1,5 metra, s tim što je dubina mogla biti i preko 2 metra u određenim situacijama. Svjedok je istaknuo da su grudobrani imali oko pola metra nabacane zemlje. Po njegovim riječima, ti zakloni su ostali takvi i njegova jedinica ih nije zatrpavala nakon prestanka borbenih dejstava. Tijekom daljnjeg ispitivanja, svjedok je naveo da njegova četa nikada nije angažirala civilna vozila iz Vukovara, niti je raspolagala autobusima. Također, svjedok je istaknuo da jedinica nikada nije bila angažirana noću.

Nakon završetka ispitivanja svjedoka, branitelj optuženog Perića, odvjetnik Jevrić se u ime svih branitelja obratio Sudskom vijeću. Jevrić je rekao da se branitelji protivie saslušanju svjedoka iz Hrvatske, koji bi trebali svjedočiti u naredna dva dana, putem video-konferencijske veze, pošto se time narušavaju načela neposrednosti i kontradiktornosti krivičnog postupka. Po njihovom mišljenju, Sudsko vijeće nije obrazložilo zašto je neophodno da se ovi svjedoci saslušaju na taj način, a ne neposredno u Beogradu. Na kraju, Jevrić je istaknuo da će branitelji formalno prisustvovati sutrašnjem ročištu, kako ne bi ometali tijek postupka, ali neće sudjelovati, tj. neće postavljati pitanja ovim svjedocima.

24. svibanj 2005. godine

U nastavku dokaznog postupka trebala su biti saslušana tri svjedoka iz Hrvatske, putem video-konferencijske veze: Frano Kožul, Žarko Kojić i Zdenko Novak. Međutim, u

sudnici Županijskog suda u Zagrebu, odakle su trebali svjedočiti, pojavio se jedino Frano Kožul. Pored njega u sudnici Županijskog suda bio je sudac tog suda Šovanj, kao i viši sudijski suradnik, Ivan Protković.

Prije početka saslušanja, sudac Krstajić je upozorio Kožula na prava i dužnosti svjedoka, a potom je Kožul pročitao tekst zakletve.

Frano Kožul je rekao da je rođen u Vukovaru i da je tu dočekaio početak borbenih događanja. Po njegovim riječima, on je tijekom borbi bio u civilnoj zaštiti i bio je određen za zbrinjavanje ljudi. Bio je u jednom skloništu preko puta vukovarske bolnice, u kojem su većinom bile starije osobe, žene i djeca. Od tih ljudi, pola je bilo sprske, a pola hrvatske nacionalnosti i svi su imali jednaki tretman. Prestanak borbi Kožul je dočekaio u vukovarskoj bolnici zajedno sa ostalim ljudima iz skloništa, pošto je rečeno da će se grad predati, a ljudi će moći izabrati gdje žele ići. Po svjedokovim riječima, ljudi su tih dana masovno dolazili u bolnicu, a postojalo je mišljenje da može doći do odmazde od strane JNA. Kožul je naglasio da je vojska ušla u krug vukovarske bolnice 19. studenog 1991. godine, u popodnevnom satima, kada je rečeno da će se napraviti popis ljudi koji su tu i da će doći 50 – 60 autobusa, kojima će biti prebačeni gdje žele. Svjedok je napomenuo da su oni napravili popis i dali ga pregovaračima, ali on ne zna što se nakon toga dogodilo. Opisujući situaciju u krugu bolnice, Kožul je naglasio su pored JNA tu bile i druge postrojbe, a došao je i major Šljivančanin. Svjedok je rekao da se Šljivančanin obratio ljudima, rekavši im da će sve biti u redu, da će svi biti prebačeni u sabirni centar na Veleprometu i to na taj način što će prvo biti prebačene žene, djeca i starci, a potom i ostali. Kožul je potom naglasio da su pored JNA i drugih formacija u krugu bolnice bili i Vukovarčani, od kojih su dvojica uhvatila Tomislava Papa i odveli ga u nepoznatom pravcu. Po njegovim riječima, u bolnici je vladao opći kaos, a bio je postavljen dvored u kojem su ljudi pretresani. Sve ovo je trajalo u periodu između 4 i 5 sati popodne. Nakon toga, došao je vojni kamion JNA, u kojeg su uvedeni svjedok i još neki ljudi iz bolnice i kojim su potom odveženi u pravcu Veleprometa. Po njegovim riječima, odveženi su u skladište VUPIK-a, gdje je odvajao tko je koga htio. Bilo je psovanja, tražili su ustaše, a njega i još nekolicinu odvojio je Darko Fot. Nakon toga, tu je doveden i Miroslav Blašković, koji je prije rata bio policajac, a kojeg je izdvojio Mićo Đanković. Svjedok je istaknuo da je Đanković rekao Blaškoviću da će poravnati račune, a potom ga udario puškom i odveo u nepoznatom pravcu. Nakon izvjesnog vremena došao je pokojni Boro Zavanović i izveo svjedoka i Juricu Prpića rekavši im: «Vodim vas na sigurno, ovde će biti krkljanac». Po riječima Kožula, odveo ih je u jednu kućicu na Veleprometu, gdje se obratio mladiću, koji je bio tu, riječima: «Topola, ovo su moja dvojica, nemoj da ih neko pipne». Svjedok je napomenuo da mu je Topola rekao da skine bundu, kožnu jaknu i izvadi dokumente. Nakon toga, Topola ih je odveo u prostoriju u kojoj je gorilo nekoliko svijeća i u kojoj je bilo između 50 i 60 ljudi.. Poslije izvjesnog vremena, u tu prostoriju je ušao jedan vojnik i rekao im: «Za pola sata idete svi na streljanje!» Međutim, nakon otprilike pola sata u prostoriju je ušao major ili pukovnik s vojnicima i obratio se zarobljenicima riječima: «Ljudi, ustanite!» Potom im je rekao da se vani nalaze autobusi, da izlaze u parovima, po dvojica, ne osvrću se i uđu pravo u autobus. Ovaj oficir je po riječima Kožula rekao vojnicima da, ukoliko netko priđe autobusima, pucaju i da osim njega ne smije nitko ući u njih. Kožul je istaknuo da je bilo 7 ili 8 autobusa i da su poslije izvjesnog vremena krenuli u Negoslavce, a potom iste noći za Sremsku Mitrovicu.

Kožul je opisao Topolu kao izrazito visokog, crne duge kose i male brade. Odgovarajući na pitanje je li nekog od Vukovarčana, koji su sada optuženi, vidio bilo kod bolnice, bilo na Veleprometu, svjedok je istaknuo da je kod bolnice vidio Bulića, dok je na Veleprometu Atanasijevića, Mugošu i Lančuzanina, kao i Siretu. Svjedok je istaknuo da je vidio i Stanka Vujanovića, ali se ne sjeća gdje. Nakon što mu je sudac Krstajić predočio da je u istrazi rekao da je kod bolnice vidio i optužene Miroljuba Vujovića i Predraga, Peđu, Madžarca, dok optuženog Atanasijevića uopće nije vidio, Kožul je napomenuo da mu je sada teško odrediti koga je, gdje i kada vidio. Svjedok je dodao da je kod Veleprometa vidio i pokojnog Milana Vojnovića. On se optuženog Miće Medonje ne sjeća iz tih dana, ali po vlastitim riječima, zna da je kćerka optuženog, Svetlana, trebala udati se za njegovog sina. S obzirom da se njegov sin Josip nalazi na popisu žrtava zločina na Ovčari, svjedok je upitan kada ga je posljednji put vidio. On je istaknuo da je sina posljednji put vidio u bolnici zajedno sa Sinišom Veberom, a tamo su bili i Tadija Došen, Martin Ivica i Ivica Karanjski.

Nakon završetka svjedočenja Frana Kožula, odvjetnik Jevrić je ponovio primjedbe u svezi saslušanja svjedoka putem video-konferencijske veze, uz napomenu da čl. 14 Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku protiv počinitelja ratnih zločina predviđa da se svjedoci mogu saslušati na ovaj način jedino ukoliko je nemoguće njihovo neposredno saslušanje. Po mišljenju branitelja, ovaj uvjet nije ispunjen kod svjedoka iz Hrvatske. Sudac Krstajić je odgovorio da su trojica svjedoka, koja su pozvana na današnje i sutrašnje ročište, pozvani ranije zajedno sa svjedocima iz Hrvatske koji su svjedočili u listopadu prošle godine. Pošto je procijenjeno da je njihovo svjedočenje potrebno, iskorištena je ova zakonska mogućnost.

25. svibanj 2005. godine

Današnji nastavak rasprave nije održan, s obzirom da se u sudnici Županijskog suda u Zagrebu nisu pojavili svjedoci Žarko Kojić i Zdenko Novak.

26. svibanj 2005. godine

U nastavku dokaznog postupka trebali su biti saslušani Saša Radak, koji je također optužen za ovaj zločin u travnju 2005. godine, a kome suđenje treba da započene 1. lipnja, Ilija Dujaković, koji je već saslušan u ulozi svjedoka, i Radojka Vučković iz Vukovara, koju se putem zamolbe Republici Hrvatskoj trebalo pozvati na današnju raspravu. Međutim, pošto MUP RH nije mogao doći do njene adrese, poziv joj nije uručen.

Saša Radak nije želio svjedočiti, s obzirom da je optužen za sudioništvo u ovom zločinu. Po vlastitim riječima, on je dobio dosta materijala kojeg treba pročitati i ne bi želio govoriti ništa prije no što iznese svoju obranu.

Ilija Dujaković, je ponovo pozvan da se pojavi u ulozi svjedoka, pošto je prilikom prošlog svjedočenja bio nesiguran u datum do kada je služio vojsku. Sudsko vijeće je u međuvremenu zatražilo od vojno sigurnosne službe podatke o njegovom služenju vojnog roka, ali je ona odgovorila kako o tome nema nikakve podatke, već se u evidenciji nalazi svjedokov brat, Goran Dujaković. Svjedok je napomenuo da je njegov brat također služio vojsku u Gardijskoj brigadi, s tim što je on došao u brigadu šest mjeseci nakon svjedoka. Dujaković je potom predao na uvid Sudskom vijeću svoju vojnu knjižicu iz koje se vidi da je od 19. prosinca 1990. godine do 22. studenog 1991. godine bio na redovnom odsluženju vojnog roka, nakon čega je od 23. studenog te godine do 22. siječnja 1992. godine bio na vojnoj vježbi. Svjedok je također priložio fotografije iz perioda kada je služio vojni rok u Gardijskoj brigadi, na kojima se pored njega vidi i prvi svjedok suradnik.

Odgovarajući na pitanje gdje se nalazio njegov brat Goran tijekom borbi u Vukovaru, svjedok je rekao da se on nalazio kod Negoslavaca i dodao da je brata pronašao nakon 21 dana, nakon čega ga je odveo u Vukovar i upoznao s optuženim Zlatarom. Po njegovim riječima, njegov brat je jednom ili dva puta vidio optuženog Zlatara, a poslije prestanka borbi u Vukovaru, nikada se više nije sreo s optuženim.

Branitelj optuženog Šošića, odvjetnik Beljanski, upitao je svjedoka je li u Gardijskoj brigadi dužnost kurira, u periodu borbi u Vukovaru, obavljala i neka osoba muslimanske nacionalnosti iz BiH, na što je svjedok rekao da jest i pokazao ga na jednoj od fotografija. Odvjetnik Beljanski je istaknuo da je ta osoba 1996. godine svjedočila pred Haškim tribunalom u postupku protiv Slavka Dokmanovića kao zaštićeni svjedok i dodao kako će možda tražiti da se ta osoba sasluša i ovdje, s obzirom da je taj njegov iskaz u suprotnosti sa iskazom svjedoka suradnika.

Nakon završetka saslušanja svjedoka Dujakovića, sudac Krstajić je upoznao svjedoke s tim da Vilim Karlović i Petar Janjić zvani Tromblon, koji su putem zamolbe Republici Hrvatskoj trebali biti pozvani na sutrašnji nastavak rasprave, neće pristupiti sudu, s obzirom da je od hrvatskog MUP-a stiglo obavještenje da su podaci, koji su im dostavljeni, nedovoljni za pronalazak tih osoba. Nakon toga, branitelji Dozet i Štrbac, su predali podatke do kojih su uspjeli doći za svjedoke Karlovića, odnosno Janjića, dok je optuženi Milojević dostavio podatke za Radojku Vučković.

Na samom kraju, sudac Krstajić je pozvao optuženog Perića, kako bi mu postavio pitanje poznaje li Sandru, s djevojačkim prezimenom Maričić iz Vukovara, na što je on odgovorio kako poznaje i kako je ona bila njegova školska kolegica. On je dodao da je njenog supruga, koji je prije rata bio policijski inspektor, vidio te noći na Ovčari.

U nastavku dokaznog postupka saslušan je svjedok Vukašin Premović. Prije njegovog saslušanja, sudac Krstajić ga je upozorio na prava i dužnosti svjedoka.

Vukašin Premović je rekao da je tijekom rata u Vukovaru bio angažiran kao rezervni kapetan I klase u 80. motorizovanoj kragujevačkoj brigadi, čiji je zapovjednik bio Milorad Vojinović. Po njegovim riječima, ova brigada je došla na područje Vukovara 7. studenog 1991. godine i ostala tu sve do 14. siječnja 1992. godine. Odgovarajući na pitanje kakve su bile njegove dužnosti u toj brigadi, svjedok je istaknuo da je on bio referent u operativno-nastavnom odsjeku. Po njegovim riječima, on je sve vrijeme boravka jedinice u Vukovaru proveo u Štabu, u Negoslavcima, gdje se brinuo o zapovjednom mjestu i gdje je radio na pripremi zadataka za jedinice na operativnom planu. U periodu prestanka borbi, narednja su najčešće bila usmena, ali su se radila i u pismenoj formi i upisivala se u ratni dnevnik brigade. Ovaj dnevnik je, po njegovim riječima, vodio načelnik Štaba, s tim što je i on sam ponekad upisivao podatke koji su se odnosili na ranjene i ubijene vojnike. Sudac Krstajić je potom pokazao svjedoku kopiju ratnog dnevnika 80. motorizovane kragujevačke brigade, koju je sud pribavio službenim putem i upitao svjedoka je li tu njegov rukopis, s obzirom da se više puta pojavljuje «kapetan I klase Premović.» Nakon što je pogledao, svjedok je istaknuo da je to njegov rukopis i dodao da su njemu podatke davali operativci, a da je on te podatke upisivao. Svjedoku je predložena zabilješka u kojoj stoji da je 19. studenog za zapovjednika sela Ovčara postavljen Jan Marček, za njegovog zamjenika Milisav Dražić, dok su za zapovjednike sela Grabovo i Jakubovac postavljeni Milan Jović i Živadinović. Svjedok je istaknuo da je ova naredba trebala da biti provedena sutradan, 20. studenog tijekom prijepodneva, kada je trebalo o tome obavijestiti i navedene osobe. Po njegovim riječima, u dnevniku je konstatirano da je ovu naredbu izdao zapovjednik Milorad Vojinović. Odgovarajući na pitanje, tko je unosio podatke u taktičko-operativni dnevnik, svjedok je istaknuo da je on često unosio podatke i u taj dnevnik i dodao da su se slični podaci unosili u oba dnevnika. U nastavku svjedočenja Premović je istaknuo da je, po njegovom saznanju, aktivnosti u pogledu ratnih zarobljenika nakon prestanka borbi obavljala Gardijska brigada. On je naglasio da je III bataljon kragujevačke brigade bio u sastavu Gradijske brigade. On je možda nešto i zapisao o aktivnostima njegove brigade u svezi ratnih zarobljenika, ali se toga ne sjeća pošto je zapisivao samo podatke koje su mu oficiri i operativci davali. Na kraju, dodao je, ne zna ništa o predaji Mitničke grupe.

Tijekom daljnjeg ispitivanja, Premović je rekao da je za događaje na Ovčari saznao mnogo kasnije, od svojih kolega i iz medija. Po njegovim riječima, on nije prisustvovao sastancima zapovjedništva, ali jest sastancima Štaba. Sudac Krstajić je potom predložio svjedoku bilješku iz ratnog dnevnika u kojoj stoji da su 19. studenog, ustaše koje su bile smještene u hangaru na području Ovčare, odvedene u zatvor u Sremsku Mitrovicu. Premović je prepoznao da je to on zapisao i rekao da mu je tu bilješku izdiktirao major Janković.

Zamjenik tužitelja za ratne zločine, Dušan Knežević je obavijestio Sudsko vijeće da je Tužilaštvo, službenim putem, pribavilo taktičko-operativni dnevnik kragujevačke brigade, koji je sud zatražio nakon što je dobio ratni dnevnik. S obzirom da, osim tužitelja

ostali, učesnici u postupku nisu imali prilike upoznati se sa sadržajem ovog dokumenta, određena je stanka kako bi se dnevnik fotokopirao i podijelio učesnicima u postupku. Nakon pauze, sudac Krstajić je predočio svjedoku bilješku iz ovog dnevnika, od 20. studenog 1991. godine u 16:00 sati. U njoj stoji «da se odrede smene čete vojne policije i oficiri komande brigade radi čuvanja zarobljenih zengi u području Ovčare». Svjedok je istaknuo da je to njegov rukopis i da mu je nalog za to dao potpukovnik Vojinović ili u Negoslavcima, ili s terena putem telefona. Iduća bilješka koja je predočena svjedoku je od 20. studenog u 22:35 sati, u kojoj stoji «da je iz reona Ovčare povučeno obezbeđenje logora zengi, tj. četa vojne policije koja se vratila u Negoslavce, a dužnost su preuzeli vukovarski teritorijalci». Premović je istaknuo da je i to njegov rukopis, a da mu je to izdiktirao ili potpukovnik Vojinović ili major Duško Janković. Po njegovim riječima, tu dužnost su preuzeli odred TO s Petrove gore i *Supoderica*. Međutim, nakon toga on se ogradio da je to rekao možda zbog toga što je u medijima čitao da su oni sudjelovali u događajima na Ovčari. Svjedok je potom istaknuo da vrijeme 22:35 označava vrijeme bilješke, tj. kada je on saznao za ono što je upisano i dodao da je iduće bilješke u dnevniku zapisao njegov kolega, kapetan I klase, Ristić.

Na prijedlog zamjenika tužitelja, svjedoku je predočena bilješka od 18. studenog 1991. godine od 14:10 sati u kojoj stoji da je «naređeno da se postroje svi oficiri brigade i deo četa veze i vojne policije i svi su otišli na farmu Ovčara radi određivanja lokacije logora za zarobljenike sa Mitnice». Svjedok je prepoznao da je to njegov rukopis i istaknuo da mu je to izdiktirao zapovjednik Vojinović. Iduća bilješka, od 16:00 sati istog dana, kaže da je za zapovjednika logora određen potpukovnik Rade Danilović, a za osiguranje zapovjedništvo brigade.

Na kraju, svjedoku je predočena i prva bilješka od 21. studenog, koju je zapisao Ristić, a u kojoj stoji «da je noć protekla mirno, a da su se na Grabovu između 3:00 i 4:00 sata ujutro čuli pucnji zbog još pojedinačnih slučajeva otpora». Premović nije mogao pobliže pojasniti ovu bilješku.

Opazanja promatrača

U nastavku rasprave, 24. svibnja, je po prvi put došlo do saslušanja svjedoka putem video-konferencijske veze, za što je stvorena mogućnost na osnovi Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku protiv počinitelja ratnih zločina. Iako je obrana insistirala na tome da se korištenjem video-konferencijske veze narušavaju osnovna načela ZKP-a, po našem mišljenju to nije točno. Načelo neposrednosti i kontradiktornosti krivičnog postupka bi bilo povrijeđeno ukoliko bi se čitali iskazi ovih svjedoka iz istrage uz nepostojanje mogućnosti da se njima postave pitanja. U ovom slučaju, obrana je imala mogućnosti postaviti pitanja svjedoku Kožulu i sudjelovati u njegovom ispitivanju. Jedina neprijatna situacija tijekom saslušanja svjedoka Kožula je nastala kada se optuženi Madžarac obratio svjedoku riječima da će se on (optuženi) vratiti u Vukovar kad se sve ovo završi pa će onda njih dvojica popričati.

Na posljednjem ročištu, 27. svibnja, je prezentiran jedan vrlo bitan materijalni dokaz – taktičko-operativni dnevnik kragujevačke brigade. Po našem mišljenju, ovaj dnevnik je

dosta pomogao utvrđivanju datuma o počinjenju zločina i utvrđivanju odgovornosti za sudbinu ratnih zarobljenika s Ovčare.

20. lipanj 2005. godine

Svjedok ZORAN STAMATOVIĆ je na početku istakao da od optuženih poznaje tadašnjeg zapovjednika TO Vukovar Miroljuba Vujovića i Stanka Vujanovića. U jesen, 1991. godine, bio je na poziciji komandira III pješadijskog voda u I jurišnom bataljunu Gardijske brigade. Neposredno nadređeni u vodu bio mu je Saša Bojkovski, dok je komandant bataljuna bio Borivoje Tešić. Naglasio je da je u njegovom vodu bilo 30 – 35 ljudi i dodao da su, nakon što je određen smjer napada, djelovali u zajedničkim akcijama s grupom TO Petrova gora, koju je vodio optuženi Vujanović. Rekao je da nije imao zapovjednu moć u odnosu na Stanka Vujanovića i sve je ovisilo o dobroj volji optuženog. Svjedok je istaknuo da je Vujanović svake noći odlazio u štab, a sutradan se vraćao sa svježim informacijama o planu napada. Nadalje, istaknu je, da nije napuštao položaj, a da je samo par puta otišao u štab. Odgovarajući na pitanje odakle poznaje optuženog Miroljuba Vujovića, svjedok je rekao da je za optuženog čuo iz priče kurira, pri kraju borbi, i dodao da mu je poznato, da je Vujović bio zapovjednik TO i vrlo hrabar borac. On je Vujovića vidio nakon pada Vukovara, tj. 18. studenoga 1991. godine i to kod komandira voda. Nakon završetka borbi, pripadnici njegova voda dobili su zadatak da se smjeste po kućama, i da se odmore, budući da je idući zadatak trebao biti napad na Osijek.

Svjedok je naveo da je narednih dana čuo, putem radio veze, za odvođenje zarobljenika i dodao da je tih dana k njemu došao B.L. i zamolio ga da odu na Ovčaru. Po njegovim riječima, B.L. je bio veoma hrabar borac, i zbog toga je odlučio da ga odveze. Izjavio je da mu je B.L. rekao da se na Ovčari organizira sud za one koji su činili zločine, i da će on tamo biti od koristi s obzirom da poznaje ljude. Na Ovčaru su, još je bio dan, otišli svjedok, B.L. i izvjesni Nidža. Tamo su zatekli nekoliko autobusa, a prvi je bio parkiran u blizini hangara. Stamatović je rekao da je tamo vidio 20 do 30 nepoznatih ljudi punih bijesa, od kojih je njih 15-ak načinilo špalir i tuklo ljude koji su izlazili iz autobusa. Opisujući kako su izgledale osobe koje su načinile špalir, svjedok je rekao da su osobe u špaliru imale maskirne uniforme i kokarde, a da su u rukama držale bejzbol i gumene palice. Po njegovim riječima, jedan krupniji je vraćao pojedine zarobljenike nazad, kako bi ponovo prošli kroz špalir. Naglasio je da tada u blizini špalira nije vidio optuženog Vujanovića i B.L., a da ih je kasnije vidio u nekoliko navrata. Nije vidio da su Stanko Vujanović i B.L. bilo koga tukli. Svjedok je rekao da je tražio od ljudi, koji su bili u špaliru, da prestanu tući zarobljenike. Nisu ga, međutim, poslušali, već su ga otjerali uz pogrđne riječi.

Nakon toga je otišao do tadašnjeg načelnika štaba Gardijske brigade, Miodraga Panića, i rekao mu da pokuša nešto učiniti. Međutim, ni Panić nije mogao ništa učiniti. Rekao je svjedoku da su ti ljudi, koji muče zarobljenike, teritorijalci i dobrovoljci. Svjedok je istaknuo da nije ulazio u hangar, ali da je vidio da se tamo namještaju neki stolovi. Ubrzo se situacija oko hangara smirila, on se vratio u automobil gdje je ostao sve do povratka s Ovčare. U jednom od automobila vidio je Ljubišu

Vukašinovića. Karamfilova nije vidio, iako je čuo priče da je i on bio na Ovčari. Odgovarajući na pitanje koliko je vremena proveo na Ovčari, svjedok je istaknuo da su s Ovčare otišli poslije ponoći, kada je došao B.L. i rekao da krenu, jer se umorio. Po njegovim riječima, Panić je otišao kada se počelo smračivati, a Vukašinović je otišao prije njega (svjedoka). Naglasio je da je oko 22,00-23,00 sata došlo teretno vozilo, po njegovom mišljenju transportni kamion, u koji su ulazili ljudi iz hangara. To vozilo nije bilo vojno, imalo je visoke cerade i bilo je parkirano kod ulaza u hangar. Istaknuo je, da je svo vrijeme bio udaljen 50-ak metara od hangara. Svjedok je rekao da je to vozilo, nakon što su u njega ušli ljudi iz hangara, produžilo svoj put ravno. On ne zna koliko je puta to vozilo dolazilo ispred hangara. U međuvremenu je zaspao. Nakon što mu je Predsjednik Vijeća predočio da je više svjedoka govorilo o traktoru, a ne o kamionu, kao vozilu u koje su ulazili zarobljenici iz hangara, svjedok je rekao da je moguće da se radilo o traktoru. Poslije ponoći, kad je došao B.L. oko hangara je bilo manje ljudi. B.L. je došao do automobila i rekao da krenu pošto se umorio. Istakao je da je očekivao da će nakon dolaska organa bezbjednosti sve biti u redu i dodao da je na Ovčari ostao iz poštovanja prema B.L.. Naglasio je da je tokom boravka na Ovčari B.L. vidio u par navrata, kao i optuženog Vujanovića, koga je poslednji put video između 22,00 i 23,00 sata. Opisujući opt. Vujanovića, svjedok je istaknuo da je imao bradu i da je nosio kožnu jaknu i šešir, na kojem su, na lijevoj strani, bila «četiri s». Po njegovim riječima, i B.L. i Vujanović bili su naoružani automatskim puškama, a on je imao pištolj «škorpijon». Odgovarajući na pitanje Predsjednika Vijeća, svjedok je naglasio da odgovorno tvrdi kako nikoga od zarobljenika nije tukao kod hangara, niti je išao za tim vozilom u kojem su bili zarobljenici. Po njegovim riječima, zarobljenici su bili u civilnoj odjeći, vidio je da je jedan od njih imao gips na lijevoj ruci. Dodao je da je među zarobljenicima bilo i žena, sjeća se jedne s plavom kosom, koja je bila trudna i koja je zajedno sa ostalim zarobljenicima ušla u hangar. Nakon što mu je Predsjednik Vijeća predočio tvrdnje svjedoka da je jedna osoba izvodila zarobljenike iz hangara i ubijala ih ispred, pucajući im u potiljak, svjedok je rekao da bi to bio predsedan, s obzirom da je Vukašinović bio tu. Naglasio je da je Vukašinović na Ovčari bio najmanje jedan sat i dodao da nije siguran je li još bio tamo kada je došlo teretno vozilo. Rekao je da nije prilazio hangaru i da ne zna je li u periodu njihovog povratka sa Ovčare, u njemu bilo još zarobljenika. Za vrijeme ulaska zarobljenika iz autobusa u hangar vidio je dozer, koji se potom sklonio. Istakao je da su B.L. i Vujanović otišli pješice u smjeru kamiona, u kojem su bili zarobljenici iz hangara. Svjedok je rekao da je ispred hangara vidio i optuženu Nadu Kalabu, koja je imala kratku kosu, nosila je farmerke, po njegovu sjećanju nije bila naoružana. Rekao je da je optužena bila bijesna, da je vidio kad je udarila, nogom u podkoljenicu, jednog zarobljenika, kojeg je ispitivao Vukašinović. Svjedok je rekao, da mu se čini, da je čuo kako je optuženica rekla da ju je taj čovjek otpustio s posla, s obzirom da je Srpkinja. Po njegovim riječima, ona je, nakon što je udarila ovog čovjeka, otišla. Svjedok je više nije vidio. Rekao je da je Vukašinović bio udaljen 20-ak metara od hangara i da je sjedio na suvozačkom mjestu u automobilu. Čovjek, koga je optužena Kalaba udarila, klečao je pored tog automobila i davao izjavu Vukašinoviću. Odgovarajući na pitanje Zamjenika Tužioca za ratne zločine, svjedok je istaknuo da su autobusi, iz kojih su na Ovčari izlazili zarobljenici, bili civilni i da su otišli sat - do dva - vremena nakon njegovog dolaska. Po njegovim riječima, tijekom povratka s Ovčare, nije razgovarao sa Nidžom i B.L. o tome što se tamo događalo, a poslije nekoliko dana počele

su priče da su tamo pobijeni ljudi. Istaknuo je da se pričalo, da su te ljude ubili dobrovoljci koji su bili u pozadini, no, nisu se spominjala konkretna imena. Svjedok je naglasio da njega nitko od organa bezbjednosti nije saslušavao u vezi s događajima na Ovčari, ali da je on razgovarao o tome neformalno sa nekim ljudima iz njegovoga okruženja. Pored toga, svjedok je napomenuo da nikada nije čuo da netko tvrdi da je on bio u streljačkom vodu.

Svjedok DRAGAN MILETIĆ je na početku istaknuo da od optuženih poznaje Đorđa Šošića, zbog koga je i došao na suđenje. Rekao je da opt. Šošića poznaje duže i dodao da je Šošić u Kruševcu poznat kao «Đole konobar». Svjedok je rekao da je s grupom ljudi otišao iz Kruševca za Vukovar, gdje su se priključili TO. U Vukovar su stigli 6. studenoga 1991. godine, posredstvom vojne pošte u Beogradu, i smjestili se na Petrovoj gori. Tamo su čekali dvije nedjelje da bi popunili borbene redove, ali nije bilo nijedne akcije. Optuženog Šošića sretao je svakoga dana od prvoga dana boravka u Vukovaru, s obzirom da je optuženi ranije otišao za Vukovar. Rekao je da je zajedno sa njim bio Slaviša Jovanović i dodao da su se njih dvojica vratili iz Vukovara 20. studenoga 1991. godine, dok je optuženi Šošić otišao dan ranije, 19. studenoga, zajedno s grupom dobrovoljaca iz Novog Sada. Rekao je da su se on i Jovanović pozdravili sa Šošićem i dogovorili se da će se, sutradan, svi vidjeti u Kruševcu. Dana, 20. studenoga 1991. godine, u večernjim satima okupili su se u kruševačkom restoranu «Napredak», gdje su proslavljali rođendan Šošićeve kćeri i povratak iz Vukovara. Svjedok je napomenuo da je prije ovoga, Šošić bio na odmoru u Kruševcu 16. i 17. studenoga 1991. godine, radi slave sv. Đorđa. Za opt. Lančuzanina čuo je da je komandant jedinice, no, sa njima je stalno bio izvjesni Zoran iz Leskovca. Svjedok je ostao pri svojoj tvrdnji i nakon što mu je Predsjednik Vijeća predočio tvrdnje nekih svjedoka da je opt. Šošić bio dana 19. i 20. studenoga 1991. godine u Vukovaru, i da je učestvovao u ubijanju zarobljenika na Ovčari. Svjedok je rekao da je za događaje na Ovčari saznao iz medija, nakon povratka iz Vukovara.

Svjedok SLAVIŠA JOVANOVIĆ, na početku je istaknuo, da od optuženih poznaje Đorđa Šošića, stoga što mu je optuženik bio susjed, te da je ovaj radio kao konobar u Kruševcu. Svjedok je naglasio da je 6. studenoga 1991. godine, kao dobrovoljac, stigao u Vukovar, gdje je priključen TO. Svo vrijeme boravka u Vukovaru, do 20. studenoga 1991. godine, njegovo odjeljenje, čiji je komandir bio Zoran iz Leskovca, bilo je u pozadini. Rekao je da je opt. Šošić došao ranije u Vukovar i dok su boravili u Vukovaru, svakodnevno ga je viđao. Po njegovim riječima, opt. Šošić je otišao iz Vukovara za Novi Sad dana 19. studenoga 1991. godine poslijepodne. To je zapamtio stoga što su se pozdravili sa optuženikom. Rekao je da je sa optuženim i sa Draganom Miletićem bio 20. studenoga 1991. godine, u večernjim satima, u restoranu «Napredak» u Kruševcu, da su potom, 21. studenoga 1991. godine, opt. Šošić i Miletić bili njegovi gosti na krsnoj slavi. Nakon što su mu predočeni navodi da je opt. Šošić učestvovao u ubojstvima zarobljenika na Ovčari, svjedok je rekao da to nije točno i ponovio da je Šošić tada bio u Kruševcu. Rekao je da je opt. Šošić dolazio k njemu na Slavu narednih četiri - pet godina, dok on kod optuženika nijednom nije bio na Slavi.

Svjedoci Dragan Miletić i Slaviša Jovanović dali su Vijeću suda na uvid svoje vojne knjižice, kao dokaze o vremenu njihovog boravka u Vukovaru.

21. lipnja 2005. godine

Vještak balističke struke DRAGAN KRSTIĆ, po naredbi Vijeća, izradio je Nalaz i mišljenje, od dana 14. lipnja 2005. godine. Vještak je na početku pojasnio pojam «IBIS», koji označava integrirani balistički identifikacijski sustav, koji služi za kvalitetniju identifikaciju čahura i projektila. Po njegovim riječima, MUP Republike Srbije ne posjeduje taj sustav. Rekao je da je vještačenje rađeno u Marylandu, SAD, kamo je Tribunal u Haagu, poslao pronađene čahure. Rekao je da je utvrđeno da je municija ispaljena iz 18 različitih vrsta oružja, da se radi o kalibrima: 7,62 x 39 mm – puščana municija, 7,62 x 25 mm - pištoljna municija i 7,65 x 17 mm – pištoljna municija. Vještak je naglasio da je obrađeno 1700 čahura. Za jedan dio čahura nije se mogao identificirati kalibar.

Odgovarajući na pitanje branitelja opt. Vujovića, odvjetnika Nenada Petrušića, vještak je istaknuo da vojnik koji je prošao obuku može samostalno deblokirati lovačku pušku, sačmaricu, ako joj se zaglavi metak. Odgovarajući na pitanja branitelja, odvjetnika Rajka Jelušića, vještak je rekao da se, u konkretnom slučaju, spomenuta poluautomatska sačmarica koristi za odstrjel krupne divljači. Nadalje, rekao je da, ukoliko su cijevi puške usmjerene prema istoj meti, osobe koje su u streljačkom stroju mogu stajati jedan do drugoga, a čak i jedan iza drugoga bez opasnosti da dođe do povreda od barutnih čestica i sl. Branitelj, odvjetnik Jelušić, na ovaj zaključak vještaka, stavio je primjedbu. Primjedbu na iskaz vještaka imao je i opt. Đanković u pogledu iskaza vještaka o godini proizvodnje i kalibru «browinga».

Nakon saslušanja vještaka, Vijeće je donijelo rješenje da, u smislu članka 337, stav 1, Zakonika o krivičnom postupku, pročita zapisnik, od 14. ožujka 2000. godine, o saslušanju, sada pokojnog, svjedoka Slavka Tomića, pred istražnim sucem Vojnog suda u Beogradu.

22. lipnja 2005. godine

Svjedokinja JADRANKA JANJIĆ na početku je rekla, da se dana 17. studenoga 1991. godine, zajedno sa suprugom Borislavom Janjićem, sklonila u vukovarsku bolnicu, gdje je bila do 20. studenoga 1991. godine, kada je odvezena u Srijemsku Mitrovicu, a potom, preko Šapca, u Zagreb. U kritično vrijeme bila je trudna s trećim djetetom. Suprug Borislav je dana 20. studenoga 1991. godine, odvezen iz bolnice i od tada ga više nikada nije vidjela. Opisujući što se događalo tih dana u bolnici, svjedokinja je rekla da je dr. Vesna Bosanac 18. studenoga 1991. godine, išla na razgovor sa Veselinom Šljivančaninom, o evakuaciji. Dana 19. studenoga 1991. godine, prvi kat bolnice, na kojemu su bili bolesnici civili, je ispražnjen. Od ulaska u bolnicu ona je bila smještena u podrumu bolnice. Dana 20. studenoga 1991. godine, u jutro, došla je vojska, odvojili su žene i djecu od muškaraca. Muškarci su izvedeni na drugi izlaz i odvezeni starim autobusima iz kruga bolnice. Po njenom sjećanju bilo je pet autobusa. Pripadnici JNA

zatvorili su u jednu salu liječnike i drugo medicinsko osoblje, dok je Šljivančanin, čitajući po spisku, govorio tko radi, a tko ne radi u bolnici. Medicinske sestre, čiji su supruzi odvezeni iz bolnice, obratile su se Šljivančaninu i zatražile od njega da ih vojska vrati. Šljivančanin je rekao da naprave spisak tih osoba. Tako je i svjedokinja stavila ime svog supruga, koji je takode odvezen. Kad je autobus s muževima vraćen, u krug bolnice (bilo ih je između 20 i 30) pronašla je supruga Borislava i razgovarala s njim. Pokazao joj je povrede koje je zadobio. Tukli su ih dobrovoljci, dok su prolazili špalir ispred vojarnje. Potom su je istjerali iz autobusa, a Šljivančanin je naredio da se osobe, koje su bile u autobusu, postroje. Po njenim riječima, dr. Ivanković je zapisivao koga treba pustiti, a koga ne. Ona i suprug ostali su sa još jednim parom. Nakon toga, Šljivančanin je rekao da će sa njima naknadno razgovarati. Oko podneva, došao je Šljivančanin i nakon kraćeg razgovora rekao da njen suprug mora ostati radi ispitivanja. Nakon toga su ga odveli, a ona se vratila u bolnicu. Istaknula je da je, u jednom trenutku, u dvorištu bolnice vidjela automobil marke «Fiat 1300», iz kojeg su izišla tri četnika. Među njima je prepoznala opt. Stanka Vujanovića, koga je zamolila da izvuče njenog supruga. Optuženi joj je odgovorio da radi na tome, da sačeka u bolnici. Nakon izvjesnog vremena, svjedokinja je vidjela opt. Vujanovića sa Šljivančaninom. Krenula je prema Vujanoviću, a on joj je ponovio da sačeka u bolnici. Vratila se u bolnicu, kamo su ubrzo došla dva dobrovoljca iz Srbije, koji su joj rekli da ih je poslao opt. Vujanović da je čuvaju. Oko 16,00 sati došla su četiri vozila u kojima su bili medicinski radnici. Ušla je u jedno od tih vozila, nakon čega je odvezena za Srijemsku Mitrovicu.

Svjedokinja je rekla da jedino želi pronaći suprugov grob. Rekla je da želi, da joj optuženi Vujanović kaže gdje je grob njezina supruga. Opisujući kako je opt. Vujanović izgledao tada, svjedokinja je rekla da je imao rijetku dugu bradu, kokardu i redenik. Naglasila je da je prije rata sa Vujanovićem bila dobar prijatelj, kao i da je poznavala njegovu sestru. Napomenula je da je sestra opt. Vujanovića radila u bolnici, da ih je vidjela kako pričaju u krugu bolnice, dan ili dva prije 20. studenoga 1991. godine. U to vrijeme, opt. Vujanović je bio glavni i svi su ga poštovali i bojali ga se. Njegovu suprugu, opt. Nadu Kalabu, nije poznavala. Nakon što je pogledala optuženike, svjedokinja je prepoznala opt. Vujanovića, za opt. Lančuzanina, opt. Mugošu i opt. Vujovića rekla je da su joj poznati.

Svjedokinja je rekla da pored spiska ljudi iz bolnice, koji je dr. Bosanac predala, JNA imala i svoj spisak. Poznato joj je to stoga što je vidjela da vojska zna da ona ne radi u bolnici. Odgovarajući na pitanje, kojega datuma je JNA ušla u bolnicu, svjedokinja je rekla da su sigurno bili u bolnici 19. i 20. studenoga 1991. godine. Rekla je da je poznavala neke osobe, koje su izvedene iz bolnice 20. studenoga 1991. godine, čija tijela do danas nisu pronađena. Također, napomenula je, da je pored nje u bolnici bila još jedna trudna žena, koja je bila u sedmom ili osmom mjesecu trudnoće. Imala je plavu kosu. Nakon što joj je predočeno ime Ružice Markobašić, rekla je da joj je to ime poznato.

Opt. Vujanović je komentirao iskaz svjedokinje i rekao: «Jaco, ja sam tvog Boru hteo da spasem» i naglasio da je, na prijeveru, iz autobusa, kod vojarnje, uspio izvući

Josipa Vrančića. U tom autobusu bio je i Boro Janjić. Naglasio je da je, dok je

razgovarao sa Borom, došao netko od časnika, i rekao da nitko ne može izići iz autobusa, s obzirom da će se krenuti za Srijemsku Mitrovicu. Rekao je da se Boro Janjić tada vratio u autobus. Optuženik je rekao da se ovo događalo ispred vojarne, dana 19. studenoga, a ne 20. studenoga 1991. godine, kao i da je svjedokinju vidio u krugu bolnice jednom, i to 18. studenoga 1991. godine, kada je čekao sestru.

Svjedokinja je ostala pri svojoj tvrdnji, da je njezin suprug odveden iz bolnice 20. studenoga 1991. godine, da je ona tada vidjela opt. Vujanovića, u krugu bolnice. Dodala je da će taj dan pamtiti do kraja života. Prema njezinim riječima, opt. Vujanović ju je toga dana, kad je bio sa Šljivančaninom, gurnuo u leđa i rekao joj da se vrati u zgradu bolnice. Opt. Vujanović je ovo nijekao i dodao da je posljednji put Boru Janjića vidio u hangaru na Ovčari. Rekao je da je Boro bio pretučen, da ga je jedva prepoznao i da mu je bacio kutiju cigareta. Prema njegovim riječima, to je bio njegov posljednji susret sa Borom Janjićem.

23. lipnja 2005. godine

Svjedok BOGOLJUB KIJANOVIĆ rekao je, da ga je u jesen 1991. godine angažirala Uprava bezbjednosti JNA, da je krajem listopada 1991. godine bio upućen sa Stošićem, Vujićem i Tomićem u sabirni centar Begejci. Dana 15. studenoga 1991. godine, dobili su zapovijed da idu u Šid, jer se očekivao pad Vukovara i veliki broj zarobljenika. Zapovjednik I vojne oblasti, Mile Babić je grupu, u kojoj su bili Stošić, Vujić, Tomić, Branko Korica i svjedok, uputio u Negoslavce, gde su se dana 19. studenoga 1991. godine, prije podne, javili Miletu Mrkšiću. Svjedok je rekao da ih je Mrkšić uputio na Šljivančanina, koga su zatekli u razgovoru sa dr. Vesnom Bosanac. Vođa njihove grupe, Vujić, nakon razgovora sa Šljivančaninom, odlučio je da odu u *Velepromet*. Tamo je bilo dosta zarobljenika, a trebalo je obaviti trijažu. Svjedok je rekao da su tamo otišli oko 19,00 sati, da je tamo bilo oko 1000 ljudi i između 50 i 60 autobusa. Teritorijalci su pravili nered, stoga su morali angažirati rezervne oficire za popis ljudi. Među teritorijalcima se najviše isticao neki Topola. Nakon toga, ljudi su ušli u autobuse, kojima su odvezeni u nepoznatom smjeru.

Dana 20. studenoga 1991. godine, izvršena je trijaža u vukovarskoj bolnici, s obzirom da je postojala informacija da su se neki hrvatski vojnici preobukli u ranjenike i bolesnike. Toga jutra u bolnicu su otišli Tomić, Vujić i Šljivančanin. Svjedok bio kod hangara u *Veleprometu*. Rekao je da su on i Stošić dobili zapovijed da idu u vojarnu i da tamo sačekaju autobuse. U vojarni je bilo dosta teritorijalaca. Autobusi su stigli između 13,00 i 14,00 sati. Rekao je da su to bili civilni autobusi. Iako su teritorijalci pokušavali nasilno ući u autobuse, oni im to nisu dopustili. Svjedok je rekao, da im je oko 16,00 sati rečeno, da autobusi idu na Ovčaru, no ne zna tko je izdao tu zapovijed. Autobusi su otišli u pratnji oklopnog vozila, a Tomić i svjedok su otišli Mrkšiću. Svjedok je rekao, da je Tomić zatražio od Mrkšića da tri autobusa, koja su iz vojarne krenula prema Ovčari, idu

za Srijemsku Mitrovicu. Nadalje, rekao je da je Tomić rekao Mrkšiću da je u vojarni bilo problema, da su teritorijalci nasrtali na autobuse. Nakon razgovora, Tomić mu je prenio Mrkšićev stav da se tu ne može ništa učiniti, da teritorijalcima treba progledati kroz prste. Nakon toga su, Tomić i svjedok, otišli na Ovčaru, gdje su se zadržali 10 do 15 minuta. Tamo su, iz hangara, izvukli četiri vojnika JNA, za koje je, od jednog teritorijalca, kome ih je povjerio na prepratu, tražio da im se ništa ne smije dogoditi. U jednom trenutku, svjedok je rekao da su na Ovčaru otišli on, Tomić i Stošić, službenim automobilom «Zastava 101». Opisujući kakvu su situaciju zatekli na Ovčari, svjedok je rekao da su, u trenutku njihova dolaska, autobusi bili ispred hangara, da je vladao nered, da su zarobljenike tukle osobe koje sigurno nisu pripadale JNA. Pored toga, svjedok je naglasio da je vidio kako te osobe pretresaju zarobljenike i uzimaju im osobne dokumente. Rekao je da nije vidio špalir. Pretpostavlja da je formiran kada su zarobljenici izlazili iz autobusa. Rekao je da su Tomić i on stigli kada je veći broj zarobljenika već bio u hangaru. Rekao je da se ne sjeća da je na Ovčari vidio bilo koga od oficira JNA. Njegova je procjena situacije na Ovčari bila da «zarobljenici više neće videti belog dana.» Tijekom boravka na Ovčari, svjedok je vidio kompanjolu, za koju je rekao da pripada TO, kao i poljoprivrednu mehanizaciju, za koju je mislio da pripada samom poljoprivrednom dobru.

Odgovarajući na pitanje, zašto je išao na Ovčaru, svjedok je naglasio da je on bio zadužen za pripadnike JNA među zarobljenicima, stoga je otišao da vidi ima li ih među zarobljenicima. Za zločin na Ovčari saznao je iz medija znatno kasnije. Izjavu o ovom događaju dao je službenim osobama Vojske SiCG, 2004. godine. Nakon odlaska s Ovčare, Tomić i svjedok su se sastali s ostalim članovima grupe. Vujić im je ispričao da je bio na sjednici Vlade «SAO Krajine», koja je održana u *Veleprometu*. Vujić je rekao da je tamo glavnu riječ vodio Arkan, da je bilo razgovora da se zarobljenici predaju «SAO Krajini». Kad su stigli u Srijemsku Mitrovicu, Vujić je rekao da je na toj sjednici odlučeno, da se zarobljenici predaju u nadležnost teritorijalaca, iako se on protivio tome, ali je naišao na otpor Hadžića i Arkana.

Opažanja promatrača:

U ovom periodu saslušano je nekoliko vrlo bitnih svjedoka, koji su direktno ukazali na odgovornost organa bezbjednosti JNA za zločin na Ovčari. Jedan od njih je svakao Zoran Stamatović, koji je istaknuo da je Ljubiša Vukašinić, refrent organa bezbjednosti Gardijske brigade, bio prisutan na Ovčari i ispitivao nekoliko zarobljenika. Njegov iskaz je značajan i zbog toga što tereti opt. Nadu Kalabu. Pored iskaza svjedoka Stamatovića, za utvrđivanje činjeničnog stanja, značajan je iskaz i svjedokinje iz Hrvatske, Jadranke Janjić. Ona je detaljno opisala što se događalo u bolnici toga 20. studenoga 1991. godine, prije evakuacije, kao i ponašanje opt. Stanka Vujanovića prema njoj. Smatramo da Predsjednik i članice Vijeća i nadalje vode postupak korektno i u skladu s odredbama ZKP-a.

4. srpnja 2005. godine

Svjedok MILE MACĀŠIĆ rekao je da zna protiv koga se vodi ovaj postupak i da poznaje sve optužene koji su iz Vukovara. Tijekom borbi u Vukovaru bio je običan vojnik u Gardijskoj brigadi, pod neposrednim zapovijedništvom kapetana Saše Bojkovskog. Bio je stanovnik Vukovara i nije dobio nikakav poziv, već se sam priljučio vojsci. Rekao je da je, po njegovu sjećanju, opt. Predrag Madžarac ranjen na početku borbi, nakon čega više nije učestvovao u borbama. Zna da je opt Vujo Zlatar ranjen u listopadu 1991. godine, da se u Vukovar vratio tek 1992. godine. Opt. Vujanović je bio zajedno sa kapetanom Zirojevićem. Opt. Vujović je bio pod neposrednim zapovijedništvom kapetana Radića. Rekao je da je, u periodu prestanka borbi, bio u Vukovaru, s tim što je nakon četiri - pet dana otišao u BiH po majku i sestru. Na Ovčari je bio vjerojatno 19. studenoga 1991. godine. Tražio je sestru svojega kuma. Na Ovčaru je otišao sam, parkirao se nekih 20-ak metara od hangara. Kada je stigao bio je sumrak, odnosno između 17,00 i 18,00 sati. Dva vojna policajca, koja su bila ispred hangara, nisu mu dozvolila ulazak u hangar. Nakon toga vratio se nazad u Vukovar. Rekao je da su vrata od hangara bila pritvorena, unutra je vidio ljude, sjedili su oko zidova hangara. Po njegovoj procjeni, oko hangara je bilo 30-ak naoružanih rezervista, nitko od optuženih nije bio tamo. Nakon što mu je predočeno da je njegov bivši direktor, Lazar Savić, rekao, u prethodnom postupku radnicima UBPOK-a, da je svjedok bio pratitelj opt. Vujovića, te da bi trebao puno toga znati, svjedok je istaknuo da to nije točno, da on ne zna da je opt. Vujović uopće imao pratnju. Po njegovim riječima, opt. Vujović je bio običan vojnik, kao i on.

Kad je punomoćnica oštećenih, Nataša Kandić, postavila pitanje, svjedok je prvo izjavio da na njena pitanja ne želi odgovoriti. Predsjednik Vijeća objasnio je svjedoku, da je u obvezi odgovoriti na sva pitanja koja Predsjednik Vijeća odobri. Na to je rekao gđi Kandić da se ne sjeća svojih, kao niti aktivnosti njegove jedinice dana 18, 19. i 20. studenoga 1991. godine. Za događaje na Ovčari čuo je u ljeto 1992. godine, i to u smislu «da su tamo neki ljudi pobijeni», ali nije mogao vjerovati u takve priče. Na kraju, svjedok je rekao da mu je čast što poznaje optuženike i što je bio njihov suborac.

5. srpnja 2005. godine

Svjedokinja ZLATA JURELA rekla je da je u događajima, za koje se sudi, stradao njen sin, Damir Jurela. Rekla je da je radila kao defektolog u vukovarskoj bolnici, od kraja lipnja 1991. godine, pa sve do 20. studenog 1991. godine, kada je posljednji put vidjela sina, koji je od početka studenoga bio u bolnici, zbog povrede koljena. Rekla je da je u bolnici, tih dana, bilo dosta ranjenika. U polikliničkom dijelu, gdje je ona bila, u posljednja dva dana prije evakuacije, bili su civili. Rekla je da su ti civili došli u bolnicu iz okolnih podruma, misleći da će se lakše evakuirati sa zdravstvenim radnicima. Po njenom sjećanju, JNA je ušla u bolnicu dana 18. studenoga 1991. godine, i bila je prisutna sve do 20. studenog 1991. godine, dok nije izvršena evakuacija. Istaknula je da je, dana 18. ili 19. studenoga 1991. godine, vidjela kako petorica vojnika, iz bolnice

odvođe medicinskog radnika Marka Vlahova, koji je prebačen u *Velepromet*, a potom u Srijemsku Mitrovicu. Čula je da su odvedeni Marko Mandić, Lukenda i Hegeduš.

Svjedokinja je rekla da su, nakon dolaska vojske, sačinjeni spiskovi teških ranjenika, lakih ranjenika i medicinskog osoblja, a radi evakuacije. Rekla je da ne zna tko je pravio te spiskove, ali joj je poznato da je dr. Bosanac rekla da se to učini. Govoreći o danu 20. studenome 1991. godine, i evakuaciji bolnice, svjedokinja je rekla da je, oko 6 sati ujutro, došla zapovijed da se svi medicinski radnici okupe ispred gipsaonice, a lakši ranjenici kod sporednog ulaza kirurške ambulante. Poslije otprilike sat vremena ispred gipsaonice je došao major Šljivančanin, zajedno sa Mrkšićem i Radićem. Nakon što su se predstavili, Šljivančanin se ispričao medicinskom osoblju na dugom čekanju evakuacije, optužio dr. Vesnu Bosanac, jer je rekla da u bolnici nema ustaša, a oni su utvrdili da ima. Reкао je da su oni oslobodili Vukovar i da svi iz medicinskog osoblja imaju tri mogućnosti: ostati u Vukovaru, ići za Hrvatsku, ili ići za Srbiju. Kad su izili iz gipsaonice, žene, koje su čekale na evakuaciju, rekle su da su ranjenici odvedeni u vojarnu. Svjedokinja je rekla da je pitala jednog mlađeg časnika što je sa njezinim sinom. On je, nakon što je pogledao spiskove, reкао da će sve biti u redu, da ne brine. Nakon toga, otišla je do autobusa, kojima su trebali biti transportirani iz Vukovara. Smjestila se u jedan od tih autobusa. Nakon što je vidjela Šljivančanina, koji je stajao u blizini, izišla je i pitala ga je li točno da su ranjenici odvedeni u vojarnu. On joj je odgovorio da su odvedeni na rutinsko saslušanje, nakon čega će ih pustiti. Poslije par minuta, u autobus, u kojem je bila i svjedokinja, došao je Duško Rajšić, koji je bio prestrašen. Reкао im je da je u vojarni stravična situacija, da su Srbi iz Vukovara okružili autobuse i da će se, ukoliko budu ušli u njih, dogoditi nešto strašno. Pored toga, reкао im je da su njega pretukli prilikom izlaska iz autobusa. Svjedokinja je ponovo otišla do majora Šljivančanina i prenijela mu što im je ovaj čovek ispričao. Šljivančanin joj je odgovorio: «Ne brini, bre, dugarice, ni vlas sa glave mu neće faliti.» Svjedokinja je, potom, naglasila da je kasnije pokušala i treći put prići Šljivančaninu, no, otjerao ju je uz psovke.

Poslije izvjesnog vremena, autobusi su krenuli iz Vukovara. Nakon što su izašli iz Negoslavaca, autobusi su malo zastali, a ona je u pozadini vidjela neki objekt ispred kojeg je bilo puno uniformiranih osoba. Imala je dojam da se tamo nešto događa. Tijekom puta, napravili su spisak svih osoba, koje su odvedene iz bolnice, i taj su spisak predali evropskim promatračima, koji su bili u njihovoj pratnji. U večernjim satima stigli su u Srijemsku Mitrovicu, gdje su cijelu noć proveli u autobusima, da bi se ujutro zaustavili pred Domom zdravlja. Kad je izišla napolje, čula je da je netko upitao: «Šta je sa ranjenicima iz bolnice?», a odgovor je glasio: «Poslao sam ih da beru ljubičice.» Prepoznala je, po glasu, da je taj odgovor dao Šljivančanin. Nakon nekoga vremena krenuli su iz Srijemske Mitrovice, preko Bijeljine, za Zagreb.

Svjedokinja je, potom, naglasila da je po privatnoj liniji došla do informacija da su na Ovčari ubijeni ranjenici iz bolnice. Tijelo njezina sina ekshumirano je 1995. godine na Ovčari, nakon čega je, putem DNK analize, identificirano. Nikoga od optuženih ne poznaje, osim što se raspitivala za Gorana Mugošu i saznala da je on poznao njenoga sina, s obzirom da je radio kao konobar u kafiću kamo je njen sin izlazio. Optuženi Mugoša, na slici s bedža, koji je svjedokinja imala na odjeći, prepoznao je Damira Jurelu. Reкао je da ga je vidio na Ovčari i da ga je pretresao. Na kraju, svjedokinji su, na CD-u, predočene fotografije vukovarske bolnice, koje je Vijeće dobilo od Tribunala u Haagu. .

Svjedokinja SANDRA GREJZA, rekla je da od optuženih poznaje, iz viđenja, Vujanovića, Atanasijevića i Lančužanina; a da bolje poznaje Perića i Vujovića. Rekla je da je sa opt. Perićem išla u osnovnu školu u Vukovaru. Navela je da u vrijeme prestanka borbi nije bila u Vukovaru, bila je na moru. Njezin suprug, Milan Grejza, koji se nalazi na spisku svih žrtava zločina na Ovčari, prije rata bio je policajac. U studenome 1991. godine je bio u Vukovaru. Posljednji put ga je vidjela 5. kolovoza 1991. godine, kada je napustila Vukovar. Telefonom su se čuli redovno, sve do 14. studenoga 1991. godine. Nakon pada Vukovara, u Zagrebu je razgovarala sa Stipom Poletom, koji je bio nadređen njenome suprugu, i koji joj je rekao da je njezin suprug ostao u vukovarskoj bolnici, da je bio ranjen i nije mogao hodati. Rekla je da ima saznanja, da je suprug autobusom, sa ostalim ranjenicima, odvezen iz bolnice u vojarnu, a potom na Ovčaru. Rekla je da joj je prijatelj, Zdenko Novak, koji je preživio zločin, ispričao da je vidio njezinoga supruga u izdvojenoj grupi, u hangaru na Ovčari, oko 11,00 sati, i dodala da je to sve što zna. Na kraju, svjedokinja je naglasila da njezin suprug nije identificiran, niti pronađen na mjestu masovne grobnice na lokalitetu Grabovo.

6. srpnja 2005.

Svjedok MILIVOJE SIMIĆ, na početku je rekao da je tijekom borbi u Vukovaru bio komandir četvrte čete II bataljuna vojne policije, kojim je zapovijedao Radoje Paunović. Dana 19. studenoga 1991. godine, od Paunovića je dobio zapovijed da sa svojom četom dođe u rejon vukovarske bolnice, radi izvršenja nekoga zadatka. Svjedok je rekao da je sa svojom četom došao u krug bolnice popodne. Dobio je zadatak organizirati vanjsko osiguranje bolnice, radi sprječavanja daljnjeg ulaska nepozvanih osoba. Kada je stigao, zatekao je Paunovića, Šljivančanina, Tešića i još neke oficire Gardijske brigade. Osiguranje je postavljeno prije mraka. Rekao je, da je veliki dio noći proveo na prijavnici, na glavnom ulazu, sa njim je, jedno vrijeme, bio i zapovjednik bataljuna. On i njegovi vojni policajci nisu ulazili u bolnicu, samo su izvršavali zapovijed i vršili vanjsko osiguranje, nisu znali tko se nalazi u bolnici. Ipak, po njegovom mišljenju, postojala je mogućnost da unutra ima i naoružanih ljudi. Rekao je da, od trenutka kada je organizirao vanjsko osiguranje, nije bilo ulazaka u bolnicu, iako je ispred nje bilo dosta ljudi koji su željeli provoditi pravdu. Idućeg jutra je, po njegovim riječima, pojačano osiguranje bolnice s prvom četom vojne policije, koju je vodio Todorović. Svjedok je rekao, da je toga, 20. studenoga 1991. godine, u jutro, dobio zadatak od Paunovića da organizira pretres osoba iz bolnice, nakon što prođu trijažu. Angažirao je desetak vojnika, s kojima je ispred bolnice vršio pretres osoba, koje su izlazile u grupama. Nisu mu bilo poznato kriteriji po kojima je vršena trijaža, te je dodao da je trijažu radila grupa od desetak oficira, među kojima je poznavao jedino Šljivančanina. Rekao je, da se ne sjeća koliko je grupa bilo, ali zna da je u svakoj bilo oko 50-ak ljudi. Svi su bili muškoga spola, u civilnoj odjeći, bilo je nekih u zavojima. Nitko od tih ljudi nije imao vatreno oružje, svi su prošli pojedinačni pretres. Nakon što su ih pretresli, njegovi vojnici su te ljude sproveli do autobusa, i time se završavao njihov zadatak. Naglasio je, da oni nisu pravili nikakav spisak tih osoba, i dodao da je, koliko je njemu poznato, za njihov transport bio odgovoran major Vukašinović, koji se nalazio pored autobusa. Istaknuo je

da, nakon ulaska u autobus, on nije imao nikakvu odgovornost za sudbinu ljudi iz bolnice. Predsjednik Vijeća predočio je svjedoku iskaz svjedoka Paunovića, koji je rekao da su vojni policajci iz Simićevog sastava bili na osiguranju u autobusima. Svjedok je rekao da njegovi vojnici nisu bili u autobusima, rekavši da se, možda, radi o vojnim policajcima iz sastava bataljuna. Odgovarajući na pitanje kako su tretirali osobe nad kojima su vršili pretres, svjedok je rekao da su ih smatrali privremeno zadržanim osobama. Svjedok je rekao, da se sve ovo događalo između 9,00 i 10,00 sati prije podne, da je nakon toga izvršena evakuacija bolnice. Cijelu akciju, po njegovom mišljenju, vodio je Šljivančanin. Po njegovim riječima, prilikom evakuacije nije vršen nikakav pretres. Međutim, nakon što je bolnica ispražnjena, oni su izvršili pretres kruga bolnice i pronašli veliku količinu pješadijskoga naoružanja.

Svjedok je rekao da od optuženika poznaje jedino Stanka Vujanovića. Rekao je da je, u periodu kada se nalazio u sastavu II jurišnog odreda, bio na lijevom krilu, dok je opt. Vujanović bio na desnom krilu I jurišnog odreda. Stoga su bili prinuđeni kontaktirati i usuglašavati izvođenje borbenih djelovanja. Komunicirali su neposredno, a ne putem radio-veze. Opt. Vujanović, komentirao je, da je Predsjedniku Vijeća malo teže to objasniti, s obzirom da nije bio u ratu. Predsjednik Vijeća je izrekao opomenu opt. Vujanoviću, uz upozorenje da je ovo nepoštovanje suda, da će ubuduće za ovakve ispade koristiti zakonske mjere, koje mu stoje na raspolaganju. Svjedok je rekao da mu nije poznato na kojoj je dužnosti bio opt. Vujanović. Dodao je, da zna, da je bio neki komandir „teritorijalnog ili dobrovoljačkog sastava.“ Rekao je da ga nije vidio u bolnici dana 19. i 20. studenoga 1991. godine. Govoreći o zločinu na Ovčari, svjedok je naglasio da je za to saznao tek nakon odlaska iz Vukovara, i to iz medija. Nakon što je došao u Vukovar, njegova jedinica je, jedno vrijeme, bila na Ovčari, gdje se u to vrijeme nalazio i oklopni bataljun Gardijske brigade.

Opažanja promatrača:

Evidentno je da postupak polako ulazi u završnu fazu. Saslušanjem još jednoga svjedoka iz Hrvatske, Zlate Jurele, kao i saslušanjem tadašnjeg oficira JNA, Milivoja Simića, dodatno je razjašnjeno kakva je situacija bila u bolnici u razdoblju od 18. do 20. studenoga 1991. godine i kako je došlo do odvođenja ljudi iz bolnice u vojarnu.

Ponašanje opt. Vujanovića, tijekom ispitivanja svjedoka Simića, bilo je brutalno i nekulturno. Stječe se dojam da bi Vijeće, ukoliko se ovakvo ponašanje optuženika nastavi, trebalo donijeti rješenje o udaljivanju optuženika iz sudnice do kraja suđenja.

12. rujna 2005. godine

U tijeku je dokazni postupak. Saslušan je svjedok Saša Radak, protiv kojega se vodi odvojeni kazneni postupak za isto kazneno djelo.

Svjedok Saša Radak, nadimak mu je «**Cetinje**», rekao je da je 20. listopada 1991. godine, zajedno sa četvoricom kolega iz Zemuna, kao dragovoljac, otišao za Vukovar. Po dolasku u Vukovar, kapetan Radić im je rekao da formacijski pripadaju Gardijskoj

brigadi. Idućega dana kapetan Radić im je odredio smjer kretanja, dao im motorolu. Radić im je odredio šifru na motoroli: «Cetinje». Na Ovčari je bio dan prije odlaska iz Vukovara, 21. studenoga 1991. godine, taj datum je naveden i u njegovoj vojnoj knjižici. Rekao je, da mu je došao, dok su sjedili ispred kuće, nepoznati poručnik u vojnom vozilu, pitao zašto nisu u sprovodu, i potom im naredio da krenu automobilom za njim. Svjedok je naglasio da su on, pokojni Zoran Maslaković sa Karaburme i Stojko Kuzmanović, krenuli između 13:30 i 14:00 sati za tim oficirom, te je dodao da se kod vojarne stvorila kolona u kojoj je bilo dosta civilnih i vojnih vozila i jedan autobus. Na Ovčari su zatekli veliku gužvu. Parkirali su se 150 do 200 metara od hangara. Ispred hangara bilo je 300 do 400 ljudi, među kojima dosta vojnika i pripadnika Vojne policije. Svjedok je bio naoružan automatskom puškom. Pokušali su naći poručnika, koji im je naredio da krenu za njim, no nisu uspjeli. Vojnici im nisu dopustili ulazak u hangar, stoga su svjedok i Stojko Kuzmanović otišli s Ovčare. Na Ovčari su se zadržali oko 45 minuta, dok je Maslaković ostao duže. Svjedok je napomenuo da je Maslakovićev nadimak bio Kiza.

Odgovarajući na pitanja predsjednika Vijeća, suca Krstajića, svjedok je rekao da njegova grupa nije imala zapovjednika, za svaku akciju su dobivali nekog teritorijalca, koji bi im pokazivao put. Rekao je da je on «ponekad bio vođa grupe», kad je primao naređenje preko motorole. Od optuženih poznaje Vujovića, Vujanovića, Đankovića i Nadu Kalabu. Često je odlazio u kuću optuženoga Vujanovića, da bi uzeo večeru, tamo je upoznao i optuženoga Kalabu i optuženoga Vujovića. Rekao je da su optuženi Vujović, Vujanović i Đanković bili borci i da nitko od njih njemu nije bio zapovjednik. Svjedok ne zna je li bilo koga od optuženika vidio na Ovčari, ne sjeća se je li shvatio što se tamo dešava. Nakon što mu je predočena tvrdnja, da je bio u špaliru ispred hangara i da je tukao zarobljenike, svjedok je to opovrgao i dodao: «Ja možda mogu da razumem ljude koji to kažu, ali ne mogu da ih opravdam.» Potom je opovrgao i navod optuženoga Đankovića, koji je rekao da je vidio svjedoka i prvog svjedoka suradnika zajedno, u hangaru, pored zarobljenika Damjana Samardžića. Potvrdio je da je nosio šljem na kojemu je pisalo «Cetinje».

Odgovarajući na pitanja zastupnice oštećenih, Nataše Kandić, svjedok je rekao da je motorolu vratio dan prije nego je bio na Ovčari, da je, po povratku s Ovčare, bio u kući u kojoj su spavali.

Za strijeljanje zarobljenika na Ovčari saznao je nakon nekog vremena, ne sjeća se od koga je to čuo. Poznaje prvog svjedoka suradnika, koji je bio kurir kapetana Radića, i dodaje da je taj imao maskirnu uniformu i automatsku pušku, a da je ponekad nosio i pumparicu.

Predsjednik Vijeća zatražio je, od optuženoga Đankovića, komentar navoda svjedoka da svjedok nije bio u hangaru, na što je optuženik izjavio, da on nije rekao sa sigurnošću da je svjedok bio u hangaru, i dodao, da vjerojatno nije bio, ako tako kaže.

13. rujna 2005. godine

Saslušan je svjedok iz Hrvatske, Vilim Karlović.

Svjedok Vilim Karlović na početku je naglasio da je uzbuđen. Saznao je da se ovdje sudi dvojici ljudi zbog kojih je on danas živ i funkcionira kao normalan čovjek. Rekao je da je, kao dragovoljac, 1991. godine pristupio Zboru narodne garde i bio upućen na bojište u Vukovar. Nakon prestanka borbi, 19. novembra 1991. godine, navečer, svjedok se, zajedno sa ostalim pripadnicima njegove brigade, predao u vukovarskoj bolnici, nakon čega su, 20. studenoga, odvedeni sa šest autobusa na poljoprivredno dobro Ovčara. Rekao je da je pet autobusa bilo puno, šesti je bio polupun, stoga procjenjuje da je na Ovčaru dovedeno oko 270 zarobljenika. Nakon dolaska na Ovčaru, zarobljenici su izvedeni iz autobusa, oduzeti su im osobni dokumenti i novac, potom su prolazili kroz špalir, u kome je bilo mještana, pripadnika JNA i četničkih formacija, koji su ih tukli. Nakon toga su ulazili u hangar, gdje su ih ponovo tukli i mučili. Svjedok je rekao da, za vrijeme dok je bio na Ovčari, nije vidio niti jedno strijeljanje, ali je vidio da su neki zarobljenici ležali onesvještene od udaraca. Sa Ovčare ga je spasio vojnik s nadimkom Štuka, iz Rume. Dok je išao prema špaliru, razgovarao je sa Štukom, koji mu je rekao da će, vjerojatno, svi zarobljenici biti ubijeni. Zamolio je Štuku da mu spasi život, i nakon nekog vremena, Štuka je došao sa nekim kapetanom u hangar i izvukao ga van. Ispred hangara je bilo ukupno sedam zarobljenika, pored njih su bili pripadnici srpskih snaga, koji su ih čuvali. Svjedok se sjeća da je među pripadnicima srpskih snaga, pored Štuke, bio i sin dr. Ivankovića. Poslije jednog i pol, do dva sata, koliko su stajali ispred hangara, neki oficir je počeo popisivati zarobljenike. Nakon popisa, njih sedmorica su bijelim kombijem odvezeni u skladište „Modateks“, gdje su bile starije osobe, žene i djeca. Tamo su proveli noć, a potom su, 21. studenoga, prevezeni do „Veleprometa“, u prostorije stolarije. Tamo su bile dvije grupe četnika, izvodili su zarobljenike i potom ih ubijali. Pred večer, po njega su došli izvjesni „Belgija“ i „Čedo“ i odveli ga u jednu kuću na Petrovoj gori. Tamo je bilo 15-16 ljudi koji su sebe nazivali četnicima. Stavili su ga na jednu stolicu, skinuli mu odjeću i počeli ga tući. „Belgija“ je bio s njegove lijeve strane, „Čedo“ iza leđa, s puškom uperenom u glavu, dok mu je sa desne strane bio jedan stariji čovek, koji mu je rekao da je bio četnik još u prošlom ratu. Upaljačem i svijećom su mu palili bradavice, uho, ruku i kosu, stariji čovek mu je razbio bocu o glavu i isjekao ga po ruci i leđima. Cijelo vrijeme tu je bila jedna žena, koja je nagovarala ostale da ga siluju, a potom odvedu u dvorište i zakolju. U jednom trenutku, u kuću je ušao čovjek sa zavijenom rukom, komu je nadimak bio Mare i rekao «Belgiji» da ne muče svjedoka, na što mu je ovaj odgovorio: «Ako ne želiš da gledaš, ne moraš biti ovdje.» Mare je tad izašao i ubrzo se vratio sa čovjekom, koji je imao plavu beretku sa petokrakom i kojemu je nadimak bio Kinez. Tad je počela svađa između Mareta i Kineza sa jedne i Belgije i ostalih sa druge strane. Kinez i Mare su pitali «Belgiju» i ostale da li im je poznato postupanje sa zarobljenicima. Rekli su im da ne mogu ubijati ljude. Svjedok je istakao da su ga Kinez i Mare izvukli u dvorište i stavili ga iza svojih leđa, dok je cijela grupa iz kuće izašla za njima. Kinez im je rekao da će morati pucati u njega i Mareta, ukoliko žele da dođu do svjedoka i potom ga izveo na ulicu. Iako su se bunili, nitko iz grupe, koja je bila u dvorištu, nije izašao na ulicu i krenuo za njima. Kad su ga Kinez i Mare odveli do neke kuće, u kojoj mu je jedna žena dala vode i džemper, ponovo se pojavio «Belgija».

On je tražio od Kineza da preda svjedoka, ali je ovaj to odbio. Nakon toga, Kinez i Mare su ga odveli do kuće, u kojoj je bila smještena vojna policija, a potom su ga, zajedno sa zapovjednikom Vojne policije i još dva vojnika, transporterom vratili u prostorije stolarije do «Velepromet». Svjedok je tada pitao Mareta, zašto mu je spasio život, a on mu se unio u lice i rekao: «Dobro zapamti ko ti je spasio život. Ti si zasad siguran, a šta će biti sa mnom ne znam.» Sa Maretom i Kinezom se rastao na ulazu u prostorije stolarije.

Ubrzo je došao zapovjednik vukovarske vojarne i odvezao ga u vojarnu. Idućeg jutra, 22. rujna 1991. godine prebačen je u Srijemsku Mitrovicu. Rekao je da pokušava biti realan: po njegovu mišljenju, svi koji su počinili zločine trebaju odgovarati. Ponovio je da on danas ne bi bio živ, da nije bilo Štuke, Kineza i Mareta. U dijelu sudnice gdje se nalaze optuženici, svjedok je kao Mareta i Kineza prepoznao optužene Marka Ljuboju i Predraga Milojevića.

Odgovarajući na pitanja predsjednika Vijeća, suca Krstajića, svjedok je rekao da je u vukovarskoj bolnici, pored njega bilo još 7 do 8 ranjenih hrvatskih vojnika. Poznao je jednog od njih, Harlana Fon Besindžera, koji se i danas vodi kao nestao. JNA je ušla u bolnicu naveče, 19. studenoga, trijaža zarobljenika počela je 20. studenoga, u jutro. Prije ulaska u autobuse, ispred bolnice, vojnici su ih pretresli. Zarobljenici su iz bolnice odvedeni u vojarnu, gdje su bili pripadnici paravojnih formacija. Izvodili su iz autobusa neke zarobljenike, premještali ih u drugi autobus, SMB boje. Opisujući situaciju na Ovčari, svjedok je rekao da je tamo, osim zarobljenika, bilo pripadnika JNA i četničkih formacija, no ne zna koliko. Rekao je da je odmah bilo jasno, da će ove formacije ubiti zarobljenike. Od sedam zarobljenika koji su izvučeni iz hangara, trojica su ubijeni u «Veleprometu». Jedan od njih je Tihomir Perković. Od preživjelih poznaje Emila Čakalića, Dragutina Berhofera i Žarka Kojića.

Ogovarajući na pitanja članice Vijeća, sutkinje Božilović – Petrović, svjedok je rekao da mu se čini, da je hangar na Ovčari svo vrijeme bio otvoren. Tamo je vladala euforija da se pobiju zarobljenici. Opisujući Štuku, rekao je da je osoba imala na sebi kombinaciju civilne i vojne odjeće, od naoružanja je imao «kalašnjikov» ili pumparicu.

Odgovarajući na pitanje zastupnice oštećenih, Nataše Kandić, svjedok je rekao da mu se činilo da, osim sina dr. Ivankovića, na Ovčari autoritet ima i osoba koja je rekla Štuki da ga izvede iz hangara.

Optuženog Ljuboju i optuženog Milojevića nikada prije nije vidio. Optuženi Ljuboja rekao mu je da mu spašava život, jer je «Srbin koji veruje u Boga».

Branitelj Dozet je postavio, a predsjednik Vijeća odbio pitanje svjedoku, može li povezati optužene Ljuboju i Milojevića sa zločinom za koji su optuženi. U tom trenutku punomoćnik oštećenih, odvjetnik Danilović, je dobio svjedoku i branitelju: «Dogovorili ste se» i „Instruiran je“. Na to je reagirao predsjednik Vijeća. Upozorio je punomoćnika na njegovo ponašanje. Svjedok je kasnije rekao da je telefonom razgovarao sa braniteljem Dozetom, no da se nikada nisu sastali.

Optuženi Ljuboja je rekao da je za njega svjedok bio hrvatski ratni zarobljenik, da nije dozvolio ubojstvo na takav način. To je bio jedini razlog zašto su ga on i optuženi Milojević spasili. Optuženik je predočio svjedoku da je to učinio: „U ime Srbije i srpske

vojske iz I svetskog rata, pošto srpska vojska nikad nije radila tako nešto,“ i ispričao mu se za ono što se dogodilo, a svjedok je to potvrdio.

Na pitanje punomoćnika, odvjetnika Danilovića, da li zna tko su ti ljudi koji su mučili svjedoka, optuženi Ljuboja je rekao da misli da je to dobrovoljačka jedinica iz Kruševca ili Leskovca, a možda i rezervisti.

Optuženi Milojević je rekao, da su grupu koja je mučila svjedoka činili ljudi iz Vinkovaca. U grupi su bile tri osobe iz Srbije. Predsjednik Vijeća predočio je optuženomu Milojeviću tvrdnje svjedoka, da je na Ovčari bio 20. studenoga, a da se cijeli ovaj događaj dogodio sljedećega dana, 21. studenoga. Optuženik je rekao da se događaj zbio 20. studenoga navečer, kad se on vratio s Ovčare. Pozvao se na iskaz svjedoka Berhofera, koji je, navodno, rekao da je Karlović izveden iz «Modateksa». Predsjednik Vijeća rekao je, da svjedok Berhofer uopće nije govorio o izvođenju Karlovića, dok je svjedok Čakalić rekao da je Karlović izveden iz «Veleprometa». Optuženi Milojević se pozdravio sa svjedokom, na kraju je to učinio i optuženi Ljuboja.

14. rujna 2005. godine

U nastavku dokaznog postupka prikazan je dio fotografija, koje je Sud pribavio od Haškog tribunala. Na fotografijama se vidi vukovarska bolnica, put od bolnice, vojarnje, do Ovčare, ekshumacija na Grabovu 1996. godine i kasnije obdukcije tijela žrtava.

Prikazan je video snimak, na kojemu se vidi prvi svjedok suradnik, u akciji, tijekom borbi u Vukovaru. Nakon prikazanog snimka, branitelj, odvjetnik Perković, je zamolio, a Sudsko vijeće prihvatilo, da se snimak zaustavi na mjestu, gdje je prvi svjedok suradnik, prikazan bočno, gdje se, po njegovoj ocjeni, vidi da svjedok ima pištolj za pojasom.

Potom je prikazan video snimak intervjua Gorana Hadžića u Šidu, nakon sjednice Vlade u Vukovaru. Tom prigodom Hadžić je govorio o glavnim zaključcima sjednice, rekavši da je glavni zaključak bio: „Zarobljenici, ustaše, koji su oprale(? okrvavili ruke ne mogu napustiti teritoriju srpske oblasti... Oni su paravojne formacije, jedino može da im sudi ovaj narod ovde, narod naše srpske oblasti, koja je priznata, koja ima svoj sud... Mi smo se dogovorili sa vojnim vlastima, da te ustaše ostanu u našim logorima, tu u okolini Vukovara. Budući da je jedna grupa već odvežena u Sremsku Mitrovicu, ja sam preuzeo na sebe zadatak da te ljude vratimo, ako se oni uopšte mogu nazvati ljudima. Da im se sudi, koji su krivi, a koji nisu, da ih pustimo... Naš je zadatak prevashodno da ispitamo i da ne dozvolimo da bilo ko strada i bude progonjen. Bolje da se jedan krivac provuče, nego da neko nevin strada.“

Vijeće je donijelo rješenje o čitanju zapisnika o saslušanju: umrlag optuženoga Mirka Vojnovića, svjedoka Mileta Mrkšića, svjedoka Veselina Šljivančanina, svjedoka Miroslava Radića, svjedoka Gorana Hadžića, svjedoka Gorana Valjarevića, svjedoka Žarka Kojića, svjedoka Zdenka Novaka, i izvještaji dr. Dunjića i dr. Otaševića, upućeni Komisiji za humanitarna pitanja i nestale osobe, i završni izvještaj Komisije eksperata Ujedinjenih nacija iz listopada 1993. godine.

Optuženi Mirko Vojnović je pred istražnim sucem, dana 18. srpnja 2003. godine, rekao da se 20. kolovoza 1991. godine vratio u Vukovar, u naselje «Petrova gora». Kad je došla Gardijska brigada JNA, on je pripao kapetanu Radiću. Optuženi Vujanović bio je neka vrsta zapovjednika, no nije bio zapovjednik njegovom bratu i njemu, jer su oni bili na prvoj borbenoj liniji. Osim Vujanovića, od optuženika poznaje Vujovića, Mugošu i Lančužanina. Nakon što su mu predočene tvrdnje optuženoga Perića i optuženoga Bulića, da je on sa njima bio na Ovčari, optuženik je to nijekao, rekavši da uopće, nakon pada Vukovara, nije išao na Ovčaru. Za strijeljanje zarobljenika na Ovčari saznao je od kapetana Radića, nakon 10 do 15 dana, kada mu je Radić govorio da to nije trebalo da se desi. TO Vukovar osnovana je nakon rata, a za zapovjednika te jedinice je postavljen optuženi Vujović.

Na drugom saslušanju kod istražnog suca, 27. studenoga 2003. godine, optuženik je promijenio iskaz. Rekao je da je na Ovčari bio sa optuženim Bulićem i optuženim Mugošom. Rekao je da se toga sjetio dva dana nakon prvog saslušanja, nakon čega je to odmah rekao svom branitelju. Nakon pada Vukovara, među prvima je otišao do bolnice, gdje je vidio majora Šljivančanina, koji je razgovarao sa novinarima. Vidio je optuženoga Vujanovića, koji je bio sa kapetanom Radićem. Optuženi Vujanović izvukao je sestru Nenu, radila je u bolnici. Kad je krenuo prema «Veleprometu», pred vojarnom je vidio dva autobusa puna ljudi i optuženoga Bulića i optuženoga Mugošu: stajali su pored autobusa. Optuženi Bulić je jednom od zarobljenika iz autobusa skinuo veliki križ s lančića i stavio ga sebi oko vrata. Jedan oficir mu je rekao da ljudi iz četiri automobila, parkirana u krugu vojarnje, odlučuju šta će biti sa ljudima iz autobusa. Jedan od tih automobila bio je automobil opt. Vujanovića. Nakon dvadesetak minuta stigli su mještani iz naselja «Petrove gore», a optuženi Mugoša mu je rekao da kreću. Optuženik je zajedno sa optuženicama Bulićem i Mugošom krenuo automobilom, iza dva autobusa. Iza njih je bilo vojno vozilo i kolona luksuznih automobila. Kad su stigli na Ovčaru, oko 14,00 sati, formirane su dvije kolone, od izlaza iz autobusa do ulaska u hangar. U tim kolonama nije bilo vojnika, samo dobrovoljci i mještani, koji su udarali zarobljenike, među kojima je najviše bilo Vukovaraca. Optuženi Bulić najbolje zna tko je sve tukao zarobljenike, s obzirom da je bio prvi u koloni i uzimao od zarobljenika nakit. Kad su svi ušli u hangar, jedan vojnik i kapetan su, iz autobusa, počeli vaditi torbe. Tražili su osobne dokumente zarobljenika.

Optuženi nikoga nije pipnuo, spasio je dva poznanika. Vinka Stilina i Parića izveo je iz hangara. U hangaru je vidio optuženoga Vujanovića, «oko kojega su svi jurili i pitali ga: «Šta ćemo, koga ćemo?» U jednom trenutku netko je rekao da više nema spašavanja, stoga nije mogao izvući Ružicu Makrobašić. U hangaru su neki zarobljenici pretučeni. Rekao je da tamo nije bilo vojnika JNA, niti pripadnika Vojne policije. Po njegovu sjećanju, osoba u civilnoj odjeći popisivala je zarobljenike. Rekao je da je, ispred hangara, jedna osoba, koju su zvali zastavnikom, pretukla jednog zarobljenika i potom ga odvela u nepoznatom smjeru. Optuženik je razumio da je to zastavnik kapetana Radića, «Štuka». Po njegovu sjećanju, među zarobljenicima je bilo Talijana, četvorica Nijemaca i dvojica Nizozemaca, koji su prvi odvedeni velikim zelenim traktorom s prikolicom, oko 15,00 sati. U prvoj grupi odvedeno je oko 30 zarobljenika. Za traktorom je krenulo «jedno luksuzno vozilo». Traktor i to vozilo vraćali su se do hangara svakih pola sata i

odvozili po tridesetak zarobljenika. Rekao je da je «ukupno bilo sedam tura traktorom.» Zarobljenici nisu znali da idu na strijeljanje, uopće se nije čula pucnjava. Odgovarajući na pitanje istražnog sudca, na koji način je određivano tko će biti strijeljan, optuženik je rekao «da je ključ bio u Stanka», misleći na optuženoga Vujanovića. Sve je završilo oko 20:30 sati, ispred hangara nije bilo nikakvih događaja. Optuženi Vujanović ga nije želio voziti. Optuženik se vratio u vojarnu autobusom, u komu su dovedeni zarobljenici. Optuženi Vojnović je rekao da mu je žao poubijanih zarobljenika, jer je među njima bilo dobrih ljudi.

Tijekom zadnjeg saslušanja optuženoga Vojnovića, kod istražnog sudca, 22. siječnja 2004. godine, branitelj je zatražio odgodu saslušanja i psihijatrijsko vještačenje optuženika.

Nakon čitanja zapisnika, branitelj Perković je predložio da se oni izdvoje, da se prije toga pribavi kompletna medicinska dokumentacija o psihičkom zdravlju pokojnog Vojnovića. Vijeće je odbilo ovaj prijedlog.

Opt. Vujanović je poricao navode da je odlučivao o sudbini zarobljenika, dodao je da je bio nitko i ništa. Rekao je da bi pitao opt. Vojnovića da je živ, šta znači „da je ključ bio u Stanka.“

Svjedok Goran Hadžić, na saslušanju kod istražnog sudca, 30. rujna 2003. godine, rekao da je u rujnu 1991. godine donesena odluka da se sve jedinice TO-a potčine JNA. Poznato mu je da je Dušan Jakšić bio zapovjednik TO «Petrova gora», no nije se mogao sjetiti tko je Jakšića postavio na tu dužnost. Nekih 10-15 dana prije pada Vukovara došlo je do sukoba u TO između Jakšića i optuženoga Vujovića, Jakšić je smijenjen. Svjedok ne zna tko je Jakšića zamijenio. Sjeća se, dan- dva nakon pada Vukovara, na «Veleprometu» je održana sjednica Vlade. Željeli su se sastati sa predstavnicima vojske, formirati civilnu vlast u Vukovaru i samostalno suditi za ratne zločine, jer su imali svoje pravosuđe. Kao predstavnik vojske, na taj sastanak, došao je potpukovnik Vojinović, koji je rekao da je zapovjednik grada, i koji je, po ocjeni svjedoka, bio nekompetentan. Stoga, na sastanku nije donijeta nikakva odluka. Za zločin na Ovčari saznao je tek 1992. godine. Od suradnika je dobivao selektivne informacije. Tek kad su pronađene prve kosti, postao je siguran da se tamo nešto dogodilo. Poznaje optuženoga Stanka Vujanovića i optuženoga Miroljuba Vujovića. Upoznao ih je tijekom 1992. i 1993. godine. Neslužbeno je saznao da je optuženi Vujović istukao Dušana Jakšića, u periodu kad je ovaj smijenjen. Poznaje optuženoga Lančuzanina. Poznato mu je da je bio komandant dobrovoljačke jedinice «Leva supoderica».

Svjedok Mile Mrkšić je kod vojnog istražnog sudca, dana 17. prosinca 1998. godine, rekao da je krajem rujna 1991. godine, s Gardijskom brigadom, kojom je zapovijedao, došao u okolicu Vukovara. U noći između 17. i 18. studenoga 1991. godine, javio mu se Marin Vidić - Bili, povjerenik hrvatske Vlade za Vukovar, i predložio predaju hrvatskih jedinica i grada Vukovara. Svjedok je, kao zapovjednik jedinice, postavio uvjete predaje i priopćio ih Vidiću. Hrvatska strana je prihvatila uvjete, te je predaja počela 18. studenoga 1991. godine, oko 14,00 sati. Nakon predaje, zarobljenici su prevezeni u Srijemsku Mitrovicu. Njihov transport su osiguravali pripadnici Vojne policije i organi bezbjednosti. Predaja je izvršena bez problema. Evakuacija vukovarske bolnice izvršena je „verovatno zato što je prethodna evakuacija zarobljenika i civilnog stanovništva

izvršena uspešno.“ Dogovor da se izvrši evakuacija bolnice postignut je 18. studenoga 1991. godine, nakon što je svjedok, na svom zapovjednom mjestu, održao sastanak sa ravnateljicom bolnice, dr. Bosanac, i Marinom Vidićem.

Tijekom čitanja ovog iskaza optuženomu Šošiću je pozlilo, rasprava je prekinuta, čitanje iskaza svjedoka Mrkšića nastavljeno 15. rujna 2005. godine.

Evakuacija bolnice izvršena je 19. studenoga 1991. godine. Svjedok je, ispred zapovjedništva, odredio da major Šljivančanin, preko sanitetskih organa, organizira evakuaciju. Major Šljivančanin ga je izvijestio da je u bolnici, pored ranjenika i bolesnika, bilo i pripadnika hrvatskih paravojskih formacija, koji su na zdrave noge stavljali gips, prikazujući se kao bolesnici. Šljivančanin je zatražio odobrenje da se te osobe autobusima prebace u vojarnu, što je učinjeno. Nakon toga, Šljivančanin ga je izvijestio da civilne vlasti zahtijevaju da se te osobe tretiraju kao civili i da se ne vode u Srijemsku Mitrovicu. Nakon što je izvršena trijaža, lakši bolesnici i ranjenici su prevezeni u Srijemsku Mitrovicu, najteži bolesnici prebačeni su u vojnu bolnicu u Negoslavcima. Pripadnici hrvatskih jedinica, koji su simulirali da su ranjeni, tretirani su kao ratni zarobljenici i prebačeni su, također, u Srijemsku Mitrovicu. Nakon prestanka borbi TO i dobrovoljačke jedinice su prešle u sastave svojih štabova. On im više nije zapovijedao, niti im je izdavao zapovijedi. Odmah je počela funkcionirati civilna vlast. Dana 19. studenoga 1991. godine, zajedno sa Cyrusom Vanceom i Markom Goodmanom posjetio je bolnicu i «Velepromet», a navečer je dobio zapovijed da se javi generalu Veljku Kadijeviću u Beograd. Sljedećeg dana, 20. studenoga, u jutro, helikopterom je otišao u Beograd, gdje je podnio izvještaj i dobio priznanja za izvršenje zadataka. Nakon toga se 21. studenoga 1991. godine, vratio u Negoslavce i započeo pripreme za povlačenje brigade, koje je izvršeno 24. studenoga 1991. godine. Naglasio je da je ponosan, što je bio zapovjednik Gardijske brigade, koja je sva djelovanja izvodila u skladu s pravilima ratovanja i ženevskim konvencijama, i dodao da nijedan pripadnik njegove jedinice, koliko je njenu poznato, nije učestvovao u bilo kakvim zločinima. Rekao je da nikada nije bio na poljoprivrednom dobru Ovčara, dodao da su pripadnici vojske napustili taj lokalitet 16. studenoga 1991. godine. Rekao je da je kasnije informiran, da je jedan broj kamufliranih bolesnika iz vukovarske bolnice prebačen do vojarnu, gdje je bilo dosta mještana, koji su ih prepoznali. Toga istoga dana, u vojarnu je održana sednica Vlade. Donesen je zaključak da postoje pravosudni organi, da će civilne vlasti preuzeti kamuflirane bolesnike iz bolnice i poduzeti prema njima odgovarajuće mjere. Iako je bio pozvan na tu sjednicu, nije bio nazočan, zbog drugih obaveza. Nije mu poznato na koji način su zarobljenici prevezeni na područje Ovčare, kao niti s onim što se kasnije sa njima dogodilo. Rekao je: da bi, u slučaju da je imao saznanja «...da će neko ove zarobljenike odvesti na Ovčaru, i hteti da uradi to što je urađeno, upotrebio i oklopni bataljon da to sprečim.» Osobe iz vukovarske bolnice za njega su, u tom trenutku, bili civili, s obzirom da se nisu predali u sklopu svojih naoružanih jedinica. Nije poduzeo nikakve mjere da se događaji na Ovčari istraže, to je bilo u nadležnosti civilnih vlasti. Tek kasnije je saznao da je dio zarobljenika, u organizaciji civilne vlasti, prebačen na Ovčaru. Rekao je da ništa nije ukazivalo da se prema njima vrše neke represije.

15. rujna 2005. godine

Nakon čitanja iskaza svjedoka Mrkšića, danog pred istražnim sudcem Vojnog suda, dokazni postupak je nastavljen, čitanjem iskaza istog svjedoka istražnom sudcu Vijeća za ratne zločine, Okružnog suda u Beogradu, 23. travnja 2004. godine.

Svjedok Mile Mrkšić je u ovom iskazu rekao da se ne može izjašnjavati o činjenicama vezanim za ovaj predmet, jer optužnica, koju je Tužiteljstvo Haškog tribunala podiglo protiv njega, za isti događaj, još uvijek nije postala pravomoćnom. Jedino želi ispraviti navod iz prethodnog iskaza, da je evakuacija vukovarske bolnice obavljena 19. studenoga 1991. godine. Nakon što je dobio dokumentaciju od Tužitelja Tribunala, utvrdio je da je evakuacija izvršena 20. studenoga 1991. godine.

Svjedok Veselin Šljivančanin je, kod istražnog suca Vojnog suda u Beogradu, 17. prosinca 1998. godine, rekao da je u vrijeme borbi u Vukovaru bio načelnik bezbjednosti u Gardijskoj brigadi. Borbe u Vukovaru su prestale 17. studenoga 1991. godine, nakon predaje hrvatskih jedinica na Mitnici. Toj predaji su nazočili predstavnici Međunarodnog komiteta Crvenog križa. Izvršena je u skladu sa svim pravilima. Zarobljenici su organizirano sprovedeni do baraka u blizini Mitnice, odakle su, po zapovjedi komande brigade, prebačeni u Srijemsku Mitrovicu. Idućeg dana, 18. studenoga 1991. godine, od zapovjednika, Mileta Mrkšića, dobio je zapovijed, da preko nadležnih sanitetskih organa, organizira evakuaciju vukovarske bolnice. Prije toga, stupio je u kontakt sa ravnateljicom bolnice, dr. Bosanac i obavio sa njom razgovor. U bolnici je bio metež, stoga je zapovijedio svome zamjeniku i pratnji, da dr. Bosanac odvezu u Negoslavce, da bi tamo obavili razgovor. Zajedno sa njom je došao i Marin Vidić- Bili. Dr. Bosanac je odbijala korektan razgovor o zbrinjavanju i evakuaciji bolesnika i ispoljavala netrpeljivost prema njemu kao oficiru JNA. Sa Marinom Vidićem nije uspio postići dogovor. Dr. Bosanac te je noći ostala u Neoslavcima u bolnici, a Vidić na njegovu zapovjednu mjestu. Nakon toga je svjedok, sa svojim zamjenikom, Ljubišom Vukašinovićem, otišao na Mitnicu provjeriti da li su zarobljenici evakuirani u Srijemsku Mitrovicu. Ustanovio je da je to učinjeno. Potom je upravniku vojne bolnice u Negoslavcima, dr Jovanoviću naložio da sa dr. Bosanac i grupom liječnika, dođe u vukovarsku bolnicu, kako bi se izvršila trijaža. Po njihovom dolasku, svjedok je zatražio od dr. Bosanac da kaže tko je medicinsko osoblje, tko su bolesnici i tko su ranjenici. Dr. Bosanac je rekla da medicinskog osoblja ima oko 100 osoba, oko 200 teže i oko 60 lakše ranjenih. Pitao je dr. Bosanac, tko su ostali, bolnica je bila puna. Dr Bosanac je odgovorila da su to pripadnici hrvatskih jedinica, koji su došli u bolnicu da bi se pomješali sa ranjenicima i bolesnicima i tako evakuirali. Naložio je liječnicima da izvrše detaljni pregled i ustanove tko nije ranjen. Nakon pregleda, 19. studenoga, u jutro, izvršena je trijaža prema težini povreda i kategorijama osoba. Prvu grupu je činilo medicinsko osoblje, koje je izrazilo želju da i dalje radi u bolnici. Drugu grupu su činili oni koji su željeli ići prema Vinkovcima, treću grupu su činili oni koji su željeli ići u Šid. U četvrtoj grupi su bili ranjenici i bolesnici, dok su posebnu grupu činile osobe, koje su se sklonile u bolnicu i «verovatno plašile da ne odgovaraju za zlodela koja su počinile.» U ovoj selekciji sudjelovala je i dr. Bosanac i hrvatski liječnici. Osobe iz odvojene grupe su prebačena u vukovarsku vojarnu, s ciljem da se kasnije sprovedu u Srijemsku Mitrovicu. Svjedokov zadatak je bio da organizira

prijevoz od bolnice do vojarnе, što je i učinio. Kod bolnice je bilo dosta mještana, kod kojih je bila jaka želja za osvetom, s obzirom da su poznavali ljude, koji su se krili u bolnici. Osobno je bio izložen napadu, kad je dozvolio da se iz grupe ljudi, koja je trebala krenuti u vojarnu, izdvoje 24 osobe, kao članovi obitelji medicinskog osoblja. Tom prilikom je prišla naoružana grupa pripadnika TO, među kojima su bili opt. Vujanović i opt. Vujović, jedan od njih dvojice mu je uperio pušku u leđa, rekavši da «oni neće dozvoliti da on pomaže ustašama i zločincima.» Njegov zamjenik, Vukašinović je intervenirao, oborio je tog teritorijalca na zemlju. Dr Bosanac, Marin Vidić i dr. Njavro su, s obzirom da je bilo podataka da su organizirali i vodili pobunu, i s obzirom da su mještani na njih bili posebno ogorčeni, direktno sprovedeni u Srijemsku Mitrovicu.

Evakuacija bolnice završena je 19. studenoga 1991. godine, oko 20,00 sati. Bio je prisutan sve do završetka. Nakon toga, svratio je do vojarnе, gdje ga je kapetan Milan Predojević izvjestio da je u vojarni sve mirno i da su svi zarobljenici, prema planu sprovedeni u Srijemsku Mitrovicu. Oko 22,00 sata, izvjestio je zapovjednika Mrkšića da je evakuacija završena. Kasnije je sastavio i pismeni izvještaj o ovome. Kasnije, iz štampe je saznao da je jedna grupa zarobljenika iz bolnice, umjesto u Srijemsku Mitrovicu, odvedena na Ovčaru. Ako je točno da je dio zarobljenika odveden, a potom i strijeljan na Ovčari, onda je to bilo u potpunosti bez njegovog znanja. Svjedok je rekao da može samo pretpostaviti da su to uradili mještani, «koji su bili revoltirani i koji su imali razlog za osvetu.» Rekao je da bi, da je imao bilo kakve podatke, poduzeo mjere osiguranja tih zarobljenika. Govoreći o optužnici Tužiteljstva Haškog tribunala protiv njega, za događaj na Ovčari, svjedok je rekao da ne postoji nijedan relevantan dokaz protiv njega, terete ga oni koji su rušili državu, ubijali nevine ljude i činili velika zlodjela. Rekao je da je jednom prilikom dolazio na Ovčaru, zajedno sa svojim zamjenikom Vukašinovićem, nije siguran kada je to bilo.

Na saslušanju u pritvorskoj jedinici Haškog tribunala 23. travnja 2004. godine, pred istražnim sudcem Vijeća za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu, svjedok je rekao da će odgovarati samo na pojedina pitanja i iznijeti dodatna razjašnjenja, s obzirom da se nalazi u pritvoru Tribunala, zbog optužnice koja je podignuta protiv njega upravo za zločin na Ovčari, a još uvek nije stupila na pravnu snagu. Naveo je da je prilikom davanja iskaza istražnom sudcu Vojnog suda u Beogradu, napravio grešku kad je rekao da je evakuacija bolnice bila 19. studenoga 1991. godine, iz pismene dokumentacije Tribunala je vidio da je to bilo 20. studenoga 1991. godine. Iz tog vremena poznaje samo zapovjednike TO: Dušana Jakšića, Miroljuba Vujovića, Stanka Vujanovića i Milana Lančuzanina. U potpunosti je spreman surađivati s domaćim pravosudnim organima, dati detaljan iskaz, nakon što bude odlučeno po njegovom prigovoru protiv optužnice pred Tribunalom.

Opt. Vujović je poricao je navod svjedoka Šljivančanina, da se zajedno sa opt. Vujanovićem, kod bolnice, protivio izdavanju 24 osobe iz grupe zarobljenika, navodeći da nije mogao biti tamo, bio je ranjen.

Opt. Vujanović je takođe poricao navod svjedoka Šljivančanina, navodeći da je bila jedna slična situacija, ali u vojarni, u potpuno drugom kontekstu. Želio je spasiti jednog prijatelja iz autobusa u vojarni, nakon čega je došlo do svađe sa nekim od oficira Gardijske brigade, Šljivančaninom, Vukašinovićem ili Panićem. U tom incidentu nije bilo oružja, major Šljivančanin je posljednji čovjek sa kojim bi se svađao.

Svjedok Miroslav Radić je kod istražnog sudca Vojnog suda u Beogradu, 17. prosinca 1998. godine, rekao da je tijekom borbi u Vukovaru, u jesen 1991. godine, bio komandir III motorizovane čete I bataljona Gardijske brigade. Pripadnici njegove čete postupali su prema pravilima ratovanja, nijedan vojnik ili starješina, iz njegove jedinice, nije počinio zlodjelo. Njegova četa nikad nije učestvovala u organiziranju i samom sprovođenju zarobljenika, niti je on kao komandir čete samostalno bio angažiran u izvršenju takvih zadataka. Jedino 18. studenoga 1991. godine, dobio je zadatak od zapovjednika bataljona, Borivoja Tešića, da sa svojom četom organizira osiguranje kruga vukovarske bolnice, da ne dozvoli da bilo tko, bez ovlaštenja, ulazi ili izlazi iz bolnice. Ovaj zadatak imao je samo do prijepodnevnih sati, dana 19. studenoga 1991. godine, kad je osiguranje kruga bolnice predano jedinici vojne policije, kojom je zapovijedao Milivoje Simić. Nije mu jasno kako je protiv njega podignuta optužnica za događaj u kome uopće nisu sudjelovali niti on, niti njegova jedinica. Nikad nije bio na poljoprivrednom dobru Ovčara, niti zna gdje se ono nalazi.

Na saslušanju pred istražnim sudcem Vijeća za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu, u pritvorskoj jedinici Haškog tribunala, 23. travnja 2004. godine, svjedok je rekao da je o događanjima na Ovčari saznao iz dokumentacije, koja mu je dostavljena od strane Tužiteljstva Tribunala. Spreman je iznijeti znatno detaljniji iskaz kad konačno bude riješeno pitanje optužnice Tužiteljstva Haškog tribunala.

Svjedok Goran Valjarević je kod istražnog sudca, 19. travnja 2004. godine, rekao da poznaje skoro sve optuženike, da je tijekom borbi u Vukovaru bio pripadnik dobrovoljačke jedinice „Leva supoderica.“ Dana 17. studenoga 1991. godine, u jutro, je ranjen, nakon čega su ga opt. Katić i još jedan dobrovoljac prebacili u Negoslavce, odakle je helikopterom prebačen u Beograd na VMA. Istog dana su ga sa VMA prebacili u Urgentni centar, gdje je ostao do kraja studenoga ili početka prosinca 1991. godine. Nije smio ustajati i kretati se prvih 5, 6 dana, odnosno do 22. ili 23. studenoga 1991. godine. Dan nakon pada Vukovara, 19. studenoga 1991. godine, posjetio ga je opt. Katić, zajedno sa nekim dečkom, koji je imao 14, 15 godina. Opt. Katić je došao kod njega između 10,00 i 12,00 sati, posjetio ga je i idući dan, 20. studenoga. Dana 20. studenoga, nakon opt. Katića, posjetili su ga opt. Lančuzanin i opt. Dragović. Optuženici su došli poslije 12,00 sati, ostali su oko pola sata. Istražni sudac predočio je svjedoku da opt. Katić, u svom iskazu, uopće nije spominje svoj dolazak u Beograd, te da ga je posjetio, i da ga je posetio, već je rekao da je sve vrijeme bio u Vukovaru. Svjedok je na to odgovorio da i moralno i materijalno tvrdi da je opt. Katić bio kod njega u posjeti. Optuženi, koji su pripadali jedinici „Leva supoderica“, prema mišljenju svjedoka, dobri su ljudi, nema šanse da su hladnokrvno ubijali zarobljenike. Rekoa je da svjedok suradnik, koji je njega naveo kao osobu koja je bila na Ovčari, „ili laže, ili radi nešto pod prinudom.“

Svjedok Žarko Kojić je pred istražnim sudcem 26. travnja 2004. godine, rekao da se na početku borbi u Vukovaru priključio 204. brigadi hrvatske vojske. Dana 19. studenoga 1991. godine, krenuo je u vukovarsku bolnicu, tamo je bila njegova majka, bila je ranjena. Kao i ostali pripadnici njegova jedinice, skinuo je uniformu i zakopao oružje na Olajnici. To su učinili nakon što su čuli da će ići konvoj iz vukovarske bolnice, na taj su se način htjeli izvući iz Vukovara. Prespavao je u bolnici, gdje su se 20. studenoga 1991.

godine, u jutro pojavili oficiri i vojnici JNA. Među oficirima je bio major Šljivančanin, a vojnici su pozvali sve pokretne muškarce da izađu van. Nakon što su ih pretresli, major Šljivančanin im se obratio, rekavši da će svi koji su krivi biti kažnjeni, dok će nevini biti slobodni. Pored Šljivančanina tu je bio kapetan Radić, preko kojeg su sva naređenja provođenja. Svjedok je kasnije rekao da je kapetan Radić djelovao kao autoritet, da je imao između 35 i 40 godine i visinu od oko 180 cm. Nakon Šljivančaninovog govora, naređeno im je da uđu u pet ili šest vojnih autobusa, parkiranih na izlazu za hitnu pomoć. Tim autobusima prebačeni su u vojarnu, gdje je vidio više ljudi, koji su imali nekompletne uniforme i oznake, koje njemu nisu bile poznate. Zaključio je da se radi o pripadnicima paravojne formacije, koju su oni zvali četnici. Ti ljudi su divljali oko autobusa, brusili noževe i vikali da će ih klati i ubijati. U vojarni su bili oko dva sata, a za to vrijeme je kapetan Radić iz autobusa izveo pojedine zarobljenike, koji su odvedeni u poseban autobus i navodno kasnije pušteni. Rekao je da je čuo da su ti zarobljenici muževi žena zaposlenih u bolnici. Ostali zarobljenici, njih između 200 i 260, su, iz vojarne, odvezeni na Ovčaru. Tamo su ih dočekali vojnici u uniformama JNA i pripadnici paravojne formacije, koji su došli iz vojarne. Čim su izašli iz autobusa, počela je tuča, uziman im je novac i druge vrijednosti. Tukli su ih drvenim palicama i pendrecima, sve do ulaska u hangar, u kojem je bilo još 15-ak paravojnika. U hangaru su ih tukli «neorganizirano», odnosno kako je tko stigao. Po njegovu sjećanju, jedan oficir je imao žviždaljku, kojom je davao znak ostalima kad za početak ili prestanak tuče. Njegovog saborca, Damira Kovačića, koji je bio ranjen, tukli su po tijelu tako da mu je išla krv na usta. Među tima, koji su tukli Kovačića, bio je i izvesni Petar Akik. Svjedok je rekao da su ovi ljudi dvojicu zarobljenika, Kemala Seitija i Damjana Samardžića, jednog od zapovjednika dbrane Vukovara, prebili na smrt. Rekao je da ga je iz hangara izveo njegov poznanik, koji je bio u uniformi JNA, čije je ime Saša a prezime Molnar ili Guja. Ispred hangara je bilo njih 9, koje je neko izveo. Tu su bili: Igor Kačić, Dragutin Berhofer, Vilim Karlović, Stjepan Bunčević, Vlado Gudaš, Tihomir Perković, Ivan Nemješić, Emil Čakalić i on. Međutim, prije kretanja prema kombiju, koji ih je čekao, Petar Akik je vratio Igora Kačića, a opt. Vujović je vratio Ivana Nemješića. Po njegovim rečima, opt. Vujović, bio je u uniformi, rekao je za Nemješića da je tajnik HDZ-a. Opt. Vujović je bio jedan od zapovjednika na Ovčari, izdavao je zapovijedi. Od ostalih optuženika poznaje Vujanovića i Mugošu. Opt. Vujanovića je vidio par puta u metežu na Ovčari, ali nije vidio da on nekog tuče. Opt. Mugoša je sve zarobljenike, prije ulaska u hangar, tukao rukama i nogama i uzimao im novac. Pored njih, video je i jednog od braće Pejić, koji je napravio popis grupe od 9 zarobljenika koja je izvedena iz hangara, a u kojoj je bio i on. U hangaru proveo oko sat vremena, na Ovčari je ukupno bio oko dva sata. Tu je bilo više oficira JNA. Zajedno sa još 6 zarobljenika sa Ovčare, kombijem je odveden u Modateks, odakle ga je, bivši susjed Miroslav Savić, odveo u obiteljsku kuću na Petrovoj Gori. Nakon toga je otišao za Beograd, a potom se vratio u Hrvatsku.

Opt. Mugoša je rekao da svjedov iskaz o njegovim aktivnostima na Ovčari nije istinit. Tražio je suočenje sa svjedokom.

Opt. Vujović je opovrgao navode svjedoka Kojića. Rekao je da Nemješića ne poznaje, dodao da se nije mogao raspitivati tko radi u HDZ. Prigovorio je da svjedok ne navodi na temelju čega zaključuje da je on bio zapovjednik, niti navodi kakve je optuženik zapovijedi izdavao.

Zastupnica oštećenih, Nataša Kandić je pitala da li u sudskim spisima postoji smrtni list za Milorada Pejića, budući da ga je u kontekstu događaja na Ovčari spominjao svjedok Dukić, dok je svjedok Kojić spominjao braću Pejić. Navela je da postoje indicije da ta osoba živi pod drugim imenom. Opt. Vujnaović je rekao da je Milorad Pejić poginuo tijekom borbi, u jesen 1991. godine, dok je opt. Vujović dodao da je ta osoba tada imala oko 25 godina.

Svjedok oštećeni Zdenko Novak je pred istražnim sudcem, 24. travnja 2004. godine, izjavio da je tijekom borbi u Vukovaru, u jesen 1991. godine, bio zapovjednik inženjerije 204. vukovarske brigade. Pred kraj borbi pričalo se da će nakon pada Vukovara biti organizirana evakuacija stanovništva i da je mjesto okupljanja vukovarska bolnica. Stoga je, zajedno sa roditeljima, dana 19. studenoga 1991. godine, otišao u bolnicu, gdje su zajedno prenoćili. U jutro, 20. studenoga, roditelje su odveli na Velepromet, on je ostao u bolnici, nalazio se na listi ranjenika. Toga dana, u bolnici su se pojavili vojnici. Vidio je jednog majora i jednog poručnika regularne JNA, vojnike JNA, ali i ljude u drugačijim uniformama. Bilo je očito da JNA vodi glavnu riječ. Vojnici su krenuli po bolnici i pozivali sve pokretne da izađu van. Kad su izašli, postrojili su ih u dvije kolone, pretresli, nakon čega su ih, pod prijetnjom oružjem, sproveli do tri civilna autobusa. Potom su ih, civilnim autobusima, odvezli do vojarne, gdje su stajali oko dva sata. U vojarni, pored vojnika, bilo je i osoba, koje su imale dijelove i vojne i civilne odjeće. Te su osobe obilazile oko autobusa i prijetila zarobljenicima. Zapamtio je Radivoja Jakovljevića, nadimk Bojler, koji je pjevao četničke pjesme i govorio zarobljenicima Damjanu Samardžiću i Željku Jureli da će ih zaklati. Nakon dva sata stajanja, pridružila su im se još dva ili tri autobusa, a potom su krenuli prema Ovčari. Kad su stigli na Ovčaru, autobusi su stali na 20-ak metara od hanagra. Zarobljenici su izlazili redom i prolazili kroz špalir, u kojem su bili pripadnici JNA i osobe, koje su dijelomično bile u civilnoj odjeći. Udarali su zarobljenike rukama, nogama, drvenim palicama, metalnim palicama i oružjem, oduzimajući im vrijednije stvari. U hangaru su bile grupe od po nekoliko paravojnika, koji su ispitivali i tukli zarobljenike. Pored njih, bio je jedan stariji i krupniji oficir JNA, koji je imao žviždaljku, koji je određivao šta će se raditi. Uz ovog oficira stajala je, u uniformi JNA, Gordana Karan, koju je od ranije poznavao iz Vukovara. Paravojnici su u hangaru, na smrt pretukli, zarobljenika sa imenom Kemo, dok su Vladimiru Đukiću, koji je bio ranjen u noge i hodao uz pomoć štaka, polomili štaku i tukli ga. Jedan uredno obučeni, niži, vojnik je popisivao zarobljenika. Nakon sat ili dva, bio je mrak, u hangaru se upalilo svjetlo i počelo je postrojavanje zarobljenika. Izvukli su ih van, u grupama od po 10 do 20 osoba. S trećom ili četvrtom grupom zarobljenika, ugruran je, u zadnji dio manjeg vojnog kamiona, koji je bio pokriven ceradom, vozilo je krenulo u smjeru Grabova. Prije kretanja, svjedok je vidio da ispred i iza kamiona nema nijednog drugog vozila, pa je zaključio da samo taj kamion kruži, odnosno odvozi zarobljenike i vraća se do hangara. Video je jedan mali prostor i iskočio iz kamiona, nisu ga vidjeli. Ubrzo je čuo kratke rafale i pojedinačne pucnjeve. Cijelu noć je išao u smjeru Vukovara, gdje su ga, u jutro, zarobili rezervisti, nakon čega je prebačen u logor u Srbiji. Od optuženika, koje poznaje, na Ovčari je vidio samo Vujovića, ali nije primijetio da je on nekoga tukao ili maltretirao.

Poslije ovog zapisnika, pročitani su i izvještaji dr. Dunjića i dr. Otaševića Komisiji za humanitarna pitanja i nestale osobe. Nakon toga, predsjednik vijeća zamolio je stranke da daju dokazne predloge.

Zamjenik tužitelja za ratne zločine pedložio je da se odredi novo vještačenje opt. Zlatar Vuje, po vještacima Instituta za sudsku medicinu u Beogradu, baveći se pitanjem da li se i kako optuženik mogao kretati u periodu od 18. do 22. studenoga 1991. godine. **Punomoćnik oštećenih, odvjetnik Todorović** podržao je ovaj prijedlog, dok se branitelj, odvjetnik Đurđević protivio.

Branitelj, odvjetnik Zaklan predložio je da se sasluša kao svjedok Milan Zorić, za koga je u operativnom dnevniku kragujevačke brigade upisano da je 20. studenoga 1991. godine, postao zapovjednik mjesta Grabovo. Predložio je da se ponovo pozove kao svjedok tadašnji zapovjednik kragujevačke brigade, Milorad Vojnović, radi navoda u operativnom dnevniku, da su se oficiri i vojnici njegove brigade vratili sa Ovčare 20. studenoga u 22:35 sati.

Branitelj, odvjetnik Perković predložio je da se saslušaju osobe, koje bi dale alibi opt. Vujanoviću i opt. Nadi Kalabi za 19. studenoga 1991. godine, a to su Đorđe Teslić, Miroljub Vojnović i sestra opt. Vujanovića. Potom je predložio da se uvećaju fotografije koje prikazuju sam hangar na Ovčari i prikažu svjedocima suradnicima i optuženicima, koji to žele, kako bi se izjasnili o svom boravku na Ovčari. Predložio je da se CD, s video zapisom, na kome se vidi prvi svjedok suradnik u nekoj akciji, dostavi vještaku traseologu, koji bi utvrdio da li se na tom snimku vidi da svjedok ima futrolu pištolja. Potom, predložio je suočenja prvog svjedoka suradnika sa svjedokom Karanfilovim i drugog svjedoka suradnika sa svjedocima Stamatovićem i Kresojevićem, kao i svjedočenje Elvira Hadžića, potporučnika u Gardijskoj brigadi.

Branitelj, odvjetnik Kalanj predložio je da se pribavi dokument o kojem je Vojislav Šešelj govorio na suđenju Slobodanu Miloševiću u Haškom tribunalu. Naime, Šešelj je tom prilikom rekao da mu je Tužilaštvo Tribunala dostavilo dokument iz kojega se vidi da opt. Lančuzanin i ostali pripadnici njegove jedinice nisu učestvovali u strijeljanju na Ovčari.

Opt. Vujović predložio je da se kao svjedoci saslušaju dr. Vesna Bosanac, Marin Vidić, Bili, dr. Zoran Stanković i istražni sudac u ovom predmetu Miroslav Alimpić. Naveo je da je dr. Stanković bio šef stručnog tima za sanaciju terena u Vukovaru, u kojem je bio i Alimpić, te da su oni dva, tri dana nakon događaja na Ovčari došli u Vukovar. Zatim je predložio za svjedoke Vladana Batića i Dušana Mihajlovića, zbog izjava da su uhićeni i odgovorni za zločin na Ovčari. Predložio je suočenje svjedoka Dušana Jakšića i Borivoja Tešića, a potom saslušanja u svojstvu svjedoka svih oficira Gardijske brigade i Operativne grupe Jug, koji nisu saslušani, na okolnost postojanja TO Vukovar i vojnog rasporeda teritorijalaca. Predložio saslušanje u svojstvu svjedoka Dušana Filipovića, Slobodana Grahovca i Milana Milanovića, Mrguda o događajima nakon prestanka borbi i njegovom postavljenju za komandanta TO Vukovar.

Opt. Vujović je predložio da se saslušaju kao svjedoci Tanja Belić, Damir Gunčević, Miroљjub Radenković, Šumenko i Karlo Fitoš. Gunčević, Radenković i Fitoš su bili pripadnici ZNG, sa kojima se pozdravio u autobusima kod bolnice. Rekao je da se Fitoš nalazi na nekim spiskovima ubijenih na Ovčari i dodao da isto važi za Gorana Kitića, sa kojim se takođe pozdravio kod autobusa. Naglasio je da bi ovi svjedoci trebali potvrditi datum ovih događaja, 19. studenoga 1991. godine, kao i same događaje. Optuženi je predložio da se sasluša dobrovoljac Krste Olujić, koji je zajedno sa njim bio na prijemu kod generala Veljka Kadijevića. Nakon toga, optuženi je obrazlagao da postoji velika vjerovatnoća da su Arkan i njegovi vojnici bili na Ovčari i zatražio da se sudskom spisom priključi predmet nestanka novca iz vukovarske SDK za koji je bio okrivljen Aleksandar Vasiljević.

Opt. Nada Kalaba predložila je da se kao svjedoci saslušaju Martin Sabljak, koji je bio njen šef u robnoj kući, i koji je po njenim navodima živ, kao i Marijana Prgomet Mirković, koja joj je uručila otkaz sa potpisom direktora Vladimira Kršića. Predložila je da se sasluša otac prvog svjedoka suradnika, koji bi potvrdio da je njegov sin imao napade epilepsije tijekom borbi u Vukovaru.

Opt. Vujanović podržao je sve dokazne predloge opt. Vujovića, te da se kao svjedoci saslušaju tadašnji načelnik bezbjednosti I armije, Mile Babić i zamenik Ljubiše Petkovića, Vladan Subotić, potom Vojislav Šešelj, Mirko Jagetić, u čijoj kući je bio smješten Štab Borivoja Tešića, i novinar «Ekspres politike», Nićiforović, koji je navodno objavio feljton o Ovčari.

Opt. Zlatar Vujo je govoreći o prijedlogu tužioca za novo vještačenje njegove sposobnosti za kretanje u vremenu od 18. do 22. studenoga 1991. godine, rekao je da se ne protivi. Dodao je da predlaže da se nabavi TV dnevnik, s koga je tužilac nabavio fotografiju, na kojoj se, po navodima prvog svjedoka suradnika, vidi on.

Branitelj, odvjetnik Dozet predložio je da se pribave topografske vojne karte lokaliteta Ovčara i Grabovo.

Zastupnica oštećenih Nataša Kandić podržala je ovaj prijedlog i dodala da bi g. Kovačić, iz obitelji žrtava, mogao detaljno objasniti te lokalitete. Predložila je da se pribavi snimka izjave svjedoka Žarko Kojića dan HTV, u kojoj je detaljno opisao kako su ga tukli na Ovčari i što se dogodilo zarobljeniku Kemalu Seitiju.

Branitelj, odvjetnik Kalanj predložio je da se pribavi medicinska dokumentacija svjedoka Gorana Valjarevića, kako bi se provjerila obrana njegovih branjenika i iskaz svjedoka Nikole Dukića.

Opt. Katić je izjavio da ima primjedbu i pokazao na zamjenika tužitelja za ratne zločine. „On je gori ubica od onog koji nas tereti. Ja nemam veze sa tim. Što me ubacuje u straljački stroj.“ Predsjednik vijeća izrekao je opomenu optuženiku i upozorio ga da vodi računa o ponašanju, kako mu ne bi izrekao mjeru udaljenja iz sudnice do kraja dokaznog postupka.

Nakon što je zamjenik tužitelja izjavio da se protivi svim dokaznim prijedlozima obrane, Vijeće je donijelo rješenje da se djelimično usvajaju dokazni prijedlozi, i to: prijedlog zamjenika tužitelja za vještačenje opt. Zlatar Vuje od strane Instituta za sudsku medicinu u Beogradu, prijedlog odbrane opt. Zlatar Vuje da se od VMA pribavi povijest bolesti

Milana Josifovića -Gute iz Smedereva, prijedlog branitelja, odvjetnika Zaklana da se ponovo sasluša kao svjedok Milorad Vojnović i prijedlog branitelja, odvjetnika Kalanja da se pribavi izvještaj o ljekarskom zbrinjavanju svjedoka Gorana Valjarevića. O ostalim prejdlozima, Vijeće će odlučiti naknadno do kraja dokaznog postupka.

Zapažanja promatrača

U nastavku suđenja neposredno su saslušana dva svjedoka, veliki broj dokaza je izveden uvidom u sudsku dokumentaciju. Utisak je da iskaz svjedoka Karlovića, koga je predložila obrana opt. Ljuboje i opt. Milojevića, nema značajnu vrijednost, u smislu odlučivanja o učešću optuženika u zločinu na Ovčari, s obzirom da ovaj svjedok govori o događaju, koji se zbio dan nakon izvršenja zločina. Čini se da je značajan dokaz intervju Gorana Hadžića nakon sjednice Vlade, u kome je rekao da je donijeta odluka da civilne vlasti preuzmu zarobljenike i da se ti zarobljenici prebace u logor u okolici Vukovara. Na taj način, još jednom, potvrđena je veza između sjednice Vlade na Velerpometu i zločina, počinjenog na Ovčari. Za utvrđivanje činjeničnog stanja značajni su i pročitani iskazi preminulog Mirka Vojnovića i dva svjedoka, koji su preživeli zločin, Žarka Kojića i Zdenka Novaka. Na žalost, svjedoci Kojić i Novak nisu željeli pojaviti se na samom suđenju, niti svjedočiti putem video linka, iako bi se njihovim neposrednim saslušanjem stekao još jasniji uvid u događanja na Ovčari. Posebno se ovo odnosi na svjedoka Kojića, koji je u istrazi, direktno, ukazao na odgovornost opt. Vujovića i opt. Mugoše.

Prema našem mišljenju, Predsjednik vijeća je adekvatno reagirao nakon incidenta, koji je načinio opt. Katić, nazvavši zamjenika tužitelja za ratne zločine ubojicom. Kao i u slučaju opt. Vujanovića, Vijeće bi, ukoliko se nešto tako ponovi, trebalo opt. Katiću izreći mjeru udaljenja iz sudnice do kraja dokaznog postupka. Vijeće je, po našoj ocjeni, donijelo ispravnu odluku u pogledu prihvaćanja dokaznih prijedloga, a utisak je da prihvaćanje većine ostalih dokaznih prijedloga ne bi doprinijelo saznavanju novih, bitnih činjenica o zločinu na Ovčari.

Na kraju, treba napomenuti da se atmosfera u dijelu publike, gdje sjede rodbina i prijatelji optuženika, znatno promijenila tijekom i nakon prikazivanja fotografija sa ekshumacije i kasnije obdukcije tijela ubijenih na Ovčari. Nije bilo nikakvih komentara i svi su sa ozbiljnim izrazima lica pratili tijek postupka.

14. studenoga 2005. godine

U tijeku je dokazni postupak, suočenje vještaka te saslušanje svjedoka.

Vještak prof. dr. Branimir Aleksandrić, specijalist sudske medicine, direktor Instituta sudske medicine u Beogradu, sudski vještak. Pismeni nalaz i mišljenje dao je krajem rujna 2005. godine. Obrazložio je kako je, za potrebe davanja ovoga nalaza i mišljenja, osnovana komisija u čijem sastavu su bili stručnjaci iz različitih grana medicine, uključujući vaskularnog kirurga i urologa. Svoj su nalaz dali na temelju dostavljene

medicinske dokumentacije – povijest bolesti i otpusno pismo iz VMA i iz Selters banje u Mladenovcu . Na uvid su dobili i vještačenje o istom predmetu od dr. Miloša Jančića.

Iz medicinske dokumentacije utvrdili su da je optuženi Vujo Zlatar, 31. listopada 1991 g., povrijeđen sačmaricom u području obje natkoljenice i sjednih zona, te desnog skrotuma i testisa, te da je nakon primarnoga zbirnjavanja, prebačen u Beograd na VMA, gdje su 8. studenoga konstatirane povrede kirurški obrađene - ruptura testisa, rana od sačmarice na lijevoj potkoljenici, na kojoj je učinjeno i kirurško podvezivanje vena safene. Pri otpustu s VMA, 18. studenoga, odnosno na dan premještaja, stanje optuženoga je opisano kao uredno, te je prebačen u Selters banju u Mladenovcu na rehabilitaciju. Iz dokumentacije, pri prijemu u Selters banju, vidljivo je da je primljen na rehabilitaciju zbog bolova i hipotrofije mišića lijeve natkoljenice. Karakter povrede nije bio takav (nije bilo prijeloma kostiju) da bi pacijentu bilo zabranjeno oslanjanje na lijevu nogu. Mogao se kretati samostalno, a uz pomoć štake. Rehabilitacija je išla u smjeru jačanja muskulature lijeve nadkoljenice. Opis povrede testisa, pri prijemu na VMA, ukazuje da se radilo o manjoj povredi, o točkastom prsnuću skrotuma i testisa, bez promjene veličine testisa, što je kirurški zbrinuto. Tijekom liječenja muskulatura natkoljenice je ojačana, te je pri otpustu iz banje, 18. prosinca 1991. godine, hodao bez pomagala

Na izričito pitanje Predsjednika vijeća, da li se 20. studenoga 1991. godine optuženik mogao kretati, vještak je odgovorio da se mogao otežano kretati na obje noge, ali uz štaku. Pojasnio je da optuženik nije imao prijelom ekstremiteta, koji bi onemogućavao oslonac na noge. Nakon što je Predsjednik vijeća predočio vještaku da je dobio na uvid nalaz dr. Jančić Miloša, pitao ga je da li je grupa liječnika pročitala taj nalaz? Vještak je rekao da je nalaz dr. Jančića dobar u domeni teorije. Ali, iz medicinske dokumentacije s VMA proizlazi da je stanje optuženika bilo sve bolje, a iz nalaza i mišljenja dr Jančića proizlazi da je stanje, s obzirom na povredu testisa, bilo sve gore. Da je optuženikovo stanje bilo takovo kako je navedeno u nalazu liječnici, po mišljenju vještaka Aleksandrića, ne bi smjeli uputiti bolesnika na rehabilitaciju, jer bi posljedice po zdravlje pacijenta mogle biti vrlo teške. Vještak je citirao dijagnozu s otpusne liste iz Selters banje, gdje se ne spominju povrede testisa, već samo noge. Pojasnio je da se iz dokumentacije vidi, da je povreda testisa sanirana na VMA, kao i povrede na natkoljenici, te ponovio da je zbog hipotrofije mišića optuženik morao ići na rehabilitaciju.

Članica Vijeća, sutkinja Vinka Beraha Nikičević, pitala je vještaka je li optuženik trpio bolove pri kretanju, na što je vještak odgovorio da bi bolovi mogli biti posljedica povrede i testisa i noge, jer je rana curila, ali bolovi nisu bili takvi da se optuženik nije mogao kretati.

Na zahtjev Predsjednika Vijeća da kaže, kojega je intenziteta bila bol kod optuženika, vještak je rekao da se radilo o bolovima blagoga intenziteta.

Branitelj, odvjetnik Vladimir Đurđević, pitao je vještaka je li uočio da je u otpusnoj listi navedeno da se optuženik prima na rehabilitaciju zbog liječenja, a ne pojačanja muskulature?

Pitao ga je što je rehabilitacija, a što je liječenje. Vještak je ponovio da je optuženik, prema medicinskoj dokumentaciji, primljen radi bolova lijeve natkoljenice. Pojasnio je da liječenje podrazumijeva cjelokupni postupak, od povrijeđivanja do konačnoga stanja, pa tako i rehabilitaciju: sve je to proces liječenja. Na daljnje pitanje, je li vještak uzeo u obzir činjenicu iz obrane optuženika: da je dan ili dva nakon primitka u Selters banju optuženik vraćen na VMA radi zahvata, te da li je to važno, vještak je odgovorio da se vještači na temelju medicinske dokumentacije, a ne na temelju iskaza optuženika, svjedoka, oštećenoga. Rekao je da je utvrđena činjenica, da je optuženik povrijeđen 31. listopada 1991. godine, da je 8. studenoga 1991. godine kirurški ušivena rana, da je 9. studenoga 1991. godine izvađen dren, što znači da je rana u redu, da je na dan otpusta s VMA stanje bilo uredno. Vještak je rekao da bi činjenica, da je optuženik naknadno bio na VMA, bila evidentirana, a u dokumentaciji takvoga podatka nema.

Na pitanje Predsjednika Vijeća je li moguće da se uslijed terapije rana otvori, vještak je rekao da je to teorijski moguće, no, nitko nije neodgovoran da krene s terapijom, pa da rana pukne. Nadalje je rekao, da je na VMA naknadno rađen bilo kakav kirurški zahvat, rehabilitacija se ne bi smjela nastaviti, optuženik bi ostao 10-ak dana na liječenju.

Na konstataciju branitelja Đurđevića, da se iz medicinske dokumentacije vidi da je rana curila, vještak je rekao da to nije točno, već je vidljivo da je rana ušivena 8. studenoga 1991. godine, da je u Mladenovcu primljen s nalazom da rana na jednom mjestu "secenira". Na prigovor branitelja da se radilo o ratnim uvjetima, te da je moguće da je zbog pomanjkanja prostora optuženik bio prebačen u Mladenovac, vještak je rekao, ako je ijedna bolnica bila opremljena potrebnom opremom, to je bila VMA. Na daljnje pitanje, koja je sedimentacija kod zdrava čovjeka, te što znači 13/36 sedimentacija, vještak je rekao da se radi o prvom i drugom satu mjerenja, da se radi o povećanoj vrijednosti, no, da taj nalaz sam za sebe ništa ne znači, jer je sve ostalo normalno, bez povećanih leukocita, te se radi o tome da je osoba u fazi izlječenja.

Branitelj je pitao vještaka, da li se njegov današnji iskaz o intenzitetu bola kod optuženika temelji na njegovom osobnom stavu, ili na mišljenju komisije, te zašto to nije napisano u nalazu i mišljenju. Vještak je odgovorio da komisija diskutira i predmnijeva pitanja, koja bi se mogla postaviti. O intenzitetu bolova nisu stavili podatak u nalaz i mišljenje, jer je u diskusiji zaključeno da se radi o blagoj boli.

Branitelj, odvjetnik Rajko Jelušić, pitao je vještaka je li bio ranije upoznat sa slučajem i s medicinskom dokumentacijom, na što je vještak rekao da ne čita novine, niti mu je bilo poznato protiv koga se vodi ovaj kazneni postupak, niti je dobio ranije na uvid dokumentaciju. Na daljnje pitanje da li je razgovarao sa strankama ovoga postupka, vještak je rekao: "Nisam imao pojma". Nadalje, branitelj je pitao vještaka, kako to da za nalaz i mišljenje nije važna izjava optuženika, svjedoka, a komisija je imala na uvidu iskaz svjedoka -suradnika? Predsjednik Vijeća rekao je da je to pitanje za njega, a ne za vještaka, te je pojasnio da je traženo mišljenje vještaka kako bi se provjerili navodi svjedoka - suradnika.

Optuženi Vujo Zlatar pitao je vještaka, gdje je našao podatak da je rana ušivena, 8. studenoga 1991. godine, po drugi put? Vještak je rekao da, u povijesti bolesti s VMA, piše da je sekundarni (odloženi) šav bio 8. studenoga. Na daljnje traženje optuženika, da vještak pogleda otpusnu listu i vidi da li se na njoj spominje desna butina, vještak je rekao da se na otpusnoj listi desna butina ne spominje, no, da se povijest bolesti sastoji od cjelokupne dokumentacije, koju je komisija imala na uvidu i pregledala. Predsjednik Vijeća rekao je optuženiku: "9.11. sigurno ste na VMA. Problem je u tome gdje ste bili 20.11."

Vještak dr. Miloš Jančić, koji je ranije dao svoj nalaz i mišljenje, nakon što ga je Predsjednik Vijeća pozvao da se očituje na dani nalaz i mišljenje dr. Aleksandrića, rekao je da bi pitao vještaka da objasni pojam sekundarnog šava, pojašnjavajući da se doista nije radilo o ponovljenom, nego o odloženom šavu, jer se prema ratnoj doktrini svaka rana smatra zagađenom i tako i tretira. Potom je, dr. Jančić objašnjavao povrede testisa i moguće ozbiljne komplikacije koje pri tome mogu nastati, te stručnost tima s VMA koji je uspio u konkretnom slučaju sačuvati testis, kao i njegove funkcije. Ustvrdio je da je normalno, da optuženik nije upućen u Selters banju radi sanacije testisa, jer liječnici u toj Banji nisu za to stručni.

Predsjednik Vijeća konstatirao je da je svaki vještak ostao kod svoga nalaza i mišljenja, da se nisu mogli usuglasiti, te da je na temelju istoga činjeničnoga opisa, sadržanoga u medicinskoj dokumentaciji, svaki vještak dao svoj nalaz i mišljenje, a koji nalazi i mišljenja su različiti.

Branitelj, odvjetnik Jelušić, inzistirao je na tome da se predoči vještaku Aleksandriću iskaz Zamjenika Tužioca za ratne zločine, sadržan u transkriptu sa rasprave od 22. travnja 2005. godine, u kome je Zamjenik rekao da je razgovarao sa direktorom Instituta. Vještak je rekao da je u njegovoj kancelariji svakodnevna gužva, da je moguće da ga je Zamjenik nazvao i pitao ga nešto, da mu je on rekao da donese predmet, no, da je siguran, da nije o detaljima pričao telefonom.

Nakon pauze saslušan je ponovo **svjedok Milorad Vojnović**, koji je iskaz u ovom postupku dao 24. studenoga 2004. godine. Predsjednik Vijeća predočio je svjedoku činjenicu da je Vijeće, u međuvremenu, pribavilo taktičko-operativni i ratni dnevnik 80. motorizirane kragujevačke brigade. Tražio je da se prikažu dvije fotografije, označene u Sudu kao P-20 grupa fotografija. Nadalje, svjedoku je predočeno da je on rekao da je u više navrata bio na Ovčari. Kad je prikazana fotografija, koju je Sud dobio od Tribunala u Hagu, i koja je snimljena iz aviona, Predsjednik Vijeća je pitao svjedoka da li prepoznaje mjesto s fotografije. Svjedok je rekao da se radi o Ovčari, no, da mu nije jasno - na fotografiji - koji je to sporni hangar. Potom je Predsjednik Vijeća zatražio da se prikaže fotografija, koja je načinjena prije 2 mjeseca, a koju je predočila zastupnica oštećenih, Nataša Kandić. Prikazane su fotografije: objekt, gdje je bio smješten Jan Marček, put do hangara i hangar, te velika vrata na hangaru. Predsjednik Vijeća pitao je svjedoka je li bio na komandnom mjestu kod Jana Marčeka. Svjedok je rekao da ne zna je li bio ili ne, ali zna gdje se mjesto nalazilo, zna da se radilo o jednoj kući pored puta, staroj, nenaseljenoj prizemnici.

Predsjednik Vijeća predočio je svjedoku da je saslušan svjedok Vukašin Premović, koji je prepoznao svoj rukopis i rekao da je vodio ratni dnevnik. Svjedok Vojnović je potvrdio da je Premović vodio dnevnik, da je uredno i samostalno upisivao u njega. Ipak, vjeruje da nije sve zapisao.

Predsjednik Vijeća predočio je svjedoku zapise iz dnevnika: 18. studenoga u 14,10 sati, 19. studenoga u 12,00 sati. Konstatirao je da je iz iskaza više svjedoka utvrđeno da je 18. studenoga 1991. godine formiran logor, da je došla grupa zarobljenika sa Mitnice, da je ta grupa odvedena u Srijemsku Mitrovicu 19. studenoga 1991. godine. No, nigdje nije evidentiran boravak autobusa sa ženama i djecom, stoga je pitao svjedoka za tu činjenicu. Svjedok je rekao da je siguran da su autobusi sa ženama i djecom tamo bili, ali ne zna točno kojega dana. Predočen mu je zapis od 20. studenoga 1991. godine, u 22,35 sati, u kome se kaže da je iz rejona Ovčare povučena četa vojne policije, te da su zarobljenici predani TO-u Vukovar. Svjedok je rekao da je prije toga u komandu došao Vukić, da je rekao da ga je Vukašinović poslao nazad, da je Vezmarević rekao da ga je Karanfilov otpustio i rekao da TO preuzima zarobljenike. Nakon što je Vukić izvijestio o odlasku s Ovčare, svjedok je poslao Dragog Vukosavljevića da provjeri situaciju, nakon čega ga je Vukosavljević izvijestio da je stanje teško, da je opasno za vojnike, da se zarobljenici predaju TO-u. Vukosavljević i on otišli su kod Mrkšića, a od Mrkšića svjedok se vratio u Negoslavce, a Vukosavljević je otišao u hangar.

Na pitanje Predsjednika Vijeća, u čijoj je zoni odgovornosti bila Ovčara, svjedok je rekao da je bila «makro» u zoni odgovornosti Operativne grupe "Jug", a «mikro» u Marčekovoj odgovornosti. Nadalje, Predsjednik Vijeća predočio je svjedoku da je, iz pisane naredbe, vidljivo da je svjedok, 20. studenoga 1991. godine, za komandanta mjesta Ovčara odredio Marčeka, a za komandanta mjesta Jakobovac i Grabovo Jovića. Svjedok je rekao da su ti oficiri "izvučeni" iz njegove brigade, da su pretpočinjani Gardijskoj jedinici.

Svjedok nije precizno odgovorio ni na pitanja punomoćnika Todorovića, niti na pitanja branitelja Petrušića i branitelja Zaklana, pozivajući se na to da se kritični događaj zbio kada je on imao 45 godina, a sada ima 60 godina.

Branitelj, odvjetnik Dozet, rekao je da ostaje kod svoga prigovora o ispitivanju ovakvih svjedoka. Pitao je svjedoka, da li je znao, onda kada je imao 45 godina, koja mu je zona odgovornosti bila 20. studenoga 1991. godine? Svjedok je rekao da zna gdje su bile jedinice, no, to ne zna navesti po kotama. Odgovorio je, da nije mogao postavljati starješine izvan zone svoje odgovornosti. Svjedok je dodao da su njegove starješine i on posljednji saznali da su zarobljenici predani TO-u.

Nakon saslušanja vještaka i svjedoka, Predsjednik Vijeća predočio je fotografije, koje je Sudu dala na uvid zastupnica oštećenih, Nataša Kandić, a nastale su prije dva mjeseca. Na fotografijama se vidi put do Ovčare, hangar, mjesto masovne grobnice. Predsjednik Vijeća pitao je sve prisutne imaju li što reći o fotografijama. Optuženi Vujanović je rekao, da bi komentar trebala dati osoba, koja je snimila ove fotografije. Na pitanje Predsjednika Vijeća odgovaraju li fotografije njegovu sjećanju, rekao je da se ne sjeća terase na žutoj kući, te vrata na hangaru.

Predsjednik Vijeća pozvao je optuženoga Mugošu i konstatirao da već duže vrijeme njegovi branitelji ne dolaze na rasprave, te je pitao što se događa, ima li optuženik kontakte sa njima, hoće li završne riječi davati njegovi branitelji Stašević i Radulović ili branitelji, koji ih stalno mijenjaju. Optuženik je rekao da ih on očekuje. Branitelj, odvjetnik Kalanj, je rekao da je razgovarao sa braniteljem, odvjetnikom Staševićem, da je ovaj rekao da će doći i dati završnu riječ.

15. studenoga 2005. godine

U tijeku je dokazni postupak.

Predsjednik Vijeća izvijestio je prisutne o sljedećem:

- Vijeće je od VMA zatražilo podatke o liječenju osobe imenom Milan Josifović, zvani Guta, no, da je odgovor VMA da osoba takva ili slična imena nikada nije evidentirana kao njihov pacijent. Branitelj, odvjetnik Jelušić, predložio je da se podaci zatraže od njegove supruge Snežane, kojoj je Vijeće uputilo poziv za današnju raspravu, no, koja se Vijeću telefonski javila, o čemu je sastavljena službena zabilješka. Gđa Jelušić izvijestila je Vijeće da je njezin suprug umro, da ga je ona upoznala nakon što je bio ranjen i liječen na VMA, te da ne posjeduje medicinsku dokumentaciju, a da zbog posla ne može doći na raspravu.

-Vijeće je tražilo medicinsku dokumentaciju za Valjarević Gorana, na Institutu za urgentnu medicinu, no medicinska dokumentacija nije pronađena

Potom je Predsjednik Vijeća **pozvao optuženoga Ivana Atanasijevića, slijedom njegove želje za dopunom svoje obrane**, upozorio ga da ne ponavlja ono što je već rekao, te ga pozvao da dopuni obranu.

Optuženi Ivan Atanasijević uvodno se ispričao Predsjedniku Vijeća za prijašnje ponašanje, koje je bilo vezano uz punomoć odvjetniku Sveti Kačaru. Rekao je da mu je žao, što su tu obitelji žrtava i obitelji optuženika, te je zamolio da se isključi javnost, jer pred njima ne može svjedočiti. Pojasnio je da će spominjati imena osoba, koje danas žive u Republici Hrvatskoj, te im ne želi stvoriti neugodnosti. Predsjednik Vijeća pojasnio je optuženiku da ne može uvažiti ovaj njegov zahtjev, jer je postupak javan.

Optuženik je počeo dopunu svoje obrane dugačkim uvodom o njegovu odlasku u Borovo Selo, o neugodnostima, koje je imao dok se zvao Husnik Ivica, kao i neugodnostima, koje je imao njegov brat, koji je ostao u Vukovaru. Govorio je da mu se nije vjerovalo, jer je po ocu Hrvat, da mu, iako je prešao na srpsku stranu, nisu vjerovali, nisu mu dali oružje. U Vukovar je došao iz Borova Sela sa Ljubišićem. Otišli su na Petrovu Goru, gdje im je rečeno da su u jedinici optuženoga Milana Lančuzanina - Kamenog. Prvu akciju su imali 15. studenoga 1991. g. u kojoj je kao specijalac sudjelovao u izvlačenju civila. Došli su do Tekstilne škole, ali on dalje nije išao. Rekao je da je, 17. studenoga 1991. godine,

vidio optuženoga Miroljuba Vujovića, koji je bio ranjen. Optuženik je išao do «Veleprometa» tražiti brata. Dana 18. ili 19. studenoga 1991. godine je došao u «Velepromet», gdje je osiguravao zarobljenike. 19. studenoga susreo je optuženoga Mugošu u «Veleprometu», koji je tražio braću. Mugoša je našao brata Zorana, a za Ranka su se dogovorili da ga sutradan idu tražiti.

20. studenoga 1991. godine otišao je u vojarnu, gdje je vidio dva autobusa puna zarobljenika, jedan poluprazan, jedan vojni autobus prazan, a jedan autobus je skrenuo s puta i nestao. U vojarni je stajao pored autobusa u kojemu je vidio brata. U tom autobusu je još vidio Pap Tomislava, Vulića, Ružicu Markobašić, a u drugom Perkovića i Bodrežić Antu. Brat mu je pričao da je u bolnici bio Lončarić, koji nije htio skinuti hrvatsku uniformu. Ubili su ga u bolnici. U vojarni je pitao jednoga majora smije li izvesti brata iz autobusa, no, ovaj mu to nije dopustio. Oko autobusa je bilo puno dobrovoljaca, mještana, bio je tu i Zorić, koji ga je pitao, što ne vodi brata kući. Rekao mu je, da major to ne dopušta, Zorić mu je pomogao da izvede brata iz autobusa. Optuženik je rekao da je dalje tražio Čupića, stoga je krenuo za autobusima. Išao je do «Veleprometa», gdje je saznao da su autobusi odvezeni na Ovčaru. Na Ovčaru je otišao kada je bio mrkli mrak. Otišao je autom, sa još tri osobe, za koje ne zna tko su. Po dolasku na Ovčaru, otišao je u hangar i pokušao naći Svetu Čupića. Na Ovčari se držao Zorića, jer se nije osjećao sigurnim. Pokušao je dozvati Čupića, no, nije ga našao. Vidio je stol, za kojim je sjedio Mirko Vojinović, zvan Čapalo, te optuženoga Miroslava Đankovića, koji je stajao kraj stola. U to vrijeme, njemu nepoznate osobe došle su po grupu zarobljenika. Izveli su 10 – 15 osoba na velika vrata. Optuženik kaže da je njemu to ličilo na dobro organiziran posao, gdje je svatko imao točno zaduženje što radi. Nakon sat vremena pokušao je izići iz hangara, no, nije uspio, jer mu nisu dopustili da izide. Optuženik tada nije vidio traktor. Rekao je, da je prišao Ružici Markobašić, poznavali su se od ranije. Htio joj je pomoći, no, tri osobe su mu rekly da ne smije ništa učiniti. Ružica Markobašić je bila s desne strane. Nakon 10 do 15 minuta izišao je iz hangara mokriti. Nakon što se vratio u hangar, 5 minuta poslije, Ružice Markobašić više nije bilo u hangaru. Nakon nekoga vremena došao je traktor, izvedena je grupa zarobljenika, u hangaru je ostalo 60 – 70 zarobljenika. On je htio ići za Zorićem, popeti se u kamion, no, nisu mu odmah dopustili. Čak je dobio i udarac. Zorić je inzistirao da ga pustes, tako je ušao u prikolicu, a izvana je netko zatvorio ceradu. Traktor je krenuo, a optuženik je mislio da ih vode ka «Veleprometu», jer je tako čuo, da se zarobljenici vode u «Velepromet». Kada je traktor stao, nakon 15 minuta, shvatio je da nisu mogli stići do «Veleprometa». Naređeno je da izidu van, nakon čega je izišao. Kad je izišao, vidio je o čemu je riječ. Tu je bila jama s nasipima sa strane, u jami je već bilo leševa. Oko jame je bilo 40 – 50 osoba. Dimenzije jame: širina 7 – 8 m, dubina je bila različita, jer je dno bilo koso, dužina joj je bila 9 – 10m. U streljačkom vodu je bilo 5 -6 osoba, ili 7 – 8 osoba. Stajao je na udaljenosti 2 – 3 m od zarobljenika. Zarobljenici su stajali okrenuti leđima streljačkom vodu. Stajali su na kosini. Dvije osobe su stajale sa strane i bile zadužene za odvlačenje leševa u dubinu jame, te bi se vraćali u streljački vod. Nakon treće grupe zarobljenika, koja je strijeljana, netko je rekao da je jedna osoba pobjegla iz prikolice. Nastala je potjera za tom osobom, pucanje. Optuženik je prešao na ugao jame, pogledao u Zorića, koji mu je pokazao da šuti. Dvije osobe, koje su vukle trupla, došli su do ugla jame, htjele su pobjeći, iskoristiti trenutak kada se pažnja većine prebacila na osobu, koja je pobjegla, no, osoba, koja je iskočila iz

jame, je odmah ubijena. Optuženik je čuo glas: "Gde se onaj ujak sakrio?" Osjetio je udarac u vrat, okrenuo se i vidio jednoga visokoga čovjeka iza njega, koji ga je uhvatio za ruku i odvuкао pred jamu, desno od sredine jame. Naredio mu je da puca u "svoje". Čuo je dva različita ženska glasa. Stajao je zadnji u streljačkom stroju, naredeno mu je da puca, ili će završiti sa bratom u jami. Imao je prislonjenu pušku na zatiljku. Optuženik je rekao da mu nije bilo dobro. Rekao je: "Pa, ne mogu pucati", jer puška nije htjela opaliti. Visoka osoba, koja je stajala iza njega, uzela je njegovu pušku, opalila je 2 metka u osobu ispred njega i vratila mu pušku. Sada je imao prislonjenu pušku na leđa. Optuženik je opalio jedan metak i čovjek ispred njega je pao. Čuo je glas svjedoka suradnika br. 2, da ga ostave na miru. S desne strane je čuo glas "Čapala" da ga ostave na miru. Mirko Vojinović mu je prišao i odveo ga.

Bila je mjesečina, on je više vidio od mjesečine nego od farova dvaju vozila, koja su bila tu parkirana. Kad su ubijeni svi zarobljenici, koji su dovezeni u prikolici, traktor se okrenuo i krenuo nazad. I optuženik je želio poći, no, jedna žena, Dragica, nije mu dopustila. Kod jame je ostalo 30 ljudi, od onih koje je tu zatekao kad je došao. Ostali su otišli traktorom i automobilima. Nakon pola sata došao je traktor, u prikolici je bilo manje ljudi. Ponovo su se čuli pucnjevi, no optuženik nije više gledao što se događa. Rekao je da se kune, u one koji su mu najmiliji, da govori istinu, da mu je žao što nije u ovom postupku saslušan kao svjedok, jer bi isti ovaj iskaz ponovio. Optuženik je rekao da na jami nije vidio nikakav bager. Svi su otišli, ostala su 3 – 4 čovjeka, koji su mu nepoznati, te Dragica, koja mu je rekla: "Idi na rupu i proveri da li ima još živih". Optuženik je rekao da je hodao između leševa, kada se naglo ispred njega podigla jedna od žrtava, nakon čega se on ukočio, šokirao, povukao se nazad. Čuo je da su pucali u toga čovjeka. Od toga trenutka više se ne sjeća, ne zna, niti kako se vratio pred hangar, niti sa kim je išao nazad. Ispred hangara je bilo 50 – 60 ljudi, među kojima Zvonko Vulić i njegov otac Ivan Vulić, Čaleta, Bodrozić Ante, Križan Ivica ili Drago i Lojdl Tomislav, kojega nema niti na jednom spisku žrtava. Nakon toga se sa onom trojicom, sa kojima je došao na Ovčaru, automobilom vratio u Vukovar. Bratu je ispričao što se dogodilo.

Predsjednik Vijeća pitao je optuženika, gdje je bio Zorić, nakon što je on, kod jame, dobio udarac u predio vrata? Optuženik je rekao da ne zna, više ga nije vidio. Na daljnje pitanje, da li je u hangaru, za stolom, netko pravio kakav popis, optuženik je rekao da je došao kasno, negdje oko 22,00 sata, više popis nije rađen. Na pitanje, koga je od njemu poznatih osoba vidio kod jame, optuženik je rekao da zna samo Zorića, da je poslije čuo, da je osoba, koja je iskočila iz prikolice Pero, koji je danas živ. Kod jame je vidio Mirka Vojinovića, zvanog "Čapalo", čuo je svjedoka suradnika br. 2, Dragicu i osobu, po imenu Topola, koja ga je udarila i držala pušku uperenu u njega. Na Ovčari i na Grabovu proveo je ukupno tri sata. Na pitanje, tko su bile osobe koje su izvodile i strijeljale zarobljenike, kakvo su naoružanje i odjela imale, optuženik je rekao da su to bili rezervisti i dobrovoljci, nikoga od oficira, niti vojnih policajaca nije vidio, nije vidio vojna vozila. Predsjednik Vijeća predočio je optuženiku da je današnja obrana bitno drugačija od one koju je dao 10. ožujka 2004. godine. Pitao ga je, koja je izjava točna? Optuženik je rekao da tada nije smio sve reći, rekavši da se bojao da će mu ubiti djecu. Predsjednik Vijeća predočio je optuženiku da on, do danas, nikad nije rekao da je bilo pritisaka na njega, na što je optuženik rekao da je bilo pritisaka. Očito ga je netko vidio na Ovčari, a tu osobu je on vidio, stoga mu je prijela. Na pitanje, da li je imao problema

psihičke naravi, optuženik je rekao da nije, da je razmišljao o tome, da živi 14 godina u paklu zbog toga događaja. Pričao je o tome bivšoj supruzi, a i sadašnjoj. Sada mu je lakše, jer je rekao istinu. Na pitanje, tko su, osim Dragice, bile žene koje je čuo ili vidi, optuženik je odgovorio da ih on ne poznaje. Predsjednik Vijeća predočio je optuženiku iskaz svjedoka suradnika br. 2, koji je rekao da je optuženik bio s njim u streljačkom stroju, da su tu bili i Dašić, Sića, Cigan Pero i Cigan Slavko, Topola. (?? Zasebna osoba ili nadimak predhodne? Ako je zasebna, treba staviti veznik «te») Optuženik je rekao da se ne sjeća tko su oni što su stajali u stroju, no, za Topolu je rekao da je bio iza njega s uperenom puškom u njega. Rekao je, da zarobljenici nisu bili vezani jedni za druge. Na pitanje je li vidio da optuženi Milojević, zvani "Kinez", u jami ubija žrtve, koje su pokazivale znakove života, optuženik je rekao da on to nije vidio, da optuženoga Šošića nikada ranije nije vidio, da ga je vidio prvi put u pritvoru, da kod jame nije vidio svjedoka suradnika br. 1, da ga ne poznaje. Predsjednik Vijeća predočio je optuženiku tvrdnju svjedoka suradnika br. 2, da je Ružica Markobašić ustrijeljena među posljednjima, pa ga je pitao da li ju je vidio u grupi od 10-tak zarobljenika, koji su zadnji ostali u hangaru. Optuženik je rekao da nije vidio Ružicu, da mu je puno prihvatljivija priča svjedoka suradnika br. 1. Kada se vratio, pred hangarom nije bilo strijeljanja, nije vidio iskopanu jamu, ispred hangara nije bilo leševa.

Optuženik je predao jednu novinsku fotografiju, na kojoj se vidi optuženi Vujanović, jedna visoka osoba u vojničkoj uniformi, sa šljemom, okrenuta u profil, s bradom, za koga tvrdi da je to Topola. Predsjednik Vijeća pitao je optuženika prepoznaje li još koga na toj slici. Posebno ga je pitao za osobu, koja je imala na glavi ličku ili crnogorsku kapu. Optuženik je rekao da ih ne poznaje.

Na pitanje Predsjednika Vijeća kako je pucao u zarobljenike, optuženik je odgovorio da je on ispalio samo jedan metak iz automatske puške M-70. Svi su bili naoružani automatskim puškama, pucali su pojedinačnom paljbom. Čuo je, da se događalo, da se u žrtve, ako bi pokazivale znakove života, u njih bilo pucalo još jednom.

Na pitanje punomoćnika oštećenih, odvjetnika Dragoljuba Todorovića, da li je zemlja oko jame bila svježije iskopana, ili je iskopana ranije, optuženik je odgovorio kako je vidio da je zemlja bila ugažena, da je tlo bilo tvrdo, vidio je da su hodali po tome.

Branitelj, odvjetnik Petrušić, stavio je prigovor na postavljanje pitanja zastupnice žrtava, Nataše Kandić, prigovarajući da je gđa Kandić posjetila optuženika u pritvoru, sa njim razgovarala. Prigovorio je da se radi o različitim interesima, jer zastupnica zastupa žrtve. Stoga se protivio mogućnosti da zastupnica ispituje optuženika.

Predsjednik Vijeća rekao je da je optuženik tražio da ga u pritvoru posjeti Nataša Kandić, nakon što se savjetovao sa svojim braniteljem, te ne vidi procesne zapreke za postavljanje pitanja zastupnice Kandić.

Branitelj optuženika, odvjetnik Vukotić, pojasnio je da je posjeta gđe Kandić optuženiku bila vezana isključivo za optuženikovu djecu.

Zastupnica oštećenih, Nataša Kandić, pitala je optuženika da li zna tko je Zoran Stamatović, na što je ovaj odgovorio da ga je vidio u sudnici, ali da ga inače ne poznaje. Na pitanje, da li ga je vidio na Ovčari, optuženik je rekao da ga nije vidio. Na pitanje, da li zna za postojanje drugih masovnih grobnica, optuženik je rekao da ih on nije vidio, no da je čuo da postoji jedna grobnica u blizini stadiona u Negoslavcima, da su tu ubijeni ljudi iz šestog autobusa, koji je otišao iz vojarnje. Na pitanje da li mu se sada prijeti, da li

je pod pritiskom, s obzirom da vrlo obazrivo iznosi svoju današnju obranu, optuženik je rekao da je, od kako je u pritvoru, bilo posrednih prijetnji, ne direktno njemu već obitelji. Djecu nije vidio godinu dana i to povezuje s prijetnjama, jer supruga bi mu sigurno došla u posjetu. Osim toga, u pošti je bilo poruka s prijetnjama. Tvrdi da mu je to "smjestio" izvjesni Dimitrijević".

Na pitanje branitelja, odvjetnika Vukotića, da li su prijetnje i danas prisutne, optuženik je rekao da, od kako je u pritvoru, ima informacije o prijetnjama. Brat mu je u Borovu pretučen, nisu mu dopustili svjedočiti u ovom postupku. Branitelj je rekao da i sam ima česte pozive s pozivnih brojeva 022, 023, 024, što dovodi u vezu s njegovom obranom optuženika. Stoga vjeruje da njegov branjenik govori "suštu istinu". Branitelj je rekao da mu je optuženikova supruga rekla da je stalno netko naziva i prijeti.

Branitelj, odvjetnik Štrbac, pitao je optuženika po čijoj zapovijedi je odlazio u «Velepromet»? Optuženik je rekao da mu to nitko nije naredio, odlazio je samoinicijativno, tražio je brata. Na pitanje, je li netko u hangaru, ili kod jame, spominjao pripadnike jedinice "Leve supoderice", optuženik je rekao da on to nije čuo. Optuženoga Lančuzanina je zadnji put vidio 15. studenoga 1991. godine, a optuženoga Milojevića 17. studenoga 1991. godine.

Optuženi Đanković je rekao da nema pitanja za optuženika, samo komentar, da su mjesto i vrijeme, koje je naveo optuženik, kao ono kada ga je vidio, točni, no, da je on otišao sa Ovcare u trenutku kada su u hangaru bili svi zarobljenici. Pozvao je i ostale koji su nešto učinili, da iziđu i kao optuženi Atanasijević priznaju. Pojasnio je, vezano za prikazanu fotografiju, da je, osim njega, bilo osoba, koje su nosile ličku kapu.

Optuženik je na kraju rekao da se želi ispričati žrtvama rata i sa jedne i sa druge strane, te da je i on žrtva. Želi samo da ostave na miru na miru njega, djecu i njegova brata.

16. studenoga 2005. godine

U tijeku je dokazni postupak.

Predsjednik Vijeća izvijestio je branitelje, odvjetnike Đurđevića i Jelušića, da je Sud primio brzojav od Snežane Josifović, kojim je ponovila da ne posjeduje medicinsku dokumentaciju pokojnoga supruga Milana Josifovića.

Vijeće je rješenjem odredilo neuropsihijatrijsko vještačenje optuženog Ivana Atanasijevića, po vještacima KPD-a Beograd. Predsjednik Vijeća pojasnio je da je vještačenje potrebno, s obzirom da je optuženik, jučer, promijenio svoju obranu u odnosu na obranu, koju je iznio 10. ožujka 2004. godine, te je potrebno utvrditi njegovu ubrojivost.

Vijeće je rješenjem odbilo prijedlog više branitelja da se iz spisa ovog predmeta izdvoji zapisnik o izjavi, koju je opt. Jovica Perić dao pred radnicima UBPOK-a (Ured za borbu protiv organiziranog kriminala), 18. travnja 2003. godine.

Rješenjem je odlučeno da će se izvesti sljedeći dokazi, čitanjem slijedećih dokumenata:

- zapisnik o izjavi Perić Jovice, od 18. travnja 2003. godine

- presuda Županijskog suda u Osijeku br. K-1/94, od 5. prosinca 1997. godine
- presuda Županijskog suda u Vukovaru, br. K-27/02
- presuda Vrhovnog suda RH-a
- ratni dnevnik Gardijske brigade JNA
- ratni dnevnik i taktičko-operativni dnevnik 80. mehanizirane kragujevačke brigade
  - izvještaj Astronomske opservatorije Beograd, od 9. siječnja 1998. godine
  - naredba komande Operativne grupe "Jug", br. 427-1, od 19. studenoga 1991. godine
  - naredba komande Operativne grupe "Jug", br. 464-1, od 21. studenoga 1991. godine
  - naredba komande 80. motorizirane kragujevačke brigade, br. 32-1, od 20. studenoga 1991. godine
  - naredba komande I vojne oblasti br. 1614-82/81, od 18. studenoga 1991. godine
  - naredba komande I vojne oblasti br. 457-1, od 20. studenoga 1991. godine

Predsjednik Vijeća rekao je da je Vijeće pročitao izvještaj Astronomske opservatorije Beograd, koje se odnosi na dužinu dana, vrijeme izlaska i zalaska sunca, nad mjestom Grabovom, za dane 19., 20. i 21. studenoga 1991. godine.

Potom je rekao da je Vijeće pročitao presudu Županijskog suda u Osijeku, br. K-1/94, od 5. prosinca 1997. godine, kojom je optuženi Ivica Vuletić optužen i osuđen zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, bolesnika i ranjenika i ratnih zarobljenika, za više kaznenih djela počinjenih u Vukovaru. Posebno je naglasio točku "c", u kojoj stoji da je dana 20. studenoga 1991. godine, u šumi kod Vukovara, optuženik, zajedno sa još nekoliko nabrojanih osoba, od kojih niti jedna osoba nije optuženik u kaznenom postupku, koji se vodi pred Vijećem za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu, u 4 do 5 navrata, s 4 kamiona, u kojima su bili civili, pripadnici ZNG-a i hrvatske policije, 350 osoba, strijeljao te osobe i bacio ih u već pripremljenu jamu, a sam da ih je ubio 50 osoba. (Sadržaj ove točke «c» optužnice treba precizirati, jer nije jasna veza optuženikove krivnje i 350 pogubljenih s 4 kamiona). U obrazloženju citirane presude navedeno je da su toga dana strijeljane 4 grupe od 250 – 300 osoba, na jednoj cesti, na pravcu Vukovar – Osijek, u vremenu od 9,00 do 15,00 sati. Iz navedenoga je Vijeće zaključilo da se ne radi o istom kazneno- pravnom događaju, na što je ukazivao branitelj, odvjetnik Štrbac.

Odvjetnik Štrbac je ustvrdio da se citirana presuda ne temelji na stvarnim događajima, jer nigdje nema podataka da se tako nešto dogodilo u Vukovaru, te da Vijeće nije obratilo pažnju na točku "b", u kojoj se spominje "rupa", te bolnica i zarobljenici od tamo.

Predsjednik Vijeća je rekao da je Vijeće pročitao cjelokupnu presudu, te da je našlo podataka pod točkom "b", da je optuženiku stavljeno na teret da je osobe iz bolnice, koje su nađene u podrumu, tamo i ubijao, te da se i iz toga vidi da se ne radi o istom slučaju. Upoznao je nazočne s činjenicom da je optuženik osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 godina, da se nalazi na izdržavanju kazne, da je presuda dva puta ukidana po Vrhovnom sudu RH-a, te da je sada pravomoćna. Razmišljao je da pozove optuženoga Vuletića kao svjedoka u ovom postupku, no, da je to suvišno, s obzirom da je optuženik izvršenje djela priznao, a potom porekao,

tvrdeći da je u Vukovaru bio do 29. rujna 1991. godine. Ta njegova tvrdnja nalazi se i u osuđujućoj presudi, pa je sada teško očekivati da bi, kao svjedok u ovom postupku, nešto drugo rekao i priznao da je bio u Vukovaru.

Branitelj je prigovorio da se o istom događaju vodi ili se vodio postupak pred tri suda, u RH-a, u SiCG-u i u Hagu, te da će povijesne istine morati biti utvrđene, te da će netko za to morati odgovarati.

Predsjednik Vijeća rekao je da je Vijeće pročitalo presudu Županijskog suda u Vukovaru, br. K-27/02, kojom su optuženi Stanko Vujanović, Darko Fot, Milan Crevar i drugi proglašeni krivima i osuđeni za djela vezana za «Velepromet». Presuda je ukinuta po Vrhovnom sudu RH-a. Iz presude je Vijeće zaključilo, da se niti ova presuda ne odnosi na kazneno djelo, za koje se sudi pred ovim Vijećem.

Za ratne dnevnik Gardijske brigade i 80. motorizirane kragujevačke brigade, kao i za taktičko-operativni dnevnik 80. motorizirane kragujevačke brigade, Predsjednik Vijeća je predložio da se sada ne čitaju, s čime su se stranke u ovom postupku složile, jer su dijelovi ovih spisa, koji se odnose na kritično vrijeme, čitani tijekom ispitivanja pojedinih svjedoka, te su razjašnjene i utvrđene činjenice.

Predsjednik Vijeća pojasnio je, vezano za zapisnik o izjavi optuženoga Jovice Perića, od 18. travnja 2003. godine, da je Vijeće o tome detaljno raspravljalo. Imalo je u vidu sudsku praksu kao izvor prava, vezano za zapisnik sastavljan pred radnicima UBPOK-a, te ono misli da je zapisnik sastavljen sukladno odredbama ZKP-a. Pozvao se na stav Vrhovnoga suda Srbije, prema kojemu je optuženik bio upoznat sa svim svojim pravima i obvezama, bez obzira je li mu, kao osumnjičeniku, rečeno, da se ono što kaže, u kasnijem postupku, može koristiti protiv njega. Nadalje, rekao je da ne stoje prigovori obrane da njemu, kao osumnjičeniku, nije predložena osnova sumnje protiv njega, kao i dokazi. Predsjednik Vijeća pojasnio je stav Vijeća, da to nije točno, da je optuženi Perić pozivan u policiju radi davanja obavijesti, da postoje i druge obavijesti, od građana, što je regularan policijski postupak. Optuženik je sam govorio o svojim aktivnostima, saslušan je kao osumnjičenik, priznao je izvršenje djela, i to u prisutnosti svoga branitelja, radnika policije, te tužitelja. Osim toga, navodio je osobe, za koje policija sigurno ne zna da ih on poznaje, tako npr. naveo je ime Sande Grejza, rođene Marušić, kao ime svoje školske kolegice i njezinoga supruga Milana Grejzu, koji se vodi na listi odvedenih i nestalih osoba, no, njegovi posmrtni ostaci nisu nađeni u masovnoj grobnici na Grabovu. Vijeće je ocijenilo da naknadne tvrdnje optuženika, da on nije ništa govorio policiji, već da su oni sami pisali iskaz, te su ga pitali, a on da je samo klimao glavom, nisu točne. Predsjednik Vijeća pročitao je zapisnik s izjavom optuženika, gdje je navedeno da je rekao, da se u Vukovar vratio 15. ili 16. studenoga 1991. godine, da nije sudjelovao u ratu. Nakon povratka upućen je na «Velepromet», da zaduži oružje. Nakon njegova povratka, umjesto smijenjenog Jakšića, na čelo TO-a Vukovar, za zapovjednika je postavljen optuženi Vujović, a za njegova zamjenika optuženi Vujanović. Na Ovčaru je otišao tražeći Zlatka Šutkovića. Tamo je stigao između 17,00 i 18,00 sati. Ispred hangara je vidio optuženoga Vujovića i njegovog čuvara, kojega su zvali "Đavo", optuženoga Vujanovića, optuženoga Đankovića, optuženoga Lančuzanina, osobu imenom

"Štuka" ili "Šljuka". Ispred hangara je bilo vojnika U hangaru su bili ljudi dovezeni iz bolnice, rekao je da je bilo 200 muškaraca. Vidio je Zlatka Blaževića, Križana, koji je bio pretučen, Željka Dunjaka, Antu Bodrožića. Vidio je Štuku da je izveo jednog zarobljenika iz hangara, čuo je pucanj, te se nakon toga Štuka vratio sam. Vidio je jednu ženu, koja je raspravljala s optuženim Vujovićem. Za stolom, u hangaru, je sjedio jedan oficir JNA, popisivao je zarobljenike. Rekao je da je vidio traktor, da je nakon pola sata došao jedan pripadnik JNA, te tražio da svi pripadnici TO-a iziđu iz hangara. Dva vojnika su stajala na ulazu u hangar, nisu dopuštala ulazak unutra. Teritorijalci su ispred hangara razgovarali sa optuženim Vujovićem i optuženim Vujanovićem. Nakon toga, naglo se JNA povukla, potom je došao traktor i počelo je odvođenje zarobljenika. Kad je u prikolicu ušlo prvih 34. zarobljenika, prikolica je zatvorena. Njemu su optuženi Vujović i optuženi Vujanović rekli da ide kombijem za traktorom. Kombi je vozio Bakić. Naređeno mu je da, on i ostali iz kombija, paze da netko ne pobjegne. Kombi se zaglavio, a traktor je već otišao naprijed prtenim putom, kada je naglo skrenuo lijevo. Krenuli su pješke za traktorom, čuli su pucnjeve. Vidio je iskopanu jamu, dimenzija 10x4-5 m, otkope na jednoj strani, u jami je već bilo dosta leševa. Pored traktora je vidio Mirka Vojinovića, zvanog "Čapalo", Atanasijevića, Milana Vojinovića, zvanog "Medonja". Zarobljenici su bili postrojivani ispred jame, u koju su padali nakon što bi se pucalo u njih. Jedna osoba, visine 170 centimetara, prilazila je leševima i pucala u one, koji su davali znakove života. Ta mu je osoba prišla i rekla mu da mora pucati u zarobljenike. Bio je drugi(?) ili (?)treći u stroju, "Čapalo" je stajao do njega. Rekao je da je ispalio jedan hitac prema zarobljenicima, koji su pali u jamu. Pucali su i Atanasijević i "Medonja". Nakon toga su krenuli nazad. Osoba, koja je pucala u žrtve, koje su davale znakove života, rekao im je da prenesu poruku optuženomu Vujoviću i optuženomu Vujanoviću da im ponestaje municije. Kad su stigli do hangara prenijeli su poruku, na što su Vujović i Vujanović rekli da će poslati municiju. U hangaru su vidjeli još 10-ak zarobljenika, radilo se o zapovjednicima ZNG-a i policije. Vidio je Milana Grejzu. Vidio je optuženoga Vujovića, optuženoga Vujanovića, "Đavola", Peru Cigana, Štuku, da su iza hangara pucali u grupu od 10-ak posljednjih zarobljenika. Zarobljenici su pali u iskopani jarak.

Branitelj, odvjetnik Jevrić, rekao je da je sačekao da se pročita zapisnik, iako je već ranije ulagao prigovor na izvođenje ovoga dokaza. Rekao je da ga je razočaralo Vijeće, da se poziva na praksu Vrhovnog suda Srbije, umjesto da je iznad toga Suda. Rekao je da je Vijeće napravilo historijski katastrofalnu pogrešku, jer da bi netko kao osumnjičenik dao svoju izjavu pred radnicima policije, mora biti izričito pitan želi li dati izjavu ili ne. Ne predmijeva se njegova suglasnost, ona mora biti izričito rečena U suprotnom čini se proceduralna greška. Rekao je da je Vijeće propustilo utvrditi da je izjava iz pročitanoog zapisnika sastavljena na osnovu izjava nekoliko ljudi, da je uklopljena, da optuženi ne poznaje Štuku, da je taj pojam "Štuka", prvi koristio Aleksandar Vasiljević pred istražiteljima iz Haaga, a da je izjava uzeta u vrijeme akcije "Sablja", koja je naknadno proglašena protuustavnom.

Predsjednik Vijeća rekao je da će ove prigovore branitelja shvatiti kao komentar, te primjedbe na način izvođenja dokaza. Rekao je da zakonski nema zabrana da policija

i tužiteljstvo uzimaju izjave od građana. On smatra da je zapisnik sačinjen sukladno odredbama ZKP-a. Rekao je da ne sumnja, da je branitelj provjerio postoji li odvjetnik Veljković, upisan u Odvjetničku komoru Beograd, te da je imao razloga sigurno bi predložio toga odvjetnika za svjedoka.

Branitelj, odvjetnik Jevrić, je rekao da je provjerio: odvjetnik Veljković nije na listi odvjetnika, koji rade po službenoj dužnosti, te da mu nije padalo na pamet da ga zove za svjedoka, koji će reći je li nešto rađeno po zakonu ili ne, ponavljajući o presumpciji et de iure.

Predsjednik Vijeća pozvao je optuženoga Jovicu Perića da se očituje o pročitanoj dokazi, i eventualno ga komentira, ako želi.

Optuženi Miroljub Vujović tražio je riječ, te je u obraćanju Sudu rekao da zbog pogrešnih smjernica mora reći nešto o ovom zapisniku. Rekao je da je zapisnik pisan kompjuterom, da optuženi Vojinović "Medonja" ne poznaje Perića, da je Atanasijević u svom jučerašnjem iskazu rekao da ne poznaje Perića.

Predsjednik Vijeća rekao je optuženiku da ove primjedbe ostavi za završnu riječ, da sada za to nije niti mjesto, niti vrijeme.

Nakon toga optuženi Vujović, uz bacanje papira, te plač, jer da ga je s galerije gledala majka jedne od žrtava, pravi nered. Predsjednik vijeća upozorio ga je da se smiri, da sada ima opomenu, te da pripazi na ponašanje, kako Vijeće ne bi poduzelo zakonske mjere protiv njega.

Optuženi Jovica Perić je rekao da ostaje kod svoje obrane iz istrage i ovoga postupka. Tvrdio je da ne poznaje Medonju, Iku, Štuku, sve mu je napakovano. Tvrdio je da ga nitko nije poučio da ima pravo pročitati zapisnik, a da je, nakon što je o tome poučen, čitao detaljno zapisnik.

Optuženi Milan Vojinović, zvani "Medonja", tražio je suočenje sa optuženim Jovicom Perićem, da mu optuženi Perić kaže gdje je on to njega vidio. Rekao je da poznaje Jovicine roditelje, ali da Jovicu ne poznaje. Predsjednik Vijeća odbio je ovaj zahtjev, objašnjavajući optuženomu Vojinoviću da vjerojatno nije shvatio tijek dosadašnjeg postupka, te izjave optuženoga Perića, koji je u istrazi i obrani iznio drugačiju priču od one u zapisniku, koji je pročitao, te da je tvrdio i tvrdi da ga ne poznaje.

Predsjednik Vijeća pitao je stranke u postupku ima li potrebe, s obzirom da su svima dostavljene kopije naredbi, koje se navode kao dokazi, da se one čitaju. Ako bi se čitale mora isključiti javnost. Svi su se složili da se naredbe ne trebaju čitati u sudnici.

Predsjednik Vijeća rekao je da se, zbog vještačenja optuženoga Atanasijevića, glavna rasprava prekida do 23. studenoga 2005. godine. Rješenjem su određeni sljedeći termini za dane rasprave: 23. studenoga 2005. godine, s početkom u 9,30 sati; 24. studenoga 2005. godine, s početkom u 10,30 sati, te 25. studenoga 2005. godine, s početkom u 9,30 sati.

Rješenjem je određeno da će se u prosincu 2005. održati rasprava od 5. do 9.

Zapažanje monitora

a) proces

Branitelji su, posebice 16. studenoga 2005. godine, često upozoravali na proceduralne, te na «historijske» pogreške Vijeća, te prigovarali načinu izvođenja dokaza čitanjem presuda županijskih sudova u Osijeku i Vukovaru, te zapisnika o izjavi optuženoga Perića, od 18. travnja 2003. godine. 15. studenoga 2005. godine, branitelj Petrušić, osporio je pravo zastupnici žrtava da postavlja pitanja optuženomu Atanasijeviću, pozivajući se na sukob interesa, stoga što je zastupnica posjetila optuženika u pritvoru, razgovarala sa njim, te bi mogla imati saznanja, koja su, s obzirom na njezinu ulogu zastupnice žrtava, u koliziji s interesom optuženika. Predsjednik Vijeća obrazlagao je svaku odluku Vijeća. Tako je pojasnio stav Vrhovnoga suda Srbije, glede ispitivanja osumnjičenika pred radnicima UBPOK-a, te odluku Vijeća da ne prihvati navode optuženoga Perića, da je zapisnik nevaljan. Obrazložio je svoju odluku, da dopusti zastupnici žrtava da ispita optuženoga Atanasijevića, objašnjavajući da je upravo optuženik, koji ima svoga branitelja, sa kojim se mogao savjetovati, izričito tražio da ga posjeti Nataša Kandić u pritvoru. Predsjednik Vijeća je rekao da on ne zna sadržaj njihova razgovora, dodajući da optuženik u svakom trenutku može uskratiti odgovor na pitanje zastupnice. Postupak je u završnoj fazi, približava se i istjecanje roka od dvije godine pritvora optuženima.

c) utvrđivanje činjenica

Priznanje optuženoga Ivana Atanasijevića, iako na samom kraju suđenja, doprinosi potpunijem utvrđivanju istine. Vijeće će ocijeniti ovo priznanje i okolnosti pod kojim je optuženik izvršio strijeljanje, kakvima ih je opisao (prisila).

24. studenoga 2005. godine

Početak rasprave odgođen je za 12,00 sati, što je Predsjednik vijeća obrazložio tehničkim razlozima. Naime, za današnji dan predviđeno je da će se kao dokaz prikazati dio emisije, koju je snimila Radio televizija Srbije 1991. godine. No, kako je Sud dobio emisiju na mediju, koji se u režiji Suda ne može koristiti, potrebno je presnimiti, što zahtijeva vrijeme.

U zakazano vrijeme započeo je nastavak dokaznog postupka. Vijeće je donijelo rješenje da se kao dokaz prikaže kopija informativne emisije RTS "Dnevnikov dodatak", od 19. studenoga 1991. godine; dio "Specijalne emisije" prikazane na RTS dana 20. studenoga 1991. godine. Materijal je pribavljen od RTS dana 24. studenoga 2002. godine, izrađen je u formatu «beta» kazete a kao dokaz je priključen sudskom spisu. Ovaj dokaz izvodi se temeljem prijedloga branitelja Rajka Jejušića.

Kopija informativne emisije RTS "Dnevnikov dodatak", od 19. studenoga 1991. godine prikazuje film o zarobljenim pripadnicima ZNG, tzv. "mitnička grupa", zatočenima na poljoprivrednom dobru Ovčara, dana 19. studenoga 1991. godine, kada su se i predali.

Predsjednik vijeća rekao je da se ovaj dokaz očito ne odnosi na predmet ovoga postupka, jer se radi o snimku, na kome se vidi datum snimanja, odnosi se na dan 19. studenoga 1991. godinu, prikazan je toga dana navečer na RTS, a snimljen je toga dana ujutro.

Prikazane su dvije fotografije. Na jednoj je slika kapetana Radića, a na drugoj kapetan Radić i opt. Milojević.

Opt. Milojević je komentirao ovu fotografiju, naglasivši da se na fotografiji vidi kakvu je uniformu nosio, kakvu je oznaku imao na šljemu, što je sve suprotno opisu, koji je o njemu dao svjedok Jovan Dulović.

Drugi dokaz, "Specijalna emisija" ima oznaku "RTB 12,27 sati", prikazuje razgovor majora Veselina Šljivančanina s g. Nikolasom Borsingerom iz Međunarodnog crvenog križa. Na snimci piše "Vukovar, 20.11.1991. godina". Prikazana je scena kada major Šljivančanin tjera predstavnika Međunarodnog crvenog križa, ne dopušta mu preuzimanje evakuacije bolnice. Na snimci se vidi evakuacija civila iz Bolnice dana 20. studenoga 1991. godine, evakuacija bolesnika i ranjenika. Prikazan je intervju, koji je novinarima u Vukovaru, dao g. Borsinger, u kome je pričao o dogovoru hrvatske Vlade i generala Rašete, od 19. studenoga 1991. godine, po kome je evakuaciju Bolnice trebao osigurati Međunarodni crveni križ, dogovoreno je koje kategorije osoba mogu biti u Bolnici, te je dogovoreno da je strogo zabranjeno unošenje bilo kakvog oružja u Bolnicu. No, rekao je da je spriječen od predstavnika JNA da uđe u Bolnicu, te ne može obaviti svoj posao. Prikazan je i intervju majora Šljivančanina, koji je govorio o ulozi JNA, spašavanju i evakuaciji ranjenika, civila, trudu da se međunarodnim organizacijama osiguraju uvjeti za rad. Optužio je Međunarodni crveni križ da kontrolira jedinice JNA, te da MCK nije pomogao oko evakuacije 10 000 građana Vukovara.

Predsjednik vijeća rekao je da je ovaj dokaz izveo na traženje branitelja Kalanja, da ga je detaljno pregledao, no, da uz majora Šljivančanina nije vidio niti opt. Lančuzanina, a niti opt. Milojevića.

Opt. Lančuzanin je rekao da se ne radi o istom snimku, insistirao je da snimak treba biti od 19. studenoga 1991. godine, a ne od 20. studenoga 1991. godine.

Punomoćnik oštećenih, odvjetnik Danilović rekao je da je bio skeptičan u pogledu prikazivanja tih dijelova emisija, no, da su na snimku "Specijalne emisije" prikazane dvije vrlo važne osobe, visoko pozicionirane u to vrijeme, koje daju jednu novu sliku cijelog događaja. Naime, rekao je da se vidi Momir Gavrilovać, tada potpukovnik Državne bezbednosti, pridodan Arkanu, te Pavković, koji je bio šef kabineta ministra obrane generala Kadijevića. Rekao je da se iz toga vidi da su oni poslani u Vukovar pratiti razaranje grada. Rekao je da se na snimci vidi Jovan Dulović, novinar, koji je bio svjedok u ovom postupku, iz čega se jasno da zaključiti da je čovjek bio u to vrijeme u Vukovaru, te da je vidio i čuo ono o čemu je svjedočio tijekom ovog postupka. Rekao je da je važno još nešto utvrditi, a to su činjenice da su sve osobe, koje je nabrojao, dakle Gavrilović, Pavković, Šljivančanin, ... bili u uniformama JNA i DB Srbije.

Opt. Vujović je rekao da je od cijele snimke jedino prepoznao Vukovar. Rekao je da od osoba na snimci ne poznaje niti jednu od njih. Rekao je da je evakuacija Bolnice počela 19. studenoga, a ne kako se tvrdi u ovom postupku 20. studenoga 1991. godine.

Vijeće je rješenjem odbilo dokazni prijedlog branitelja, odvjetnika Beljanskog za vještačenje statusa i uloge dobrovoljačke jedinice, pretpočinjene 80. motorizirane jedinice, dopunsko saslušanje svjedoka suradnika br. 2 za opt. Šošića. Vijeće je rješenjem odbilo dokazni prijedlog branitelja, odvjetnika Štrbca za salušanjem svjedoka suradnika nakon priznanja opt. Atanasijevića.

Predsjednik vijeća ukratko je pojasnio razloge odbijanja.

Vijeće je donijelo rješenje, kojim je određeno čitanje spiska Glavnog stožera saniteta RH, od 28. svibnja 1993. godine, koji sadrži podatke o stradalima i zarobljenima s područja Vukovara, u periodu od 1991. godine do 1993. godine.

Branitelj, odvjetnik Zaklan rekao je da su branitelji izvršili uvid u spis iz istrage, te su utvrdili da u njemu nema rješenja o postavljanju branitelja po službenoj dužnosti, niti potpisane punomoći za punomoćnika, a što bi se sve odnosilo na odvjetnika Veljkovića, koji je, navodno bio punomoćnik opt. Jovice Perića u istražnom postupku. Stoga je predložio da se zapisnik o saslušanju opt. Perića izdvoji, jer je nezakonit.

Branitelj, odvjetnik Beljanski, pridružio se ovom prijedlogu branitelja Zaklana.

Branitelj, odvjetnik Jelušić predložio je Vijeću da izvrši uvid u transkripte o saslušanju svjedoka suradnika u postupku, koji se vodi protiv opt. Saše Radaka, zvanog Cetinje. Također je predložio da se izvrši uvid u putovnicu na ime opt. Miroslava Đankovića, koju je priložio u originalu i u kopiji, te u nalaz Komisije liječnika na ime opt. Vuje Zlatara.

Branitelj, odvjetnik Štrbac predložio je da Vijeće zatraži snimke od Politike i Zastava filma, o kojima je govorio opt. Lančuzanin.

Opt. Vujović je predložio da se od UBPOK-a zatraži obrazloženje njegova uhićenja, koje je izvršeno za vrijeme izvanrednog stanja, te da se pregleda snimak pada Milovog brda dana 14. studenoga 1991. godine.

Zamjenik Tužitelja za ratne zločine rekao je da se protivi svim prijedlozima, smatra da je činjenično stanje dovoljno utvrđeno, te da su svi predloženi dokazi usmjereni na odugovlačenje ovoga postupka.

Nakon pauze Vijeće je donijelo rješenje kojim se usvaja prijedlog da se pročita nalaz i mišljenje Komisije, br. 38. od 27. siječnja 1993. godine, na ime Vuje Zlatar, da se izvrši uvid u putovnicu br. 06972852, na ime Miroslav Đanković. Vijeće je rješenjem odbilo ostale prijedloge, uz obrazloženje da je činjenično stanje dovoljno utvrđeno.

Predsjednik vijeća pojasnio je da je prigovor o nepostojanju punomoći ili rješenja za opt. Jovicu Perića, već ranije Vijeće odbilo, no, da će još jednom ponoviti da u praksi, uz zapisnike o saslušanju osumnjičenih, ne prilaže se niti rješenje, a niti punomoć. Da je u zapisniku evidentirano da je nazočan branitelj uz osumnjičenika Jovicu Perića.

Nadalje, pojasnio je da tanskripte o saslušanju svjedoka suradnika na postupku protiv opt. Radaka, kao i sve druge transkripte, mogu dobiti svi zainteresirani, koji to traže, te nema potrebe izvoditi dokaz čitanjem toga transkripta sada.

Rekao je da je uložio napor, dana 23. studenoga 2005. godine, poslije podne, pregledao je u arhivi RTS puno materijala, koje se odnose na Vukovar 19, 20. i 21. studenoga 1991. godine. Da je izdvojio ono što je prikazano danas. Ako netko smatra da postoje još neki snimci, neka ih priloži, Vijeće smatra da je prikazano ono što su branitelji tražili.

Zamjenik Tužitelja za ratne zločine precizirao je optužnicu, na način da je u popisu žrtava ispravio ime žrtve Omerović Džemala Mufat, te je specificirao da se optužnicom optužuju optuženici za izvršenje kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, sukladno čl. 144. KZ SRJ, a ne kako je do tada pitalo.

Predsjednik vijeća pojasnio je optuženicima ove izmjene i specifikaciju optužnice.

Kako niti jedna strana više nije imala novih dokaznih prijedloga, Predsjednik vijeća objavio je da je dokazni postupak završen. Pozvao je stranke u postupku da se pripreme za završne riječi, redosljedom: Zamjenik Tužioca za ratne zločine, punomoćnici, zastupnica, branitelji i optuženici.

Završne riječi početi će se davati 25. studenoga 2005. godine u 9,30 sati.

25. studenoga 2005. godine

Iznošenje završnih riječi:

Predsjednik Vijeća za ratne zločine pozvao je stranke u postupku da, nakon završetka dokaznog postupka, počnu s iznošenjem završnih riječi. Pojasnio je redosljed iznošenja završnih riječi: Tužiteljstvo za ratne zločine, punomoćnici i zastupnica oštećenih, branitelji, te optuženici.

Zamjenik Tužitelja za ratne zločine u cijelosti je ostao kod specificirane optužnice, smatra da je tijekom dokaznog postupka u cijelosti dokazano, za svakog optuženika, da je na, u optužnici, opisan način, u opisano vrijeme izvršio kazneno djelo ratnog zločina nad 200 ratnih zarobljenika, na poljoprivrednom dobru "Ovčara", dana 20. / 21. studenoga 1991. godine. Radnjama optuženika ostvareno je biće kaznenog djela iz čl. 144. KZ SRJ.

Rekao je da je nesumnjivo utvrđeno da je postojao oružani sukob između JNA, teritorijalne obrane i dobrovoljaca, s jedne strane, i pripadnika hrvatskog MUP RH, Zbora narodne garde, te dragovoljačkih jedinica, s druge strane. Utvrđeno je da se radi o nemeđunarodnom sukobu. Republika Hrvatska međunarodno je priznata država od siječnja 1992. godine. Oružani sukob je završen 18. studenoga 1991. godine padom Vukovara. Grupa hrvatskih vojnika, koja se nije željela predati JNA i srpskim snagama, kao što je to učinila tzv. "mitnička grupa", dana 19. studenoga 1991. godine, sklonila se u

Bolnicu u Vukovaru, odbacila je oružje i uniformu, pomiješala se sa civilima, ranjenicima i bolesnicima. Dana 19. studenoga 1991. godine pripadnici JNA zauzeli su Bolnicu. Pripadnici teritorijalne obrane Vukovara pokušali su toga dana ući u Bolnicu, no, bili su spriječeni od pripadnika JNA. Nakon zauzimanja Bolnice JNA je započela sa evakuacijom civila, ranjenika i bolesnika iz Bolnice, uglavnom žena, djece i starijih osoba. Dana 20. studenoga 1991. godine major Šljivančanin radio je trijažu uglavnom muškaraca u Bolnici, određujući tko će od nazočnih ići u Srijemsku Mitrovicu u zatvor, na ispitivanje, što znači da su određene osobe imale status ratnih zarobljenika. Toga dana, Vukašinović, pomoćnik Šljivančanina, sproveo je zarobljenike, autobusima, pod pratnjom vojne policije, prvo u vojarnu u Vukovaru, a potom na poljoprivredno dobro "Ovčara". U međuvremenu je, na Veleprometu, zasjedala tzv. "Vlada istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srema", u vremenu od 11,00 do 13,00 sati, gdje je Goran Hadžić zahvalio JNA na pomoći, rekao da su, nakon pada Vukovara, uspostavljeni civilni organi, koji će preuzimati sve poslove, da postoje kadrovi za provođenje suđenja, da je uspostavljen zatvor na Ovčari, te da će pripadnici teritorijalne obrane prijeći u sastav milicije. Rekao je da je nezakonito JNA prebacila tzv. "mitničku grupu" u zatvor u Srijemskoj Mitrovici, te je tražio da se ta grupa vrati u Vukovar, gdje će se njezinim pripadnicima suditi. Donesena je odluka te tzv. "Vlade", da se zarobljenici iz Bolnice predaju njima. Na toj sjednici bili su prisutni oficiri JNA Miodrag Panić i Bogdan Vujić. Panić je o odluci tzv. "Vlade" izvijestio komandanta Operativne grupe "Jug" oficira Milu Mrkšića, koji se složio sa tom odlukom. Nakon toga JNA je predala zarobljenike, koji su bili dovezeni na Ovčaru, pripadnicima teritorijalne obrane Vukovara.

Zamjenik Tužitelja za ratne zločine detaljno je opisao daljnji slijed događanja na Ovčari, od dolaska autobusa sa zarobljenicima, formiranja špalira od autobusa do hangara, tuču, prelaćivanje i zlostavljanje zarobljenika u špaliru i u hangaru. Za svakog od optuženika detaljno je navodio zločin, koji mu se stavlja na teret, te detaljno obrazložio koji od izvedeni dokaza na nesumnjiv način potvrđuju da je konkretni optuženik počinio djelo, koje mu se stavlja na teret.

Rekao je da je utvrđeno da je opt. Miroljub Vujović bio komandant teritorijalne obrane Vukovara, da je njegov zamjenik bio opt. Stanko Vujanović, da su njih dvojica bili nesumnjivi autoriteti kod pripadnika teritorijalne obrane i dobrovoljačkih snaga. U trenutku kada se zarobljenici, u traktorskoj prikolici, odvođe na jamu na Grabovu, opt. Vujović ostaje u hangaru i zapovijeda cijelom akcijom, a opt. Vujanović odlazi s traktorom na mjesto masovne grobnice, gdje se strijeljaju zarobljenici, gdje naređuje strijeljanje i sam puca u zarobljenike. Opt. Vujović i opt. Vujanović strijeljali su zadnju grupu zarobljenika. Zamjenik Tužitelja rekao je da je oficir Vukašinović došao na Ovčaru, u međuvremenu, upozorio opt. Vujovića i opt. Vujanovića da se ne mogu tako odnositi prema ratnim zarobljenicima, da ih ne mogu strijeljati, no, nakon što mu se zaprijetilo, povukao se s Ovčare. Ubijanje ratnih zarobljenika trajalo je od kasnih poslijepodnevni sati 20. studenoga, do ranih jutarnjih sati 21. studenoga 1991. godine. Zarobljenici su u grupama odvoženi na strijeljanje, na samoj jami je grupa zarobljenika, koja je dovezena na strijeljanje, prvo morala prethodno strijeljanju grupu zarobljenika unijeti u jamu, a potom stati ispred jame, nakon čega je slijedilo strijeljanje.

Zamjenik Tužitelja za ratne zločine detaljno je govorio o svakom od optuženika, navodeći točno radnje, kojima je izvršio kazneno djelo ratnog zločina nad ratnim zarobljenicima, te detaljno govorio o dokazima, koji na nesumnjiv način ukazuju da je konkretni optuženik počinio konkretno djelo. Rekao je da se nada da će vrlo brzo biti procesuirani i drugi, koji nisu bili obuhvaćeni optužnicom, temeljem koje se vodio ovaj kazneni postupak, i to za isto djelo¹. Zamjenik je detaljno analizirao obrane svakog od optuženika, ukazao na kontradiktornosti u njihovim obranama. Rekao je da su svi, koji su došli na jamu morali su strijeljati zarobljenike, te je su na taj način bili u situaciji da ne govore o zločinu, stvoren je "zavjet šutnje". Govorio je o ulozi instituta "svjedok suradnik", detaljno analizirao iskaze svjedoka suradnika, priznanje opt. Jovice Perića, dano pred radnicima UBPOK-a, te priznanje opt. Ivana Atanasijevića, te na iskaz opt. Miroslava Đankovića, koji je u istrazi govorio o ulozi opt. Vujovića i opt. Vujanovića. Pojasnio je da je obrana opt. Vuje Zlatara, da je u vrijeme inkriminiranog događaja bio na liječenju, tijekom postupka oborena, kako kroz nalaz i mišljenje grupe vještaka Zavoda za sudsku medicinu iz Beograda, tako i kroz njegovo spominjanje nekih osoba, za koje sigurno ne bi znao gdje su bile da nije bio u kritično vrijeme u Vukovaru. Obrana opt. Slobodana Katića, po mišljenju Zamjenika, kontradiktorna je i lako oboriva, jer u obrani i tijekom dokaznog postupka sam optuženik različito govori o tome gdje je bio u kritično vrijeme. Za opt. Đorđa Šošića je rekao da je tijekom dokaznog postupka dokazano da njegova obrana nije istinita, pozivajući se na iskaz svjedoka Jovana Dulovića, koji je spominjao Ivicu Andrića, zvanog Đetić, koji je sam govorio o svom angažmanu na Ovčari, a za koga opt. Šošić, u obrani tvrdi, da je sa njim u kritično vrijeme, bio u Kruševcu. Za obranu opt. Mađarca, Zamjenik je rekao da je utvrđeno da je neistinita, pozivajući se na iskaz svjedoka Dukića, koji je na skici jame na Grabovu, točno označio, više puta ponovio, optuženika. Govorio je o značaju iskaza svjedoka Jovana Dulovića, novinara, koji je tih dana, 19, 20. i 21. studenoga 1991. godine bio u Vukovaru, bio u blizini pripadnika teritorijalne obrane i srpskih dobrovoljačkih jedinica, te koji je tijekom dokaznog postupka govorio o tome što je vidio i čuo. Osvrnuo se na riječi: "po ovakvim se herojima u svijetu ulice zovu, a ovdje im se sudi", rekavši da se ovdje ne sudi herojima, jer heroj nikada ne ubija nemoćnog, zarobljenog, starog, civila, dijete, bolesnog. Ovdje se sudi osobama optuženima za najteže kazneno djelo, ratni zločin.

Zamjenik tužitelja za ratne zločine rekao je da je na nesumnjiv način utvrđeno da su pripadnici teritorijalne obrane Vukovara bili u punoj vlasti, da su, stoga, bili u obvezi primjenjivati Ženevske konvencije, kojima se propisuje postupanje sa ratnim zarobljenicima. Rekao je da je nesumnjivo utvrđeno da su optuženici izvršili, u optužnici opisano, kazneno djelo iz čl. 144. KZ SRJ. Rekao je da su djelo počinili u direktnom umišljaju, dakle, bili su svjesni svoga djela, posljedice, koja nastaje, bili su svjesni zabranjenosti svoga postupanja, htjeli su nastupanje teških posljedica. Žrtve su imale nesumnjiv status ratnih zarobljenika. Optuženici su bili u zajedničkom poduhvatu, imali su zajednički cilj, zajedno su djelo izvršili. Rekao je da djelo, koje se stavlja

---

¹ Dakle, na taj način je jasno dano do znanja da će o zločinu na Ovčari biti još kaznenih postupaka. Sada se vode tri postupka pred Specijalnim sudom SiCG: grupi od 16 opt. (opt. Miroljub Vujović i dr), izdvojen postupak, radi bolesti, protiv opt. Milana Bulića, postupak protiv opt. Saše Radaka; te postupak protiv opt. Veselina Šljivančanina, opt. Mile Mrkšića i opt. Radića, pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju u Hagu.

optuženicima na teret, spada u grupu najtežih kaznenih djela. Govoreći o individualnoj prevenciji, rekao je da optuženici još uvijek imaju mogućnost, da u svojim završnim riječima priznaju počinjenje zločina. Ako to ne učine rekao je da traži izricanje maksimalnih kazni, propisanih Krivičnim zakonom Savezne Republike Jugoslavije. Govorio je o važnosti otkrivanja i sankcioniranja počinitelja ratnih zločina, kao pojavnim obliku zaštite civilizacijskih standarda u službi satisfakcije žrtava, a što je također važan doprinos otvaranju procesa suočavanja s prošlošću. Rekao je da se nada da će ovaj kazneni proces doprinijeti da se u regiji procesuiraju najteža kaznena djela.

Punomoćnica oštećenih, odvjetnica Gordana Danilović – Loznalijević podržala je završnu riječ Zamjenika Tužitelja za ratne zločine. Govoreći o važnosti ovog kaznenog procesa rekla je: "da je izostalo ovo suđenje, bilo bi to civilizacijski poraz". Naglasila je da se svaki ratni zločin mora otkriti i sankcionirati. Osvrnula se na činjenicu da sve žrtve, koje su otišle autobusima iz Bolnice u Vukovaru, nisu nađene na masovnoj grobnici na Grabovu, te da se još uvijek ne zna gdje su posmrtni ostaci preko šezdeset osoba. Punomoćnica je naglasila da je ovaj zločin planiran, da su za njega znale i vojne i političke, kako lokalne, tako i više vlasti. Odluka da se počini zločin donijeta je svjesno.

Punomoćnik oštećenih, odvjetnik Rajko Danilović u svojoj je završnoj riječi rekao da je ovo prvi slučaj ratnog zločina, koji se vodi pred Specijalnim odjelom za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu. Rekao je da je od izvršenja zločina do suđenja za ovaj zločin prošlo jako puno vremena. Osvrnulo se na završnu riječ Zamjenika Tužitelja za ratne zločine, koju je podržao u cijelosti, no, naglasio je da optužnicom nisu obuhvaćene vojne strukture, kao niti oni, koji su rat vodili. Osvrnulo se na proces, koji se vodi pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju u Hagu, na njegovu vezanost za ovaj kazneni postupak. Podržao je Zamjenika Tužitelja za ratne zločine u njegovu traženju najstrožih kazni.

Punomoćnik oštećenih, odvjetnik Dragoljub Todorović, nakon što se obratio ponaosob Predsjedniku i članicama Vijeća, Zamjeniku Tužitelja za ratne zločine, kolegama punomoćnicima i kolegama braniteljima, te im zahvalio na strpljenju, korektnosti i upornosti, čime su svi skupa doprinijeli da se jedan ovako težak i kompliciran postupak vodi na zakonit i civiliziran način, osvrnuo se na provedeni postupak. Rekao je da je u potpunosti dokazano sve što se optužnicom stavlja na teret optuženicima. Podržao je Zamjenika Tužitelja za ratne zločine u njegovoj završnoj riječi. Naglasio je da smatra da optužnicom nisu obuhvaćeni svi akteri, no, da je ono za što je optužnica podignuta u cijelosti dokazano. Osvrnulo se na postupak, koji se vodi protiv tzv. "vukovarske trojke", govoreći koliko bi za srpsko društvo bilo izlječivo da se postupak vodi pred sudom u Srbiji. Govorio je o jakom antihaškom lobiju, koji postoji na Pravnom fakultetu u Beogradu, te pojasnio svoje zalaganje za provođenje postupka protiv Šljivančanina, Radića i Mrkšića pred sudom u Srbiji. Posebno se osvrnuo na pitanje zapovjedne odgovornosti oficira JNA u Vukovaru, prikrivanje zločina od JNA pred predstavnicima Međunarodnog crvenog križa u Vukovaru. Rekao je da je krivac za sve događaje Mile Mrkšić, koga su više puta, 20. studenoga 1991. godine, upozoravali oficiri JNA da će strijeljati ratne zarobljenike, a on nije ništa poduzeo da se to spriječi, čak je, nakon što je zločin počinjen, prikrivao zločin.

Punomoćnik oštećenih, odvjetnik Tomić, rekao je da želi ukazati na ozbiljnost Vijeća za ratne zločine, kojim je vodilo ovaj teški sudski proces. Strpljenje Predsjednika vijeća i članica Vijeća, stručnost i ustrajnost, stvorili su uvjete za provođenje ovoga procesa. Govorio je o Odluci Savezne skupštine bivše SFRJ, kojom je organizirana Komisija za utvrđivanje podataka o ratnim zločinima, genocidu protiv Srba, ali i ostalih naroda s područja bivše Jugoslavije. Govorio je o članovima te Komisije, o preduvjetima, koje je ta Komisija imala za raditi, a nije napravila ništa, možda je čak prikrila neke podatke. Rekao je da se Vukovom 1991. godine kotrljalo zlo, da je vladala atmosfera pakla. Rekao je da je tijekom ovoga postupka, kao dokaz, bilo pregledano 4000 fotografija, koje su na njega ostavile najdublji i vrlo bolan utisak. Oznake, kojim su posmrtni ostaci žrtava bile označene, ne govore o tim osobama. Govoreći o žrtvi pokojnoj Ružici Markobašić, čiji posmrtni ostaci nose oznaku OVČ 95, govorio je i o njezinoj nerođenoj bebi, jer gđa Markobašić je bila trudna. Rekao je da pravo ne poznaje naziv, kako nazvati jednim imenom žrtvu majke i djeteta, kako nazvati njihovu zajedničku smrt. Rekao je da su žrtve u smrt otišle viteški, a počinitelji, osim što su se ponašali protuzakonito, postupali su svirepo, s potpunim odsustvom časti. Govorio je o principu: "pogini, ne ubij", koja je pretočena u jednu od 10 Božjih zapovijedi: "ne ubij". Na zadnje je rekao da ga je teško dojmila fotografija, koja mu se u početku slikom nekog popisa. Kad je bolje pogledao vidio je da se radi o pjesmi posvećenoj "lijepim plavim očima". Jedna od žrtava zločina na Ovčari otišla je u smrt s uspomenom na te oči. Rekao je da se klanja boli obitelji žrtava.

Punomoćnik oštećenih, odvjetnik Nikola Barović rekao je da završna riječ kasni 14 godina, 20. na 21. studenoga 1991. godine "izvršeno je zverstvo". Rekao je da je Mrkšić, dana 20. studenoga 1991. godine, u 23,00 sata saznao za strijeljanje zarobljenika, ništa nije poduzeo. U jutro, 21. studenoga 1991. godine, oko 7,30 sati za zločin je saznala komanda 80. motorizirane kragujevačke brigade. Prikrivano je što se dogodilo. Rekao je da je do 1942. godine kazneni zakon poznao riječ "zvjerstvo", koje suvremeno kazneno zakonodavstvo naziva "ratni zločin". Pročitao je imena nekih od žrtava, koje su toga 20. na 21. studenoga 1991. godine imali 17, 18, 19, 20 godina, imena očeva i sinova, stričeva i sinovaca, koji su ubijeni na Grabovu. Rekao je da ovaj sudski proces prati majka, koja još uvijek traži gdje je završila njezina devetnaestogodišnja kćerka, koja je bila u Bolnici, odakle joj se gubi trag. Pozvao je one koji znaju da kažu gdje su posmrtni ostaci. Rekao je da postoji razlika između svjedoka suradnika i optuženika u tome, što su svjedoci suradnici priznali da su ubijali, i na taj način su priznali žrtvu. Optuženici još uvijek imaju šansu, do kraja završnih riječi, priznati što su činili, suočiti se sa svojim djelom.

Od 5. do 9. prosinca 2005. godine nastavit će se sa završnim riječima zastupnice oštećenih, te branitelja i na kraju optuženika.

5. prosinac 2005. godine

Na današnjem nastavku glavne rasprave završne riječi su dali zastupnica oštećenih Nataša Kandić i branitelji Petrušić, Zaklan, Perković, Vukotić, Pereski, Jevrić i Vujin.

Zastupnica oštećenih, Nataša Kandić, napomenula je da se, povodom ovog suđenja, otvaraju dva pitanja. Prvo je: hoće li Sudsko vijeće presudom zadovoljiti zahtjeve za pravdom optuženih i žrtava, a drugo je: hoće li pravda zaista biti zadovoljena. Sudsko vijeće ne može donijeti pravdu iz objektivnog razloga, što su porodice žrtava izgubile svoje najmilije. Sa druge strane, postoji problem manjkavosti optužnice. Naime, optužnica je podignuta za krivično djelo ratnoga zločina protiv ratnih zarobljenika, iako je među žrtvama bilo civila i ranjenika. Igor Kačić je imao 16 godina i bio je civil, trudnica Ružica Markobašić je također bila civil, a Damir Jurela je bio ranjenik. Pored toga, optužnica je selektivna, pošto je tužilac bio veoma bolećiv prema oficirima JNA, koji su se pojavili na suđenju u svojstvu svjedoka, iako bi se trebali naći na optuženičkoj klupi. Također, ostalo je nejasno šta su na Ovčari radili Petar Akik i svjedoci Kresojević, Dukić i Stamatović. Napomenula je da je Sudsko vijeće uvelo jednu pozitivnu novost, a to je ispitivanje događaja koji su prethodili samom zločinu. Ona je zaključila da je, u kontekstu tranzicijske pravde, ovo suđenje značajno prije svega zbog toga što su u Srbiji po prvi put priznate hrvatske žrtve.

Branitelj optuženog Vujovića, advokat Petrušić, istakao je da je u optužnici nejasno je li naređenje, da se ubiju ratni zarobljenici, izdao optuženi Vujović, ili optuženi Vujanović, ili obojica. Iz iskaza optuženih Đankovića i Lančužanina, kao i iz iskaza svjedoka iz kragujevačke brigade, proizlazi da je optuženi Vujović bio glavni. Međutim, ne postoje dokazi da je on izdao naređenje da se zarobljenici strijeljaju, kao niti da su ostali optuženi, koji se navode kao direktni izvršioци zločina, bili pod komandom optuženog Vujovića. Govoreći o samom zločinu, branilac je napomenuo da je „zavjera šutnje“ nastala na sjednici Vlade « tzv. Srpske autonomne oblasti... » u « Veleprometu », gdje je donijeta odluka o sudbini zarobljenika. Iako se označava kao glavni, optuženi Vujović nije bio na toj sjednici Vlade i nije sudjelovao u donošenju te odluke. On je na kraju zatražio da se zbog nedostatka dokaza donese oslobađajuća presuda optuženom Vujoviću.

Branitelj optuženog Vujovića, advokat Zaklan, podržao je završnu riječ branitelja Petrušića. Govoreći o feljtonu „Istina o Ovčari“, koji je objavljen u „Politici ekspres“, u veljači 2003. godine, napomenuo je da se u njemu „naročito raspričao“ Vasiljević, koji je optužene Vujovića i Vujanovića označio kao najodgovornije za ovaj zločin. Branitelj je podsjetio da je Vasiljević, prilikom svjedočenja, rekao da je o događajima na Ovčari saznao od drugih, na "semaforu" i na "pijaci". Šljivančanin je u ovom feljtonu izjavio da su teritorijalci oteli, odveli i pobili zarobljenike, a da je JNA bila nemoćna. Nakon feljtona, uhapšeni su optuženi Vujović i Vujanović, pošto je očito da nije postojao interes da se vodi postupak protiv pripadnika JNA. Naglasio je da se iz dnevnika kragujevačke brigade vidi da su njeni pripadnici bili na Ovčari 20. studenoga 1991. godine, od 16 do 23 sata, i da su osiguravali zarobljenike. „Obezbeđivali su njihovo streljanje.“ Naglasio je da optuženi Vujović možda zna nešto o ovom zločinu, ali iz straha o tome ne govori. Na kraju, predložio je da Sudsko vijeće, zbog nedostatka dokaza, donese oslobađajuću presudu optuženom Vujoviću.

Branitelj optuženog Vujanovića, advokat Perković, je istakao da se zločin nikada ne može opravdati i da nitko ne smije uzeti zakon u svoje ruke. Po njegovom mišljenju, nije postojao nikakav dogovor, niti naredba, da se izvrši strijeljanje zarobljenika iz vukovarske bolnice. Naknadno je napravljena konstrukcija Vlade i Teritorijalne obrane (TO) Vukovar, sa optuženima Vujovićem i Vujanovićem na čelu, iako oni nisu imali faktičku vlast nad rezervistima, mještanima i dobrovoljcima. Tu vlast su jedino mogli imati oni čija je to bila zona odgovornosti. Na Ovčari je vladao opći kaos i u takvoj atmosferi optuženi Vujanović nije mogao preuzeti kontrolu i vlast. Pred masom od 300 do 400 ljudi, svjedok - suradnik broj 1 je otvorio krvavi pir, pucajući ispred hangara u potiljak jednom od zarobljenika. «On je bio taj okidač» i od tada su se stvari otele kontroli. Naglasio je da niti prvi, niti drugi svjedok - suradnik nisu mogli dobiti taj status, pošto ne zadovoljavaju zakonske uvjete. Oni su prilikom suočavanja izmijenili svoje iskaze i jasno je da su od početka lagali. Na kraju, branilac Perković je predložio da Sudsko vijeće, uslijed nedostatka dokaza, donese oslobađajuću presudu optuženom Vujanoviću.

Branitelj optuženog Atanasijevića, advokat Vukotić, je istakao da je izvršen zločin, da je optuženom Atanasijeviću žao svih žrtava, ali da i sebe smatra žrtvom. Njegovo priznanje nedvosmisleno doprinosi utvrđivanju pune istine i u suglasnosti je sa iskazom drugog svjedoka - suradnika, iskazom optuženog Perića u prekrivičnom postupku, i materijalnim dokazima. Branitelj je potom naglasio da su vještaci utvrdili da je optuženi Atanasijević u vrijeme izvršenja kaznenog djela bio bitno smanjeno uračunljiv. Optuženi je - birajući život - morao pucati, a to su potvrdili pokojni Mirko Vojinović, zvani Ćapalo, i svjedok - suradnik broj 2. Napomenuo je da apsolutna, neodoljiva sila isključuje krivičnu odgovornost i dodao da kod optuženog nije postojala volja, odnosno namjera, da izvrši kazneno djelo. Predložio je da Sudsko vijeće donese oslobađajuću presudu optuženom Atanasijeviću, ili, alternativno, blažu kaznu.

Branitelj optuženog Madžarca, advokat Pereski, je naglasio da navodi precizirane optužnice u odnosu na njegovog branjenika nisu dokazani. Analizirajući iskaz svjedoka Dukića, koji jedini tereti optuženog Madžarca, branitelj je napomenuo da je ovaj svjedok promijenio svoj iskaz i da je, prilikom suočavanja, rekao da nije siguran da je vidio optuženog Madžarca. Na kraju, predložio je donošenje oslobađajuće presude optuženom Madžarcu.

Branitelj optuženog Perića, advokat Jevrić, je na početku govorio o teškom položaju Srba u Vukovaru 1991. godine i o tome kako su Srbi tri puta u XX vijeku stradali od Hrvata. U jednom trenutku sudac Krstajić ga je prekinuo, rekavši da se nada da ne govori o svim Hrvatima. Branitelj je odgovorio: "Ma, ne o svima". Istaknuo je da su Hrvati namjerno žrtvovali zarobljenike iz vukovarske bolnice, nakon čega su dobili priznatu državu. Potom je govorio o tome kako zapisnik o saslušanju optuženog Perića pred radnicima Ureda za borbu protiv organiziranoga kriminala (UBPOK-a) nije sačinjen u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku (ZKP-om) i napomenuo da „Sudsko vijeće i Vrhovni sud ne mogu da tumače zakon.“ Na kraju, predložio je donošenje oslobađajuće presude optuženom Periću.

Branitelj optuženog Vojnovića, advokat Vujin, istakao je da njegovog branjenika jedino tereti optuženi Perić u već spomenutom zapisniku o saslušanju pred radnicima UBPOK-a. Naglasio je da optuženi Perić nije poznavao optuženog Vojnovića prije rata i da je, po spornom zapisniku, rekao da misli da je optuženi Vojnović pucao u zarobljenike. Predložio je da Sudsko vijeće donese oslobađajuću presudu optuženom Vojnoviću.

6. prosinca 2005. godine

Branitelj optuženih Lančuzanina, Milojevića i Dragovića, advokat Kalanj, je istaknuo da je precizirana optužnica iskonstruirana i politički određena, dok je postupak koji se vodi protiv optuženog Dragovića u suprotnosti sa osnovnim ustavnim načelima. Obrane optuženih Milojevića, Dragovića, Lančuzanina i Ljuboje su suglasne. S druge strane, njih jedino terete svjedoci - suradnici, dok odbranu optuženog Lančuzanina osporava i svjedok Dukić. Oba svjedoka - suradnika imaju jak motiv za ostvarivanje tog statusa, a to je izbjegavanje kaznene odgovornosti. Pored toga, oni nisu pokazali iskreno kajanje, iako je to jedan od uvjeta za dobivanje tog statusa. Imajući to u vidu, branitelj je upitao: "Da li je moguća pravda za žrtve sa Ovčare." Govoreći o „zavjeri šutnje“ kod optuženih, naglasio je da je ona nastala zbog selektivnosti prilikom podizanja optužnica. Naveo je da je, jedan od optuženih, rekao Milojeviću, prilikom jednog svjedočenja, da je upravo taj svjedok pucao u zarobljenike koji su prethodno strijeljani. Međutim, taj optuženi nije želio to pismeno potvrditi. Na kraju, branilac je istaknuo da su žrtvama potrebni istinski krivci i predložio donošenje oslobađajuće presude svojim branjenicima.

Branitelj Stanić je izjavio sućut porodicama žrtava i istaknuo da je civilizacijska obveza da se otkriju nalogodavci, naredbodavci i organizatori ovog zločina. Suočen s činjenicom da nema dokaza da su njegovi branjenici strijeljali zarobljenike na Grabovu, tužilac je u završnoj riječi govorio o "zavjeri šutnje" i tome da su svi koji su bili tamo morali sudjelovati u strijeljanju. Na kraju, branilac je predložio da Sudsko vijeće donese oslobađajuću presudu optuženima Lančuzaninu, Milojeviću i Dragoviću.

Branitelj optuženih Lančuzanina i Dragovića, advokat Štrbac, je naglasio da se za zločin na Ovčari vodilo, ili se vodi, 18 suđenja pred Haškim tribunalom, sudovima u Hrvatskoj i sad pred Vijećem za ratne zločine. Sa druge strane, za zločine nad Srbima u Vukovaru, koji su počinjeni dok je Tomislav Merčep bio tamo, nije bilo nijednog suđenja. On je potom počeo analizirati presudu Županijskog suda u Osijeku, optuženom Vuletiću, ali ga je sudac Krstajić prekinuo i zamolio da se skoncentrire na predmet ovog suđenja. Na kraju, predložio je da Sudsko vijeće donese oslobađajuću presudu njegovim branjenicima, te da, ako je potrebno, iskoristi princip *in dubio pro reo*.

Branitelj optuženog Ljuboje, advokat Dozet, je istaknuo da su on i optuženi Ljuboja od početka imali cilj da se sazna istina. On je tek iz završne riječi zamjenika tužioca saznao da se optuženi Ljuboja tereti isključivo na osnovu pogrešnih premisa i bez ijednog dokaza. Nakon te završne riječi, imao je utisak da on i zamjenik tužioca nisu završili isti fakultet, ili da nisu prisustvovali istom suđenju. Istaknuo je da je centralni problem, u činjeničnom opisu optužnice, to što se JNA ne spominje. Iz tog razloga on smatra da je

cilj ovog postupka da se dokaže da JNA nije odgovorna za ovaj zločin. On je podsjetio prisutne na medijsku propagandu iz Beograda o događanjima u Vukovaru i napomenuo da je to imalo veliki utjecaj i na optuženog Ljuboju da se prijavi kao dobrovoljac. Napomenuo je da optuženi Ljuboja nije iz ove priče i da odskače od ostalih optuženih. Na kraju, predložio je da Sudsko vijeće oslobodi optuženog Ljuboju.

Branitelj optuženog Zlatara, advokat Đurđević, je u svoje i u ime svog branjenika izrazio sućut porodicama žrtava. Po njegovim riječima, jedini dokaz koji tereti optuženog Zlatara je iskaz svjedoka - suradnika broj 1. Sa druge strane, postoji originalna medicinska dokumentacija, koju je odbrana dostavila Sudu. Validnost te dokumentacije je nesporna, iako svjedok - suradnik broj 1 tvrdi da je viđao optuženog Zlatara tokom cijelog studenoga u Vukovaru. Po riječima branitelja, pored medicinske dokumentacije obranu optuženog Zlatara podržavaju i iskazi mnogih svjedoka, kao i nalaz sudskog vještaka, dr. Jančića. On je predložio da Sudsko vijeće donese oslobađajuću presudu optuženom Zlataru.

7. prosinca 2005. godine

Branitelj optuženih Zlatara i Đankovića, advokat Jelušić, je istaknuo da je, zajedno sa braniteljem Dozetom, tokom suđenja podnio zahtjev za izuzeće zamjenika tužioca i Tužioca za ratne zločine zbog nezakonitosti i pristranosti u njihovom postupanju od samog početka postupka. Podržao je završne riječi ostalih branitelja u dijelu koji se odnosi na analizu dokaza i nezakonitosti tokom postupka. Napomenuo je da je svjestan potrebe da se zadovolji pravda i da to traži međunarodna zajednica. Međutim, taj cilj se ne može ostvariti kršenjem zakonitosti. Iako je istraga trebala pružiti odgovore na mnoga pitanja, to se nije dogodilo, pa je Sudsko vijeće bilo prinuđeno tokom suđenja provoditi i istragu. On je ukazao na razloge zašto svjedok - suradnik broj 1 nije mogao dobiti taj status i na kontradiktornosti u njegovom iskazu, u odnosu na iskaz svjedoka - suradnika broj 2 i iskaze drugih svjedoka. Branitelj je naglasio da je motiv svjedoka -suradnika broj 1 optužiti Zlatara, kao i mržnja prema njemu. Sa druge strane, motiv svjedoka - suradnika broj 1 da optuži Đankovića je činjenica da optuženi Đanković zna da je upravo svjedok - suradnik izvršio više ubojstava, kod hangara na Ovčari, i u samom Vukovaru pred kraj rata. Na kraju, branitelj je predložio da Sudsko vijeće donese oslobađajuću presudu optuženom Zlataru i optuženom Đankoviću.

Branitelj optuženog Mugoše, advokat Radulović, je napomenuo da su režiseri događaja na Ovčari ostali nevidljivi. Odao je priznanje radu Sudskog vijeća i radu zamjenika tužioca za ratne zločine. Naglasio je da, osim svjedoka Žarka Kojića, u istrazi nitko nije potvrdio navode optužnice u odnosu na optuženog Mugošu. Svjedok Kojić nije saslušan pred Sudskim vijećem, čime je ostalo neostvareno načelo neposrednosti. Sa druge strane, svjedok Berghofer je svojim dolaskom i poštenim svjedočenjem pokazao da je čovjek istine. Naime, ovaj svjedok je rekao da optuženi Mugoša nikoga nije tukao, već je samo uzimao novac i nakit od zarobljenika. Branitelj je naglasio da bi to moglo biti obilježje kaznenog djela ratnoga zločina protiv civilnog stanovništva, ali nikako kaznenog djela ratnoga zločina protiv ratnih zarobljenika, koje se optuženom Mugoši

stavlja na teret. Na kraju, branitelj je predložio donošenje oslobađajuće presude optuženom Mugoši.

Branitelj optuženog Šošića, advokat Beljanski, predao je Sudskom vijeću završnu riječ u pisanom obliku. U kraćem usmenom izlaganju, prije svega je ukazao da na kraju precizirane optužnice piše: "...da su na taj način lišili života 200 osoba". Ovo je nelogičnost, pošto svakako nije točno da je svaki optuženi pojedinačno ubio 200 osoba. Govoreći o odbrani optuženog Šošića, istaknuo je da je ona veoma jednostavna. Tu obranu je potvrdilo troje svjedoka. S druge strane, optuženog terete oba svjedoka - suradnika. Međutim, njihovi iskazi u vezi s ovim su međusobno kontradiktorni, ali i suprotni nalazu i mišljenju vještaka sudsko-medicinske struke. Na kraju, branitelj je predložio da Sudsko vijeće donese oslobađajuću presudu optuženom Šošiću.

Branitelj optuženog Katića, advokat Bojkov, je istakao da je tokom postupka dokazano da njegov branjenik nije bio, u vrijeme izvršenja zločina, u Vukovaru. Obranu optuženog podržala su tri svjedoka, čiji se iskazi u potpunosti poklapaju. Na kraju, branitelj je predložio da Sudsko vijeće donese oslobađajuću presudu po načelu *in dubio pro reo* i da ukine pritvor.

8. prosinca 2005. godine

Branitelj optužene Kalabe, advokat Perković, je istaknuo da svjedoku - suradniku broj 1 smeta optužena Kalaba, pošto je ona svjedokinja kako on ubija ispred hangara. Svjedok - suradnik broj 1 je tokom cijelog postupka lagao kako nije imao pištolj. Razlog za to je, što je upravo on ubio iz pištolja zarobljenika za koga je rekao da ga je ubila optužena Kalaba. Govoreći o optuženoj Kalabi, istaknuo je da je ona prilikom suočenja „podsjetila svjedoka - suradnika da je on ubio tog čovjeka, a ne ona.“ Na kraju, on je predložio da Sudsko vijeće donese oslobađajuću presudu.

Svi optuženi su se pridružili završnim riječima svojih branitelja, rekli da nisu krivi i zatražili da Sudsko vijeće donese oslobađajuću presudu. Na kraju, Sudsko vijeće je odlučilo da će javno objaviti presudu 12. prosinca 2005. godine.

12. prosinca 2005. godine – Objava presude

Sudsko vijeće je izreklo **presudu** kojom su: Miroljub Vujović, Stanko Vujanović, Milan Lančuzanin, Predrag Milojević, Predrag Dragović, Đorđe Šošić, Miroslav Đanković i Ivan Atanasijević osuđeni na po 20 godina zatvora, Vujo Zlatar, Milan Vojinović i Jovica Perić na po 15 godina zatvora, Predrag Madžarac na 12, Nada Kalaba na 9, a Goran Mugoša na 5 godina zatvora. Optužbe su oslobođeni optuženi Marko Ljuboja i Slobodan Katić.

Pošto je tokom objavljivanja presude psovao suca Krstajića, optuženi Dragović je udaljen iz sudnice. Pored njega, sudnicu je samoinicijativno napustio optuženi Đanković.

Sudac Krstajić se, prilikom obrazlaganja presude, najprije osvrnuo na karakter oružanog sukoba u Hrvatskoj, u trenutku kad je počinjen zločin, i rekao da je Sudsko vijeće prihvatilo stav Tužilaštva za ratne zločine da je u tom trenutku postojao nemeđunarodni oružani sukob, s obzirom da Hrvatska nije bila međunarodno priznata. Tokom postupka nesporno je utvrđeno da su borbe u Vukovaru prestale 18. studenoga 1991. godine, kad se mitnički bataljun predao jedinicama JNA. Idućeg dana, 19. studenoga, veliki broj civila je napustio Vukovar i otišao prema Srbiji, ili dalje za Hrvatsku. Sa druge strane, dio pripadnika hrvatske vojske i policije nije želio da se preda JNA, već je odložio oružje i ušao u vukovarsku bolnicu. Organi sigurnosti Gardijske brigade dobili su tu informaciju, pa je - 20. studenoga ujutro - izvršena »trijaža« ljudi koji su se nalazili u bolnici. Tom prilikom, odvojena je grupa od 200 do 250 vojno sposobnih muškaraca, u kojoj su se pod nejasnim okolnostima našle i dvije žene. Ova grupa je iz bolnice autobusima prebačena u krug vojarne. U isto vrijeme je u obližnjem »Veleprometu« održana sjednica Vlade SAO Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema, kojom je predsjedavao Goran Hadžić, a kojoj su prisustvovali i predstavnici JNA. Članovi Vlade su insistirali da im se predaju zarobljenici iz vukovarske bolnice, navodeći da se radi o »najokorelijim ustašama«. Pored toga, tvrdili su da su oni sposobni da im sude, pošto imaju trostupanjsko sudstvo. Nakon što je stigla informacija o Mrkšićevoj suglasnosti da se zarobljenici predaju lokalnim vlastima, autobusi su, u pratnji više vozila, krenuli prema Ovčari. Na Ovčari je formiran špalir od pripadnika TO i dobrovoljaca, kroz koji su zarobljenici prolazili prije ulaska u hangar. U tom špaliru su, nakon pretresa, zarobljenike tukli šipkama, palicama, kundacima itd. Premlaćivanje je nastavljeno i u samom hangaru. Pred sumrak, između 16:30 i 17 sati, došao je prvi traktor sa prikolicom. Tad je prva grupa zarobljenika iz hangara odvedena na Grabovo i strijeljana. Strijeljanje je vršeno na taj način što je po 7 - 8 zarobljenika izvođeno iz traktora, da bi potom u njih pucao streljački stroj. Strijeljanje je trajalo do poslije ponoći, a posljednja grupa, od najmanje 10 zarobljenika, je strijeljana ispred hangara.

Sudac Krstajić je napomenuo da je prvo osnovno pitanje u ovom postupku bilo o ulozi optuženih Vujovića i Vujanovića, s obzirom da se njima stavlja na teret da su naredili izvršenje zločina. Po njegovim riječima, oni tokom oružanog sukoba nisu bili obični vođači, već su komandirali određenim jedinicama u okviru TO, koja je formirana na Petrovoj gori. Prije kraja borbi, optuženi Vujović i Vujanović su postavljeni za komandanta i zamjenika komandanta TO Vukovar, umjesto Dušana Jakšića i Čička. Ovo proizlazi iz iskaza oba svjedoka - suradnika, kao i iskaza svjedoka Jakšića, Tešića, Vukašinovića, Stamatovića, Bogunovića, Fota i optuženog Đankovića. Optuženi Vujović i Vujanović su imali faktičku vlast. Sa druge strane, optuženi Lančuzanin je bio komandant dobrovoljačke jedinice koja je bila pod komandom JNA, odnosno kapetana Radića. Drugo bitno pitanje u postupku, odnosi se na boravak i aktivnosti na Ovčari optuženih Vujovića, Vujanovića i Lančuzanina. Prema kazivanjima svjedoka - suradnika, optuženi Lančuzanin je, sa optuženima Dragovićem i Milojevićem, na Ovčari od samog početka i sudjelovao je u tuči zarobljenika u hangaru. Sa druge strane, svjedok suradnik broj 2 i optuženi Perić u prekrivičnom postupku kažu da su optuženi Vujović i Vujanović ostali na Ovčari do kraja i da su sudjelovali u strijeljanju posljednje grupe zarobljenika.

Sudsko vijeće je uvjeren da vojske nema kad autobusi dolaze na Ovčaru. Po ocjeni Vijeća, komandant kragujevačke brigade, Vojnović je došao do hangara i zatražio pomoć, nakon čega su došli četa Vojne policije i članovi njegovog Štaba. Oni su pokušali da uspostave red, ali izvjesno je da to nije bilo moguće. Sudsko vijeće je sklono povjerovati da pripadnici kragujevačke brigade nisu imali saznanja da je komanda Gardijske brigade donijela odluku o predaji zarobljenika, iako je Ovčara nesumnjivo u njihovoj zoni odgovornosti. Po ocjeni Sudskog vijeća optuženi Vujović, Vujanović i Lančužanin su imali faktičku vlast na Ovčari i mogli su spriječiti odvođenje i strijeljanje zarobljenika. Pored toga, optuženi Vujanović je u više navrata tokom strijeljanja odlazio do Grabova, a potom se vraćao na Ovčaru i hvalio se time što je učinjeno. O tome da je postojala organizacija, govore i navodi da se tokom cijelog dana čuo rad građevinske mašine i da je dragovoljka Dragica postrojila vod od 20 ljudi, koji su otišli na Grabovo prije početka strijeljanja. U tom vodu su od početka bili i optuženi Atanasijević i optuženi Šošić, a pored njih u strijeljanju su sudjelovali optuženi Dragović, Đanković, Perić, Madžarac, Vojnović i Zlatar. Sudac Krstajić je istaknuo da su tokom postupka izvedeni brojni dokazi o tome da optuženi Zlatar nije bio u Vukovaru, u periodu kad je izvršen zločin. Međutim, Sudsko vijeće je ocijenilo da je iskaz svjedoka - suradnika broj 1 uvjerljiv, u dijelu gde on tvrdi da je optuženi Zlatar bio pored njega u strjeljačkom stroju i da je šepao. Sa druge strane, nesporno je da je liječenje optuženog Zlatara, na Vojno-medicinskoj akademiji (VMA) završeno 18. studenoga 1991. godine, te da je nakon toga upućen na rehabilitaciju u Selters banju. S obzirom da je režim u svim banjama veoma liberalan, Sudsko vijeće nije prihvatilo svjedočenja o tome kako optuženi nije mogao napustiti banju i oći u Vukovar. Jedini dokaz protiv optuženog Perića je njegov iskaz u prekrivičnom postupku, koji je Sudsko vijeće prihvatilo kao vjerodostojan. U tom iskazu optuženi Perić ističe da je i optuženi Vojnović bio u strjeljačkom stroju na Grabovu i da «misli da je pucao.» Po riječima suca Krstajića, Sudsko vijeće čvrsto vjeruje da je svatko tko je bio u strjeljačkom stroju pucao, pa je na osnovu toga zaključilo da je optuženi Vojnović sudjelovao u strijeljanju. Isti zaključak odnosi se i na optuženog Madžarca, koga je u strjeljačkom stroju prepoznao svjedok Dukić. Na osnovu iskaza svjedoka - suradnika, Sudsko vijeće je zaključilo da je optuženi Milojević bio na Grabovu, od prvog do posljednjeg trenutka, i da je pucao u tijela zarobljenika koji su već bili strijeljani. Sudsko vijeće je također zaključilo da je optuženi Šošić ubio dva zarobljenika klanjem, iako se u optužnici tereti da je na taj način izvršio jedno ubojstvo. Ovaj zaključak proizlazi iz činjenice da su svjedoci - suradnici na različit način opisali kako je, i gdje, optuženi Šošić prezeo vrat jednom zarobljeniku.

Sudac Krstajić je potom napomenuo da Vijeće ne smatra da je optuženi Lančužanin sudjelovao u strijeljanju. Međutim, Vijeće je zaključilo da je optuženi Lančužanin imao naredbodavnu ulogu, s obzirom da je bio prisutan kad su u strijeljanju sudjelovali pripadnici jedinice kojom je komandirao. Govoreći o optuženoj Kalabi, sudac Krstajić je istaknuo da je, na osnovu iskaza oba svjedoka - suradnika, kao i iskaza svjedoka Stamatovića, Vijeće zaključilo da je ona ubila, hicem iz pištolja, jednog zarobljenika ispred hangara.

Istaknuo je da se ne može govoriti o moralu svjedoka - suradnika, s obzirom da oni moraju biti izvršioци najtežih kaznenih djela. „Nitko njih ne smatra apostolima istine, ali

su oni neophodan instrument za otkrivanje teških kaznenih djela, kao što je ovo“.

Obrazlažući oslobađajuću presudu optuženima Katiću i Ljuboju, sudac Krstajić je istaknuo da Vijeće nije moglo zaključiti da su oni sudjelovali u strijeljanju, samo na osnovu tvrdnji da su viđeni kako odlaze ka Grabovu. Na kraju, sudac Krstajić se obratio optuženima, podsjetivši na riječi Marka Miljanova: «Junaštvo je sačuvati sebe od neprijatelja, a čojstvo je drugoga od sebe sačuvati. Ovu presudu shvatite kao presudu vašem čojstvu.»

IZVJEŠTAJ SA SUĐENJA ZA ZLOČIN NA OVČARI
Okružni sud u Beogradu, Vijeće za ratne zločine
Rasprave od 12. do 16. ožujka 2007. godine

Toponim: ZLOČIN NA OVČARI

PONOVLJENO SUĐENJE

Rješenjem Vrhovnog suda Republike Srbije, br. Kž-I-R.Z. 1/06, od 18. listopada 2006. godine, ukinuta je presuda Okružnog suda u Beogradu, Vijeća za ratne zločine, br. K.V. 1/2003. od 12. prosinca 2005. godine. Citiranim Rješenjem ukinuta je osuđujuća i oslobađajuća odluka suda. Optuženici, koji su I-stupanjskom presudom nepravomoćno proglašeni krivima i osuđeni na kazne zatvora, ostali su u pritvoru do pravomoćnosti, a opt. Goran Mugoša, koji je također nepravomoćno proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 godina, brani se sa slobode, kao i opt. Ljuboja Marko i opt. Slobodan Katić.

Na I-stupanjsku nepravomoćnu presudu žalbu je uložio Tužilac za ratne zločine Republike Srbije. U odnosu na oslobađajuću presudu za opt. Ljuboja Marka i opt. Slobodana Katića radi bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, te povrede kaznenog zakona. U odnosu na osuđujuću presudu protiv opt. Milana Lančužaninaka, radi bitne povrede odredaba kaznenog postupka, prekoračenja optužnice. U odnosu na osuđujuću presudu protiv optuženika: Vuju Zlatara, Jovicu Perića, Milana Bojnovića, Predraga Mađarca, Gorana Mugošu i Nadu Kalabu, radi povrede odredabe o visini kazne.

Na I-stupanjsku nepravomoćnu presudu žalbe su uložili i branitelji osuđenih optuženika, radi bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, povrede kaznenog zakona i odluke o kaznenoj sankciji.

Vrhovni sud Republike Srbije je u citiranom Rješenju naložio Vijeću za ratne zločine, koje će provesti ponovljeni postupak u istom sastavu:

- ponovno saslušanje svjedoka suradnika br. 1, svjedoka suradnika br. 2,
- saslušanje optuženika
- saslušavanje svjedoka Milana Veljkovića, svjedoka Michaela Husnika,
- ponovno saslušanje svjedok Nikola Dukić
- saslušanje svjedoka Veselina Šljivančanina, Mileta Mrkšića i Miroslava Radića
- neuropsijatrijsko vještačenje svjedoka suradnika br. 1, uz sudjelovanje psihologa i pedagoga, koji će utvrditi njegovu „duševnu razvijenost u sklopu kalendarskog uzrasta, te s tim u vezi njegovu sposobnost zapažanja, pamćenja i mogućnost njegovog reprodukovanja takvih događaja protekom dužeg vremenskog perioda, ... „
- saslušanje svjedokinje Lidije Nikolić
- saslušanje svjedoka Ivice Vuletića
- saslušanje svjedoka Radoja Trifunovića

dana 12. ožujka 2007. godine – odgoda početka ponovljenog postupka zbog žalbe

Dana 12. ožujka 2007. godine, prema ranijoj najavi, trebao je započeti ponovljeni postupak.

Suradnica – sudska savjetnica, izvijestila je nazočne stranke da je odvjetnik Rajko Jelušić uložio zahtjev za izuzeće članova Vijeća za ratne zločine. Odluka o tom zahtjevu u nadležnosti je Predsjednika Okružnog suda u Beogradu.

Dana 13. ožujka 2007. godine – početak ponovljenog postupka, čitanje optužnice i izjašnjavaње optuženika o razumijevanju optužnice

Predsjednik Okružnog suda u Beogradu, Rješenjem br. VII Su br. 57/07, od 12. ožujka 2007. godine, odbio je zahtjev odvjetnika Rajka Jelušića, za izuzeće članova Vijeća za ratne zločine.

Predsjednik vijeća predstavio je članove Vijeća za ratne zločine, objavio predmet raspravljanja. Rješenjem Vijeća otvoreno je zasjedanje.

Branitelj Beljanski imao je dva procesna prijedloga:

- tijekom uzimanja iskaza od svjedoka suradnika koristiti mapu i avio snimke lokaliteta Ovčara i Grabovo
- zahtjev za odobrenje dodatnih sredstava, iz proračunskih sredstava Suda, za angažiranje neuropsihijatra koji će pomoći branitelju pri ispitivanju svjedoka surednika br. 1

Predsjednik vijeća izvijestio je nazočne stranke da je, sukladno uputi iz ukidbenog Rješenja Vrhovnog suda Republike Srbije, izdao naredbu za neuropsihijatrijsko vještačenje svjedoka suradnika br. 1

Branitelj Jevrić predložio je da se iz sudskog spisa izvodji zapisnik od 18. travnja 2003. godine, s izjavom opt. Jovice Perića dana pred radnicima UBPOK-a (Ureda za borbu protiv organiziranog kriminala).

Branitelj Perković predložio je da se, zbog raznih komentara objavljenih u medijima, pročita ukidajući dio Rješenja, kako bi javnost bila upoznata s razlozima takve odluke Vrhovnog suda Republike Srbije.

Predsjednik vijeća rekao je da je predmet raspravljanja kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika. Postupak se vodi po optužnici Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije. Rekao je da o komentarima, koji su se pojavili u medijima, Vijeće neće raspravljati. Vijeće je dužno postupati po uputama Vrhovnog suda Republike Srbije. Rekao je da sudionici postupka znaju odluku II-stupanjskog suda, te da se čitanjem te odluke ništa neće dobiti.

Branitelj Vujin rekao je da je Predsjedniku vijeća uputio dopis, u kome ga je izvijestio o zdravstvenom stanju opt. Milana Vojnovića

U razgovoru sa **opt. Milanom Vojnovićem** **Predsjednik vijeća** je utvrdio može li optuženik pratiti tijek glavne rasprave. Predsjednik vijeća je rekao da je od zdravstvene službe Okružnog zatvora u Beogradu dobio informaciju o zdravstvenom stanju optuženika. Pozvao je opt. Milana Vojnovića da upozori Vijeće kada , zbog bolova, tijekom postupka više ne može pratiti. Predsjednik vijeća je rekao da će zatražiti mišljenje specijalista o sposobnosti sudjelovanja opt. Milana Vojnovića u ovom sudskom postupku. Upoznao je nazočne stranke postupka da je za sve optuženike zatražio liječnički pregled, koji je obavljen 7. ožujka 2007. godine.

Predsjednik vijeća je utvrdio ima li u sudnici, u dijelu za publiku, osoba koje su u prethodnom postupku davale iskaz u svojstvu svjedoka. Iz dijela za publiku izašle su tri osobe.

Zamjenik Tužioca za ratne zločine Republike Srbije rekao je da ostaje kod optužnice Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije, br. K-TRZ-4/03, od 16. rujna 2005. godine, dopunjene i precizirane dana 24. studenoga 2005. godine.

Optuženici: Miroljub Vujović, Stanko Vujanović, Milan Lančuzanin, Jovica Perić, Predrag Mađarac, Milan Vojnović, Predrag Milojević, Vujo Zlatar, Goran Mugoša, Đorđe Šošić, rekli su da su razumjeli optužnicu, ne priznaju izvršenje kaznenog djela niti kaznenu odgovornost, koja ima se optužnicom stavlja na teret.

Opt. Ivana Atanasijević je rekao da priznaje izvršenje djela, no, ne priznaje kaznenu odgovornost.

<p style="text-align: center;">Dana 14. ožujka 2007. godine – nastavak izjašnjavanje optuženika o razumijevanju optužnice i početak dokaznog postupka</p>
--

Opt. Miroslav Đanković rekao je da ne želi ništa reći, jer mu se ne vjeruje. Izjavio je da će se braniti šutnjom. Predsjednik vijeća donio je rješenje, kojim je odlučeno da se pročitaju zapisnici s iskazima ovoga optuženika, od 23. prosinca 2003. godine i 18. svibnja 2004. godine (iz istrage), 27. rujna 2004. godine (s glavne rasprave). Na monitorima je prikazana slika zapisnika.

Optuženici Predrag Dragović, Nada Kalaba, Slobodan Katić, Marko Ljuboja, izjavili su da su razmjeli što im se optuženicom stavlja na teret, ne priznaju izvršenje kaznenog djela, niti svoju kaznenu odgovornost.

Opt. Vujo Zlatar predložio je da se optuženi Vukovarčani: Miroljub Vujović, Stanko Vujanović, Milan Vojnović, Predrag Mađarac, Jovica Perić, izjasne jesu li ga vidjeli u kritično vrijeme u Vukovaru i na Ovčari. Svi rečeni optuženici su rekli da opt. Vuju Zlatara u kritično vrijeme nisu vidjeli ni u Vukovaru ni na Ovčari.

DOKAZNI POSTUPAK

Od prošle godine na Okružnom sudu Beograd, Specijalnom odjelu za ratne zločine i organizirani kriminal, radi služba za podršku svjedocima. U službi rade dvije žene, koje kontaktiraju svjedoke, budu sa svjedocima za vrijeme dok svjedoci čekaju da ih raspravno vijeće pozove dati iska, te do izlaska iz zgrade Suda.

Predsjednik vijeća upoznao je sve svjedoke s njihovim zakonskim pravima i obvezama, te je one koji nisu saslušani tijekom ranijeg postupka, pozvao da pročitaju prisegu za svjedoke.

Svjedok Milan Veljković, odvjetnik po zanimanju (ranije nije saslušan), rekao je da je tijekom operacije „Sablja“, pozvan u prstorije UBPOK-a. Na mobitel ga je nazvao jedan pukovnik. Rekao mu je da je iz Novog Sada dovedena jedna osoba, koja će biti saslušana kao osumnjičenik. U prostore UBPOK-a je došao oko 18,30 sati. Uveden je u veliku sobu. U toj sobi je bio načelnik UBPOK-a, koji mu je rekao da je dovedene osoba osumnjičena „za događaj na Ovčari“. U prostoriji su bila nazočna 3 – 4 mlada inspektora, kasnije je došla predstavica Javnog tužilaštva, a potom su doveli Jovicu Perića. Svjedok je rekao da je se predstavio Jovici Periću, rekao mu da je njegov branitelj po službenoj dužnosti, dao mu svoju vizit kartu. Razgovor je trajao oko pet minuta. Svjedok je nudio Periću da nazove njegovu obitelj i izvijesti ih gdje se Perić nalazi, no, Perić je to odbio. Svjedok je rekao da mu je dao savjete u svezi obrane, da se Perić nije želio braniti šutnjom Tijekom razgovora, svjedok je rekao da mu je Perić rekao da je cijelo vrijeme rata bio izvan Vukovara, da nema veze sa zločinom. Nakon toga počelo je službeno ispitivanje osumnjičenika. Osumnjičenik je upoznat sa svojim pravima i obvezama, jer bi, rekao je svjedok, on kao branitelj reagirao da njegov branjenik nije upoznat sa svojim pravima i obvezama. Tijek ispitivanja je tekao tako da je na postavljena pitanja Perić odgovarao. Svjedok je rekao da on nije vidio prinudu prema osumnjičeniku. Rekao je da je bio iznenađen s onim što je Jovica Perić govorio istražiteljima, jer je njemu rekao sasvim drugačije. Ispitivanje je trajalo 2 sata, nakon čega je uslijedio dogovor da se Jovica Perić sprovede u Palaču pravde. U Palači pravde istražna sutkinja je odbila uzeti iskaz od osumnjičenika, rekla je da se savjetovala sa svojim nadređenima, da su joj rekli da za uzimanje iskaza od toga osumnjičenja nema ovlasti. Svjedok je rekao da je odmah po završenom razgovoru, koji je obavljen sa osumnjičenikom u prostorijama UBPOK-a, dobio kopiju zapisnika, s izjavom osumnjičenika. Rekao je da je sadržaj zapisnika odgovorao onome što je iskazivao

njegov branjenik. Zapisnik su potpisali osobno branjenik i svjedok kao njegov branitelj. Svjedok je rekao da nema saznanja je li osumnjičenik pročitao zapisnik prije nego što ga je potpisao. Rekao je da je tijekom davanja iskaza pokušao upozoriti osumnjičenika da pazi što govori, jer ga je začudilo da se iskaz osumnjičenika pred istražiteljima potpuno razlikuje od onoga što mu je osumnjičenik rekao u kratkom razgovoru prije davanja iskaza. Rekao je da se osumnjičenik nadao da će nakon razgovora ići kući.

Predsjednik vijeća predočio je svjedoku da je opt. Jovica Perić, tijekom kaznenog postupka negirao da je znao da ima branitelja, na što je svjedok rekao da to apsolutno nije točno. Svjedok je rekao da je u novinama pratio napise o suđenju za zločin na Ovčari, da nikada nije vidio sliku opt. Jovice Perića.

Predsjednik vijeća pozvao je svjedoka da pogleda optuženike i kaže da li se među njima nalazi opt. Jovica Perić. Svjedok je, nakon što je pogledao sve optuženike, rekao: „možda gospodin koji ima zelenu jaknu“, no, rekao je da nije siguran. Pokazao je na opt. Jovicu Perića.

Na pitanje **branitelja opt. Jovice Perića** je li dobio rješenje o postavljanju za branitelja po službenoj dužnosti, svjedok je rekao da nije dobio pismeno rješenje niti o tome, a niti o razješenju. Rekao je da je prije ovoga slučaj imao dosta slučaj iz kaznenog prava. Nije se mogao sjetiti koji su točno propisi bili na snazi u kritično vrijeme kad je postavljen za branitelja po službenoj dužnosti. Odgovarajući na pitanje je li optuženik upozoren da za vrijeme izvanrednog stanja nema pravo na izabranog branitelja, svjedok je rekao da optuženik nije upoznat sa time. Rekao je da ne zna sadržaj zapisnika, jer ga je ubrzo predao odvjetniku Zoranu Jevriću. Rekao je da zna da je osumnjičenik svoju izjavu dao dragovoljno. Rekao je da je on otišao nakon što je istražna sutkinja odbila saslušati osumnjičenika. Poslije je pokušao dobiti informaciju kod istražnog suca i u UBPOK-u, no, ništa nije uspio saznati.

Na pitanje **Predsjednika vijeća** je li mu inspektor rekao da ga se postavlja za branitelja po službenoj dužnosti, svjedok je rekao da je mobitelom pozvan, da je to za njega značilo da je postavljen za branitelja po službenoj dužnosti.

Opt. Jovica Perić rekao je da nije imao saznanja o odvjetniku, nije dobio nikakvu karticu od odvjetnika, odvjetnik mu nije pomogao niti je sa njim razgovarao. Zapisnik nije čitao, samo ga je potpisao, ne zna što su u zapisnik upisali. Tvrdi da ga nitko nije upoznao s njegovim pravima.

Predsjednik vijeća donio je Rješenje o suočenju. Svjedok i optuženik su ostali svatko kod svoga iskaza. Optuženik je rekao da svjedoka vidi prvi put u životu.

Branitelj opt. Jovice Perića, odvjetnik Jevrić, uložio je prigovor na iskaz svjedoka kao neistinit.

Dana 15. ožujka 2007. godine – nastavak dokaznog postupak

Predsjednik vijeća izvijestio je stranke postupka da je izdao naredbu za provođenje psihijatrijskog vještačenja svjedoka suradnika br. 1. Naredbu je poslao Institutu za sudski medicinu, no, dobio je odbijenicu. Potom je naredbu uputio Institutu za sudskih psihijatriju, također je dobio odbijenicu. U obje ustanove su odbili naredbu, jer su naveli da u svom stručnom timu nemaju pedagoga, a što se traži ukidbenim Rješenjem Vrhovnog suda Republike Srbije.

Svjedok Nikola Dukić (doveden je iz pritvora, protiv njega je pokrenut postupak za ubojstvo jedne obitelji u Vukovaru), svjedok je svoj iskaz davao 27. i 28. listopada 2004. godine, tijekom prijašnjeg postupka. Ponovio je da je na Grabovo otišao sjedeći na kabini traktora. Reкао je da je u traktoru bio opt. Milan Lančuzanin i još jedna osoba. Ponovio je da je na Grabovu, u trenutku dolaska traktora sa zarobljenicima, već bila iskopana jama, da su zarobljenici istjerivani iz traktora i strijeljani nad jamom. Ponovio je da nije bio u grupi ljudi koji su pucali na zarobljenike. Ponovio je da je opt. Milan Lančuzanin bio sa strane i gledao, da je razgovarao sa jednim od zarobljenika, te da je Lančuzanin rekao tom zarobljeniku: „pusti me, ja tu ne mogu ništa“.

Predsjednik vijeća predočio je svjedoku da je u svom ranijem iskazu rekao da je taj zarobljenik molio opt. Lančuzanina da ga spasi, da je u istrazi rekao da je taj čovjek klekao, uhvatio optuženika za noge i molio ga. Svjedok je rekao da svoj iskaz u bitnome nije mijenjao, da je zarobljenik doista došao do Lančuzanina, molio ga da mu pomogne, ne zna točno je li klekao ili je povio koljena.

Za opt. Predraga Mađarca je rekao da ga je vidio na Grabovu, da je optuženik stajao sa strane u odnosu na jamu. **Predsjednik vijeća** predočio je svjedoku da je u ranijem iskazu rekao da je opt. Predraga Mađarca vidio u grupi ljudi koji su pucali u zarobljenike. Svjedok je rekao da je i tijekom istrage i u svom iskazu na glavnoj raspravi rekao da opt. Predgrad Mađarac nije pucao dok je on bio na Grabovu, nije vidio vatru iz njegovog oružja. Reкао je da je takav iskaz dao i u istrazi.

Branitelj **opt. Predraga Mađarca** je uložio prigovor da je na glavnoj raspravi, u proteklom postupku, **Predsjednik vijeća** rekao svjedoku da nacrtava skicu lica mjesta i u nju ucrtava i položaj optuženika. Na ovaj prigovor **Predsjednik vijeća** je rekao da je rekao svjedoku da nacrtava skicu lica mjesta i da označi položaj svih onih osoba za koje je svjedok u svom iskazu rekao da ih je vidio na lokalitetu Grabovo.

Odgovarajući na pitanja **Predsjednika vijeća** je li netko pucao u zarobljenike, koji su ležali u jami i davali znakove života, svjedok je rekao: „vaš svjedok suradnik, onaj što je mene optužio“, imenujući svjedoka suradnika br. 2. Reкао je da je tijekom istrage i glavne rasprave bio pod prijetnjama, te da stoga ranije nije spominjao svjedoka suradnika br. 2. Želio je zaštititi sebe i svoju obitelj. Svjedok je rekao da je bio razočaran kad je vidio koga su uzeli za svjedoke suradnike. Na pitanje što je svjedok suradnik br. 2 radio, svjedok je rekao da je šetao između leševa i pucao u glavu osobama koje su u jami davale znakove života. Reкао je da je čuo svjedoka suradnika br. 2 kako govori: „ja ću ostati da ubijam“, svjedok je čuo 2 – 3 hica u jami. Na pitanje **Predsjednika vijeća** zašto

tijekom davanja svoga iskaz u proteklom postupku, svjedok je rekao da se bojao, jer se u istrazi, nakon što je dao iskaz istražnom sucu, odmah sve znalo što je rekao. Nakon davanja iskaza na glavnoj raspravi anonimne osobe su mu prijetile preko telefona. Rekao je da mu je svjedok suradnik br. 2, kod koga je nakon rata radio, pričao da je ubio 5 – 6 ljudi, pucajući im u potiljak. Za svjedoka suradnika br. 1 je rekao da je vidio da je ubio jednog čovjeka pucajući mu pištoljem u potiljak. Rekao je da bi se volio sresti sa svjedokom suradnikom br 1 oči u oči, reći mu što je radio.

Svjedoku je predočena fotografija br. 1315/725. Na fotografiji je svjedok prepoznao: s lijeve strane osobu „Pero Cigan“, s desne strane „svjedok suradnik br. 1“.

U nastavku, **Predsjednik vijeća** je predočio svjedoku iskaz opt. Milana Lančužanina o tome kako je optuženik otišao na Ovčaru. Svjedok je rekao: „stojim iza svojih reči što sam izrekao, bio je dole i vratio se“. Na pitanje je li on išao na Grabovo s prvom „turom“ zarobljenika, svjedok je potvrdno odgovorio. Rekao je da misli da u jami nije bilo leševa kad je on došao na Grabovo.

Svjedok je rekao da je, u trenutku kada je došao prvi put na Ovčaru, ispred hangara vidio opt. Mugošu, opt. Atanasijevića, opt. Bulića, Jovicu Kresovića, Miroslava Savića, „malte ne čitav grad je bio gore, na Ovčari“. Predsjednik vijeća predočio je svjedoku da je opt. Atanasijević rekao da je na Ovčaru došao kasno navečer, a svjedok je rekao da ga je vidio poslijepodne kad je došao na Ovčaru. Svjedok je na to rekao: „sad svi kažu da nisu bili, ali to što se desilo bilo je strašno“.

U pauzi je svjedok nacrtao novu skicu lica mjesta – jamu na Grabovu, označio je položaj na kome se on nalazio i na kome su se nalazile osobe koje je imenovao da ih je vidio na Grabovu. Na ovoj skici je izdvojio opt. Predraga Mađarca izvan grupe ljudi koji su pucali na zarobljenike. Na skici, koju je naslikao na raspravi u prijašnjem postupku, opt. Predraga Mađarca je ucrtao u ravnini ljudi koji su pucali na zarobljenike. Pitan da pojasni razlike, svjedok je rekao: „kakve razlike postoje, i ovdje se vidi da je Mađarac postrani“.

Odgovarajući na pitanje **Zamjenika Tužioca za ratne zločine Republike Srbije** je li opt. Predrag Mađarac na Grabovu bio naoružan, svjedok je rekao da je bio naoružan puškom. Rekao je da vozila nije vidio ispred ili iza traktora na putu za Grabovo, već kad su se vraćali s jame, vidio je jedno zaglavljeno vozilo. **Predsjednik vijeća** predočio je svjedoku njegov iskaz iz istrage kada je rekao da je iza traktora išlo jedno putničko vozilo, koje se zaglavilo. Svjedok je ustrajao u tome da je u povratku vidio zaglavljeno vozilo.

Svjedok je odbio odgovoriti na pitanje jeli mu netko od optuženika dolazio kući nakon davanja iskaza u istrazi, zbog sigurnosti članova njegove obitelji.

Rješenjem je određeno suočenje svjedoka i opt. Predraga Mađarca. Optuženik je ostao kod svoga iskaza da nije bio na Ovčari, a svjedok kod svoga iskaza da ga je vidio na Grabovu, no, da nije vidio da je optuženik pucao.

Rješenjem je određeno suočjenje svjedoka i opt. Milana Lančuzanina. Optuženik je pitao svjedoka bi li sada mogao reći tko ga je nagovorio da njega stavi u traktor. Svjedok je rekao da mu nitko nije sugerirao što da kaže, da ostaje kod svoga iskaza da je optuženik bio u traktoru.

Rješenjem je određeno suočjenje svjedoka i opt. Ivana Atanasijevića. Optuženik je rekao da svjedok nije ranije govorio da ga je vidio pred hangarom, da to danas prvi put kaže. Pitao ga je da li dobija transkripte sa ovoga suđenja. Svjedok je rekao da je optuženika vidio pred hangarom kada je prvi put došao na Ovčaru, da nikakve transkripte sa suđenja ne dobiva.

Opt. Predrag Madarac je uložio zahtjev za puštanje iz pristvora, jer je svjedok Nikola Dukić rekao da optuženik nije pucao, a on je I-stupanjskom presudom osuđen za strijeljanje.

Predsjednik vijeća izvijestio je stranke o terminima sljedećih ročišta:

- **18, 19. i 20. travnja 2007. godine, početak u 9,30 sati**
- **7, 8, 9, 10. i 11. svibnja 2007. godine, početak u 9,30 sati**
- **18, 19, 20, 21. i 22. lipnja 2007. godine, početak u 15,00 sati**

Dana 16. ožujka 2007. godine – nastavak dokaznog postupka
--

Svjedokinja Lidija Nikolić, (otklonila je blagodat nesvjedočenja, kćerka opt. Đorđa Šošića, nije svjedočila u prošlom postupku), jednom, sjedeći u publici, pratila je tijekom prijašnjeg postupka. Rekla je da je njezin otac došao u Kruševac dana 16. studenoga 1991. godine, na proslavu krsne slave. Prije toga tri mjeseca nije imala informacije gdje se nalazi, znala je samo da je kao dobrovoljac otišao na ratište. Kasno navečer 15. studenoga 1991. godine, otac je javio da dolazi. Sa ocem su došli Kinez, Đetić, Dragović Dragan i Topola. U razgovoru je saznala da je osoba imenom „Kinez“ iz Rume, prosječne visine za muškarca, koščata lica, mršave građe. Osoba imenom „Topola“ bio je iz mjesta Topole, visok muškarac oko 2 m, dugačke crne brade, imao je kokardu na šubari. Svi su bili naoružani, obučeni u šarene maskirne uniforme. Dana 17. studenoga 1991. godine, oko podneva, svi su se zajedno vratili na ratište. Tijekom razgovora otac joj je rekao da je bio u Vukovaru na ratištu, da se tamo vraća. Oca je ponovo vidjela 20. studenoga 1991. godine, kada je slavila 18-ti rođendan. Došao je u društvu sa Đetićem, oko 17,00 sati. Dana 21. studenoga 1991. godine otac je bio na slavi kod prijatelja, u Kruševcu.

Zamjenik Tužioca za ratne zločine Republike Srbije predložio je da svjedokinja pogleda sve optuženike, te da kaže prepoznaje li među optuženicima neku od osoba koje su bile na slavi 16. studenoga 1991. godine. Svjedokinja je rekla: „jedna osoba liči, sa naočarima“, pokazujući na opt. Predraga Milojevića.

Opt. Predrag Milojević prigovorio je: „16.11, 19.11. I 20.11. nikada nisam bio u Kruševcu. Rekao je da je posjetio opt. Đorđa Šošića, u kolovozu ili rujnu 1992. godine. Možda ga je tada optuženikova kćerka vidjela i zamijenila događaje.

Predsjednik vijeća predočio je svjedokinji da je opt. Đorđe Šošić, u svojoj obrani, rekao da su sa njim na slavi, 16. studenoga 1991. godine, bili Đetić, Maki iz Beograda, Saša iz Beograda i Nikola. Svjedokinja je na to rekla da je prilično sigurna da su na slavi bile osobe koje je navela.

Opt. Đorđe Šošić, rekao je: „tačno je što kaže Milojević“, rekavši da je opt. Milojević bio kod njega 1992. godine, „svratio da me vidi“, možda ga je onda njegova kćerka vidjela.

Svjedok Radoje Trifunović, nije dovršio iznošenje svoga iskaza. Nastavak davanja iskaza bit će 18. travnja 2007. godine.

Predsjednik vijeća upoznao je nazočne stranke da su Mile Mrkšić, Veselin Šljivančanin i Miroslav Radić odbili dati svoje iskaz kao svjedoci. Upoznao je stranke da nije pronađeno naređenje o evakuaciji bolnice, koje je izdao Mile Mrkšić dana 20. studenoga 1991. godine, a o kojem je govorio svjedok Radoje Trifunović

Rasprava je prekinuta nakon što je opt. Ivanu Atanasijeviću pozlilo i nakon što je pozvana dežurna liječnika, koja od prošle godine stalno dežura u zgradi Suda.

Predsjednik vijeća izvijestio je stranke da će pismene prijedloge za ukidanje pritvora za optuženike Miroslava Dankovića, Vuju Zlatara i Predraga Mađarca prolijediti izvanraspravnom vijeću Suda na odlučivanje.

18. travnja 2007. godine

Predsjednik vijeća izvijestio je nazočne stranke da je u međuvremenu, između dva ročišta za glavnu raspravu, Vrhovni sud Republike Srbije ukinuo osuđujuću presudu od 6. rujna 2006. godine, kojom je opt. Saša Radak proglašen krivim i nepravomoćno osuđen. Sud je prihvatio sugestiju iz ukidbenog rješenja Vrhovnog suda Republike Srbije da se predmet protiv opt. Saše Radaka spoji s predmetom opt. Miroljuba Vujovića i drugih.

Branitelj opt. Saše Radaka, odvjetnik Mašić, rekao je da su on i njegov branjenik spremni za ovaj postupak. Predložio je da se iz spisa predmeta protiv opt. Saše Radaka, koji predmet je spojen s osnovnim predmetom, izdvoje zapisnici s iskazima svjedoka suradnika br. 2, stoga što je navedeni svjedok u predmetu protiv opt. Saše Radaka svjedočio kao obični svjedok. Predložio je da se iz spisa predmeta protiv opt. Saše Radaka izdvoje zapisnici s iskazima optuženika iz osnovnog predmeta, koji su svjedočili u postupku protiv opt. Saše Radaka. Predložio je da se iz spisa osnovnog predmeta izdvoji zapisnik s iskazom opt. Saše Radaka, koji je svjedočio u navedenom predmetu.

Predsjednik vijeća pojasnio je da je Vijeće već donijelo rješenje kojim su iz sudskog spisa izdvojeni zapisnici o saslušanju optuženika iz glavnog predmeta a koji su u postupku protiv opt. Saše Radaka saslušani kao svjedoci. Za prijedlog da se iz spisa izdvoji zapisnik s iskazom opt. Saše Radaka koji je svjedočio u osnovnom predmetu, Predsjednik vijeća je rekao da je bespredmetan, s obzirom na činjenicu da opt. Saša Radak nije dao iskaz kao svjedok. Nadalje, rekao je da po njegovu mišljenju nema zakonske zapreke da se svjedok suradnik br. 2, u spojenom postupku tretira kao svjedok suradnik i tako se i saslušava.

Osim toga, **Predsjednik vijeća** je rekao da je na zadnjem ročištu za glavnu raspravu pozvao sve branitelje da predlože Vijeću koje svjedoke i ostale dokaze predlažu da se ponovo izvedu. Do ove rasprave odgovorio je samo branitelj opt. Miroljuba Vujovića, odvjetnik Zaklan. No, kako je odgovor stigao prije par dana nisu mogli biti upućeni pozivi svjedocima za ovo ročište.

Zamjenik Tužioca za ratne zločine Republike Srbije rekao je da u cijelosti ostaje kod optužnice toga Tužilaštva, br. KTRZ 4/03, od 13. travnja 2005. godine, protiv opt. Saše Radaka.

Na pitanje Predsjednika vijeća da li je razumio optužnicu, **opt. Saša Radak** je rekao: „najverovatnije jesam kad ste me osudili na 20 godina bez ikakve veze“. Rekao je da je prije četiri dana saznao da je njegov predmet spojen s glavnim predmetom. Rekao je da je zatražio izuzeće Predsjednika vijeća, suca Veska Krstajića, jer misli da sudac ima nešto osobno protiv njega i da je pristran.

Branitelj opt. Saše Radaka je rekao da je njegov branjenik u svom obraćanju Vrhovnom sudu Republike Srbije, u dopisu uz žalbu na osuđujuću presudu, govorio o sumnji u objektivnost Predsjednika vijeća, te je predložio da u ponovljenom postupku

sudi drugo vijeće, no, da nikakav zahtjev za izuzeće nije podnio. Rekao je da je njegov branjenik spreman izjasniti se o optužnici i odgovarati na pitanja.

Opt. Saša Radak je rekao da je razumio optužnicu, da ne priznaje da je počinio kazneno djelo koje mu se optužnicom stavlja na teret, te da se ne smatra kazneno odgovornim. Rekao je da je svoju obranu dao i da u cijelosti ostaje kod nje.

Branitelj opt. Jovice Perića, odvjetnik Jevrić, upozorio je Predsjednika vijeća da braniteljima nije dostavljena kopija predmeta opt. Saše Radaka, stoga branitelji nemaju dovoljno relevantnih podatka temeljem kojih bi mogli aktivno sudjelovati u postupku i analizirati obranu koju će iznijeti opt. Saša Radak.

Stav ovoga branitelja podržali su i **ostali branitelji.**

Rješenjem je Predsjednik vijeća odredio da se postupak prekida do 7. svibnja 2007. godine, kada će biti saslušani svjedoci Radoje Trifunović, koji će nastaviti s davanjem iskaza, i svjedokinja Marija Vojnović. Ročišta će se održati od 7. do 11. svibnja 2007. godine, u terminu od 9.30 sati svakoga dana. Ročišta određena za dane 18. i 19. travnja 2007. godine odgađaju se.

**Sažetak izvještaja s monitoringa sudskog procesa
Okružni sud u Beogradu – Specijalni odjel
od 7. do 11. svibnja 2007. godine**

07. svibnja 2007. godine – obrana opt. Saše Radaka; nastavak dokaznog postupka

Opt. Saša Radak ostao je pri ranije danoj obrani.

Vještak dr. Aleksandar Jovanović, načelnik je Instituta za sudsku psihijatriju u Beogradu. Rekao je da je od Predsjednika Vijeća dobio naredbu za vještačenje svjedoka suradnika br. 1. Sudu je odgovoreno da po nalogu Institut ne može postupiti, jer u svom timu nema vještaka pedagoga. Na poseban upit može li tim koji radi na Institutu, bez pedagoga vještačiti procesnu sposobnost svjedoka, Vještak je potvrdno odgovorio.

Predsjednik Vijeća je pojasnio da Vijeće želi znati stanje svjedoka suradnika 1991. godine i danas.

Vještak je, na upit Predsjednika Vijeća što je timu potrebno za vještačenje, rekao da je sva dokumentacija dobrodošla.

Branitelj, odvjetnik Rajko Jelušić, stavio je primjedbu da je predmet vještačenja usko određen u izdanoj naredbi. Rekao je da je potrebno izvršiti kompletno vještačenje svjedoka suradnika, i to na način da ga se vještači i kao optuženika i kao svjedoka. Predložio je da vještačenju budu nazočni branitelji, te jedan nezavisni stručnjak, koga bi predložili branitelji.

Vještak, dr. Aleksandar Jovanović, je rekao da je tim vještaka već radio u nazočnosti branitelja. Da bi na taj način bilo moguće raditi Sud treba osigurati slijedeće: rad u posebnoj prostoriji, branitelji moraju biti u drugoj prostoriji, kako ne bi svojim komentarom ometali vještačenje, s nazočnošću branitelja mora biti suglasna i osoba koja se vještači. Naglasio je da postoji još jedan problem. Naime, tijekom vještačenja osoba može iznijeti nešto iz svoga života što nema veze sa sudskim procesom.

Vijeće za ratne zločine donijeti će odluku o načinu vještačenja.

Svjedok Radoje Trifunović nastavio je odgovarati na pitanja branitelja. Svoj iskaz počeo je davati na raspravi održanoj dana 16. ožujka 2007. godine. Rekao je da u cijelosti ostaje kod svoga iskaza danog toga dana. Ponovio je da je naredba o postavljanju opt. Miroljuba Vujovića za komandanta TO Vukovar, te opt. Stanka Vujanovića za njegova zamjenika, fizički napisana 20. studenoga 1991. godine. Ponovio je da nema saznanja kada je tu naredbu i je li potpisao komandant Operativne grupe «jug» Mile Mrkšić. Rekao je da se to moglo dogoditi toga dana u večernjim satima, sutradan u jutro, «a možda i nikada». Svjedok je rekao da je svoj iskaz u svojstvu svodoka dao i pred sucima Tribunala u Hagu, u slučaju «vukovarske trojke», no, nije govorio samo o Ovčari, već i o drugim stvarima vezanim za događanja u Vukovaru.

Svjedokinja Miljka Vojnović, supruga opt. Milana Vojnovića. Nakon što ju je Predsjednik Vijeća upoznao s pravom da kao supruga nije u obvezi svjedočiti, rekla je da želi dati svoj iskaz. U kritično vrijeme ona i suprug stanovali su u Vukovaru, u ulici Petrova gora. Suprug je bio u vrijeme borbi na straži u njihovoj ulici. Imao je uniformu. Pri kraju borbi se razbolio, te ga je komandant Pero Miljanović predložio da nadalje radi kao «brico». Svjedokinja je rekla da su ona i suprug, nakon završetka borbi, krenuli tražiti kćerku Zvezdanu, koja je bila trudna. Tražili su je u bolnici, po Vukovaru, no, nisu je našli. Rekla je da je suprug 19. studenoga 1991. godine, oko 17,00 – 18,00 sati, otišao na Ovčaru tražiti kćerku. Ubrzo se vratio i rekao da je nije našao. Sljedećeg dana su otišli u Srijemsku Mitrovicu tražiti kćerku, a 21. studenoga su je tražili u Šidu i ponovo u Vukovaru. Odgovrajući na pitanje Predsjednika Vijeća kako se tako dobro sjeća datuma, s obzirom na protek vremena, svjedokinja je rekla: «kako se ne bi sećala», pojasnivši da je to vrijeme zapamtila po kćerkinjoj trudnoći, po padu Vukovara. Svjedokinja je nadalje rekla da je njihova kćerka godinu dana živjela nevjenčano sa Ivom, čije prezime ne zna. Na upit Predsjednika Vijeća govori li još što ime Ismet Ahmetović, zvani Ivo, svjedokinja je niječno odgovorila. Na daljnji upit je li se kćerka udala za čovjeka sa kojim je živjela, svjedokinja je niječno odgovorila. Rekla je da je kćerka rodila curicu u Crikvenici, u prosincu 1991. godine. Sa kćerkom se čula naknadno. Kćerka im je bila u posjeti sa drugim suprugom i djecom. Na upit Predsjednika Vijeća kako se zove unuka, svjedokinja je rekla: «Sandra Ahmetović».

08. svibnja 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Predsjednik Vijeća izvijestio je nazočne stranke da je Sud, putem Ministarstva pravosuđa RH, Službe za podršku svjedoka u predmetima ratnih zločina, pozvao svjedokinju Radojku Vučković. No, svjedokinja je uputila pismeni dopis u kome izvještava Sud da ne želi dati svoj iskaz, jer nema što reći, a osim toga, nije niti sigurna je li u kritično vrijeme bila sa optuženicima.

Svjedok Jovica Kresović, ostao je kod svog iskaza danog u istrazi 2003. godine, te na glavnoj raspravi dana 28. listopada 2004. godine. Ukratko je ponovio da je bio na Ovčari, tražio je majku. Na Ovčaru je otišao sa osobom prezimena Božičković, zvani Čop ili Krivi, oko 15,30 sati. Zadržali su se sat, sat i pol. Rekao je da je ispred hangara vidio 4 – 5 autobusa, vidio je izlazak zarobljenika iz autobusa i ulazak u hangar. Vidio je da su zarobljenici izlazili na prednja vrata autobusa, da su prolazili kroz špalir. Nije vidio neko prebijanje, vidio je poneki udarac u glavu, zatiljak, čuo je psovke, povike. Rekao je da je na Ovčari bilo između 200 – 300 osoba. Od pripadnika teritorijane obrane i JNA na Ovčari je vidio Nikolu Dukića, opt. Milana Lančuzanina, opt. Stanka Vujanovića, Ljubinka, vidio ih je ispred hangara. Svjedok nije ulazio u hangar Nije vidio traktor, niti kamion. Rekao je da nije bio na lokalitetu «Grabovo».

Predsjednik Vijeća predočio je svjedoku iskaz opt. Milana Lančuzanina, koji je u svojoj obrani rekao da je na Ovčaru došao oko 20,00 sati. Svjedok je ostao pri svojoj tvrdnji da je oko 17,00 sati vidio opt. Milana Lančuzanina na Ovčari. Među zarobljenicima prepoznao je Sinišu Glavaševića.

Za zločin počinjen na Ovčari „nezvanično“ je čuo nakon par dana, iz priča po gradu. „Zvanično“ je čuo u travnju ili svibnju 1992. godine, kada je dobio zapovijed da ode na Ovčaru. Čuo je da su pripadnici ruskog bataljona UNPROFOR-a zaposjeli Ovačaru. Na Ovčari je razgovarao sa časnikom ruskog bataljona UNPROFOR-a, koji mu nije odobrio pristup lokalitetu «Grabovo». Čuo je od vojnika ruskog bataljona da su pronađena 3 leša.

Na pitanje branitelja, odvjetnika Rajka Jelušića, što je čuo o svjedoku suradniku br. 1 (čije ime također neću spominjati iz istih razloga kao i kod svjedoka suradnika br. 2), svjedok je rekao da je za toga čovjeka čuo da se izdvajao po junaštvu, da mu je drug zaklan pred očima. Nakon povlačenja jedinice iz Vukovara, svjedok suradnik br. 1 ostao je živjeti u Vukovaru. Svjedok je spomenuo i nadimak te osobe (koji iz istih razloga neću navoditi), rekao je da ga osobno nije vidio, no da je čuo sve najbolje o njemu, te je dodao da ne zna bi li netko od nazočnih o tom čovjeku mogao što drugačije reći.

Svjedok Zoran Stamatović, ostao je kod svoje izjave koju je dao na glavnoj raspravi u prijašnjem postupku, dana 20. lipnja 2005. godine. Ukratko je ponovio da je na Ovčaru otišao 18. ili 19. studenoga 1991. godine. Svjedok suradnik br. 2 ga je zamolio da ga odveze na Ovčaru, gdje će se suditi određenim osobama.

U odnosu na iskaz od 20. lipnja 2005. godine, svjedok je na današnjoj raspravi rekao da od dolaska na Ovčaru, svjedoka suradnika br. 2 nije vidio dok nisu krenuli nazad u Vukovar. Ponovio je da je vidio zlostavljanje zarobljenika u špaliru, da je to pokušao spriječiti, no, u tome nije uspio. Upozorio je potpukovnika Panića na zlostavljanje zarobljenika. Ponovio je da je vidio Ljubišu Vukašinića na Ovčari, sjedio je u automobilu i kroz otvoreni prozor razgovarao sa jednim čovjekom. Ponovio je da je vidio ulazak zarobljenika u vozilo, no, zbog udaljenosti i mraka nije vidio je li netko vodio zarobljenike do vozila. Ulazak zarobljenika u prikolicu počeo je kad je pao mrak. Vidio je dva odlaska vozila, a u svom ranijem iskazu je rekao da je vidio više odlazaka vozila sa zarobljenicima. Nakon što mu je predložen njegov ranije iskaz, svjedok je rekao da je siguran da je vidio dva odlaska vozila s prikolicom.

Predsjednik Vijeća predočio je ovom svjedoku njegov iskaz, u kome je rekao da je tijekom boravka na Ovčari vidio par puta da svjedok suradnik br. 2 hoda ispred hangara, vidio je par puta opt. Stanka Vujanovića, no, danas govori drugačije. Svjedok je ponovio svoj današnji iskaz da je opt. Stanka Vujanovića vidio jednom, a svjedoka suradnika tek kad su krenuli prema Vukovaru. Rekao je da je na borbenoj liniji čuo, tijekom borbi, da je opt. Miroljub Vujović komandant TO. Preko motorole je čuo pojmove «taksi», «kameni», to je razumio kao oznake osobe ili neke grupe.

Svjedok je i ovoga puta ponovio da poznaje opt. Nadu Kalabu, da ju je vidio kada je Vukašinić ispitivao jednog čovjeka. Vidio je da se opt. Kalaba prepirala sa tim čovjekom, čuo je da mu je govorila da je zbog njega izgubila posao, vidio je kad je optuženica udarila toga čovjeka u cjevanicu. Opisao je toga čovjeka kao osobu obučenu u civilnu odjeću, bio je nenaoružan, imao je brkove. Vidio je da je kroz špalir prošla trudna žena, i ona je tučena.

Izvršeno je suočenje opt. Nade Kalabe i svjedoka Zorana Stamatovića. Optuženica je plačući i izravno se obraćajući svjedoku tvrdila da osoba sa kojom je ona pričala, osoba s brkovima, nije imao status zarobljenika, da je zbog svjedokove izjave toliko dugo u zatvoru, da joj je dijete samo. Svjedok je izjavio da mu je posebno žao optuženice, no, da je uvjeren da je optuženica udarila čovjeka koga je Vukašinović ispitivao.

09. svibnja 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Predsjednik Vijeća izvijestio je nazočne stranke da se poziv na ime Novice Trifunovića vratio Sudu kao neuručen, da je otac pozvanog svjedoka objasnio da je njegov sin na terenu.

Svjedok Dragan Vezmarević, ostao je kod svoga iskaza danog tijekom prijašnjeg postupka. Rekao je da svoj iskaz želi ispraviti u jednom dijelu: zarobljenike s Mitnice osiguravao je 18/19. studenoga 1991. godine, nakon što je ta grupa prepraćena u Mitrovicu, otišao je na zadatak u Sotin; nova grupa zarobljenika na Ovčari bila je 20. studenoga 1991. godine. Pojasnio je da je u međuvremenu pričao sa Novicom Trifunovićem, Šapićem, pripadnicima voda vojne policije Kragujevačke brigade, da je imao prilike pročitati taktično – operativni dnevnik 80. motorizirane brigade iz Kragujevca, čiju kopiju je dobio na uvid u Tribunalu u Hagu, gdje je bio svjedok. Ponovio je da mu je Karanfilov naredio povlačenje voda vojne policije s Ovčare, rekavši mu da su od sada za zarobljenike nadležni pripadnici TO. U trenutku povlačenja s Ovčare svjedok nije predao popis zarobljenika, jer ga nije stigao sačiniti. Rekao je da nije izvršena primopredaja zarobljenika po propisima.

Svjedok Borče Karanfilov, ostao je kod svoje izjave dane 23. studenoga 2003. godine. Svjedoku je predočen iskaz Dragana Vezmarevića, koji je tvrdio da mu je Karanfilov naredio povlačenje vod vojne policije s Ovčare. Svjedok je, očitujući se na predočeno, rekao da to nije točno. Naglasio je da on nije mogao davati zapovijedi Draganu Vezmareviću, jer Vezmarević nije bio u sastavu gardijske brigade, niti je imamo dodira s gardom. Rekao je da mu je major Šljivančanin zapovijedio da osigura mitničku grupu, i zato je otišao do hangara na Ovčari, gdje je razgovarao sa Vezmarevićem i Pilipom Karaulom, zapovjednikom mitničke grupe, kako ne bi bilo problema oko predaje, te transporta u Mitrovicu. Dana 19/20. studenoga 1991. godine u Negoslavcima, na sastanku su bili Aleksandar Vasiljević, Veselin Šljivančanin i drugi oficiri JNA. Šljivančanin je svjedoku zapovijedio izuzimanje svih stvari iz Jastrebovog bunkera. Dana 20. studenoga 1991. godine su ušli u taj bunker, uzeli dio stvari, te je istoga dana oko 18,00 ili 19,00 sati otišao u Beograd.

Izvršeno je suočenje svjedoka Borča Karanfilova i Dragana Vezmarevića. Svaki svjedok je ostao pri svome iskazu.

10. svibnja 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Pozvani svjedoci: Milorad Vojnović, Dragi Vukosavljević

Svjedok Milorad Vojnović, ostao je pri svom iskazu danom 24. i 25. studenoga 2004. godine. Rekao je da je nakon razgovora sa Mrkšićem, koji su obavili nakon sastanka o kome je pričao tijekom ranijih iskaza, na Ovčaru poslao organ bezbjednosti iz svoje brigade, Dragog Vukosavljevića, s naredbom da se povuče vod vojne policije. Rekao je da izravnu zapovijed o povlačenju vojne policije nije dobio, jedino mu je Mrkšić rekao: «šta ćeš ti tamo?». U tom trenutku je tu bio prisutan i Karanfilov. Drugog dana mu je komandir voda vojne policije njegove brigade, Dragan Vezmarević, rekao da je zapovijed o povlačenju voda vojne policije dobio od Karanfilova.

U kritično vrijeme za izlazak i ulazak u Vukovar bila je potrebna dozvola. Dolazak službenih osoba bio je najavljen, civilne osobe su se javljale komandi mjesta. Komande mjesta su postojale u Negoslavicima i Vukovaru. U Šidu je bio centar, gdje su se izdavale propusnice. Svjedok je rekao da je lokalno stanovništvo znalo mjesta gdje se moglo bez kontrole ulaziti ili izlaziti iz Vukovara.

Predsjednik Vijeća predočio je svjedoku da je u taktičko – operativnom dnevniku njegove brigade upisano vrijeme od 22.35 sati, pa ga je pitao na što se odnosi taj sat. Svjedok je rekao da misli da je vrijeme 22.35 sati trenutak kada se, nakon povratka s Ovčare, vod vojne policije razmjestio u Negoslavicima, da su s Ovčare vjerojatno ranije otišli. Nekoliko dana kasnije, na sastanku je Mrkšić rekao da će doći istražni ograni koji će ispitati zločin.

Svjedok Dragi Vukosavljević, ostao je kod svoga iskaza od 24. studenga 2004. godine. Rekao je da mu je komandant brigade, pukovnik Milorad Vojnović izdao zapovijed da ode na Ovčaru, bilo je oko 19.00 sati, te da prenese zapovijed o povlačenju voda vojne policije. Svjedok je rekao da je na Ovčari bio oko 20.00 sati. Predsjednik Vijeća predočio je svjedoku da u taktičko – operativnom dnevniku njegove brigade piše da su se vojnici iz voda vojne policije povukli u 22.35 sati. Svjedok je rekao da operativni organ u dnevnik upisuje ono što mu kaže načelnik štaba. Do trenutka kada načelnik štaba saznaje neku informaciju također prođe nešto vremena. Stoga svjedok misli da se vod vojne policije vratio s Ovčare oko 22.00 sata, a operativac je u dnevnik upisao onda kada je do njega informacija došla.

Izvještaj o događaju na Ovčari svjedok je dostavio komandi Kragujevačkog korpusa. Tijekom rata svjedok je kontaktirao sa opt. Miroljubom Vujovićem, opt. Stankom Vujanovićem, opt. Milanom Lančužaninom. Rekao je da je opt. Stanko Vujanović dolazio po potvrde za kretanje u njegov štab, koji se nalazio u vojarni u Vukovaru. Na pitanje može li Karanfilov izdati zapovijed komandiru voda vojne policije, svjedok je odgovorio da može, ali izvršnu zapovijed izdaje komandant brigade.

11. svibnja 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Predsjednik Vijeća izvijestio je nazočne stranke da je jedan od pozvanih svjedoka zatražio da ga se tretira kao zaštićenog svjedoka, uz primjenu mjera zaštite isključenja javnosti s dijela glavne rasprave tijekom koje on daje iskaz, te da dobije pseudonim. Vijeće je rješenjem isključilo javnost s dijela rasprave na kojoj je taj svjedok obrazlagao svoj zahtjev. U konkretnom slučaju primijenjene su izmjene i dopune Zakona o krivičnom postupku Srbije (izmjene iz 2006. godine, čl. 117. do 124. ZKP). Punomoćnik oštećenih, odvjetnik Dragoljub Trifunović predložio je da taj dio glavne rasprave prati stručna javnost, monitorica regionalnog monitoring tima Veselinka Kastratović i predstavnik OSCE iz Beograda Marko Minić. Branitelji su uložili prigovor nazočnosti monitorice regionalnog tima, stoga što dolazim iz Republike Hrvatske i pitali su se na koji način sankcionirati eventualno kršenje odredbi o tajnosti postupka, ako bih objavila iskaz zaštićenog svjedoka u medijima RH. Predsjednik Vijeća je rekao da će se o tome raspravljati ako do toga dođe. Monitorica je procijenila da, ne želeći niti u jednom trenutku naškoditi ovom sudskom postupku, ne treba biti na tom dijelu rasprave.

U otvorenom dijelu rasprave svoj iskaz je dao **svjedok Bograd Vujić**, koji je u cijelosti ostao pri iskazu od 17. prosinca 2004. godine. Rekao je da je u veljači 2006. godine, bio svjedok na Tribunalu u Hagu, gdje je dopunio svoj iskaz u odnosu na svoja postupanja na Veleprometu. Svjedok je rekao da je nakon toga imao prijetnje, da je morao isključivati telefon.

Svjedok je, prvi puta tijekom ovog postupka, govoreći o sjednici tzv. «Vlade», na Veleprometu, koja je održana 20. studenoga 1991. godine, između 13.00 i 14.00 sati, spomenuo da je Goran Hadžić dočekao pukovnika Panića, te ga glavom pitao (bez riječi, samo klimajući glavom) kakva je odluka koju je donio. Svjedok je rekao da je zaključio da je Panić donio nekakvu odluku o kojoj nije želio javno govoriti. Nakon dolaska Panića jedan dio nazočnih je otišao sa njim izvan prostorije. Svjedok je nabrajao osobe koje su bile nazočne na sjednici tzv. Vlade, te je rekao da su tu bili: Vojislav Suša, Dokmanović, Veselin Šljivančanin, u jednom dijelu pukovnik Panić, Goran Hadžić, Vojislav Vukčević. Nije izrijekom rekao da je na sjednici bio nazočan i Aleksandar Vasiljević, no, iz rečenog konteksta bi se to moglo zaključiti, iako je rekao da ga on nije vidio, a da je u Hagu čuo da je Veselin Šljivančanin rekao da je na sjednici bio Aleksandar Vasiljević.

Na pitanje Zamjenik Tužioca za ratne zločine može li pripadnik organa bezbjednosti gardijske brigade izdati zapovijed poručniku – komandiru voda vojne policije, svjedok je rekao da može, može mu prenijeti odluku. Pojasnio je da postupanje sa ratnim zarobljenicima nije bezbjednosni, već vojnički zadatak.

Toponim: ZLOČIN NA OVČARI

20. lipnja 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Za danas pozvani svjedoci su: Novica Trifunović i Mirko Ljubišić. Za svjedoka Mirka Ljubišića je Sud dobio izvještaj Odjela za podršku svjedoka Ministarstva pravosuđa RH da se svjedok nalazi u SAD.

Opt. Stanko Vujanović je rekao da će danas prihvatiti zamjenu za svoga branitelja, no, da sutra neće pristati da se postupak nastavi, stoga što ga njegov branitelj odvjetnik Miroslav Perković nije posjetio u pritvoru već dva mjeseca.

Branitelj odvjetnik Milan Kalanj apelirao je na svoje kolege branitelje i na Vijeće da se dokazi, koji su izvedeni u prijašnjem postupku ponovo ne izvode. Rekao je da je on pismeno predložio koje dokaze treba izvesti, a to očekuje i od otalih kolega.

Dana **18. lipnja 2007. godine** izvedeni su dokazi saslušanjem svjedoka Borivoja Tešića i Ljubiše Vukašnovića, oficira gardijske brigade bivše JNA. Dana **19. lipnja 2007. godine** izveden je dokaz saslušanjem svjedoka Dušana Jakšića, bivšeg komandanta TO Vukovar.

Svjedok Novica Trifunović izjavio je da ostaje kod svoga iskaza danog na glavnoj raspravi održanoj dana 29. listopada 2004. godine. Predsjednik Vijeća je, nakon što je svjedok završio današnji iskaz, predočio svjedoku dijelove njegova iskaza iz istrage, te s glavne rasprave od 29. listopada 2004. godine. Pitao ga je za komentar razlika u iskazima. Svjedok je rekao da je od kritičnog događaja prošlo puno vremena, da su njegovi iskazi iz istrage i s glavne rasprave vremenski bliži kritičnom događaju. Rekao je da nije vjerovao da će ponovo biti saslušan. Svih ovih godina pokušao je kritični događaj zaboraviti. Ne poriče ono što je govorio u istrazi i na glavnoj raspravi i siguran je da je to tako. Osim toga, kad je davao iskaz na glavnoj raspravi 29. listopada 2004. godine, dolazio je u Beograd tri dana zaredom. Razgovarao je sa kolegom Predragom Šapićem, sa kojim je u kritično vrijeme stalno bio zajedno. Rekao je da su kritičnoga dana na Ovčaru došli on, Predrag Šapić, njihov komandir Dragan Vezmarević i još jedan vojnik, vozilom, bilo je dnevno svjetlo. Otišli su noću, no, ne zna koliko je bilo sati. Komandir Dragan Vezmarević je dobio od Dragog Vukosavljevića, organa bezbjednosti 80. kragujevačke brigade, zapovijed za povlačenje čete vojne policije s Ovčare. Veselina Šljivančanina je vidio na Ovčari dva dana ranije, kad je vojna policija 80. kragujevačke brigade osiguravala grupu hrvatskih vojnih zarobljenika s Mitnice.

Branitelj opt. Vuje Zlatara, branitelj Đurđević, predložio je razdvajanje postupka u odnosu na njegova branjenika, jer većina izvedenih dokaza i onih koji će se još izvesti, nemaju nikakve veze sa optuženikom.

Zamjenik Tužioca za ratne zločine rekao je da traži vrijeme za očitovanje o ovom prijedlogu, ali već sada zna da će se protiviti tome prijedlogu zbog činjenica navedenih u optužnici, a koje se odnose na opt. Vuju Zlatara.

Predsjednik Vijeća rekao je da će Vijeće naknadno odlučiti o ovome prijedlogu.

21. lipnja 2007. godine – nastavak dokaznog postupka

Branitelj opt. Milana Vojnovića, odvjetnik Prodanović, izvijestio je nazočne stranke da je jedan od pozvanih svjedoka, koga je predložio njegov branjenik, primio poziv, no, ubrzo nakon primanja sudskog poziva primio je i prijetnje. Svjedok živi u Vukovaru, u dijelu grada gdje žive i povratnici.

Predsjednik Vijeća izvijestio je nazočne stranke da je telefonom razgovarao sa braniteljem opt. Stanka Vujanovića, odvjetnikom Miroslavom Perkovićem. Odvjetnik se nalazi u Risnu, na današnju raspravu stigao je odvjetnik Travica iz zajedničke kancelarije odvjetnika Perkovića. **Opt. Stanko Vujanović** složio se sa zamjenom.

Svjedok Petar Ćirić, nalazi se u Pritvoru u Novom Sadu, protiv njega je u tijeku kazneni postupak radi kaznenog djela ubojstva u ratu, izvršenog 1992. godine u Vukovaru, nad članovima jedne obitelji. U jesen 1991. godine bio je dobrovoljac, došao je iz Vrbasa. Bio je pripadnik TO Vukovar, neposredni zapovjednik mu je bio opt. Miroljub Vujović. Rekao je da su svi bili u sastavu bivše JNA, da su im komandanti bili Šljivančanin, Mrkšić i Radić. Poznato mu je ime Dušan Jakšić, no, ne zna o kome se radi. Rekao je da mu nije poznato da je opt. Miroljub Vujović tijekom rata napredovao u zapovjednom smislu. Rekao je da nije bio na Ovčari, da ne zna gdje se Ovčara nalazi. Po njegovu mišljenju borbe u Vukovaru su prestale «početkom decembra ili krajem novembra». Bio je na Veleprometu, gdje su bili civili, koji su izlazili iz skloništa. Na pitanje Predsjednika Vijeća je li se tijekom borbi u Vukovaru fotografirao, ima li iz toga vremena kakve fotografije, svjedok je rekao da je sve fotografije uzela policija. Predočena mu je fotografija, na kojoj je prepoznao sebe, Štuku i Peterneka. Rekao je da ne zna kada je fotografija nastala. Za događaj na Ovčari, strijeljanje 200 ljudi, čuo je, no, ne zna kada, jer ga to nije zanimalo.

Svjedok Jandrija Kovačević, svjedok je obrane opt. Milana Vojnovića. Rat ga je zatekao u Vukovaru, gdje je sa članovima obitelji stanovao. U srpnju 1991. godine nazvala ga je jedna žena i rekla: «Kovačeviću, šta čekaš?». Nakon toga njegova žena, djeca, unučad, otišli su u Srbiju, sinovi u vojsku, a on se sklonio kod poznanika Milana Vojnovića, u ulicu Petrova gora. Tamo je ostao do kraja borbi u Vukovaru. Kuća mu je zapaljena. Rekao je da je u Vukovaru kraj borbi bio 18. studenoga 1991. godine, da je 19. studenoga 1991. godine opt. Milan Vojnović išao tražiti kćerku, koja je bila udana u Vukovaru. Optuženik je išao prvo na Velepromet, a potom na Ovčaru, gdje se zadržao sat ili sat i pol vremena. Na Ovčaru ga je vozio susjed Rade Bakić. Sutradan, 20. i 21. studenoga 1991. godine optuženik i njegova supruga, otišli su tražiti kćerku u Srbiju. Svjedok ove datume pamti po tome što je tada popio medovaču. Za događaj na Ovčari saznao je iz novina, medija, par dana nakon što se dogodio zločin. Rekao je da je i on bio na straži na Petrovoj Gori, da je opt. Milan Vojnović bio na straži i šišao i brijao vojsku. Komandir im je prvo bio Dušan Jakšić, no, nije rekao tko je bio kasnije komandir. Za opt. Miroljuba Vujovića je rekao da ga poznaje još dok je optuženik bio dijete. Svjedokov sin i opt. Vujović vjenčani su kumovi. Na pitanje Predsjednika Vijeća što je po funkciji bio opt. Vujović, svjedok je rekao da nije bio ništa.